Q
Misc
27938

Pars secunda.

Incipit prefacuncula magistri HVGONIS in libro secundo De Sacramentis xpiane fidei.

QVE SVNT IN SCRIPTURIS sacris spiritualium sensuum profunditates. si; quia non omnibus eadem intelligendi grā data est. habet sacrum eloquium quedā unse quibus fide simplicium pascit. quę quidā aliorum bonorum iuncta. unā ueritatis regulam pficium. Ppter in sacri eloquii tractatione non eadem dicendi forma ubiq; seruanda est. quia altiora fidei sacramenta excellentiori sermone & digno scis reuerenter tractanda sunt. minora aut sacramentorum diuinorum instrumenta pcapacitate simpliciū humiliori locutionis genere explananda. ut constet qd scriptum est. in fimbriis aureis circumamicta uarietatibus. Sic enim scā electorum ecclia morum scorum bonorum ac uirtutum uarietate pulchre adornata. uata sacra scriptura unde ipsa ecclia scorum uiuendi formam sumit. in suo sermone pulchra uarietate contexit. in qua tamen uarietas ipsa apta est. ut scisma non generet. & diuersitas concors. ut aduersitate non pariat. Neq; enim in ea magna modica despicium. neq; rursum modica magnus associari indigna sunt. si; ornant se inuicem in una ueritate. que ppter ueritatem placent omnia. Nemo igitur meretur si pua magna. & inter magna fidei sacramenta. eorum que in suo ordine inferiora uidentur. mentio fit. quia non se abhorrent simul que in ueritate unum sunt. Nam ipse ds humiliari dignatus est. ad humana descendens. ut hominem pmodum ad diuina subleuaret. Explicit Prologus.

K K LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH

Incipiunt eiusdē libri partium distinctiones. quę sunt numero octo y decē. p singulas partes distinctę.

In hoc scō scdō libro sic in pmo capitula p singulas partes distincta ordinatim sic subiecta sunt. Continet aūt decem & octo partes. Prima pars tractat de incarnatione uerbi. Secunda de unitate ęcclię quę corp̄ est xp̄i. Tercia pars tractat de ordinib̄ ęcclasticis. Quarta de indumentis sacris. Quinta de dedicatione ęcclię. Sexta de baptismo. Septima de confirmatione. Octaua de corpis & sanguinis xp̄i sacramento. Nona de minoribus sacramentis & sacris. Decima de symonia Vndecima de coniugio. Duodecima de uotis. Tercia decima de uicis & uirtutib̄ Quarta decima de confessione & penitentia & remissione peccatoꝝ Quinta decima de unctione infirmoꝝ Sexta decima de fine hominis. Septima decima de fine scli. Octaua decima de statu futuri scli. Harum ḡ partiū capitula ordine subiciēm. In prima parte capitula sunt hęc. De incarnatione uerbi. & tempe gr̄ię. Quare filius missus ē potius quā pat. uel spūs scs. Quomodo sol̄ filius carnem suscepit De discretione trium p̄sonarū indiuisa una. Q̄d uerbū carnē assumpsit cum pena sine culpa. cum mortalitate sine iniquitate. Quod uerbū cū carne rationali anīa assumpsit. & q̄lis fuit anima in sapientia illa & uirtute & iustitia. & bonitate. & merito. De carne q̄m uerbum assumpsit. qualis fuit scdm passibilitatē. & sensum & affectum Quom intelligendū ē. quod scriptum ē. conceptus ē de spū scō De unione uerbi animę & carnis in xp̄o. De separatione animę & carnis in xp̄o. Quod xp̄s separata anima a carne. & p̄sona fuit dūs & homo. Quod p hominē uerbo unitū dō. uniuntur oēs qui membra sunt illi. Quod nunc xp̄s scdm humanitatem in cęlo ē. scdm diuinitatē. In scda parte capitula sunt hęc. De gr̄a quę p̄xpm data. & spū a capite in membra diffu

so. D e ecclia quid sit ecclia. D e duob⁹ parietib⁹ ecclie laicis & clericis. D uas éé unas. & scdm duas unas duos esse populos ⁊ in duob⁹ pplis duas potestates & in utraq; diuersos gradus. & ordines dignitatum & una supior ē alia. Q d' omnis ammunistratio ecclīastica constat utrūb⁹ hoc ē in ordinib⁹. nsa cramentis. inp̄ceptis D e potestate terrena Quom ecclia terrena possideat. Q d' modis unsclāri potestate determinanda ē iustitia. D e ornamentis regiis ℞ tcia parte capitula sunt hec. D e spirituali potestate D e clericis D e tonsura ecclīastica. Quom ordines sacri in monachis sunt. D e septē gradib⁹ sacris D e hostiariis D e lectorib⁹. D e exhorcistis. De acolitis D e subdiaconib⁹ D e diaconib; D e pb̄ris D e episcopis. De archiepiscopis. D e summo pontifice D e ceteris officiis. que sint in clero. D e archidiaconib; D e p̄micerio. D e thesaurario. Quando & quom⁹ ordines sint faciende ⁊ ua etate ordinandi sint qui ordinant. Q d' sine certo titulo ordinandi non sint sacerdotes Quales sint eligendi ad sacros ordines ul' non. Qua ratione mutatio possit fieri ordinatoꝝ ℞ quarta parte capitula sunt hec. D e indumentis sacris D e tunica byssina. D e Zona D e femoralib⁹ lineis D e interiori tunica D e superhumerali. D e rationali quod grece logion dicit. D e mitra que cydaris dicit. ul' diadema. D e indumentis noui sacerdocii D e stola ul' orario D e planeta ul' casula. D e manipula ul' manipula D e dalmatica D e sandaliis & caligis byssinis ul' lineis D e baculo epi & anulo. D e pallio archiepi D e uasis sacris ℞ quinta parte capitula sunt hec. D e dedicatione ecclie D e his que uisibilit' aguntur in ea. Quod sit mysterium sup' dictoꝝ ℞ sexta parte capitula sunt hec. D e sacramento baptismi. Quid sit baptismus. Quare institutum sit sacramentū baptismi. Quando homines obligari ceperunt. p̄cepto percipiendi baptismi. Quid distet inter baptismum iohannis & xpi & de forma baptismatis iohis. & baptismatis xpi. Sip̄ datum

ce
preptum baptiſhandi aliquis ſaluari poſſit. niſi actualiter pre
cepto ſacramento baptiſmi D e ſacramentis neophitorum. D e ca
thechiſhatione D e exorciſmo D e his que pt exorciſhationē se
cunt in baptiſmo D e patrinis D e rebaptiſhatione Quare inſo
la aqua baptiſmalis celebrat D e forma baptiſmi. ¶ In septi
ma parte capitula ſunt hec. D e confirmatione Quod inpo
ſitio manus p ſolos pontifices celebrat D e eo qd ſiluester papa
inſtituit. ut baptiſhatum pbr crismare liceat in uertice.
Quod ſit mauus ſacramentum. inpoſitio man an baptiſmus q d
non debeat iterari man inpoſitio ſic nec baptiſm. —„—„—
& qd aeriunis ſint celebranda Quanto tempe debeant ee ſub
diſciplina criſmatis. qui man inpoſitionē acceperunt. ¶ In octa
ua parte capitula ſunt hec. D e ſacramento corpis & san
guinis xpi. inſtituunt. Vnde inſtitutum e ſacramentum
corpis & ſanguinis xpi. Vtrum immortale uel mortale cep
ſuum incena tradiderit. Si corp xpi fuit. qd iudas pinunc
tam buccella accepit. Qd agn paſcalis figura corpis xpi
fuit. Qd ſacramentū altaris & figura e. quantum ad panis iu
ni ſpecie. & res e quantum ad corpis xpi ueritate. Tria ee
in ſacramento altaris. panis & uini ſpecie. corpis xpi ueritā
tem. gram ſpualē. Quare in ſpecie & uini & panis. xpi ſa
cramentū corpis & ſanguinis fui inſtituit. Qualis e intelli
genda mutatio panis & uini in corp xpi. Quid ſignificent
tres portiones ille que de corpe xpi in ſacramento altaris
fiunt. Qd corp xpi quando diuidit ſcdm ſola ſpecie diuidit.
ſcdm ſe aut integrum manet. ſic in ſingulis paribus totū. ſic i
diuerſis locis unum & idem ipſum e. Qd ea que in corpe xpi
indigna uidentur, ſcdm ſpecie ſolam fiunt. Quid fiat de corpe xpi
& de corpali pſentia ei pt ſumptionē ſacramenti Qd celebra
tio conſecrationis corpis xpi miſſa uocat. & qn miſſa. aut aq
pius tam inſtituta e. & unde miſſa dicit. ¶ In nona parte ca
pitula ſunt hec. D e ſacramentis que ad exercitationē inſtitu

ta sunt. Q d' omnia sanctificant. p verbu dei D e aqua aspsionis
que cum sale benedicit. D e susceptione cineris D e ramis pal
marum. & frondib' benedicendis D e cereo qui in sabbo sco
benedicit. & de agnis qui benedicunt in pascha D e signis
quor' sonitu fideles in unu conuocant. D e cornu. De aliis sa
cramentis que in factis constant. D e his sacramentis que in ub'
constant. D e sacris & non sacramentis ℔ decima parte ca
pitula sunt hec. D e symonia unde dicat. & e' quid symonia.
D e auctorib' symonie D e his qui spualia emunt. aut uendunt.
D e his qui corpalia in ecclia conparando cu eis. & in eis spua
lia emunt. D e eo q' sola corpalia uendunt. ℔ undecima
parte capitula sunt hec. D e sacramento coniugii D e origi
ne coniugii D e duplici institutione coniugii. & de causa
institutionis duplici. Q uid sit coniugiu Q uando coniugi
um ee incipiat D e his qui occulte nubunt. ul' p'qm nup
serunt contra coniugium aliq' uerenda faciunt. Q d' tria
sunt bona que coniugium comitant. id e. fides. spes prolis.
sacramentu. V trum hec bona insepabilia sint coniugio an
non. De his qui in coniugio uncontinenti uiuunt. & plus ex
plende libidini. qua generande pli inseruunt. Q ua ratione an
tiqui plures simul habuerint uxores. S i coniugium dicendu e
quod aliq'ndo dissolui pot. D e his qui putant etiam un legiti
mas psonas quascuq; consensum ad inuice habitum coniugiu
facere. D e coniugio infidelium D e consanguinitate & gradib' con
sanguinitatis D e affinitate. D e spirituali germanitate Q uid distet
inter cognatione siue consanguinitate & affinitate & spirituale ger
manitate V trum dolus qui subpositio dicti coniugium dissoluat.
V trum conditio seruilis si nesciat p' modum coniugium, dis soluat.
℔ duodecima parte capitula sunt hec. De uotis. De quinq; mod'
quib' mens agenda tractat. Q uid sit uouere Q ue uota non teneri
da sint. Q uod uota nullam comutatione parant. ℔ tciade
cima parte capitula sunt hec. De uicis & op'ib' malis De uirtutib'

Q ue uota mutatione parant.

&ꝯ opib⁹ bonus ¶ De timore &ꝯ amore Q uid sit timor ¶ De quatuor timoribꝫ ¶ De caritate Quare non sint data ꝑcepta caritas Quod pure &ꝯ grauis amat. qui deū ꝓpt̄ se amat. ¶ De mensura diligendi dñm. ¶ De mensura diligendi ꝓximū ¶ Utrum caritas semel habita amittat̄. Utrum omnis dilectio di caritas sit nominanda. ℔ In quartadecima parte capitula sunt hec. ¶ De confessione ¶ De pēnitentia de his qui in hac uita pēnitentiā non implent. ¶ De eo si iterari possit pēnitentia ¶ De his qui in extremis pēnitent. Q uod sola bona uoluntas sufficit. si facultas opandi non dat̄. Qd homo op⁹ iudicat. dꝫ uoluntatē pensat. ¶ De remissione peccatoꝝ. &ꝯ si sacerdos qui homo ē peccata dimittere possit. ¶ De eo utrum peccata redeant. ꝑ quā semel dimissa fuerint. ℔ In quintadecima parte capitula sunt hec. ¶ De unctione infirmoꝝ Quando &ꝯ a quo instituta est unctio infirmoꝝ si iterari possit hoc sacramentū. ℔ In sextadecima parte capitula sunt hec. ¶ De morientib⁹ ¶ De exitu animarū ¶ De locis penarū ¶ De pēnis animarū De qualitate vermiū gehennalium ¶ De cura ꝓ mortuis agenda Q uib⁹ ꝑsit ꝑ mortē. ul' q̄m qd ꝑ illis fit. ¶ De exequiis ¶ De sacrificio ꝓ defunctis Q uib⁹ ꝑsit S ciant me scium que in hoc seculo gerunt. ℔ In septimadecima parte capitula sunt hec. ¶ De tempe aduentꝰ xpi innouissimo ¶ De ultima tribulatione Quare m̄ diabolus ligat̄. Quare innouissimo soluet̄. Quanto tempore erit ultima tribulatio ¶ De aduentu helie &ꝯ enoch. ¶ De qualitate ꝑsone iudicis ¶ De celeritate iudicii ¶ De eodē ¶ De eodē de ordine resurgendi Q uom̄ intelligendū ē. qd scriptū ē. uiuos &ꝯ mortuos iudicabit. ¶ De resurrectione corpoꝝ qualia aut qualia resurgent. ¶ De abortiuis &ꝯ monstris. utrū resurgent. &ꝯ qualia. ¶ De modo resurrectionis ¶ exemplū sup̄ dictoꝝ Quoꝝ sc̄oꝝ corpa sine uicio resurgent &ꝯ incorruptibilia Q d̄i fames non una statura resurgent qua mortui sunt. Qd̄ oēs una statura resurgent quā ꝓfecta ętatē id̄ē. iuuenili. ul' ha

buerunt ul habituri fuer. Vtrum repbor corpa cũ uicius sui resurgent & deformitatib; Quomodo terrena corpa incelo manebunt. Quale sit futurũ iudicium Qđ ds conscientia nra iste uel adiudicandos nos Qualit ds inpsenti iudicat. De eodẽ. Item de eodẽ. Item de eodẽ Vbi erunt sci corpalit qn do mundus ardebit Ix octaua decima parte capitula sunt hec. De innouatione mundi Quom pderit etna pena malos bonus. Qđ boni illic malos iudebunt non mali bonos. De scda morte Qđ mali idcirco semp uiuent ut semp morianr. Qđ ignis eternus non equalit cruciabit omnes Qđ corporeus ignis gehenne non tantum corpa, s; etiã sps. Quod ignis gehenne ad aliquid lucebit ad aliquid non. Quod ignis gehenne abinicio sit creat ẽ ut nutrimentu non egeat. Quales sint purgatorie pene in hac uita & quales pt futurę. De eodem De eodẽ Quomodo iustum sit ut ptemporali culpa etna pena reddat. De eodẽ De eodem Quomodo diabolus nunc cruciat Quom infuturo cruciabit. De eodẽ. Quod pt dampnatione malos sci plenius cognoscent gram di. Quod dampnatus malus sci inuita etnam intrabunt. Quomodo iusti tunc non compatient malis. De eodẽ De eodem. De uisione dei. Quid distet inter uidere & credere. De uisione corpali & spuali infuturo Si uolubiles sibi erunt cognationes nre. Qualis & quanta erit felicitas & beatitudo futura. Item unde constare beatitudinem uera Quod scis infuturo non addolore s; ad gaudium proficiet pteritor memoria.

Primi libri Secunde Partis Capitula Sunt hec.

De incarnatione uerbi. & tempe gre Quare filius missus e potius qua pat. ul spc scs. Quomodo solus filius carne susce pit. De discretione trium psonarum indeuate una. Quod uerbum carne assumpsit cum pena sine culpa. cum mortalitate sine uitiositate Quod uerbum cũ carne rationali anima assumpsit. & qualis fuit anima anima illa insapientia & iurtute & iustitia.

& bonitate & merito. De carne quã uerbum assumpsit. quales fuit scdm passibilitatẽ & sensum & affectum Quomodo intelligendum ẽ qđ scriptum ẽ concepit est de spũ sco. De unione uerbi & animę & carnis in xpo De separatione animę & carnis in xpo Quod xpc separata anima a carne & psona fuit & ds & homo. Quod p hominẽ uerbo unitum do unimur oms qui membra sumt illi. Quod nunc xpc scdm humanitatẽ in cęlo ẽ. scdm diuinitatẽ ubiq;

Incipit Liber Secundus De incarnatione uerbi & impletione & exhibitione grę di. & de sacramentis noui testamenti usq; ad finẽ & consummationẽ omnium.

Incipit pma pars de incarnatione uerbi. & prę

In superiori parte opis hui⁹ conditionẽ omnium rerum a principio primo cum lapsu hominis & his quę postea ad restaurationẽ usq; ad aduentum uerbi prelata sunt summatim deduxi. nunc ea quę sequuntur usq; ad finẽ & consummationẽ omnium ordine contingere libet. Tempꝰ grę a baduentu filii dei in carne exordium sumpsit. sicut scriptum est. Hra & ueritas per ihm xpm facta ẽ. Hra quippe di. redemptio ẽ generis humani. Quę diu p aduentum xpi processit. ueritas promissionis di. exhibitione grę ei adimpletur. Quare filius missus ẽ potius quam

Ideo aũ filius missus ẽ non pater vel spiritus sanctus. pat aut spc scs. qua conueniens non erat. ut pat a alio mitteret. qui non erat a alio. Si ens a alio mitteret. a illo uenire haberet. a quo mitteret. & ẽt illi quasi quoddã principium a illo a quo mitteret. Preterea q pat a alio mitti non habet. qua a alio ee non habet. Missus ẽ aũ primum filius q a solo patre ẽ. de inde ęqa spc scs qui ẽ a patre & filio. Primo filius uenit ut homines liberarent. postea spc scs uenit ut homines beatificarent. Primo ille a malo liberauit. postea iste ad bona reuocauit. Ille absolut qđ sustinebam. iste reddidit qđ p dideram. Venit filius natalis missus a patre. ut adoptando

unheredtate uocaret. & consensum suu ingram adoptionis
cōparet. Neq; enī sine consensu filii apatre alienu unheredi
tate ducendi erant. Misit g̃ pat̃ pfilii. uenit fili pfrib; qua
unpatre & filio patrinatus & filiationis nomen constat. ut filii
nom̃ adoptandi peripent. & pullum cui erat. & abillo a quo
erat. Neuit sapientia ut hostis ratione uincereť. & ut habita
culu suu ipsa uendicaret. qd malicia possidebat. Qui enim
astutia uicerat. iustum fuit. ut non fortitudine s; pruden
tia uincereť. ut in eo de in quo se uictor erexerat. uel sterne
reť. facto e filo di. filius hominis. ut filios hominu filios di
faceret. & ne filii nom̃ ad alteram transiret psonam. et eem
unitate duo filii. & confunderet trinitas discretio. Si
enim pat̃ carne assumpsisset. ide ipse pat̃. & filius esset. Pat̃
filii que genuit eternitate. & filius matris a qua genit est.
exempe. Si au spūs scs carne assumpsisset. duo filii unitate
essent. alt̃ filius patris sine matre. alt̃ filo matris sine pa
tre. Ne g incomunicabile nomen diuideret. filius solus car
ne suscepit. ut unus & ide eet. & filius di. & filius hominis.
filius di secm diuinitate genit a patre. filius hominis secm
humanitate nat ex matre. Quomodo solus filo carnem

Sed forte erunt aliqui qui suscipere potuit;
dicam. Si inseparabilia sunt opa trinitatis. ro g̃ quicquid
facit filius. facit & pat̃. Si au omne qd filius facit. facit &
pat̃. q o g̃ filo si carne assumpsit. & pat̃ carne assumpsit. quia
filo sine patre carne assumere non potuit. si nichil sine pa
tre facere potuit. S; hic primo considerandum e. quia cum
dicit filius facere omne qd pat̃ facit. de ulla numeru opatio
ne intelligendum e. qua creatura sua condit. & regit & dis
ponit conditor & opifex ds. in qua opatione pat̃ & filius &
spūs scs omnino separari non possunt. quia indenitate una inq &
p qua opatt̃ unu sunt. Hoc au idcirco de diuina opatione
distinguim. ne quis contra id qd dictum e omnia que facit

pat hec & filius facit. opponendum puet. quia pat gignit qd filius non facit. & fili gignit qd pat non facit. Si enim filius ꝛ pat gigneret. pat esset. / & si pat sicut filius gigneret filius eet. Itaq; nequis ꝓtera quia filius n gignit qd pat facit excluma ret filium non facere. quecuq; pat facit. ducim quia hoc ille de illa opatione intelligendum e. qua ul creatam opatur. ut qd non erat. esse incipiat. / ul in creatura opat. ut qd factum e in eo qd factu e subsistat. Ibi enim tota unitas inseparabilit opat. / ibi nec pat a filio. nec fili a patre. nec spe scs abu traq; inopatione separat. Inope quippe opatio ppe designat. na in eo qd factum non e. qd e deus. non facit ipse. sed tamen e. / in eo au quod factu e ab illo. unq; factum e. aquo factum e omne qd factum e. Hic g omnia que facit pat. & filius facit simulit. In hac itaq; opatione qua carnis assumptio inuenit. / quom soli filio conuenit. & non patri. non in conuenienti queritur. Cu enim dr: quia filius carne assumpsit op unq; significat. qd filius fecit. / a quo pe si pat excludit. non omnia que facit fili pat opat. An forte qua dictu e non omnia que facit filius pat fac. si; quecuq; pat facit. hec & fili facit. / excludendum e. omnia quide filii facere que pat facit. / queda au filii facere que pat non facit. Absit. Si; omnia que pat facit. filius facit. & omia que fili facit. pat fac. / qua in eo qd individuate unu sunt. in opatione separari non possunt. Omne g qd filius facit pat facit. / qua individuate qua filius e patris / a cu patre unu e. nichil facit sine opatione patris. Fecit queda in humanitate secm qua filius patris non erat. / qua in illa nascendo a patre non accepit. que ppter ad sola psonam filii referunt. / a in ea illa & secm illam naturam fecit. qua cu patre comunem non habuit. / Si; solus excempe / ppam singulariter accepit. Verumtamen omia que in diuinitate fec. ideo solus non fec. / a in diuinitate solus non sum. / Si; ide

cū ipso fecit. qui cū ipso idē fuit. Si ḡ filius induuit carne
humanitatē assumpsit. quom ineādē diuinitate pat idē
cū ipso non fec. quia cū ipso idē fuit. An forte cū dicit filius
carnē assumpsit. ex si occulte relationis qua intelligit qa
sibi unit. idē de patre n dicit. qa si idē diceret non idem s;
aliud intelligeret. Si enī diceret pat carnē assumpsit. intelli
geret simult quod sibi carnē patr unuit. qd iam idē non
eet s; aliud. aliud quippe eet si pat caro unita diceret. qm
cū filio unita dicit. quia sicut aliud ē unpsona pat. & aliud fili.
sic aliud dicit. cum fili incarnat dicit. qua diceret si pat incar
nat diceret. Non ḡ consequens ē si filius carnē assumpsit. id
circo carnē assumpsisse & patrē. sicut consequens non ē. si fili
sibi carnē unit carnē sibi unisse & patrē. Consequens aū ē
qa si filius carnē sibi unit. eandē carnē ipsi filio unisse &
patrē. qa dū una utrq; opatio ostendit. nec filius sine pat nec
pat sine filio opat demonstrat. Si aū carnē sibi pat induisset
& filius sibi. non hoc idē eet s; aliud. qm ineo ipso non eadē de
monstraret opatio qd non ad eundē utrumq; facta pbaret rela
tio. Hunc aū assumptionē siue unionē carnis & pat operat est
qua carne induit filiū. & filius opat ē. qua carne induit se
metipsum. & fuit una únio. & opatio una. ppter unio una. qa
qd unitū ē. uni unitum ē. ppter opatio una. quia qd factum ē.
in uno factum ē. Tres opabant & non una. s; unum opabant. &
qd fiebat. & uni erat. quantū ad illū solum factum ē. & unum
erat qntū ab illis factū ē. Legit in libro iudicū qua manue
uxorem accepit. samson filio suo. nec tamen sibi uxorem accepit
qui filio suo uxorē accepit. Et postulat filius patrē. ut sibi uxo
rem accipiat. quasi ipse solus hoc facere non possit. & nemo ē qui
argumentet ut dicat. Si pat filio uxorē accepit. ḡ uxorem
accepit pat. & commendat uxorium ee patrē. qui filio acce
pit uxorē. Quare ḡ incarnat est. ee dicat pat. quia filio suo
unum carnē. sic ipse filius incarnat dr. quia sibi carnē copulauit.

Sponsa quippe uerbi caro ē. & assumpsit illā uerbū sibi. & pāt uerbi similit uerbo suo unuut eam. & opati sunt duo unum. & fiut ununo opatio duoꝝ una. Ppter ea ait. Turcūq; facit pat hec & filius facit. Similit hec unquid & filius similit facit. Iudē hec. Non alia. Iudē similit. Non alit. Non poterat aūt unitas opationis pfecti demonstrari. Non alia. Non aliter. Eadē & eodem mō. Si eadem opet. & non eodē mō oparet una non eet opatio. quia alit eet. Si eodē mō oparet. & non eadem oparet. opatio una non eet. quia alia esset. Nunc aūt & eadē. & eodē mō opat. ut nichil sit aut aliud aut alit unopationē illi. Ostendē mihi aliqd qd facit pat. Si tamen querendū ē quid fac. qui totū facit. Pone tam exempli causa unū aliquid ex omnib; que pat fac. & dico quia hoc ipsum filius facit. Neq; ita hoc ipsum ——„——„ dico. quasi simile illi. Non idem ipsum enim dico idem facio qd tu facis. qa forte domum edifico sic & tu edificas domū. & cū alia sit domus tua quā tu edificas. alia dom mea qm ego edifico. tamen idē me facere dico qd tu facis. qm id quod facio ego scdm aliqd simile ē illi qd tu facis. Non sic ~~intelligendū ē~~ intelligo. cum dico quia filius hoc ipsum facit. qd pat facit. Si aūt ego domū edificare & tu eandem mecū edificares domū. dico quia idē facerēs quod ego. eā ueri unum quia id ipsum & non aliud. nec tamen uere ad hoc unū. quia tu partem tuā una. & ego aliam. tu instrumtus tuus. ego instrumentus meus. tu manib & lacertus tuus ego meus. denq; tu uuribz tuus. ego meus. eā non uere unū. Non ita uero & palia. Nunqd sic dico cum dico quia filius hoc ipsum facit. qd pat facit. Ergo alia ē manus filii. & alia ē patris. aliud brachium filii. & aliud brachium patris. alia uxor filii. alia uxor patris. cū ipse filius & manus & brachium & uxor sit patris. Sic idē ē quod homo manu facit. & qd manus hominis fac. & qd homo brachio suo facit. & qd brachium hominis facit. & qd homo forfitudine facit. & qd forfitudo hominis facit.

sic idem ē q̄d pat̄ facit. & quod filius facit. qua omne q̄d pat̄
facit. p filium fac̄. Si essentia una ē. si nat̄a una. si fortitudo una.
si uoluntas una. q̄modo non una op̄atio. Dicis qua hoc facit pa-
t̄. & ego idipsum dico qua filius hoc ipsum facit. hoc ipsum pat̄.
hoc ipsum filius. totū pat̄. totū fili. Ipsum facere patris. filii est.
Noli pensare quasi duas actiones unā maiorē. & unā minorē. aut forte
an similis ponderis equales duas. Unitas ibi ē. nichil multiplex.
Una ē actio duoꝝ. immo trium. actio una. sic deitas una. &
in una actione tres. non tres agentes sunt. s; un⁹ agens. sic in
deitate una. tres. non tres dii sunt. s; un⁹. pat̄ & fili⁹ & sp̄c scs
tres psone sunt. s; tres dii non sunt. nec tres creatores. nec tres
factores. qua in eo q̄d unū sunt. diuidi non possunt. Quecunq;
q̄ facit pat̄. & fili⁹ facit similit̄. Quid magis simile ee pot̄ q̄m
unitas. Quom pot̄ diuidi q̄d multiplicari non pot̄. aut q̄m
a se recedere pot̄. q̄d unum ē. Ne q̄ mireris si assumptione carnis
que ad solū filium refert̄. non sol⁹ fili⁹ op̄at̄ ē. s; cū filio pat̄
etiam & sp̄c scs. Neq; idcirco tres incarnatos dixeris. qua incar-
natione unⁱ tres op̄ati sunt. qa unitas nature inseparabile fec
op̄atione. & ꝓpietas psone singulare assumptione. De discretione

Quia ū infirmitas humane trinū psonarū indentate una.
intelligentie ad ea que credere iubet̄. cōprehendenda n
sufficit. sacri eloquii auctoritate interi fouenda ē. non ratione
humana discutienda. Qua ꝓpt̄a que a sanctis patrib⁹ de dis
cretione trinū psonarū indentate una scdm catholice uerita
tis formam ut iam dicta sunt. in medium pferre libet. nichil de
nro adicientes. ut pote q̄ nec sufficientes inuenim ad ea que di
cta sunt abillis. Augustinus adusus impietatem arrii.

Patres nouum nomen omousyon condiderunt. s; non nouā
rem. tali nomine signauerunt. Hoc enim uocat̄ homousyon
q̄d ē ego & pat̄ unum sumus. unius uidel. eidemq; substantie.
Item. Oms catholici qui ante me de trinitate sc̄ptserunt hoc
intenderunt scdm sc̄pturas docere. q̄d pat̄. & fili⁹ & sp̄c scs. uni⁹

eŕdemq; substantię inseparabili equalitate diuinã insinuant
unitatẽ. Ideoq; non sunt tres dii. s; unus deus. Quãuis pat filium
genuerit & ideo filius non sit. qui pat ẽ. filius q; pat non sit. q
filiꝰ sit genit. & ideo pat non sit. qui filiꝰ ẽ. Spc scs quoq; nec pat
sit. nec filius. s; tamen patris & filii spc. & patri & filio coeternus
ipse coequalis & adunitatis punens unitatẽ. nec tamen eam
trinitatẽ natam de uirgine maria s; tantũ filium. nec eandem
trinitatẽ descendisse in specie columbe. s; tantum spm sem. nec
eande ducisse de celo. hic ẽ filius meus dilectus. s; tantum uocẽ
patris ad filiũ fiusse. Quãuis pat & filiꝰ & spc scs sit inseparabiles sit.
sic inseparabilit operent. ¶ Iam q̃ intellectu homo dm capit. qui ip
sum intellectum suũ quo eũ uult capẽ non dũ capit. ¶ Intelli
gamus aũt dm si possumꝰ quantũ possumꝰ. sine qualitate bonũ.
sine quantitate magnũ. sine indigentia creatore. sine situ presentẽ. sine habitu omnia continentẽ. sine loco ubiq; totum. si
ne tempe sempiternũ. sine ulla cõmutatione mutabilia facientẽ.
nichilq; patientẽ. Quisq; dm ita cogitat. & non dũ potẽ omnino
diuinitus intueri quid sit. pie tamen cauetur. quantũ potẽ. aliquid
de illo sentire q̃d non sit. Est tamen sine dubitatione substantia
ut si melius hoc appellatũ essentia. quã greci usyam uocant. ¶ Item
in libro contra maximũ. ¶ Nulla sit partiũ diuisio in unitate. di
uinus. unꝰ est ds pat. & filiꝰ & spc scs. hoc ẽ ipsa trinitas. unus ẽ ds.
tres eni psone sunt. pat & filius & spc sanctꝰ. & hii tres q̃a unus
substantie sunt. unũ sunt. & summe unũ sunt. ubi nulla naturarũ
nulla ẽ diuersitas uoluntatum. Si aũt natura & non consensione
unũ eent. non summe unũ eent. Si ũ natura disparesẽent. unũ
non eent. Hii ergo tres q̃a unũ sunt. ppter ineffabilẽ coniunctionẽ
diuinus qua ineffabiliter copulantur. unus ds ẽ. s; xpc una psona
ẽ gemine substantie. nec tam ds pars huiꝰ psone dici potẽ. Alio
quin filiꝰ ds ante quã susciperet formã serui non erat tot. & cre
uit cũ homo diuinitatis accessitꝰ. eiꝰ q̃d si una psona absurde
dicit. quia pars illiꝰ rei ee non potẽ ds. quantomagis trinitatis

parſ ee non pot quicuq; unus untrib⁹. Jnunitate g̃ que ds
est. pat e deus & filius e ds. & spc scs e ds. & simul bii tres un⁹
ds. nec hui⁹ unitatis tercia parſ e unus. nec maior parſ duo
qm unus e. ubi nec mai⁹ aliquid sunt oms qa singuli. quia spūa
lis non corpalis e magnitudo. Qui pot capē capiat. qui non
pot credat. & ora ut q̃d credit intelligat. Pater & filius & spc
scs. ppt indiuiduā deitatē unus e ds. & ppt uni⁹ cuiq; ppietā
tem tres psone sunt. & ppt singulor⁹ pfectionē pares unius
di non sunt. Just⁹ e pater. iustus e filius. iustus e spc scs. J de in
libro de trinitate. Si solus filius intelligit sibi. & pat & spūs sc⁹
aliud consequit. ut pat non sit sapiens de se ipso si de filio.
nec sapientia sapientia genuerit. si ea sapientia pater dicat
sapiens ee quam genuit. Vbi enim non e intelligentia. nec sa
pientia ee pot. ac p hoc si pat non intelligit ipse sibi. si filius in
telligit patrē. pfecto filius patrē sapientē facit. & hoc e do ee q̃d
sapē. & illa ea essentia e que sapientia. non filius a patre q̃d ue
rum e. si a filio potius Patrem habet essentiam q̃d falsum e. Est g̃ ds pat
sapiens ea que ipse e sua sapientia. & filius sapientia patris de
sapientia q̃d e pat. de quo e genit⁹ filius. quare & intelligens
e pat ea que ipse est sua intelligentia. filius aut intelligentia
patris de intelligentia genit⁹ quod e pat. Item. Non quo deus
trinitas e. ido triplex putat ee. alioquin minor eet singulis
qa in trib⁹ partit. Jn hac q̃q; trinitate cum dicimus psonam pa
tris non aliud dicimus qa substantiam patris. quia psona pa
tris non aliud e qa ipse pat. ad se ipse dicit psona. non ad fi
lium. ut ad spm scm. sicut ds & similia. Hoc etiam solum nom e.
q̃d cum dicatur de singulis. ad se pluraliter non singulariter acci
piat in summa. Dicimus namq; quod pat e psona. & filius e pso
na. & spc scs e psona. Pat tantum & filius & spc scs. non una p
sona sunt. si tres. Verum cum dicimus tres psonas una essentiam.
neq; ut gen⁹ de speciebus. neq; ut species de individuis p̃dicam⁹.
Videtur posse duci ut tres homines. una natā. si plus sunt duo homines

quam unus. ⁊ non maior ē ēēntia pat̄ & filius quā solus pat̄ aut solus filius. & tres ille p̄sonę. sic ita dicendę sunt equales unsingulis q̄d animalis homo non p̄cipit. cur ergo latinitas hoc ita unusquisque posuit. nisi quia uoluit hoc unū nomen seruare huic significationi quod intelligit̄ trinitas. nec omnino tacerem q̄d tres cū tres ēē fatemur. quo nomine non diuersitatē intelligi uoluit. ⁊ singularitatē uoluit. ita & illa tria & ase unumquemq; determinari uidentur. & inse infinita infinita sunt ita & singula sunt unsingulis. & omnia in omnibus singulis. & singula in omnib⁹ & unum omnia. Item. Denuq; siqua ē cui dō cum alīs alicui⁹ nominis cōmunio. ualde p̄cul dubio intelligenda ē diuersa significatio. ⁊ hoc potentiori ratione oportet ostendere. Si nulli⁹ accidentis susceptibilis est. quom̄ dicit̄ iusta. ut sapiens. ut aliquid huiusmodi diuina natura. ⁊ certum ē q̄d summa natā udō uere ē quia p̄se ē. q̄ quod ē. nichil aū iustum ē. nisi p̄iusticiam. quā si non est iusta nisi p̄iusticiam. & non pot̄ ēē iusta nisi p̄se. q̄d consequentiū. quā ut eadē sit ipsa iusticia p̄ quā iusta ē. Quia ꝑ siqueratur quidsit ipsa summa natura. quid rectō respondet̄ quā iusticia. Cū creata dicat̄ iusta ineo quod quale sit. ⁊ ineo quod habet iusticiam. ipsa non p̄pe dicit̄ habens iusticiam. ⁊ existens iusticia. & idō non ineo quod quale sit. ⁊ ineo q̄d q̄dsit dicit̄. nichilq; inea differt. siue dicat̄ iusta siue iustā. q̄d uero in exemplū iusticia ratum ēē conspicit̄. hoc de omnib⁹ quę simulā de summa natura dicunt̄ intellectus p̄ rationē sentire constringit̄.

Q̄ q̄d ḡ cox de illa dicat̄. n̄ q̄is ut q̄nta ⁊ magis q̄d sit monstrauit.

Quicq̄d enī ē quale ut quantum ē. ena ineo aliud quicq̄d est unum non simplex ⁊ compositum est. Nam cū aliquis homo dicatur corp⁹ & rationalis & homo. non uno m̄ ut una consideratione hęc tria dicunt̄. secdm aliud enim corp⁹. & secdm aliud rationalis ē. & singulū horū non ē totum quod homo. illa ū summa essentia. summa uita. summa iusticia. summa sapientia. summa magnitudo. summa ētinitas. & alia simulā quecūq; sunt unuocabula multiplicia non plura significant. ⁊ unū. Item. Deus p̄sona patris

neq; spē scī. ſ; sola filii ꝑsona carnē suscepit. ⁊ ut hoc intelligas ꝯ
paratonib⁹ utar ut ex creatura creatorē intelligas. Jn anima ē
ratio. ⁊ cum sint unum. aliud anima agit. aliud ratio. Anima u
unū⁹ ratione sapimus. ⁊ ita pat̄ ⁊ filius ⁊ spūs scs. S; cum sit una sub
stantia. tria trinitas opata ē. homine quē assumpsit. ⁊ eumq; non
tota trinitas assumpsit. ſ; sola ꝑsona filii. Jdē in libro quinto de
trinitate. De eo aliquid accidere non pot̄. dicit̄ ad aliquid sicut
pat̄ ad filium. ⁊ filius⁹ ad patrem. quod accidens non ē. ⁊ quia ille
semp pat̄. ⁊ ille semp filius. Si ū pat̄ ad se ipsum diceret̄. scdm
substantiam diceret̄. Item. Quātus diuersum sit ēē patrē ⁊ filiu
um. non est tamen diuersa substantia. ⁊ quia hoc non scdm sub
stantiam dicunt̄. ſ; scdm relatiuum. ⁊ ꝙd tam relatiuū non ē ac
cidens. quia non ē mutabile. Item. Non scdm hoc ꝙd ad patrem
dicit̄. ęqualis est filius patri. ⁊ restat ḡ ut scdm id ęqualis sit. ꝙd
ad se dicit̄. Quicꝙd aut̄ ad se dicit̄. scdm substantiam dr. ⁊ restat
ḡ ut scdm substantiā sit ęqualis. Eadem ḡ unus q; substantia
cum ū ingenit̄ dicit̄ pat̄. non quid sit. ſ; quid non sit dr. Cum aut̄
relatiuum negat̄. non scdm substantiam negat̄. ⁊ quia ipsum re
latiuum non scdm substantiā dicit̄. Item. Quid tres magna prors⁹
laborat inopia. ęloquium humanum. Dictum ē tres ꝑsonę non ut
illud diceret̄. ſ; ne taceret̄. Item. Trinitas filius nullomodo dici
potest. Item. Tenendum ē patrē ⁊ filium ꝓncipium spūs scī. Item.
Filius non tantum ut filius sit. quod ~~tantum~~ relatiue dicit̄. ⁊ ſ;
omnino ut ipsa substantia habet nascendo. Item. Cū conaret̄
humana inopia loquendo ꝓferre quod tenet de dno dō. ⁊ tamen
dicere tres essentias ne intelligeret̄ ulla summa ęqualitate
ulla diuersitas. Item. Jdō dicimus tres ꝑsonas ut non aliqua in
telligatur diuersitas essentię. ⁊ ut scalucer uere ut uno uocabulo
responderi possit. cum dicit̄ quid tres. ut quid tria. Jeronimus.
Vnum in trib⁹ ꝑsonis fatemur dm. Tres ꝑsonas expressas subꝓpe
tate distinguim. non nomina tantum m⁹. ſ; et nomina ꝓpria
tres. idē ꝑsonas. ⁊ ut greci exprimunt ὑποστασεις. hoc est

subsistentias confitemur. nec patrem filium aut spm sci psonam. aliquando excludit nec rursus filius aut spm scs patris nomen psonam q; recipit. Sz pater semp pater. filius semp filius. spm scs est semp spm scs. Itaq; substantia unum sunt psonis ac nominib; distinguunt. Ambrosius De trinitate.

Asserto nre fidei hoc est ut dm ee dicam non duos ee aut tres. tres deos ee dicit. qui duo unitate separat trinitatis. Nos aut patrem & filium & spm scm unu dm ee confitemur. ita ut in trinitate pfecta & plenitudo sit duo unitatis & unitas potestatis. Ds enim unus est. Deus nomen est magnificentie. nomen potestatis. Si g unus est ds. unum nomen. una potestas. una & unitas. Denq; dicit. Ite baptizantes in nomine patris & filii & spm sci in nomine itaq; non in nominib; unum nomen est. ubi est una duo unitas. una substantia. una maiestas. Hoc nomen est in quo oportet omnes saluos fieri. Item. Ego & pater unum sumus. Num dicit ne fiat discretio potestatis. sumus addidit. ut psonas cognoscam. Non enim pater ipse qui filius. Sz ex patre genitus filius. ex do ds ex pleno plenus. Non sunt g hec nuda nomina. Sz utrumq; indicantia. Plenitudo duo unitatis in patre. plenitudo in filio. Sz non discrepans. nec confusum q̄d unum est nec multiplex q̄d indifferens. Quom filius a patre genitus impossibile est scire. mens deficit. lingua silet. non hominum tantum Sz angelorum. supra angelos. sup cherubin. supra seraphyn. supra omne sensum est. credere iubemur. non discutere premimur. Auferantur argumenta. ubi fides queritur.

Credim unum dm patrem & filium & spm scm. patrem in eo quod habeat filium. filium in eo q̄d patrem. spm in eo q̄d sit ex patre & filio. Pater g principium dicitur. qui sicut nunquam fuit non deus. ita nunquam fuit non pater. A patre filius natus. ab eo uero & a filio procedit spc. Pater eternus. eo q̄d habeat filium eternum cui eternus sit pater. Filius eternus. eo q̄d sit patri & spui sco coeternus. Spc scs eternus. eo q̄d sit patri & filio coeternus. non est

fusa ut sabellius dicit. trinitas una psona. neq; separata aut
diuisa innata diuinitatis ut arrius plasphemat. s; alter inpso
na pat. alter filius. alter spc scs. unus in natura trinitate ds
pat & filius & spc scs. Item. Non pat carnem assumpsit. neq; spc
sanct. s; filius tantum uerus qui erat in diuinitate patris di fi
lius ipse fieret in homine hominis filius. neq; filii nomen a dati
um transiret. qui non erat natiuitate filius. Di g natiuitate
filius hominis factus e fili. nat scdm ueritate nature. ex do di
filius. & scdm ueritate nature ex homine hominis filius. in ue
ritas gemina non adoptione nec appellatione. s; in utra q; nam
uitate filii nomen nascendo haberet. & erit uerus ds. & uerus
homo unus fili. Item. Non g duos xpos. neq; duos filios. s; dm &
homine unum filium que ppterea unigenitum dicimus ma
nentem in duab natur substantiis sicut ei ueritas contulit.
non confusis naturis neq; immixtis. na enim filius assumpsit
hominem ut qui susceptus. & qd susceptus. una erit in trinitate
psona. Neq; enim homine assumpto quattuor facta e. s; trinitas
mansit in assumptione illa ineffabilis facientis psone unus
in do & homine ueritate. qm non dm tantum. nec hominem
tantum dicim xpm. s; dm uerum nati. de do patre. & uerum
hominem natum de homine matre. nec eius humanitatem q
maior e pater. minuere aliquid eius diuinitati. qua equalis
e patri. Hoc g utrumq; unus xpc qui & scdm dm dixit. ego &
pat unum sumus. & scdm hominem pat maior me e. Cum ho
ie cepit non aliud cepit ee qua di fili. & hic unigenit. & ppt
dm uerbum. qd illo suscepto caro factum e. ut que admodum e
una psona quilibet homo. anima scil rationalis & caro. ita fit
xpc una psona uerbi & homo. Item. Xpc ihc di fili est & deus
homo. ds qua di uerbum. homo qua unitate psone accessit. di
uerbo anima rationalis & caro & qui unicus di filius e equam
& filius hominis idem ipse utrumq; eorum q; unus xpc. unus
di filius. idemq; hominis filius. non duo filii. ds & homo s; un fili.

Item. Deus hominē assumpsit homo undm transiuit. non nature uisibilitate ſ; di dignatione. ut nec dꝰ mutaret in humana substantia assumendo hominē. nec homo indiuina glificatus undm. quia mutatio ut uersibilitas nature. ut diminutionē & abolitionē facere credit. anob sine confusione coniuncta trinitas sine sepatione distincta. Item. Nichil creatum aut seruiens untrinitate credendū ē nichil inequale. nichil grē equale. nichil anteri posteriue. nichil maius aut minus. nichil extraneum aut officiale alteri. nichil sibi uisibile. nichil creaturis uisibile. nichil morb ut uoluntate diuersum. nichil de trinitatis essentia. ad creaturarū naturā deductum. nichil officio singulare. nec alteri cōmunicabile. nichil confusum ſ; totum pfectum. qua totum exuno. & unū non tam solitarium. Item. Omotion q idē undiuinitate patri filius. omotion pat & filio spc scs. omotion dō & homini. unus filius manens deus unhomine suo ungtā patris desiderabilis uideri ab angelis. sic pat & spc scs adorat ab anglis & omni creatura non homo ppt dīn ut xpc cum dō. ſ; homo undm. & unhomine dꝰ. Quod uerbum carnem assumpsit cum pena sine culpa. cum mortalitate. sine mortalitate.

Multi querunt de carne illa quā uerbum assumpsit. qualit apeccato munda fuerit. & qualit sine peccato penam peccati portauerit. Ut de eo quidē qualit apeccato ut munda fuerit. ut mundata. quor estimationē nō tacere debem. ne forte sinon exponat. non uideat. & qd si non uideat credat qd nonē. Quidā putant carnē illā que assumpta ē ab bo. tra ab inicio. & inprimo parente quando tota massa nature humane p peccatum corrupta ē. acontagione & acorruptione peccati unmunē fuisse custoditam. & ab ipso primo parente usq; ad assumptionē sui uerbo liberam abomni peccato & mundā deductam ut nunquā sub peccato fuerit. & idō apeccato non libatam ſ; libam. Aiunt enī qa illa pars nature humane

sub peccato ee non debuit. ꝑquã ipsa natura humana ubi
obnoxia peccato fuerat. a peccato liberanda fuerat. Ad
conpbandum itaq; eandem estimationẽ adducunt illud
quod apls cum nouum sacerdotium ueteri pferendum asse
reret. melchisedech qui typũ ipsi⁹ xpi ac nouu sacerdociu gerebat
ab abraham decimas accepisse ostendit. in qua decimatione
etiã leui a quo ueteris sacerdociu ministros descendisse dubi
um non e. decimatum conpbauit. ac ꝑ hoc ueꝰ sacerdotium
q̃d in leui decimas dedit inferius. nouum aũ. q̃d in melchise
dech qui forma xpi e decimas accepit supi⁹ digniuꝰ estiman
dum. ubi tamen xpm qui tunc sedm carnẽ simulꝫ ueruꝰ leui
in lumbis abra he fuit decimatũ. non dicimus. ne simili ratio
ne nouum q̃q; sacerdotium quod in xpo e. ibidem decimas de
disse conuincamur. Quom aũ leui qui sedm carnẽ in lumbis
patris tunc fuit decimatus e. ac xpc qui sedm carnẽ ibidem fuit
decimatus non e. nullã causam aliam inuenire posse putant.
nisi qua caro leui cum culpa ibi fuit. caro xpi non fuit. atq;
ideo quod peccato obnoxium erat expiatione eguisse. q̃d aũ
mundu atq; a peccato liberum erat non eguisse. Ali q̃ se ratio
ne ꝓbare putant. q̃d caro illa quę a uerbo assumpta e num
quã obnoxia peccato fuit. ſ; ab initio siue in eo a quo descen
dit. siue in his ꝑ quos descendit munda sed̃ iam sit a peccato. ut
aliq̃ndo ee possit hostia ꝓ peccato. ſ; catholice uerius dissi
mio filium dei qui ꝑ peccatoribꝫ. ac de peccatoribꝫ natꝰ e. de car
ne obnoxia peccato carnẽ assumpsisse asserit liberam a pecca
to. ac ideo liberam quia liberatam. ſ ideo liberam non quia sub illo
unq̃m fuit. ſ; quia sub illo ee aliquando cessauit. Quando assump
ta e. mundata e, ꝑ eandẽ quippe gram natura humana munda
ta e. ut uerbo dei liba a peccato unuret. ꝑquã xpianus a pecca
to liberaret. ut eidẽ nature in xpo capite suo sociaretur. ap
parent itaq; nob. sicut dicit beatus augustin⁹ gra in xpo nro
capite. unde sedm unicuiq; mensurã se ꝑ uncta membra eius

diffundit. ℭa grā sit abinicio fidi sue homo quicūq; xp̄ianus. qua grā homo ille abinicio suo factꝰ est xp̄o. ℑe ipso spū & hic renatus. de quo ē ille natꝰ. ℭodem spū sit in nobis remissio pec catoꝝ. quo spū factum ē. ut nullum haberet ille peccatum. Sic ꝯ factum ē p̄ gram. ut caro illa a peccato sub quo ab origine sua erat mundaret. & mundata nullo quilibet ab omni pecca to inea fomitus erat. a peccato liba assumeret. ut nec grā corrup tioni nature p̄iudiciū faceret. nec corrupto nature gram im pediret. ℭuomodo ꝯ inquiunt xp̄c in lumbis abrahe decimat non fuit. si caro eius ibi peccato obnoxia fuit. S; sciendū ē qd li cet caro xp̄i. sic caro leui. adhuc in lumbis abrahe sub peccato fuit. tamen ipsum peccatum ei non fuit. sub quo caro ei fuit. Hoc enī solum ei ibi fuit. qd unde futurum ei fuit. ℭua ꝑp̄ leui illuc & natura & culpam habuit. qui unde p̄ ꝓpagationem origi nis & natam & culpam trahere debuit. ℭua ꝯ xp̄c in lumbis abrahe solam natam habuit. ꝓp̄ea quod ipsam solam unde ac cepturus fuit. ꝑcul dubio obligatione non egut. que ꝑ eo qd eius solum ibi erat necessaria non fuit. Oblatio enī non p̄ natura ſ; pro culpa offertur. qua si p̄ culpa non erat. nata oblatione op̄ non ha beret. Sic uaq; leui. in lumbis abrahe decimatꝰ ē. qa & natā & culpā ibi habuit. qui & natura & culpa inde accepturus fuit. xp̄c uero decimatꝰ non ē. qui ꝓp̄ea qd unde solam naturam ac cepturus erat. illa enā tunc ibi culpam non habuit. cum ipsa q ei futura erat sine culpa. natura in sua origine culpe obnoxia non fuit. ℭuod uerbum cū carne rationale anima sumpsit & qualis fuit anima illa in sapientia & uirtute & iustitia & bo

Quida fuerunt hereticꝰ qui putauerunt in xp̄o unitate & me cū carne uerbo rationale anima assumptam non fuisse. ſ; solam carne uerbo unita & ipsam diuinitate uerbi carnem loco anime uisi fuisse. eandeq; diuinitatem ab — ipsa carne quando in cruce mortua ē recessisse. rursumq; ab ipsa quando resuscitata ē. uisicandam & resuscitandā reduisse. S; catholi

ca fides habet totum qđ hominis erat. ꝑter culpam dñm assump
sisse. qua nec aliter uerus homo ee potuisset. nisi totum qđ adue
ritatem humane nature ꝓtinebat assumpsisset. Accepit g cu
carne ꝛ incarne ipsa animam rationalē. que & carnē ipsam uegetaret
& sensificaret aduitam ꝛ & sedm libam uoluntatē peccatum
respueret. & sectaretur iusticiam. Cui & hoc ex societate diuini
tatis collatum e. ut spontanea quidē libertate bonū faceret ꝛ
ꝙ ad malum faciendum nulla prsus necessitate ul infirmita
te declinare potuisset. Dicit quippe beat augustinus de
spu scō & uergine maria ꝛ di filius nat unicus est. non carnis
cupidine ꝙ solo di munere. Liba in illo uoluntas erat ꝛ ac tanto
magis erat. quanto magis seruire peccato non poterat. Qui
ta aut querunt de illa anima rationali equb unum e ꝛ utrū
uidel equale cum diuinitate scientia habuerit. de qua q
stione in alio opusculo qđ de anima xpi inscriptum e. p
lixius disputauī. Hic ū hoc solum cōmemorare sufficit. quod
eadē anima sic plenam & pfectam di sapientia unitam habu
it. ita plene & pfecte ex ipsa & p ipsam sapientiam sapiens fuit ꝛ
nec tantum ipse sapiens natura equalis fuit. quia longe ali
ud e sapientia sapē. atq; aliud sapientiam ee. Ex quo ei huma
nitati diuinitas conuncta e. ex ipsa diuinitate humanitas ac
cepit p gram totum qđ diuinitas habuit p natura. ita ut sedm
illam ineffabilem unionē. & di esset in humanitate sua totum
quod humanitatis erat ꝛ & homo esset in diuinitate sua totum
qđ diuinitatis erat. Sic g humanitate ubi in anima rationali
a ꝑma concepcione sua. ex ineffabili unione diuinitatis plena & p
fectam sapientia & potentia & ueritate & bonitate accepisse
credimus ꝛ & ipsam sic in unione diuinitatis inseparabilit. sic unip
sa que ex unione diuinitatis erat plenitudine ueritatis incomu
tabilit ꝓmansisse confitemur. Neq; enī idcirco ds homo inter
homines conuersari uoluit. ut quasi ꝓpinqualia tempori sapien
tia aut uirtute ꝓficiens meritum sibi sperare. & se ipso meliꝛ

fieret. ꝯ ut ea sapientia & bonitate. quã ipse in diuinitate sua plenam & pfectam semp habuit. & in humanitate sua plenã & pfectam semel & simul accepit. dispensatione salutis humane scdm ineffabilem ordinatione suam complet. Qua ppt id qd dicit euglista quia pficiebat hic erate sapientia & grã. non ita accipiuꝫ quasi semetipso melioꝛ fes sit ds. ꝯ quia hominib quã ipse habebat. ꝯ latebat sapientiam & grã. put ratio tempoꝛ postulabat magis semp ac magis apuit. ita apud homines ipse pficiebat. qn homines ipsi in eius cognitione pfecerunt. Apud dm aut pfecit. ineo qd dum se sapientia & grã di plenum ostenderet. eos ad laude di patris. a quo hec esse testabat. magis semp ac magis puocauit. De meritoꝛ etiã xpi pereundi non e. quod quidã minus considerate solent dicere. quia sicut xpc homo alit ad glam immortalitatis puenire non potuisset. nisi prius p passione merendo morte sustinuisset. Non enim attendunt hii quia qd ds homo mortalis fuit. n necessitatis erat. s; voluntatis. Nam si pm homo sine morte ad immortalitate puenire potuisset. si se a inobedientie culpa custodire voluisset. quanto magis xpc homo qui non solum sine peccato homo fuit. ꝯ sup hominem deus fuit. carni sue quã ad ~~con~~ consecutum deitatis in conceptione sublimauerat glam incorruptionis dare potuisset. etiam si illã a dilectam passionis & mortis humiliare noluisset. Si xpc ad resurrectionis glam nisi moriendo puenire non potuit. q ipse morturus e xpc. & necesse habuit mori ut uiuere posset. Quid aũ dicit. Quado inquid immolari puob. Hic intendite. quado immolari puob. Quare non dicis pte. Si pnobis mortuus est. ubi e pte. Audite q. xpc dicit. quia pnobis mortuus e. & nos dicimus quia pse metipso mortuus e. Beneficium negamus. quia gratis referre nolumus. Si ipse mortuus e. quid ei debemus. Ipse q congratulet. pse sustinuit. sibi recepit. An forte sibi & nobis. An forte erubuit de necessitate. & gtã abat de pietate. Ergo ipse erubuit manifestare. tu non erubescis imperare. s; dicunt. Si xpc puoleranti

" 4
Quare q tacuit sibi. q
y dixe nobis. "

am passionis glām resurrectionis non meruit. quid ē q̄d dicit
apls. xp̄c factus est obediens p̄nob patri usq; ad mortē. mortē
aūt crucis. ꝓpt̄ q̄d & deus exaltauit illum. & donauit illi no
men q̄d ē sup omne nomen. Ecce manifeste dicit apls qua
ꝓpt̄a p̄resurrectionis glām xp̄c meruit exaltari. quia p̄us p̄obe
dientiam passionis usq; ad mortē non respuit humiliari. Si g̊
ꝓpt̄ hoc exaltatus quia humiliat. g̊ exaltationis causa humili
atio fuit. Ergo in humiliatione ~~fuit~~ meruit. qui in exaltatione
humiliationis premium recepit. Si aūt merendo ad glām p̄ue
nit. quom̄ ad illam p̄uenire potuisset si non meruisset. Sic g̊
iusti a regenerando de ꝓpositione erroris ad conclusionem men
dacii p̄uenium. fallit quippe eos. q̄d meruit nomen non dis
cernunt. Et ꝓpt̄a quia dicere non audent xp̄m nichil meruis
se. ne forte opa abeo sc̄a ap̄ dīm nullius uirtutis aut precii fuis
se dicere uideant. dum cadere ume nt̄ p̄cipuam se asserentes
q̄d xp̄c patiendo glām meruit. ita aut si passus non fuisset. illā
nec habere potuisset nec debuisset. Si enim dicimus quia ni
chil meruit. consequens esse putant opa uirtutis aut iusticie
eum non fuisse. Si aūt dicimus quia meruit. stantum ~~quia~~ infe
runt aliqui. eum p̄i non debitū sibi opando obtinuisse. q̄d ē
dicere. quia xp̄c aut bona opa non fecit. aut aliquid sibi
quod p̄i non debebat opando p̄meruit. S; uidere quā stul
ta sit ista assertio. Quid enim. Ergo ds̄ bonū opus facere
non potest. quia nichil non debitum sibi p̄mereri potest.
Aut idō q̄ando meret. quia sibi debet ētā sinon op̄et. Quan
do nob beneficia impendit deus. & dona munificentie largit.
nonne hec ipsa faciendo a nobis p̄beneficiis suis amari & lau
dari meretur. Aut quia meret. idō p̄i dignus non fuit. aut
munus fuit. & op̄e temporali creuit meritum dī. & melior
se ipso fact̄ est ds̄. Humq̄ non meli ē. & multo meli ut dica
mus quia ētna bonitatē que in ipso numquam creuit. quia
plena in ipso & p̄fecta semp̄ fuit. plene semp̄ & p̄fecte bonus fuit.

& dignus laudari & amari. Et qñdo opus facit temporale
& nobis bene facit amari & laudari a nobis meret. & ē meritū
op̄is nullo ęternum, quod nobis temporaliter exhibetur. Neq; ideo
modo non meretur quia pri⁹ dignus fuit. quia neq; modo non
meret. p⁹ dignus non fuit. Est g̃ meritum in op̄e. quia qđ fit
opus est bonitatis. ipsum meritum tam cū op̄e in op̄ante non
incipit. qm̃ & ante exhibitionē op̄is bonitas fuit op̄antis. Si
milit̃ ds & homo qui sic̃ in diuinitate sua ab ęterno p̄fectam
bonitatē habuit. immo ipse p̄fecta bonitas fuit. ita in huma
nitate sua a prima conceptione plenam & p̄fectam bonita
tem accepit. non tunc primum obędientia patiendi & mori
endi cepit. habere quando pati & mori cepit. Ecce conce
dimus quia xp̃c p̄p̄ter exaltat̃ ē ~~apatre~~ apatre. quia obę
diens factus est patri. Ecce concedimus quia obędientia
meritum ē. exaltatio premium. Quid g̃. Si obędientia me
ritum ē. nonne ex quo obędientia cepit. meritum cepit. Fa
ctus est inquit obędiens. Quis factus ē. xp̃c. Scdm quid fa
ctus ē. Scdm humanitatē. Scdm humanitatē factus ē obe
diens. Scdm diuinitatē sub ēē non potuit. in qua ęqualis fu
it. Alia scriptura dicit. Didicit ex his quę passus ē obędien
tiam. Didicit qđ nescuit. Quid nescuit. Obędientiam.
Sub ēē nescuit. non potuit in eo qđ ęqualis erat esse infe
rior. Propter a didicit quod nescuit. quia qđ id in excellen
tia diuinitatis ex̄pt̃us non fuit. p̄ inferiorē naturam inuisum &
sumpsit. factus est obędiens. Ex quo factus ē homo. fact⁹ ē
obędiens. ~~Ex quo ēē cepit~~ Ex quo homo ēē cepit. subiectus
ēē cepit. In quantum homo dignitate. in tantū bonus vo
luntate. Hic ē meritum. Si voluntas semp̄ p̄fecta fuit. & me
ritum semp̄ p̄fectum fuit. Ex quo ds cepit ēē homo. & homo
cepit ēē ds. Deus cepit homo ēē subiect⁹. & homo cepit esse
ds p̄fectus. Si deus humiliat̃ est quantū potuit in homine
homo sublimatus non ē q̃ntū potuit in deo. Si ds in eo

quod homo ee cepit. passibilis & mortalis ee cepit. & ho
mo eo qd ds ee cepit iustus & bonus & pfect ee cepit. Sic enim ds qm ho ee cepit qd hoīs
erat acceptū. sic & homo quando ds ee cepit. qd dī erat
acceptū. Qua ppt sicut ds pfecta sapientia & potestas &
bonitas e. ita homo ex quo ds factus est. pfecte potens &
sapiens & bonus in do factus e. An putas xpm hominē tūc
primū plenam & pfectam potentiā diuinitatis accepisse.
quando dixit. data e mihi omnis potestas in celo & terra. Vnde
g pri demonib; impauit. Angelos ministros habuit. elemen
ta ad nutum impiū sui inclinauit. An forte qua oratione legis.
quasi p cib; obtinuisse putas. qd pri ipse non potuit. Pat unqd
~~clarifil~~ clarifica filium tuū. Et ecce uox facta e de celo di
cens. & clarificaui. & iterum clarificabo. Audisti filium postu
lantem patre annuente. Putas qua p cib; obtinuerit. qd non
obtinuisset. si preces non fudisset. Audi qd sequit. Non ppt me
inquit facta est uox ista. sed ppt uos. Si respondeo ppt me fac
ta non est. Sic g responsione patris non accipio. ut me exau
ditum intelligam. sic nec preces patri fundo. ut qd non possum
obtinea. Ego enim totum possum. Totum qd pat potest. ego
possum. qui filius sum patris. Omne enim qd pat facit. hoc & filius
facit similit. Ex quo enim ut filius di patris ee m homo accepi. totū
qd ds pat pot facere posse accepi. Iudeus g quom xpc homo
in eo quod filius di fuit. & ex quo filius di fuit. diuina sapientiam
& potestate & bonitatem habuit. & plene ac pfecte habuit. qa
plene ac pfecte fuit. Aut ido abinicio hoc non fuit. qa abinicio
hoc non dixit. Nec inquit abinicio non dixi uob. Ergo abinicio
xpc homo. ex quo homo ee cepit ds non fuit. qua abinicio ex q
homo ee cepit. hoc non dixit. Diu fuit xpc homo inter homi
nes pri quam se dm diceret aut pbaret. & quando hoc dicere
cepit. cum magna modestia ac reuerentia hoc dixit. ne scan
dalizarent qui mirarent. nec susciperent qui non caperent. Ido
reuerenter se suggessit. non precipitanter ingessit. Que unqd dicum

nec postulatio
ppt me facta e

hominesq; esse filium hominis. Non p̄ dicauit. sz; intrōgauit. Dicere uoluit. sz; dicere noluit. ne; non ueritatē docere. Sz; gl̄am quere uidet. Credulus in dm̄ & me credit. Considera quā modeste se adiungit. quia sciebat ecclia intelligentiam hominis esse. ut homo d̄s crederet. Ppt̄ea humane intelligentie adhuc subdit homo erat. neq; infide hominis adhuc d̄s crederet ascenderat. Ido dubitanti & amanti marie dixit. Noli me tangere. non dum enī ascendi ad patrē meū. Ppt̄ hoc g̃ sciebat quia inconscientia humana se subt̄ esse. & ut equalis crederet. eidem conscientie longinquum & extraneum esse. paulatim illam fouebat. ut aduertatē assuefaceret. ut ueritas illam illuminaret non nouitas scandalizaret. Sic ergo homo ut̄ hominis conuersando secūm dispensatione salutis humane. congrua p̄ tempora ut̄ualia quod in se simul erat aptat. & id q̄d ipse abinicio plenum & p̄fectum habebat. humane cognitioni p̄ quosdam p̄fectus reuelationis se habere magis ac magis paulatim porrigebat ostendit. Sz; dicunt. Si in xp̄o homine abinicio ecclia obedientia suscipiende passionis meritum fuit. in hoc ipso iam constat. quia si passurus non fuisset. abinicio meritū obedientie patiendi habere non potuisset. Si enī passio futura non fuisset. obedientia patiendi nulla fuisset. Si obedientia non fuisset. meritum obedientie n̄ fuisset. Sic itaq; adoptionem q̄dam incorruptionis. inducere conantur necessitatē passionis. Sed minus considerant. quia eadem bonitate. qua se ad obedientiam passionis spontaneum exhibuit. qua pati uoluit. iustus & bonus & gl̄a dignus fuisset. etiā si pati noluisset. Si enī pati noluisset. ad patiendum obediens non fuisset. non tamen quia inobediens fuisset. quia uoluntati patris hoc nolendo contra duxisset. qm̄ & hoc ipse pati noluisset. Nam sic obediens fuit. quia uolentis uolens consensit. ita p̄cul dubio obediens fuisset. si nolentis hoc idē pati. & ipse nolens consensisset. Itaq;

semp fuisset obediens etiam si passus non fuisset. neq; merito ei quicqm minueret etiã si ad passionem quam non ex debito s; ex dignatione suscepit non humiliaret. Unum e tamen inquiunt qd xpc p passionem obtinuit. qd utiq; habere non potuisset si passus non fuisset. Patiendo quippe omnib; credentib fact e exemplum passionis. sic resurgendo omnib patientib glificationis forma. Hoc g lucrat est patiendo. qd ipsum magistrum & doctore sequerent. oms qui bene patiunt. Magnu quid lucrat e. Quid sibi hoc pdest. Precedit. & oms secunt. Cui e bonum hoc. Errantes inuenu. p cessi ut uiam docerem. oms secuti sunt. in quid pdest. Ego uiam sciebã. p me incedere poteram. s; non erat causa pgendi. si compassio non ee subueniendi. Stulti & tardi ad credendu. nonne oportuit pati xpm & ita intrare in glam suam. Intendite. Oportuit in quid pati xpm. & ita intrare in glam suam. Quid e ita. Per passionem, p passione. glificatione. Quid. Ergo xpc non potuit intrare ad glam. ~~suam~~. nisi transiret p penam. Quid e oportuit. nisi quia alit non potuit. Quomodo ergo sua si oportuit. & qm oportuit si suam. Si glã fuit sua. quom ut ad illã intraret pati oportuit. s; sua p se. oportuit p nos. Poterat quide xpc si uoluisset alia uia intrare ad glam suam. & quomodo uellet illam accepisset. qa si uellet nunquam earuisset s; semp habuisset. s; uoluit p nos p penam ire ad glam ut morieñs tolleret timorem passionis. resurgens redderet spem glificationis. Hac uia ire uoluit. quia nos hac uia redire debuim. quia alia non potuimus Nos uolum nec possumus. ipse potuit s; noluit. quia si alit uoluisset p uenisset s; non subuenisset. Qui g xpm in passione aliquid meruisse asserit. ita ut eade passione bonum aliquod aut cõmodu ul utilitatẽ ul glam suam eum obtinuisse contendat. qd uiste habere non potuisset. si passus non fuisset. xpm plane inneccessitatẽ passionis deducit. & parũ glam ~~resurrectionis~~ redemptoris que in morte

ipsius exhibita ē. imminuere ul' pot⁹ euacuare conuincēt.
qui causam passionis ei⁹ non nrām sī suam necessitatē fuisse
ꝓbare conatur. Ergo a pē non meruit quasi sibi indebi
tum aliquid acquirens. ⁊ tam meruit op⁹ iustitiæ digna
remuneratione pficiens. ¶ neq; enī ido qua p̄m⁹ ipse dignus
fuit op⁹ iustitiæ p̄tea exhibitum remunerabile non fuit.
neq; rursum qua ꝓpe iustitiæ remunerat⁹ dicit. p̄q̄m
oparet. tuam dignus fuisse non negatur. ¶ meruit q̄tū
g̃ ad iustitiā opis. qua ꝓpe dignus remuneratione fuit.
nec tam sic meruit quasi dignus non fuisset. etā si op⁹ non
fuisset. ¶ famulus laborat. munera sua. ⁊ p̄tea cū adfec
tionē uenit postulat cibum bene se dicit meruisse q̄d accep
turus est. ¶ alī mercenarius meret. alī dominꝰ. ¶ mercena
rius meretur quia ei non deberet. si non oparet. dns aī eā
si non op⁹ pane suū manducat. quia suus ē. ⁊ non op⁹ ha
bet. si uult ꝓeo laborare qua suus ē ⁊ sine ope. ¶ multa sunt
que dici potuissent sup̄ his. sī hec p̄senti adbreuiationi suf
ficiunt. ¶ nouissime querunt de anima illa rationali q̄m ū
bum assumpsit cum carne unitatē p̄sone. utrum sicut
eam ex ineffabili unione duarum p̄fectam sapientiam ⁊
iustitiē ⁊ bonitatē accepisse dicimus. ita q̄q; ab initio p̄
quā glām resurrectionis p̄immortalitatē carnis induerit.
ex eadem unione duarum plenā quoq; beatitudinē ha
buisse dicam. Quod si concedam⁹ obicium q̄d anima illa
ante resurrectionē passiones ⁊ dolores sustinuit. ac per
hoc plena beatitudo esse non potuit. ubi pena ⁊ dolor fuit.
Sed non attendunt quod anima illa sēm aliud carnis uni
ta fuit. ⁊ sēm aliud duarum. ¶ neq q̄d carnis unita fuit
una carnis ipsa fuit. ¶ neq aī q̄d duarum unita fuit. una
ipsi⁹ duarum fuit. ¶ neq q̄d carni ungebat recedenti ipsa
caro monebat. ¶ neq aī q̄d duarum ungebat. etā a carne
recedens. ab ipsa duarum non sepat. Quid g̃ in sensu car

nis adiemp⁹ dolore sustinuit. In societate denatus plenum & pfectum gaudium semp possedit. Ubi enim pfecte iungebat plene & pfecte beatificabatur. Ubi aut adiemp⁹ munus habuit ex dispensatione ptra suppletum e unglificatione. Nata tam ut quod in parte sublimior habebat uerum bonum. nec aliqn redderetur quia numquā fuit amissum. nec supplere. quia ex quo datum semp mansit pfectum. De carne quam uerbum assumpsit qualis fuit sc̄in passibilitatem & sensum & effectum.

De carne ubi hoc primū comemorare oportet qd illa ab ipsa concepcione spc̄ sc̄i operatione ita mundata credum⁹ ut eam ubum ipsum habam prius & immune abomni peccato assumeret. pena tamen peccati uoluntate non necessitate assumen⁹ ns remanente. ut diu ista insaluatore sine culpa pateret. illa que insaluandis pculpa pene obnoxia fuerat liberaret. De hac itaq; pena passibilitatis siue mortalitatis querunt quidam quodo quom incarne saluatoris erat. sed facile e scire. quom caro illa quadiu in massa generis humani sub originali debito fuit. penam quoq; puaricationis qua totum uenebat. in uno ipso ex necessitate sustinuit. Postq̄m aut ipso singularit diuisa e. ut nec in ipso esset. nec cū ipsa in carne participatione paruciparet. iam nichil pene debuit quia culpe nichil habuit. Itaq; quantum in ipsa fuit. non debuit sustinere penā. quando iam non habuit culpam. Poterat q̄ iuste saluator in carne sua quā sine culpa assumpsit penam quoq; mortalitatis & passibilitatis infirmitate non assumpsisse. Si eam non solum supra id qd nos sum⁹ mortales quia peccator non erat. Si sup id ena qd primus homo ante peccatum fuit. quia pbandus erat non aprima concepcione gta immortalitatis induisse. Primus namq̄ homo qa pbandus erat talis e debuit. qui & peccare & non peccare potuisset. ut uoluntatis non necessitatis esset utrumq;. Hec enim ut obedi

ti mortuum ul' non obedientia culpa ee potuisset. nisi & obedi
entia & p̄uaricatio uoluntaria fuisset. Itaq; quia adp̄
bationē utrumq; uoluntas eius exspectabatur. aduersū q; ei
possibilitas prestabat. Quia q̄ peccandi & non peccandi possi
bilitatem habuit. oportebat ut etiam moriendi & non morien
di possibilitatē haberet. Si enī ex necessitate immortalis fuisset
ēnā p̄uaricatis & peccatis mori non potuisset. atq; ita inobe
dientia pēnā debitam non haberet. nec se recognosceret ali
quando peccatis si mortuus unq̄. semp̄ forsit maneret. Item. Si ex
necessitate mortalis fuisset. ēnā inobedientia p̄sistens mori
debuisset. & inuste sine culpa puniret. si non peccans moreret.
Quia ppt̄ quia p̄bandus erat. & utrum inobedientia p̄sisteret.
exspectabat caro quoq; illi & scdm aliquid mortalis erat. quia
scilicet mori poterat. & scdm aliquid immortalis erat. quia po
terat non mori. quantū ex eo q̄d mori poterat. moreret si pecca
ret. & ex eo simul q̄d non mori poterat. non moreret. si inobe
dientia p̄seueraret. Xp̄c aut̄ homo quia p̄fect̄ a principio & p̄
batus inuentus est. ad p̄fectionem ul' ad p̄bationē exspectatus
non ē. Et idcirco sicut libum arbitrium habuit nec tamen ita
ut peccare posset. ita quoq; & immortalitatē quantum in se
erat habere debuit. & ita ut mori omnino non posset. Vnde
constat q̄d xp̄o homini a principio non solum illa immorta
litas debebat. quā p̄m homo habuit ante p̄uaricationē. Sed
illa quoq; q̄m nunc scds habet p̄surrectionē. in uidet sic
ex consortio diuini spūs confirmatā erat aduersitatē ut peccare
non posset. ita quoq; ex merito uirtutis carne confirmatus ee
ad incorruptionē ut mori non posset. Sed; quia caro peccatrix
a pēna peccati libari non potuit. nisi ei caro que sine peccato
erat pateret. infirmitatē passibilitatis & mortalitatis in carne
assumpta recepit potestatē. sustinuit uoluntatē non pass
ē necessitatē. De sensu aut̄ passionis in carne xp̄i quida male
sensisse inueniunt̄ asserentes carnē illam in omnib̄ his que

mea & circa eam exhibita sunt. passionis genera similitudinē
quidē passionis & doloris suscepisse. ſ; nullum omnino dolo
rē aut passionē sustinuisse. ſ; non attendunt q̄nta absurdi
tas ei⁹modi assertionē consequat̄. Quom̄ enim unxp̄o uera cō
passio fuit. ſi uera passio non fuit. Quomodo stabit q̄d dicit
pp̄ha. uere languores ipse ipse tulit. & dolores nr̄os ipse porta
uit. Si christus in cruce dolorem passus non fuit. quare tantop̄e
calicem passionis transferri a se postulauit. Quid sibi uolut
sanguis ille desúdans. angustiam imminentis mortis contesta
tus. Quid sibi uolut q̄d ipse xp̄c. & infirmitatē scdm quam
caro passionem timuit. & uoluntatē scdm quā sps. p̄mo fuit
exponens aut. spc quidē p̄n̄t est. caro aut infirma. Ista q̄ qui
negant in saluatore scdm infirmitatē carnis uera fuisse passi
onem. quantū in se est eam que p̄passionē xp̄i facta e. nega
re conuincunt̄ redemptionē. Sunt alii qui non minori de
mentia de affectib; humanis unxp̄o quos scdm ueritatē nat̄e
cū humanitate & inhumanitate suscepit. quedam non
solum falsa ſ; horrenda etiam blasphemare non timuerunt.
Qua enī apls aut. non habemus pontificem qui non possit cō
pati infirmitatib⁹ nr̄is. tentat̄ aut̄ p omnia. asserunt huma
nū affectum unxp̄o motū etiam uicios⁹ sensisse. absq; consensu
tam rationis scdm eam concupiscendi infirmitatē qua nos q̄ pec
catores sumus ex illa originali corruptione quā portam.
illicitos appetitus & motū concupiscere surgentis & uicii temp
tantis delectationē etiam unum solem⁹ sentire. Hos aut motus
idcirco xp̄s in carne sua uoluntarie sustinuisse. ut quasi
temptantib; illis resistendo uictor existeret. quatin⁹ & sibi
temptationē uicios⁹ superando p̄mium iustic̄ acquireret. &
nob⁹ in temptatione positis resistendi & uincendi in semetipso
exemplum formaret. ſ; absit a sensu xp̄iano. ut ullam in illa
carne sacro sc̄a agni immaculati inordinat̄e dilectionis &
c̄cupiscentiē illius motionē aliq̄modo fuisse aut dicat

aut credat. quia si ul aliquā prauę delectationis radicē aut motum concupiscendi inordinatum unilla fuisse dicere m. pfecto ab omni uicio libera negarem. Quom aut uitium mundaret. si uicium portaret. motus quidē inordinatus ex infirmitate concupiscendi surgens. cum ipsa corruptione de qua orit. non solum pena ē. sz culpa. que tamen in baptismatis addampnatione non imputat. quia p. gram nouę regenerationis excusat. sic dicit apls. iam nichil dampnationis est his qui sunt in xpo ihu. Hec tamen corruptio p. gram sacramenti non quidē accipit ut culpa non sit. sz ut dampnabilis non sit. quia si culpa omnino non erit. non haberet excusari. quia non deberet imputari. Qua ppt illa infirmitate humane nature que pena est solum cū susceptione carnis xpm assumpsisse neracter dicimus. illam ū que si pena ē. ut etiam culpa sit nullatenus admisisse indubitanter affirmamus. Neq; enī uiolenter uicioz dicere uolumus. ut eum ipsa. que uincere uicia potuisse alium accensisse dicamus. Quia enī psolam penā infirmari consensit. ut eos qui etiam in culpa et in pena egrotabant. p mutua culpa iustificaret. pia a pena liberaret. Quom intelligendum est qd scriptū ē de xpo. conceptus ē de spū sancto;

Cum sicut supi dictum ē incarnatione filii cū ipso filio pr similit et spc scs operat sit. merito queri qua re inceptura sacra singulariter de spū sco concepti memoratur. Hoc quidē sic et cetera que de ipso dicunt humana intelligentia timide contingit. s; deuotio fidei ampli psumet secm puram conscientiam fidem inquirere. Querendū itaq; inprimis est quomodo intelligendi oporteat. quod dictum ē beatam mariam de spū sco concepisse. Scimus namq; et omnia frequentissimo usu nate dicimus. qd cum mulier aliquo concepisse dicitur. non aliud nisi substantiam carnis ad generandam carnē. p carnis commixtionem suscepisse memorat.

Et hec quidē carnis substantia de carne uiri p ipsum carnis
coitum transfusam cum carne mulieris una caro efficit. in
id q̄d nascituru ē ex utrq; substantia ueraciter originē su
mens. a illo p istam quam a ista generet. Ergo mulier uiru
co cipit. cum a carne uiri p coitum carnis semen susci
pit. ad generandā carnē. Hec aliud concipit q̄m ille ē aq̄
cipit. aut ipsa concipit quē & quod concipit. hoc parit.
Quid g̈ dicemus. Vtrum quid spē scs de sua substantia semen
paruis infudit. aluo uirginis. Quomodo g̈ semen carnis mi
nistrare potuit substantia spiritualis. An forte semen car
nis non fuit. quod conceptum ē. & caro fuit quod natum ē.
Quid dicem. Quomodo maria de spū sco concepit. Et si de
spū sco concepit. quomodo sps scs pat xpi non fuit. Hec om
nia magna consideratione indigent. ne forte inter difficili
& ualde obscura sensus humanus aliquid amplius sua possi
bilitate p̄sumat. Hec ideo de his dubitandum est. quia obscu
ra sunt. nec ideo aliquid temere diffiniendum. quia credenda
sunt. Queram g̈ quid concepit maria. aut carnē non concē
pit. & carnē non genuit. aut si carnem genuit. carnē concēpit.
Quid enim concepit. hoc genuit. Si; quom carnē ministrare
potuit non caro. aut non carnem gignere caro. Ista p̄plexa
inquisitio siue querendi ratio quemadmodū sane & conpeten
ter intelligi ualeat consideremus. Et primum quidē in ea quę
secdm solitam ac usitatam nature op̄ationem p agitur. con
ceptione eiusdem nature op̄ quomodo conpleatur intueamur.
In parentib; carnaliter generantib; & p carnis coitum nasci
turam carnem ex carne fibri cantib; undiq; natura substan
tia ministrat paruū creando. ut ex utrq; carne p̄cedat.
que solum unum carne formanda ē caro. Tamen hoc uec
tigal q̄d natura quasi debitum quoddam ex institutio cre
atoris ad fabricam humani cōpis absoluendam impendit.
ita prsus sine ulla necessitate aut coactione ab ea requi

ut nisi sola dilectione. & ut sic dicerim spontanea caritas
te attribuendum id non cluetur. Nichil enim ē per solā
dilectionē quod hoc debitum a natura exquirere possit;
cum spontanea fuerit caritate psuasa. tunc nimirum sibi
ad mutuum ad op' consummandū exuitaq; parte libenter aug
gratanter occurrit. Sane quodq; uolenti nolenti abripitur
ad eiusmodi cause effectum incongruum prs' aug; inefficax de
monstratur. Sola g̃ dilectio ē. que naturā psuadere & no
lentem quodā modo cogere pot ad seminandū partum. Q̃d de
in muliere amor uiri. in uiro aut amor mulieris id agere
solet. ut qua in altō solum sibi nāta sufficiens non ē. alter
utrū sibi p dilectionē subueniat. ut q̃d in neutra pse alta
potuit. in utraq; pse cum alta possit. Igit̃ semen humanū
partus a sola muliere formandū concipit̃. q̃d simul a uiro
& muliere seminat̃. Quod q̃dē sicut iam dictum ē in mulie
re p amorē uiri. & in uiro p amorē mulieris nāta operat̃ p
q̃d & mulier non nisi a uiro concipere dicit̃. licet iam de se
quam de uiro acceperit unde fecundat̃. Et recte de solo u
ro concipit̃. quia id q̃d concipit in altero quidē de carne
uiri sumit̃. in altero aut̃ p amorē uiri ministrat̃. Non tamq;
hoc solum de uiro concipit q̃d de uiro accipit. Sz hoc etiam
de uiro concipit q̃d ex se de amore uiri accipit. Hec pre
mittere uoluimus. propt̃ q̃d dictum est. mariam de spū sco
quod de substantia concepisse; Concepit g̃ maria de spū sco
quod de substantia spūs sci semen partū accepit. Sz qua p amo
rem & operationē spūs sancti ex carne uirginis diuino par
tui nāta substantiam ministrauit. Iam qua in corde ei⁹
amor spūs sancti singularit̃ ardebat. ido in carne ei⁹ uir
spūs sci mirabilia faciebat. cui⁹ dilectio in corde illi⁹ non sus
cepit socium. ei⁹ op̃atio in carne illi⁹ non habebat exemplū.
Hoc g̃ solum uirgo concepit q̃d de sua carne p amorem &
op̃ationē spūs sci accepit. de quo etiam solo sine uiri⁹ sem

sc̃i s.s.

in concepisse; nō q̃d dicat⁹

n quod de substantia spūs sci semen partū accepit.

nus ammixtione filium genuit. Non g libido carnis concepti
onē immundine opata ē. que nec de carne uiri semen accepit
nec de sua carne p amorē uiri concepit. ſ; p amorem & opa
onem spūs sci. Hec ipse scs spūs id circo ~~id circo~~ pat xpi dicen
dus ē. quia ei⁹ amor conceptionem uirginis opat⁹ est. quia n
sua essentia uirgini semen part⁹ tribuit. ſ; ipsi de carne ppria
uirgi⁹ni p amorem suum atq; uirtutem substantiam minis
trauit. xp̄s g & de uirgine nat⁹ ē. quia de carne uirginis
carnis substantiam accepit. & de spū sco concept⁹ ē. quia
ipsa eam uirgo ex sola carne sua sine ammixtione uiri ſ
semins p spūs sci operationem amoremq; concepit. Hinc ē quod
eidem uirgini pariture p angl̄m dicit. spūs scs superuenie
rit. & uirt⁹ altissimi obumbrabit tibi. Spūs scs namq; uir
gini supuenit. ut pei⁹ operationem caro xpi de carne uirgi
nis formaret. & uirtus altissimi obumbrauit ei. ne substan
tia carnis ministrans carnali concupiscentia ureretur.

Quer̄ enia. De unione uerbi et anime & carnis in xpo.

Utrum, uerbū carnem simul & anima assumpserit.

an carnem p⁹ quam animam. siue anima pri⁹ qua carne.
S; uerissime & absq; omni dubitatione credit. qd ex quo
homine ds assumpsit. totum assumpsit. quia ex quo homi
ne assumpsit. sicut homo ds. sic & ds uerus homo fuit. Ve
rus aut non fuisset ex sola carne. aut ex sola anima. quia ho
e. & caro & anima. Itaq; quando hominem assumpsit. simul
utrumq; assumpsit. Assumpsit aut carne & anima. id ē
homine. ſcil. nat. non psonam. ~~Non p~~ Neq; enim assumpsit
homine psonam. ſ; assumpsit homine in psonam. Ideo aut
homine assumpsit. quia carne & anima humana assump
sit. Ideo ū psonam non assumpsit. quia caro illa & anima il
la pri⁹ quam ūbo unirent in psonam. non erant unita ad p
sonam. Una unio fuit. & ad unum unio fuit. & uerbi & carnis
& anime. Non pri⁹ ūbum & caro. nec p⁹ uerbū & anima nec p⁹

anima & caro. ℔ ſm ſmul uerbum. & anima & caro. ℔ erat q̄ dē
ūbum ante hanc unionē p̄ſona. quia filius erat q̄ p̄ſona erat.
ſic pat̄ p̄ſona erat. & ſp̄c ſcs p̄ſona erat. & erat p̄ſona ēt̄na
ſic uerbū ēt̄num erat. & filius ēt̄nus erat. ℔ ex cepit ēē p̄ſona ūbū
quando homo ēē cepit. ſ; aſſumpſit hominē ut homo p̄ſona
ēē uncipet. nec alia p̄ſona q̄m illa erat que eum accipet. Itaq;
ūbum p̄ſona accepit hominē non p̄ſonā. ſ; naīam. ut qui
ſuſcepit & q̄d ſuſcepit. una ēēt unitate p̄ſona. ℔ eq; em
aſſumptio homine quāmuis facta ē. ſ; unitas manſit quia
homo aſſumpt̄ ex quo ds ēē cepit. non alia p̄ſona ēē cepit
quā illa que eū ſuſcepit. Qui g̊ hominē aſſumptum negat
p̄ſonā ēē. negat hominē inp̄ſonam aſſumptū ēē. Si em illud
numq̄m fuiſſet ēēt. frustra ad illud aliq̄ndo aſſumpt̄ ēēt. ℔ uc
g̊ homo aſſumpt̄ p̄ſona ē. & non alia. ſ; ipſa illa p̄ſona. aquā
aſſumpt̄ eſt. quia & aſſumens. & aſſumpt̄. una p̄ſona ē. Deus
homo ē. uerū ē. ꝓpt̄ humanitatē ſuā. homo ds ē. uerum ē.
ꝓpt̄ diuinitatē ſuā. ds humanitatē ſuſcepit. homo diuini
tatē accepit. ℔ ē ds homo ꝓpt̄ humanitatē. quā ſuſcepit
& habet. & homo ds ꝓpt̄ diuinitatē q̄m accepit & habet. ℔
cum dicit̄ ds homo ꝓpt̄ humanitatē. & homo ds ꝓpt̄ diui
nitatē. non de duob⁹ dicit̄. ſ; de uno. qui ds & homo. ñ duo
ſ; un⁹ ē ih̄c xp̄c. S; dicis. quom un⁹. Dicim qualis unus. & ego
ubi dicam qualit̄ un⁹. Si ū ineffabilis ē unio di & hominis. i
effabilit̄ non duo ſunt. ſ; unus ds & homo Tamen omnino non
duo ſunt ds & homo. S; unus ih̄c xp̄c Qui ē ds. ipſe ē homo.
qui ē homo. ipſe ē ds. non alt̄. & alt̄. ſ; ipſe unus & idē. Quid
ſignificat homo. ℔ naīam. Que ſignificat homo. ℔ ſonam.
Si queris quid ſignificet homo. aliud ſignificat homo & ali
ud deus. Homo enim ſignificat humanitatē. ds ſignificat
diuinitatē. Si queris quem ſignificat homo. eundē ſignificat
que ds. q̄a idē ē. & homo & deus. Quid ē homo. Si naīam
queris. corp⁹ & anima. Bene dico. q̄a hoc homo. hoc ēē homi

nis ē. quia hoc ēē homine facū. Quid est homo. Si ps̄o
nam queris. dic ē. Quare homo dic ē. Quia humanitas di
uinitati ps̄onaliter unita ē. Natura ē di diuinitas. nāta ho
minis humanitas. & diuinitas quidē humanitas non est.
dic tamen homo ē. Nāta diuersa. ps̄ona una. Quod autē
unita ē. nāta una ē ps̄ona. Et quia ps̄ona di & hominis
una ē. dic & homo unus ē. Propter quod deus factus fac homo.
& q̄d factus homo factus dic. quia non duo sed unus homo & dic. Ne
mo ascendit in celum. nisi qui descendit de celo. filius ho
minis qui ē in celo. Ista loquebat. in celo ēē se testabatur.
Ubiq; enim erat. in terra p humanitatē. in celo p diuinitatē.
Idē qui in celo erat. in ista erat. p humanitatē in terra. & ta
men in terra p diuinitatē in celo & in terra. Si cognouissent.
numq̄m dñm glē crucifixissent. Unusquisq; homo in celo dñabat.
& in cruce dic moriebat. Si potuit homo in ista poni p huma
nitatem in celo esse p diuinitatē. potuit & dic in celo regnans
p diuinitatē. in ista mori p humanitatē. Sed dicis. Quomodo
dic mori potuit. Deus qui immortalis ē. q̄m mortuus ē. Hoc
ego sciebam quia ecclia qui hoc docuerunt. dic mori non potest.
homo mortuus ē. dic mortuus non ē. Quare g̃ negamus dñm
mortuū ēē. Quia iniquum. diuinitas mori non pot. Si
ppter dic mortuus non ē. quia secdm diuinitatē mortuus
non ē. g̃ nec de uirgine dic nat ē. q̄a secdm diuinitatē de
uirgine nat non ē. nec int̄ homines dic conuersatus ē. q̄a
secdm diuinitatē int̄ homines conuersat non ē. & cēa omia
que in carne op̄at ē saluatre. Si g̃ dic hoc non fecit. quis ille
fuit q̄ hoc fecit. Nos putauim dñm fecisse hec omnia. Nos di
cimus quia dic hoc non fecit. Dicite g̃ quis ille fuit q̄ hoc fec.
xp̄c iniquunt hec omnia fec. Ergo xp̄c hec fecit. & dic hec fec.
Videte ne forte dicat nob. Si xp̄c hec fec. & dic non fecit. g̃
xp̄c dic non fuit. Nolite tangere xp̄os meos. & in pphis meis
nolite malignari. Nos tangimus xp̄m. & in ppha malignamini.

Non dicitur xpm dm non ee. & tamen dicitur quod si uerū ee. xpc ds non eet. ꝙ tangitur xpm. Non apte negatur ſ; occulte necatur. Non inquiunt negam. aut necam. ſ; ido dicimus dm mortuū non fuiſſe. quia ſcdm diuinitatē xpc mortuus non fuit. Ergo dicite. qndo xpc ambulauit untra filium hominis in cęlo non fuiſſe. quia ſcdm humanitatē in cęlo non fuit. Si aū non ido homo in cęlo non fuit. qndo ambulauit untra xpc. quia ſcdm humanitatē in cęlo n fuit. neq; ido mortuus non fuit ds. quando pependit in cruce xpc. quia ſcdm diuinitatē mortuus non fuit. Ca

Ueni. Si ſcdm hoc aut hoc nō e. ꝙ nē.

Si ſcdm hoc ~~aut hoc~~ non e. tam e. quia ſcdm aliud e. auctoritatē uultus. audite lucernam. Si non credis luci. augustin dicit. Si ppt hominē mortuus e ds. non homo uicturus cum dō. Non e mortalis uicturus ineternū. ppt quē mortuus e qui uiuit in eternum. ſ; qmodo mortuus e deus. Unde mortuus e deus. Et potest mori ds. accepit carnē. unde moreret ppt. Idem iterum. Verbum unqd crucifixum e. ſ; non mutatur in homine. & iterum. Peri_it ꝙ qd homo erat. mortuus e deus. & peri qd ds erat. & quicquid passus e homo. non pot dici non passus e ds. quia ds erat homine assumens ſ; non e mutat in homine. Videte adhuc. Quis fuit ille qui dixit. ante quā abraha fieret. ego sum. Nonne homo. Quis fuit ille qui dixit. pat clarifica me claritate qm habui p quā mundꝰ eet ap te. Nonne homo. Ergo homo dixit. uere pri quā ~~mundꝰ fieret~~ abraha fieret. ego sum. Ergo homo uere dixit. clarifica me claritate qm habui pri qm mundꝰ fieret. ap te. Quid. Hoc uos scandalizat. hoc uos mouet. qd illos mouebat q dicebant. Quinquaginta annos non du habes. & abraham uidisti. Quare non. Nonne & illi uerū dicebant. qui hoc dicebant. Paulo ante dixerat ~~eug~~ euangelista. quia ipse ihc incipiens docere. erat quasi annoꝝ triginta. Pauca tempa ab illo fluxerant usq; ad hoc.

Hondum .xl. annī compleu sunt. ut erant. quo magis quinquaginta non erant. An forte uerum dicebat qui .xxx. annos illum ee dicebat. quia hoc erat. & non uerum dicebant. qui eum quinquaginta annos non dum habere dicebant. qm & hoc amplius erat. Qui enī .xxx. annos nominabat. quod amplius erat non negabat. Qui aut quinquaginta annos non credebant. multo magis quod amplius erat non credebat. Quid ergo. Quando .xxx. annos euglista nominabat nichil nob certum determinare uolunt. de spacio temporis etatis ihu. hoc e hominis xpi. usq; ad qd nra cogitatio iret. & ultra non procederet. Si amplius habuit in eo quod hoc habuit. quare euangelista amplius non dixit. Sz non amplius habuit in eo quod hoc habuit. Triginta anni fluxerant iam. & non amplius ex quo homo ee ceperat. Triginta annos erat ihc. homo .xxx. annos erat. qua etas hominis .xxx. annos erat. Propter a homo .xxx. annos erat. & non plus. Et quid. Si homo .xxx. annos tantum erat. nonne simulat ds .xxx. tantum annos erat. qui homo .xxx. tantum annos erat. Qua recens ds. qua paruam etate habet ds. Iste paruus. qa paruus factus. Parua etas in paruo. magna etinuas in magno. Tamen plus temporis non habuit. ubi tempalis fuit. Ybi enī etinus fuit. nec .xxx. annos fuit. nec .xx. nec .x. nec .v. nec .iiii. nec uni. Illuc enim anno non fuit. Sz etinus. ubi aut tempalis fuit. non plus fuit. ubi etinus fuit. quid dicam. Plus fuit. Paruum e hoc. Tempo enim neq; ad comparationē etinuas accedere potest. Ergo etinus fuit. & .xxx. tantum annos fuit. & intempe cepit. & ante tempa fuit. & in eo qd cepit intempe factus est homo. & in eo qd fuit ante tempa. factus e ds. Et cum cepit ee homo ex tempe. non tam cepit quasi prius non fuisset. & simulat cum factus est homo. non tam factus est quasi prius non extitisset. Propter eos qui xpm creaturā esse dixerunt fides catholica damnauit.

quia xp̃c quãuis un tempe ee cepit. non tam omnino ēē
cepit. q̃a sup̃ tempa. & ante tẽpa idem ipse semp ds fuit.
¶ Hoc ē aũt creatam ēē aliquid de nichilo ēē. hoc ee de nichilo
ēē. hoc ē ēē aliq̃d. & fuisse nichil. ¶ Non aũt omnis q̃ aliquid ee incipit,
ido incipit q̃a aliquid esse incipit. sic qui aliquid esse de-
sinit. non ido ēē desinit. q̃a aliquid ēē desinit. ¶ Non enī ita
aliq̃t ēē desinit. ut nichil sit. ſ; solum ut id q̃d ee desinit,
iam non sit. ¶ Sic non semp qui aliq̃d ēē incipit. ita aliq̃d ee
incipit. quasi esse incipiat. ut aliquid sit. ſ; ut aliquid q̃d
prī non fuit esse incipiat ut iam sit. ¶ Ita xp̃c q̃ndo homo
esse incepit. aliq̃d ēē incepit. nec tamen ita ee incēpit ali-
quid quasi prī non fuisset aliquid. quia & prī quã hoc fu-
it. q̃d aliquando ee incepit. fuit aliquid. qui semp fuit &
numq̃m cepit. ¶ Itaq; ds homo factus est. & tamen ds creãta
non est. quia q̃d fact⁹ est. p eo factus est. quia tempalit assu-
psit. q̃d semp non habuit. ¶ Lumen p̃ q̃m ds factus ē homo.
& homo deus. un⁹ fuit. & non duo. homo & ds. ¶ Ex ppt ipsam i
effabilē unionem qua ds & homo unus fuit. sic ds p humā
nitatem suam se ueracit tempale exhibuit. sic & homo
p diuinitatē suã ante tempa se fuisse non fallacit p̃dicau.
¶ Si ds eter⁹. xxx. ta annoꝝ. tamẽ aliquando fuit. ppt humanita
tem. quare similit homo tempalis etnus non fuit. ppt di
uinitatē. ¶ Ergo unquisnt homo ab etno fuit. & homo mu
dum creauit. & homo fuit ante q̃m homo esset. ¶ Pueri estis
& adhuc uno lumentus infantie tpedin non potuistis.
¶ Non dum uno⁹ exercitati sensus creuerunt. qui lacte
opus non habent. ſ; solido cibo. ¶ Quid enim sunt uerboꝝ u
uolucra nisi quedam uno lumenta intelligentie. q̃b⁹
quamdiu sensus obuoluit human⁹ numquam cordis oc
lus aduertatis lumen p̃fecte aptur. ¶ Queritis si fuit ho
mo ante tempa. & ego uos interrogo. si ds cepit un tempe. si
etnus factus est tempalis. tempalis non ē fact⁹ etn⁹. An forte

ſ; extẽpe ñ accepit
q̃d semp habuit

idō ds ppt̄ humanitatē intempe fuit. quia idō fuit qndo homo intempore fuit. S; homo ppt̄ diuinitatē ante tempa non fuit. quia qn̄ ds ante tempa fuit. homo adhuc ds non fuit. Fortasse aliquid rationis erit. ppt̄ qd eiūodi locutiones caueus. salua tamen integritatis fidi xpianę. ut unum eum demq; ipsum ēe credatis. qui & intempe homo fuit. ppt̄ humanitatem suā. & ante tempa ds fuit. ppt̄ diuinitatē suam. Et idcirco idem ipse ueracit̄ se dixit & intempe uenisse hominē. & ante tempa fuisse dm̄. Cum aūt hoc & hoc dixit. non aliud & aliud. S; scdm aliud & aliud dixit. qd ds dixit. homo dixit. & qd homo dixit. ds dixit. quia & homo ds. & ds homo unus fuit. Quando dico homo. naīam significo humanā. animā & carnē. quando dico ds naīam significo diuinam. idē ubi diuinitatem. Item qn̄ dico homo. psonam significo. ex anima & carne. Item quando dico ds. psonā significo indiuinitate. Non amplius notat homo innaīa. qm̄ animā & carnē. neq; inpsona qm̄ ex anima & carne. Neq; amplius notat ds. innaīa qm̄ diuinitatem. neq; inpsona. quā indiuinitate. & tamen in xpo psona ex anima & carne. & psona indiuinitate. non duę sunt psonę. S; una ē psona. Quę ē naīa hominis. Humanitas. Quę est naīa dī Diuinitas. Ex humanitate ē homo. ex diuinitate ē ds. Quod ē homo ex anima & carne. hoc ēe ei ē. quia naīa ei ē. Quod homo est. ex eo ē. qd hominis ē. Quod ds ē. ex eo ē. qd dī ē. Et enī qa ds ē. ex diuinitate ē. hoc ēe ei ē. quia naīa ei ē. & idō qd ds est. ex eo ē. qd suum ē. qd homo ē. ex eo ē. qd hominis ē. Qua ppt̄ qa ds ex eo qd hominis ē. homo ē. & homo ex eo. qd dī ē. ds ē. pfecto & ds homo. & homo ds ē. Item quia non ex alio homo ds qm̄ ds. neq; ex alio ds homo q. homo. non aliud ē. S; idem ds & homo. Tamen qd homo in suo ē conditione. ds in eodem ē. dignitate. & qd ds ē. in suo pnaīam. homo in eodem ē. pgram̄. Sic uaq; in xpo. aliam dicimus ēe humanā naīam & aliam diuinam. S; non alium dicim̄ hominē. & alium dm̄. S; dm̄ & hominē unū

ihm xp̄m. Quid ē ihc. Sanctus. Aliud notat ihc. aliud xp̄c. Et non aliud tantum significat. ihc qua xp̄c. qa unus ē ihc xp̄c. Augustinus dicit. Aliam significationē habet xp̄c. aliam ihc. cum sit unus ihc saluator nr. Ihc tamen ꝓpriū nomen ē illi cui quoꝝ moyses nomine ꝓpo appellat ē. qmodo elyas. quomodo abraham. sic tanquam ꝓpriū nom ē. dns nr ihc. Xp̄c aut sacramenti nomen est. quoꝝ si dicatur ppha. quomodo si dicatur sacerdos. Lege sermonem augustini sup epistolam iohis. ibi hoc repies. Idem in libro de p̄destinatione scoꝝ. Ille inquit nos in xp̄m credere fecit. qui nobis fecit in quē credim. xp̄m. Hoc itaq; dicit augustinus. Vis g̊ ad huc plenius audire. quoꝝ aut scdm quid dns ihc xp̄c factus ē. aut infectus. Ambrosius in libro quem de trinitate scribit. ita dicit. Dicimus inquid igit̄ factum ee hominem. & ad hominē hoc ee referendum. Denique & alibi habes. Qui factus ē. ex semine dauid scdm carnē. Scdm carnē itaq; dauid factus ē ex semine. dns aut ante scla ex do natus ē. nec tamen factus ē factum ee semp ad creaturā referur. Scriptum ē enim. Refugiū factus es nobis. Et paulo p̄. Ergo si factum ee frequenter ad aliquid non ad naturam refertur. etiam creatum ad creatam refert. Unde intelligimus illud quod de incarnatione dni scriptum ē. dns creauit me principium viarū suarum in opa sua. illud significare q̄d ad redimenda opa patris dns ihc ex virgine sit creat. Idem in eodem. Paulus inquit phibet me creaturē seruire. & xp̄o ammonet seruiendum. Non g̊ creaturā xp̄c. Paulus inquit seruus xp̄i ihu. & bonus seruus. qui dominū recognoscit. Ipse creaturē seruire nos phibet. Quē admodum g̊ xp̄o ipse seruiret. si xp̄m creaturā putaret. Vide g̊ quomodo xp̄m & factum & creatum scdm aliquid affirmat. quē tam creatam ee negat. Idem q̄q; in eodem libro. xp̄m n̄ adoptuum s

naturale filium ee testat dicens. P adoptionem nos filii dicimur. Ille puertatem nate. Quom g eunuchilo. qui eunuchilo omnia fecit. Ita oportet secm testimonia scripturarum fidei uestigia formare. ut recte credulitatis sincere confessionis puritatem adiungamus. De separatione anime & carnis

Quidam putauerunt unmorte dnm tu & in xpo. ,,, xpo homine recessisse. & morte hominis non aliud qm separationem dnm tu acarne fuisse. Inueniunt enim quedam uba unqb uta dictum ee uidet. & unemetes eimodi tuere ad herent. non pungentes adspm. Beat ambrosius. tale unquit aliquid uidet dicere unexpositione psalmi illi quem ipse dns unpassione de se scptum esse ostendit dicens. ds ds ms. ut qd dereliquisti me. Sup hunc locu. ambrosi uta dicit. Clamat ho separatione dnm tu atus morturus. & alia quedam quasi adid ipsum pbandum adducta. quia scilicet ds uta e. & ubi uita fuit mors ee non potuit. ac ppter a nisi uita prius recessisset. mors uenire non potuisset. Scptum quippe e. quia xpc clamans magna uoce dixit. ds ms. ds ms. ut quid dereliquisti me. Clamat homo se dereictum ee a do. & conquerit dm ase. recessisse. Et quasi ido se morturu esse qd ds ab ipso recesserit. Ido dicit. quia clamat homo separatione dnm tu atus morturus. Et uidere quid dicat. Si enim agit de illa separatione dnm tu atus p qua xpc homo uncruce clamabat. illa iam facta erat. Non enim derelinquendum sed dereictum iam se prestabat dicens. ds ds ms ut quid dereliquisti me. Si g de illa separatione dnm tu atus agitur. iam recesserat ds. qndo ho uncruce pendens dereictum se ado uociferabat. Et unq; ad huc xpc uncarne uiuebat. qndo sic ds ab eo recesserat. Respondeam g. Si mors ee non poterat. nisi prius uita discederet. quomodo uita manere potuit. prius quam uita recesserat. Jam enim sic recesserat, & ad huc xpc uiuus uncruce pendebat cui se dereictum causabatur. Si g unhac recessione di & unhac

diuinitatis separatione illa que inter diuinitatem & humanitatem constabat unionem psone solutam dicunt. fuit quidam tempus quando xpc adhuc unus homo erat. & ds non erat. Si quis hoc dicat. Cui sane fidei concordans non abhorreat dno imponere. qd assumptam hominem usq; ad mortem quidem comitando perduxit. & in morte quando maiori periculo iam imminente maius auxilium necessarium erat deseruit. Quare g tantum ope mercenarii impperat. qd lupo veniente oues quas custodire debuerant fugientes deseruerant cum ipse unicam illam ouem & agnum illum ouis virginis filium que non solum custodiendum sed etiam glificandum susceperat. lupo veniente deseruit. Cui pius de pastore secura. veniente lupo non timuit dicens. Venit princeps mundi hui. & in me non habet quicquam. Nunc aut a pastore derelicta causando. & conquerendo clamat. quare dereliquisti me. Solus homo fuit. ds non fuit. & iam homo ds fuit. qua iam ab homine recesserat ds. nec homo ds fuit. qua adhuc unus in cruce pendens a dno derelict fuit. Jam non solum g in morte. sed ante mortem diuinitas ab homine recesserat. quando homo ad hoc homo dm a se recessisse. ac p hoc in ipsum aium dm se non ee plangebat. Cui hoc dicit. Quom g unquam intelligendum e. qd xpc se a dno derelictum ee clamat. & qua scptura hominem separatione diuinitatis mortuum damasse affirmat. si ds ab homine non recesserat. Quid g. Non potuit diuinitas humanitatem & secm aliquid deseruisse. in quantum undelicet eam potestati inimicor exposita ad tempus non defendit. & secm aliquid non deseruisse. in quantum eam tunc absq; psentia maiestatis n recessit. Dereliquit sed illa n deliqt. Dereliquit illum. sed sibi non dereliqd. Dereliquit qua auxilium non tulit. sed non dereliqd. qua psentia non abstulit. Subtraxit p[er]sonem. sed non separauit unionem. Separauit se sors

ut ad defensionē contra inimicos non ad ēē. ſ; non separa
ut se unꝰ. ut illi ad unionē pſonę deesset. Sic ḡ dereliq̄d
ut non adiuuaret. ſ; non dereliquit ut recederet. Ydo
p̄ uiam mecū pgus. parū ambulam. Securus sum. q̄si ami-
cum meū habens. Ecce hostis meus. & irruens in hominem
& resistere non ualentem uulneribꝫ afficit. Lumē pla-
gari cernens. nichil mouetur. ſ; patienter sustinet. & stat
iuxta quasi non curans uulnera mea. & dico. ut quid de
reliquisti me. ad huc stat iuxta me. & causor ut recessi-
sse ame. Juxta est loco. ſ; longe auxilio. Juxta fuisti q̄n
do p̄sentem exhibuisti indulgentiam. longe factus es q̄n
in periculis constituto te subtraxisti a compassione. Sic ḡ
humanitas adiunitate in passione se derelictam cla
mabat. quia eam inimicoꝝ potestati ad crucifigendū con
cesserat. sic sc̄ptum ē. Non haberes in me potestatē. nisi t̄
datum fuisset desup̄. Quā tamen mortē. quia non p̄ sua
iniquitate. ſ; p̄ nrā redemptione sustinuit. in cruce pen
dens. quare sit derelicta requirit. non quasi adūsus
dm̄ de pena murmurans ſ; nob̄ innocentiam suā in pe-
na demonstrans. causam querebat. qui peccatū nescie-

bat. Quod xp̄c separata anima a carne. & p̄sona fuit.
criptum ē. Et ihc clamans et deus et homo;
uoce magna tradidit spm̄. Cui tradidit. ꝯ Jhc. Quid tra
didit. ꝯ Spm̄. Cui tradidit. ꝯ Patri. Non iudeus eripuit. neq;
pater extraxit. ſ; ipse sponte tradidit. Non uolentē
ablatus ē. ſ; sponte datus. Potestatē habeo po
nendi animā meā. & iterum sumendi eam. Ipsa anima.
ipse ē spc̄. Ipsa ḡ anima emissa ē. potestate morientis. n
uolentia occidentis. Emissa est anima. Ille emisit. cui
fuit. Unde emisit. ꝯ ex carne. Quo emisit. ꝯ ad patrem. Re
cessit anima. & mortua ē caro. Mortuus est xp̄c. q̄a caro
xp̄i mortua ē. Sicut mortuus ē ds̄. q̄a mortua ē humanitas

dī. ita mortuus est homo quia mortua ē caro hominis. Sola caro mortua ē. & carne mortuus ē homo cui caro fuit mortuus ē & dīs. quia deus homo fuit. Separato anime. mors — carnis fuit. Sola caro mortua ē. aqua separata ē anima. Anima mortua non ē. nec diuinitas mortua ē. Si sola caro mortua ē. quia anima separata ē ab ea una ei. Anima adinfernū descendit. caro insepulchro iacuit. diuinitas cū utroq; pmansit. Neq; enī caro & anima psonā destruere potuerunt. separata. quam non fecerant coniuncta. Verbum psona fuit eterna. neq; tunc psonam ēe cepit. qn animā & carnē inpsonā accepit. Accepit anima & carnē. ut inse psonam essent. non ut se psonā facerent. Quia q̄ anima & caro ineo psona esse acceperunt q̄d uerbo psonę unum cepunt. semp quidē cum uerbo una & eadē psona pmanserunt. quia numquā pria a uerbo. ul' unū se diuisa recesserunt. fuit q̄ uerbum psona eterna ppē diuinitatē eternā. & ipsa psona fuit dīs ppē diuinitatē. & homo fuit ppē unitam uerbo humanitatē. Ergo xpc psona adinfernum descendit. & xpc psona. Sī; secdm solam animā quia sola anima adinfernū descendit. & xpc psona insepulchro iacuit. & secdm solā carnē. quia sola caro insepulchro iacuit. & xpc psona ubiq; fuit. & secdm solam diuinitatē. quia sola diuinitas ubiq; fuit. Neq; anima insepulchro iacuit. nec caro adinfernum descendit. neq; caro ul' anima ubiq; fuit. Corp' solum insepulchro iacuit. ppē partē istam hominis. xpc homo insepulchro iacuit. Dicunt hoc quidā scripturę. quia cum xpc insepulchro iacuisse dicit. totū ppartē ponit. quia non totus homo insepulchro iacuit. Si; una pars hominis tantum corp'. Hic intendit. Non tot' homo Si; pars hominis. Quis homo. xpc. Tot' homo. tot xpc. pars hominis. pars xpi. xpc insepulchro iacuit. Totum p parte ponit. Ergo non totum iacuit. Si; pars. Quid ē totū. xpc. Et

~~ē pars corpus~~. Quid ē pars. Corpus. Ergo non uere iacuit xp̄c in sepulchro. Si xp̄c in sepulchro iacuisse dicit̄. & ē figura dicendi. qua totum ꝓparte ponit̄. & unoto pars intelligit̄. ꝯ nec xp̄c uere adinfernum descendit. s; xp̄i anima totū sola. Aliquid scrupulositatis incurrit. Suspecta sunt quippe hec catholicę ueritati. & non recipit ~~aut ꝓbat~~ aut approbat. ut dicat̄ xp̄c non uere in sepulchro iacuisse. nec uere adinfernū descendisse. Quid enim. Si ido non uere in sepulchro iacuit. quia solū corp⁹ in sepulchro iacuit. nec uere adinfernum descendit. quia anima sola adinfernum descendit. ꝯ nec uere mortuus fuit. quia sola caro mortua fuit. non anima uel diuinitas. Quid ē ꝯ qđ sc̄ptum ē. qa cum xp̄c in sepulchro iacuisse dicit̄. totum ꝓparte positum ē. An aliud ē totū ꝓparte poni. aliud totū in parte opari. Quando enim totum ꝓparte ponit̄. ipsum quod ē totū nominat̄. s; non ipsum intelligit̄. s; pars eius sola ꝑ qua ponit̄. Quando ū totū in parte operari dicit̄. ipsum quod dr intelligitur. nec ꝑ ipso qđ dicit̄. aliud intelligit̄. qmus secm aliud id ē. secm partē opari intelligat̄. Quando enī totum in parte opat̄. ido uere totum opat̄. quia & totū cum parte ē. & pars in toto ē. quando & totū & pars opat̄. Quando simul sunt. simul opari possunt. Tunc quippe opanto parus recte tot⁹ dicit̄. quando tot⁹ ē. & in toto ē. ipsa pars que opat̄. qndo ū totū destructum ē. ętā totū non ē. non ꝓprie tot⁹ dicit̄. qđ extra totum pars sola opat̄. Quid ꝯ. Num qđ secm hoc dicem. qndo caro xp̄i mortua ē. ido xp̄m uere mortuum fuisse. qa homo in parte sua. sustinuit passionē. qn ū corp⁹ xp̄i in sepulchro iacuit. ido xp̄m uere non iacuisse qa pars ipsa que iacuit. a toto iam diuisa fuit. Ergo xp̄c uere mortuus ē. s; uere sepult⁹ non ē. Absit. S; uere mortuus ē. & uere sepult⁹. uere adinfernum descendit. & uere in cęlum ascendit. Quom ꝯ totū positū ē ꝓparte. qn sc̄ptum ē.

xpm iacuisse in sepulchro. Quod ē totum. & que pars ē. Totum enī ad partes dicit. & partes ad totum referim⁹. fortassis g cognatas. quasi tria quedam duumtaxat ē anima & carnē xpm composuisse. & xpm ēe totum. qđđa trib⁹ partibus compositum. duumitaxat. carne. & anima. Ergo tertia pars xpi uerbum ē. Absit. Non enī pars xpi uerbū ē. sz ipse xpc uerbū. Totum uerbū. sic tot ds. non dimidia pars xpi uerbu. & dimidia pars homo. sz tot xpc uerbum. & totus xpc homo. qa ideō ipse ds & homo. Intelligis quid dico. Si non intelligis. crede tantum. Credere potes. si intelligere non potes. Veruntamen ē quia xpc ideō ipse ds & homo fuit. nec tertia pars xpi uerbum fuit. nec aliquid ex carne & anima & uerbo qsi ex partib⁹ cōpositum totum fuit. qa totū ipsum uerbum fuit. Ubi g totum fuit. cōpositū fuit ex partib⁹. Ubi partes fuerunt toto. totum fuit ex partib⁹. Diuinitas aūt pars non fuit. ut ex ipsa totum ēēt nec ipsa. nec in ipsa pars fuit. ut in ipsa ēēt aliqđ min⁹ ipsa. Inhumanitate sola. partes inuenimus. & totum ex partib⁹ constat. Homo quidā tot ē duab⁹ partib⁹ constans anima & carne. Iste sunt due partes hominis. & in his duab⁹ partib⁹ constat tot homo. Nā diuina simplex ē. nā humana duplex. Propter ea partes hominis due sunt. qa unna homo sunt duo. anima & caro. Ubi hec duo sunt. totus homo ē. ubi alterum horū ē. pars hominis ē. Propt hoc g uerbum totum hominē assumpsit. qa totum qđ homo erat assumpsit. animā & carnē. Insepulchro aūt non tot⁹ homo iacuit. sz pars hominis tantum caro. similit ad infernum n tot⁹ homo descendit. sz pars hominis tantum. hoc ē anima. Si enī in sepulchro tot⁹ homo iacuisse diceret. p facto a carne mea tua anima recessisse negaret. Similit si tot⁹ homo ad infernū descendisse diceret. caro utq; partī cum anima illuc descendisse affirmaret. Utraq; pars hominis tantū in sepulchro iacuit. & non tot⁹ homo. & dū xpc in sepulchro iacuisse dicit. ppt sola

que ibi iacuit uerum ee pbat. Dum enim xpc in sepulcro fuisse dicit. tot homo in sepulchro fuisse dicit. quia cu xpc dr: totus homo dicit. qm totus homo xpc. & uerum e. quia xpc in sepulchro iacuit. nec tam homo tot. in sepulchro iacuit. qmuis totus homo xpc fuit. Jdo quide totus homo xpc fuit. qa anima & caro uerbo in psonam unita fuit. Xpc aut ppter hoc in sepulchro iacuit. qa caro ei ibi iacuit. & ideirco ubu psona de esse non potuit. ubi caro erat que ipsi ubo psonalit unita fuit. Sic itaq; xpc in sepulchro fuit. quando caro ei ibi fuit. & tot tam homo ibi non fuit. quia non anima & caro simul. s; sola caro ibi fuit. Quod aut homo dicit. & psona homo ppt totum homine dicit. & ppt totum qd hominis e dicit. Non id dico m qd homo a parte de humo sumpta denominat. S; cu dicit homo. & intelligit psona. totum qd ho e. atqui dr qd hominis e. Aliud uero e. cu homo dicit esse id qd homo e. atq; aliud cu dr ee. id qd e in homine Cum enim dr ee homo. ppt totu hominis ee dicit. ide anima & carne. cum u dicit ee id qd e in homine. ppt parte hominis dicit. hoc e. ppt sola anima ul ppt sola carne. cu ho dicit. homo dr psona. cu dicit id qd e in homine. dicit id qd e in psona. Dicit qppe homo sapiens. & non dicit tamen ppt totu qd homo. s; ppt parte que in homine. qua sapientia. non in anima & carne e. s; in anima sola. Item cu dicit homo. candidus aut niger. non ppt totu qd e homo dicit. s; ppt parte que in homine e. qua candor & nigredo non in anima & carne e. s; in sola carne. & si forte tot homo hoc ee dicit. non tam ee ita dicitur quasi totu qd hominis e. hoc sit. s; qa id qd in homine ee debet hoc. totum hoc sit. Dicit qppe tot homo alb. qndo totu corp hominis album e. non quia totum. qd hominis e album e. s; qa totu qd in homine album ee potest. album e. Jtaq; xpc cu dicit homo. ppt totum dicit qd e hominis. id e anima & carne. Cu aut mortuus dicit ul sepult. ppt

partem hominis dicit. id est solam carnem. quia sola caro & mortalis fuit. quando corruptionem passibilitatis portauit. & sola mortua fuit. quando in cruce sue anima. una sua pependit. & sola sepulta fuit. quando anima cum ipsa in sepulchro mortua iacere non fuit. Et tamen xpc hoc totum qd sola caro fecit uerax cit & ipse fecit. q̄ p diuinitatem suam psonalit psens erat in carne & cum carne sua que hoc fecit. Simulit cum xpc spm exultasse dr. siue affectum aut desiderium. uel timorem habuisse dicit. sdm solam animam hoc habuisse intelligit. qua sola anima hec habuit. & ipse animam ueracit habuit. cui diuinitas ipsa anime psonalit unita fuit. Habuit quippe anima illa sedm affectum nature cum qb assumpta fuit. & desiderium & gaudium. & dolorem. & timorem passionis. p carne sua. que omnia adtemp rationabilit admissa sunt. potestate faciens. & uoluntate patiens. & cum timuit penam sue carnis & dolores refugit. sedm affectum nature fec. quo nemo carnem suam odio habet. cui malum aliqn ex ratione sustinere pot. amare aut numq. pot. Sic magr in xpo sedm affectum nature. que anima in carne. & p carne habuit. uoluntas quedam erat. sedm quam & mortem & dolorem & passionem horruisse & uoluisse ueracit dicit. quam tamen uoluntatem supior uoluntas spc que ad obediencia patrie iussionis prompta fuit durebat. Voluntas quippe sps in xpo qsi malo quodam loco constituta uoluntatem carnis subiectam prauo nem moderabat. & uoluntati patris. supior p obediencia subiciebat. dicens. non mea uoluntas fiat. sed tua. Ita g xpc qd dicit. aliqndo sedm psonam dr. aliqn sedm id qd fuit in psona. & simulit qd sedm hominem dicit. aliqndo sedm ipm hoiem dr.
aliqn sedm ipm qd fuit in homine. In natura aut diuinitatis ubi multiplicitas aut diuersitas nulla est psona. & id qd est in psona. diuersum esse non pot. In sola humanitate. ubi multiplicitas inuenit. aliud in tu. & alia pars esse ostendit. Totus psona est. pars in psona. Totus est anima & caro. Pars anima sola. aut sola caro. Dic aut sepra.

Sic anima rationalis & caro unꝰ ē homo. ita dꝰ & homo unꝰ ē xpc. Videre similitudinē. Bene dico. & caro anīma ē ho. & uerū bene dico. homo ē psona. & rursum bene dico. anima & caro. ē una psona. Bonaūt similr dicere possum. sola anima ē homo. aut sola caro ē homo. & idcirco dicere ī possum. sola anima ē psona. Inxpo aūt dicere possum. dꝰ & homo. est xpc. Item rursum dicere possum. similr dꝰ ē xpc. Item uerum. ē homo xpc. & rursum dicere possum. dꝰ & homo una ē psona. & uem dꝰ ē psona. & homo ē psona. Qualis g̈ ē similitudo hec cū dicīt. sicut anima rationalis. & caro unus ē homo. ita dꝰ & homo unꝰ ē xpc. Si enī omnímoda similitudo ē. quare sic inxpo dicīt. dꝰ & homo xpc. & homo xpc. & dꝰ xpc. non ita etiā in homine dicīt. Sic caro & anima simul homo. ita etiā sola caro sola pse homo. aut sola anima pse homo. ul sic in homine anima q̈dē & caro similr homo dicīt. nec anima pse sola homo dr. nec caro sola pse homo dr. sic inxpo dꝰ. quidē & homo simul dicīt xpc. ita tam ut nec homo solꝰ pse. nec solus pse xpc dicatūr. Magna inuolutio dicendi hec ē circa. & laborat homo in suo. qui penē nichil intelligere nouit. nisi hoc & scdm hoc quod dicere nouit. Querunt hoc cotidie homines quid dicendū sit. & quid credendum raro. Querunt si locutio illa bona ē. & si locutio illa recipienda ē. & pbanda ē locutio illa. Inmonita uerboꝝ potestas sunt. & concurrit multitudo magna sermonū. & infinita pplexio. quia iudiciū spc alterā aut habere nolunt non iudiciū litere. aspū. Nescium enī q̈a spc literā iudicare debet. non litera spm. sic scptū ē. Spūalis iudicat omnia. & ipse a nemine iudicatūr. Laborant g̈ in iudicio dicendi. q̈a spm non habent intelligendi. Nolunt habere iudiciū & spm habere nolunt. sine quo recte iudicare non possunt. Propt̄ea laborant in dicendo. & uenium alia & alia dicenda de illo q̈d unū intelligendū ē. Querunt q̈d sit psona. &

a aut caro sola ē psona.

adducunt de inde diffinitione psone. sic a quib' dā facta ē ꝓbata. ꝙ a psona indiuiduū ē. rationalis substantie. Ecce dicam' scd'm nos quia psona ē hoc. Bene diffinitū ē scd'm nos. ꝙ quid sit psona. Scd'm nos ita dicam'. nam q'd sup' nos ē dici omnino non pot'. Inducibile ē. ꝙ quia in ē prehensibile est. Scd'm nos q'o dicam'. ꝙ psona ē. indiuiduum rationalis substantie. Que ē rationalis substantia. nisi spēs rationalis. Hoc ē enī ꝓpē rationalis substantia. spūalis substantia que sola rationis ē capax. ꝙ quia in ea sola ratio ēē pot'. Nam si homo rationalis substantia ēē dr'. nō ꝓpē totū dr'. s; ꝓpter animā solā. ꝙ que ꝓprie rationalis dicit'. Homo enī scd'm animā tantū rationalis est. ꝙ quia ipse anima rationalē habet. anima aūt scd'm se rationalis ē. ꝙ quia ipsa in se rationē. ul' rationalitatē id ē rationis capacitatē habet. Sic itaq; rationalis substantia ꝓpē & scd'm se nō ē nisi sps rationalis. ꝙ in diuiduum uere ē. & in quantū nāta simplex ē. cōpositio nē partiū non habens. & nature simplicis ē. et de ꝓpterea plura non continens. Hic itaq; spēs rationalis ꝓpē psona dr'. & numero discreta & ratione discernens. Sic enī quida psonā dictam ēē uoluerunt. quasi pse sonantē. & qsi singularē discernentē. ꝙ & unūquodq; numero discreta ē pse. unūquodq; ratione discernit. sonantē ul' pnuntiantē ul' udicantem se intelligimus. Ecce q'o scd'm hanc diffinitionē ꝓpē dicim'. quia sps rationalis psona ē pse discernens se. Non ē hec magna questio. nec ambiguitas intelligendi. ꝙ ubi q'd ē totū. unum ē. In homine aūt non cadit ratio occurrit. ubi quidē duo s. & tamen due psone nō sunt. s; una psona caro & anima. Hic aūt quida tam multiplicē delirasse inuenīunt. solis uerbis adherentes. ut non facile uerboy inuolucra iudicari potuissent. nisi in fine error se manifestus ostenderet. Ait cum homine ēē totū. q'd dā esse cōpositum ex anima & carne. ul' corpe aliud omnino & diuersum a anima) corpe.

ut hoc totum nec anima sit. nec corp⁹ sit. nec simul anima & corp⁹.
Non enī totum ista esse. Si ea ipsis ee dicunt. Hoc ꝯ totū homine
esse putant. & ipsum hominē qui hoc totum ē rationalem esse
ea rationalitate que in ipso toto ē diuersa a ratione siue ratio
nabilitate partis id ē anime. sic ipsum totum diuersum ē a par
te. Postremo omnia que in toto sunt. diuersa esse omnino ab
his que in partib⁹ ē stam. sic ipsum totū a partib⁹ diuersum ē.
Naq; rationalitas sicut hominis alia ē q̄m rationalitas anime
quia una ē. totī & in toto ē. alia partis ē. & in parte ē. Ita & boni
tem totī que in toto ē. aliam esse dicunt. & bonitate esse par
tis aliam. quia partis ē. & in parte tantum. Similit & maliti
am hominis aliam quia in toto ē. & malicia anime alia q̄a
in parte ē. Postremo q̄ciens cūq; totū facit. & pars fac. q̄m
uis simul opent aliam tam ee actione partis que in parte ē.
& aliam esse actionē totī que in toto ē. sic ipsum totū aliud ē.
& aliud pars ei. Ad hunc modum ꝯ q̄ciens homo peccat. ul' be
ne facit. peccatum ul' iusticia in homine ee que totī accidit
ad ꝓpetate. & uerū peccatū siue iusticia in anima ee. que
parti accidunt. ad ꝓpetate contendum. Qua ꝓpt q̄ndo ho
mo mort. & anima a carne sepat. diuisis partib⁹ totum ipsum
q̄d ex eis cōpositū fuerat iam nichil ee. ac ꝓ hoc ipsum homi
ne qui hoc totū erat. similit nul esse. ac ꝓ hoc ipsum. nec ali
cubi esse. & modo uterum nec peccatū ei⁹ puniri. nec iusticia
rem uneran. anima tamē in iudicio ee. ut hominis scdm
me mentū suū. ul' penā. ul' glam recipiat. donec tandē in no
uissimo anima ad corp⁹ reuertente rursū homo esse incipi
at. & tunc mentū suū ipse q̄q; remuneratione accipiat. Tales
modos loquendi homines sibi confingunt. & ꝓ falsas finicho
nes sermonū aduersas decepciones errorq; ducunt. Quid enī
stultī⁹ ē q̄m dicere quod tunc homo esse desinat. q̄ndo ue
re esse incipit. Tanto magis uerī⁹. q̄nto uerī⁹ ē in quo ee in
cipit. Non inquiunt. Si figura ē. q̄ndo sci esse cū xpō dicunt.

Bene. Quando uob cū sum uerītas ē. & qñdo cū xp̄o sum
figura est. In hoc uobis credite. Nos enī non credim⁹. Nos sci
mus quia xp̄c uerītas ē. Qui ad xp̄m uadunt. non ad figu
ram uadunt. s; ad uerītatē uadunt. & figurā euadunt.
Quid tantop̄e homines sci mori disideraurunt. si p̄t mœr
nichil futuri fuerunt. Cupio inquit apis dissolui & ēe cū
xp̄o. Quid cupis. O oni & cum xp̄o ēe. Immo mori & nichil ēe.
Hoc ish ducunt quia nichil eris p̄t mortē. Si istis credis mor
tem optas. nisi forte sinon ēe desideras. Si boni homines p̄t
mortem nichil futi sunt. qmodo de uniquis & prauis homin
b⁹ uere dictū ē. esse nichil cupiunt. nec tam nichil ēe queunt.
Desinant g nunc & bonu sperare. & mali timere. qua non erūt
aliq̄d cū hinc exierint. ul mala ul bona sentire posint. s; be
ne inquiunt sperent & timeant. qm⁹ non ꝑse tam panima
b⁹ suis. quia cū ipsi non erunt animē ipsoꝝ erunt. que ul
glabunt ꝑ iusticia. ul cruciabunt ꝑ culpa. Ido g inquit
sperent & timeant ꝑ animab⁹ suis. Vtinam tam recte dice
retis. qm recte dictis. Bene dictus enī cū homini sperandum
& timendū panima sua dictis. sitam intelligitis quod num
qm melius aut uerius ꝑse timet homo. qm cū timet panima sua.
Quid enī magis ē homo quā anima. Non putabas hoc q̄cūq; es.
qui te figuris sermonū munieras. Nouum aliquid allatū est
auris tuis. cū dictum ē hoc pot esse hominē. q̄d pot ē homi
nis. Audi g. Tu xpian⁹ nescis quod ethnic⁹ ille testat est. Nes
ciq̄t cui⁹cumq; is ē quisq; Ergo ethnicus ille te xpiano reli
giosiœ fuit. qui ueritatē confessus ē. qm tu negas. Ergo mag
homo ē anima. Quid enī. Nonne tu dicis quia homo ē corpus.
& dicere times homo ē anima. Paulo aū argumentando occurris
tibi. qa omne corp⁹ ē homo. Omnis homo ē animal. & omne ani
mal ē corp⁹. g omnis homo ē corp⁹. Nullam cōtra dictionē hoc
ēe putas. auctoritas enī hoc dicit. Ducat auctoritas ethnicos
ut p̄bes. quia omnis homo ē corp⁹. & ethnicis auctoritatib; cre

ere nonuſ. quia omnis homo ē anima. fortaſſis quia magis
ibi placet hoc ēē homine ꝗm illud. ꝙa hoc magis placet tibi
uā illud. S; ego inquis de toto loquor: cum dico omnis homo
corpꝰ. non de parte totꝰ quę corpꝰ ē. neq; de parte quę anima
hoc enī totum homo ē non pars eī aliqua. De hoc ꝯ toto dico
acorpꝰ est. Dic ꝯ. Hoc totum quare magis dicis ēē corpꝰ quā
animā. cū ex anima simul & corpe constet. Si ppē partē unā
quę corpꝰ ē. totū ipsum corpꝰ dicit. nonne multo magis dicen
lum ē anima ppē partē alteramque anima ē. Si enī apar
e totū natām & nomen trahere dr. ab illa ꝙ uldubio par
te quę melior: & dignior ē. rectꝰ & natām & nomē trahere
dicet. S; hoc habet usus loquendi inquis. ut homo anima di
cat. Ecce concedo secdm usum loquendi. Dic ꝙd libet. ut tām
secdm reglam credendi sentias id ꝙd negari non debet. Vsus
loquendi ab omnibꝰ inuentꝰ ē. & ppē homines inuentꝰ ē. & idó
ea ponꝰ indicendo hominibꝰ forma ēē debet. quā sensꝰ humanꝰ
in rebꝰ ꝑcipiendis & cognoscendis habet. Scimus quippe
ꝗm uere unum nichil ē. nisi id solum ꝙd unitate unū ē. Id
enī solū ratio uere unum discernit. inquo totum ꝙd ē unū ēē
inuenit. Quę cūq; ꝯ numero plura sunt. & si aliquando um
ant. uere tām unum ēē non possunt. Quia tām ea quę unum
cōpositione unum fiunt ꝙdammō ad se inuicē accedunt. & app̄pin
quant sibi. in ꝙntum possunt. ut unitatē imitentur. id circo se
cundū quendā modū & ipsa quę simul iuncta sunt. unū ēē di
cunt. Nam sic ratio id ꝙd uere unū ē ꝑcipiendo nondiuidit.
ita ꝙq; sensꝰ qui simul iunctꝰ ē unitatē ꝑcipiendo non discer
nit. & quē admodū illic ratio uideo ꝙd unū ē. totū non diuidit
essentiam. ita quoq; sensꝰ hic uideo ꝙd unū ē. totam non diuidit
formā. Nunc ratio ꝑcipit simul ꝙd unū ē. ꝙa non ē uideo aliud &
aliud. hic ū sensꝰ ꝑcipit simul ꝙd unitū ē. ꝙa non ē uideo alibi
& alibi. Tām quę unita ē plura non uere unū sunt. ꝗmuis si
mul conueniant & ꝙdāmodo app̄pinquant adunitatem.

nec tam̄ tra aut tra ꝑpe. Quod enī ꝑpr̄ esse pot̄. q̄m unitas sibi. Quando ꝙ dicunt̄ plura unū ꝑpter a quia unita s̄ non ꝑpe dicunt̄. quia non uere sunt. id q̄d dicunt̄. ſ; ſecūm quendam modū tam̄ ſimilia. Verumtam̄ ſciendū ē. qđ alīt unit̄ ea quę ad unionē faciendā parīt conueniunt ut ex eo quod ſimul ee incipiunt. unū q̄dā m̄ ee incipiant. alīt uero ubi ante unionem unitas p̄ceſſit. & quod additū ē. de reliquo ad ipſam unitatē ꝑunionē acceſſit. Aliud quippe ē aliqua ſimul ꝑunionē adunitatē conponi. aliq; aliud aliqua ꝑunionē unitati apponi. Quando enī aliqua ꝑunionē adunitatē cōponunt̄. nom̄ totū partiſ cōmunicare non poſſunt. quia non habent ſingula ſeparatim unſe unionē. q̄m ſimul facium ex ſe. Quando ū aliqua alicui unitatē ſuā habenti ꝑunionē apponunt̄ unparticipationē illī transeunt cui apponunt̄. ut ibi nom̄ quoq; cū illo participare incipiant. ſic ꝑunionē ſuā unitatē illī participare incipiunt. Verbi grā. Paries . tectum. & fundam̄tū tria quędam ſunt. & nullū horū ꝑſe dom̄ ē. Quando ꝙ conueniunt ut hoc ee incipiant. tria ſimul cōponunt̄. non duo tertio apponunt̄. Horum aut ſe uncta ſunt corp̄ & anima. Anima quidē inquantū ſpēs ē. rationalis ex ſe. & ꝑſe ee habet ꝑſona. & quando corpī ei ſociat̄. non tantū ad ꝑſonā cōponit̄ q̄ntū in ꝑſonam apponit̄. ut meo q̄d ꝑunionē q̄dā m̄ unū ſit cū illa. eadē quę ipſa ē ꝑſona ee incipiat cū illa. Inq̄ntū ꝙ corp̄ cum anima unitum ē. una ꝑſona cū anima ē. ſ; tam̄ ꝑſona ee anima ex ſe habet. inq̄ntum ē rationalis ſpēs. corp̄ ū ex anima habet inquantū ē unitum rationali ſpū. Quia ū ſenſ̄ hominis in homine uiuente corp̄ & animā ſimul ꝑcipit. non anima ꝑſe. aut corp̄ ꝑſe. ſ; animā ſimul & corp̄ ꝑſonā dicere human̄ ſermo conſueuit. Hęc aut ꝑſona quę in anima quidē ꝑpe una ē ꝑunitatē. ut corp̄ ū & animam una ꝑunionē. ſecūm uſum loquendi diuerſis nominib̄ appellat̄. Quoꝝ quędā a parte ſumpta ſunt. quędā ū ab his quę ē

stam in parte. Ham q̄d p̄sona rationalis homo dicit. ut corp⁹ ut anima a parte uocabula sumpta s̄ sola. qua in homine solum corp⁹ hominis ēē corp⁹ & ab humo sumptū ēē. & ex con iunctione anime sensificatū ēē inuenit. Hęc g̈ uocabula a parte hominis sumpta sunt. Quando aūt alb⁹ dr̄ ēē homo. aut niger. aut magn⁹. aut paruus. uocabula sumunt. ab his quę in parte constant. qua in solo corpore hominis & non in anima eiⁿmodi p̄petates inuenium. Quando aū ra tionalis dr̄ homo aut sapiens. aut iust⁹ ab his quę solū in parte sunt. nomina ad totū sumunt. qua non ~~in~~ corp⁹ hominis. s; sola anima rationalis. & sapiens & iusta inue nit. Jtaq; nomen hominis ~~inuenit~~ aliquando a corpe sumit. aliquando ab his quę sunt in corpore. aliq̄n aūt sumit ab his quę sunt in anima numq̄m sumit a anima. Ab illa quippe parte hominis humana lacuna homini potissimū uocabula formauit. qua p̄mū & p̄ncipalit in homine sens⁹ human⁹ agnouit. & debuisset quidē homo ameliori par te sua pot⁹ nomen sumpsisse. qua nisi sermo alit ad intelli gentiam homini famulari non potuisset. nisi p̄ eum quē sens⁹ human⁹ inp̄cipiendo habuit. & modū inducendo te nuisset. Jtaq; qua id quod ab humo erat euidentius in ho mine uidebat. ab illo pot⁹ homo dicebat. Sic quidē ex infir mitate sentiendi confusio dicendi orta ē. & debem⁹ p̄pt̄ usū in loquendo modum dicendi seruare. nec tamen p̄pt̄ consuetu dinē loquendi auertitate credendi recedere. Ppter ea quippe scr̄ptura sacra ne uerba hominum inuertitate di. errare nos faciant. p̄sonā ipsam p̄pe ipsum spm̄ rationalē ēē testat. q̄ p̄sona licet p̄pt̄ id q̄d de humo sumptum ē homo dicat. ta men iustissime. & q̄ndo illi sociata ē. sola bene ut male opat. & quando ab illo separata ē. sola in pena ut glā remunerat. & sic in corpore posita quędā sola cogitatione & uolunitate facit sine corpe. quędā ut pt̄ uolunitate & sedm uolunitatē

nopationē pcorp⁹. ita quoq; pmenus premuū pcipat. pri
mum separata acorpe sine corpe. Ecce g dicamus. homo
ē animal. uerū ē ppē id quod in homine abanima sensifi
catum ē. Homo ē corp⁹. uerum ē. quia id qđ sensificatum
in homine ⁊ de humo sumptū ē. ipsum ē corp⁹. Homo ē p
sona. uerū ē. quia id quod ab humo sumptū ē. anime unc
tū ē unpsona. Hoc totum usus dicendi habet. ⁊ scđm eum
modū quo uere dicū. sine inconuenuenia puertate recipi
pot. Iterū dicam⁹. homo ē anima. non hoc usus loquendi re
cipit. qui formā ē scđm modū sentiendi. Solum enī corp⁹
in homine ēē uidet. ⁊ in solo corpe homo uidet. ⁊ idcirco
acorpe homini nom sumū. qm ppē corp⁹ homo uocat. Iterū
quia in eo uidet aliud ēē pcipit. quod non uidet. duo in ho
mine ēē deprehendum. ut ē corp⁹ ⁊ anima. que qm simul
uncta ⁊ untta inuenium. eius dē unionis in homine cor
pus ⁊ anima partes nominam. Ecce g concedam⁹ qđ usus
loquendi affirmat. homo ē corp⁹. ⁊ homo non ē spc. homo
ē animal. ⁊ homo non ē anima. numquid simili concedem⁹
homo mortuus. non ē homo. Homo enī ē homo uiuens. Si aū
homo mortuus non ē homo. g homo quando uiuere desinit
homo ēē desinit. Si quid ē qđ uiuere desinit. nisi qđ morit.
Quid enī morit. nisi solū corp⁹ quod abanima desert. Ani
ma enī non morit nec uiuere desinit. ea quando uiuificare desinit. Ergo solum corp⁹ morit. Si homo unquis ipse.
ipsa psona morit. Quid ē psona. Vtrum unduiduū ratio
nalis substantie. Si g unduiduum rationalis substantie
psona ē. rationalis uniq; spē qui ⁊ simplicitate unus ē. ⁊
nata rationis capax. ppie psona ēē habet. ex se quidē in
quantū spē rationalis ē. p se aut qndo sine corpe ē. Quan
do aū corp⁹ illi unitum ē unqntū cū corpe unū ē. una cum
corpe psona ē. Quando ū a corpe separatur: psona tam ēē n
desinit. ⁊ ipsa ēadem psona que pus fuit qm corp⁹ asociatur

ſpē decidens. eadē ſpūi ꝓſona ēē nontollit. ſic ꝑ quando jun
gebat ipſi ut ꝓſona eſſet non dedit. Remanet itaq; ſeꝑata
anima a carne eadem ꝓſona ſpē rationalis. quę licet fortaſſis
ſodm uſum loquendi homo iam dici non poſſit. quia id
quod de terra ſumptū eſt erat. iam unitū ſibi non habet.
non tamē idō mutꝫ ꝓſona ē. & eadem ꝓſona quę ꝑ fuit. qn
do & illud ſibi unitū fuit habuit. & ꝑ ipſam unionem
una cū illo ꝓſona fuit. Sic g corpꝰ rationali ſpūi unctum
nondat illi ut ſit ꝓſona. ſ; unctum illi accipit. ab illo ut
ipſum ſit una ꝓſona cum illo. ſic humanitaſ uncta ūbo
non quidē dedit illi ut ēēt ꝓſona. s; unita illi accepit ab
illo. ut una eſſet ꝓſona cū illo. Conſiderandū ū ē quod
cū ūbum & homo una ſit ꝓſona una ꝑſo. recte tamen ꝓſe dicim? ūbū ē ꝓſona. ⁊ iterū recte ꝓſe
dicim? homo ē ꝓſona. & recte dicim? quia ſimul homo & ū
bum. non duę ſunt ꝓſonę ſ; una ꝓſona. Quia enim ūbum
& anīe aſſumptū hominē ꝓſona ēē non deſiit. idō recte ꝓſe
dicimuſ ūbum ē ꝓſona. & quia rurſum unit hominē aſſump
tum & ūbum maiꝭ & excellentiꝭ quā unit animā & corpꝰ
unio fuit. nichilomin? recte ꝓſe dicim? homo ē ꝓſona. hō
quidē ē corpꝰ & anima ſimul uncta ꝓſona ēē habet. non
tam alia quā ūbum. quia una ē ꝓſona homo & ūbum. Imo
quippe unū fiunt. caro namq; & anima ſimul uncta ꝓſo
na fuiſſent. ſi una cū ūbo ꝓſona non fuiſſent. & ūbo ꝓſonę
unita non fuiſſent. Propt̄ea recte dicim?. quia & uerbum eſt
ꝓſona. & uerū recte dicimuſ. quia homo ē ꝓſona. & ſimulit
recte dicim? quia & ūbū & homo non ſunt duę ſ; una ꝓſona.
Item recte dicim? quia ūbum exꝙ homo factum ē. numqm
ꝓtea homo ēē deſiit. quia ſe nec in morte carnis a baſſumpta
humanitate numquā duiſit. Qua ꝓpt̄ & ꝑ ē etiam in morte
carnis ſuę nec dś ēē deſiit quia ūbum fuit. nec homo ēē de
ſiit. quia in uera diuitate immortalis ꝓmanſit. nec ꝓſona ēē
deſiit. quia uerbu fuit. nec homo ēē deſiit. ꝙa diuinitaſ eī

ſ ꝓſona fuit ⁊ ꝑ aſ ſūptū hominē

ab humanitate non recessit. Sola anima a carne adtempꝰ diuisa ē. ſ; diuinitas nec ab anima nec a carne separata ē. xp̄c g̃ uere mortuus fuit. ꝓpt̄ mortalē carnē. & uere uiuus ꝑmansit. ꝓpt̄ immortalē diuinitatē. & uerꝰ dñs simul & uerus homo fuit. ꝓpt̄ inseparabilē diuinitatis & humanitatis unionem. Quod per hominem uerbo unitum dō unum homines qui membra sunt illius.

Apt̄s dicit. Mediator non uni ē. dñs aūt unus est. Duo enī erant dñs & homo. diuisi & aduisi. Deus erat iustus. homo erat iniust. In hoc nota aduersos. Homo erat miser. dñs beat. In hoc nota diuersos. Sic g̃ homo & aduisus dō erat ꝑ iniustitiā. & diuersus adō ꝑ miseriā. Ꝓpt̄ hoc necesse habuit homo ꝑ mīm quidē iustificari a culpa ut reconciliaretur. ꝑ pīa ꝰ habari amiseria ut reformaret̄. In hoc g̃ mediatore egerit homo ad dīm ut reconciliaret̄ illi. & reduceretur ad illū. ſ; causam dissidentium agendam conuenienꝰ suscipe non posset. qui non aliqua societatis ac pacis amicicia utrimq; familiaris atq; ꝓpinquus existeret. Ꝓpt̄ hoc g̃ filius di factus ē homo. ut unī hominē & dīm reconciliationis & pacis mediatore ee posset. Suscepit humanitatē ꝑ quā hominib; appropinquaret. reuniuit diuinitatē ꝑ quā adō non recederet. Factus homo sustinuit pēnā. ut demonstraret affectum. seruauit iusticiam ut conferret remediū. Verbum quidē qd cū patre dō unum erat ꝑ ineffabilem unitatē. cū homine assumpto unū factum ē ꝑ admirabilem unionē. unitas innata. unio in ꝑsona. cū patre dō unum innata non in ꝑsona. non innata. Quod magis unū quā unitas. Quod unitate unū ē. summe unum ē. Verbū & pat̄ unitate unum erant. qua nata unū erant. Et uolunt ipsum ūbum nobiscū unum fieri. ut nos in se. & ꝑ se unum faceret. & iam cū illo cumquo ipse unum erat. assumpsit g̃ ex nob̄ natam naturam ut eam sibi sociaret ꝑ unionem in

& cū hoīe assūpto. unū in ꝑsona

p̄sona. que̅ sociata non erat p̄ unitatē unnatā. ut p̄id q̄ dē
quod de nr̄o unū secū faceret. nos sibi unuret. ut cū ipso
unū essem⁹. p̄ id q̄d nr̄m sibi unitū erat. & p̄ ipsum unū
ēē cū patre qui cū ipso unum erat. Pat̄ unqua sc̄ē ser-
ua eos unomine meo quos dedisti michi. ut sint unū
sic̄ & nos. Non ppt̄ his aut̄ rogo tantū. sz & p̄ eis qui cre
dituri sunt p̄ uerbu eoꝝ in me. & ut ipsi in nobis unū
sint. & mund⁹ credat quia tu me misisti. Et ḡ ego claritatē
quā dedisti m̄. dedi eis. ut sint unū sic̄ & nos unū sumus.
Ego in eis & tu in me. ut sint consummati in unū. & cogno
scat mund⁹ quia tu me misisti. Rogat unitas p̄ unione.
Verbu cū patre unum unnatā. homo cum ūbo unū in p̄so
na. membra cū capite unum. p̄ mū in iustitia. p̄ter angl̄a.
Vt eni unustitia unū sint. cognoscat mund⁹ q̄a tu me mi
sisti. ut aut̄ angl̄a unū sint. uolo ut ubi ego sum & illi sint
mecū. ut uideant claritatē meā quā dedisti m̄. q̄a dilexi
sti me ante constitutionē mundi.

Quod nunc xp̄c̄ secm̄ humanitatē in cęlo ē. per diui-

Queris quom̄ mediante ✠ nitatem ubiq;
di & hominum homo xp̄c̄ ih̄c. nun ēē credat̄ in cęlo.
aut q̄a d̄s ubiq; sit. hominē quoq; illum qui de dō sit. ubi
q; diffusum. ex hoc nimiru intelligi uolens q̄a in paradi
so ēē potuisse. q̄ ubiq; sit. Noli itaq; dubitare ibi nunc ēē
hominē ih̄m & p̄m unde uenturus ē. memorē q̄q; recole
& fidelē tene xp̄i anā confessionē. qm̄ resurrexit amor
tuus. ad celum ascendit sedet ad dexterā patris. Hec ali
unde quā inde uenturus ē ad uiuos mortuosq; iudicandos. &
sic uenturus ē in illa anglica uoce testante. quē admodū
uis ē in cęlū ire. id ē in tā dē forma carnis atq; substantia
cui p̄fecto immortalitatē dedit. naturam n̄ abstulit. Scim
hanc formā n̄ ē putand⁹ ubiq; diffusa. Cauendū ē eni ne
ta diuinitatē astruam⁹ hominis. ut ueritatē corp̄is ause

ramus. Non ē consequens. ut qđ undo ē. ita sit ubiq; sit
dꝰ. Nam de nob ueracissima scriptā dicit. quod in illo mur
mus & mouem̄. & sumus. nec tam sic ut ille ubiq; sumus. Sz
alit homo ille undo. qm alit & dꝰ ille un homine. ppo. q
dam & singulari modo. Una em̄ psona ē dꝰ & homo. & utq;
un ē xpc ihc. ubiq; p id qđ dꝰ ē. & utq; unus ē ihc xpc. ubiq;
p id qđ dꝰ ē. in celo aut p id quod homo. Ut g dꝰ p cuncta
diffusus. ipse ꝑ ppe aut p pphām. Celum & terram ego impleo.
& qđ paulo ante posui de sapientia ei. attingit a fine usq;
ad finem fortit. disponit omia suauit. Item q; scriptum ē spūs
mus repleuit omne terrā. eq; dicit inquodam psalmo. q
ibo a spū tuo. q a facie tua fugiam. Si ascendero in celu tu
illic es. si descendero ad infernum ad es. Sz sic ē dꝰ ubiq; dif
fusus. ut non sit qualitas mundi sz substantia creatrix mū
di. sine labore regens & sine onere continens mundum. in
tam ꝑ spacia locoꝝ quasi mole diffusa. tota ut in dimidio
mundi corpe sit dimidius. & in alio dimidio dimidius. aq;
tta p totum tot sit in celo sol tus. & in sola terra tus. & in
celo & in terra tus. & nullo content loco. Sz in se ipso ubiq;
totus. tta pat. tta filius. tta spūs scs. tta trinitas unus dꝰ. Ve
rum illud ē multo mirabili quod cū dꝰ ubiq; sit totus.
non tam in omnib habitat. Non em̄ in omnib; dici pot.
quod aut apls. ut qđ iam dixi. ut etiam illud. Hec templum
templum dei estis. & spūs dei habitat in uob. Unde contra
rio de qbdam dicit ule. Quisq; enim spm xpi non habet.
hic non ē ei. Quis porro audeat oppinari nisi quisquis
se parabilitate nātē penit ignorat in trinitate. qđ in aliquo
possit habitare pat aut filius. in quo non habitat spūs scs. aut
in aliquo spūs scs in quo non & pat & filius. Unde faciendum
ē ubiq; ee dm ꝑ diuinitatis psentiam. Sz non ubiq; p.
diuinitatis gram. Spūs hanc em̄ habitationē ubiq; cul
dubio grā dilectionis ei agnoscit. non dicim pat nr q sz

ubiq; cū hoc uerū sit. Sz pat

in celis. ut templum ei⁹ in oratione pos⁹ commemorem⁹
q̄d & nos ipsi ee debem⁹. & in quantū sum⁹ in tantū ad ei⁹
cretatē & adoptionis familiā p̄tinem⁹. Cum g̈ qui ubiq; ē
non in omīb⁹ habitat & in quib⁹ habitat non equaliter habi
tat. nā unde ē illud q̄d elyseus poposcit quod duplicē
in eo spē di fieret q̄ in helya? & unde in omīb⁹ scis sunt. alii
sanctiores. nisi habundantiꝰ habendo habitatorē dm. Quo
m⁹ g̈ uerum sup̄ dictum⁹. q̄d ds sit ubiq; totus. q̄ndo in alīs ē
amplius in alijs minus. S; non ē negligēter intuendū q̄d dix
imus. ut in se ipso ee ubiq; totum. Hon g̈ in eis qua alia
plus eum capiunt. alia minus. J dō ei ubiq; ee dicit. q̄a
nulli parti alterius rerum absens ē. J dō totus qua non par
ti rerum partē suam p̄sentē p̄bet. & alteri parti alterā par
tē equales equalib⁹ minor uero minorē. maiorq; maiorē.
S; non solum unūsalitan creatē. uerū etiā cuilibet par
ti ei⁹ tot⁹ partē adest. Porro aū q̄d parū distincte putauim⁹
posse intelligi. cum diceremus dm ee ubiq; totū nisi adde
rem⁹ in se ipso. audeo diligentiꝰ exponendum. Quom⁹ enim in
se ipso ubiq; totus. ij ubiq; scilicet qua nusquā ē absens. in
se ipso aū qua non continet abeis quib⁹ ē p̄sens. tanqm sine
his ee non possit. Sic enī nec abillo abest unquo non habitat
& tot⁹ adest quātus ille eum non habeat. ita & illi unquo ha
bitat totus ē quātus p̄sens non extra eū capiat. Heq; enī ad
habitandum diuidit se p̄ hominū corda. seu corpa. alia
siu partē huic tribuens. illi aliam. sicut lux ista p̄dit & fe
nestras domoꝝ. S; potē si quē libet sonū cū corporea res sit. &
transitoria surdē non capit surda sunt non totū capit. atq;
his qui audiunt cū partē ei appropinquant tanto magis
alius alio capit quanto ē acutioris. tanto aū mui. quanto ē obtu
sioris audit. cum ille non uarie magis muīue sonat. S; in
eo loco in quo sunt oms eq̄liter p̄sto sit. quanto excellentius
ds nata incorpea. & inmutabilis ujua. qui non sic sonus

—p̄ moras rep̄ere ꝙ tendi ⁊ diuidi p̄ot. nec spacio aeris tanq̄m loco suo indiget. ubi p̄sentib⁹ p̄sto sit. si ei⁹ stabilitate ipse in se maneat totus ad ee reb⁹ omnib⁹ p̄ot. ⁊ singulis totus quāuis inq̄b⁹ habitat. habeam⁹ eū p̄sue rantes diuersitate. alu ampli⁹. alū minus. quos ipse sibi dilectissimum templū grā sue bonitatis edificat. Habitare etiam in omib⁹ ad huc ammalib⁹ non dum spiritalib⁹ ido dicit̄ ds. qua in eis occulte agit. ut sint templum eius. idq; imperficientib⁹ ⁊ p̄ficiendo p̄seuerantib⁹ p̄ficit. Quam obrem ds. qui ubiq; p̄sens ē. ⁊ ubiq; totus non in omnib⁹ habitat. si in eis tantum quos efficit beatissimū templū suū uł beatissima templa sua. eruens eos a potestate tenebrarum. ⁊ transferens in regnum claritatis sue. q̄d incipit a regeneratione. Cum q̄ habitatione eius cogitas. unitate cogita congregatione q; sc̄i maxime in celis. ubi p̄cipue habitare dicit̄. qua ibi sit uoluntas ei⁹ p̄fecta. ⁊ in quib⁹ habitat obedientia. Deinde unitas ubi edificans domū suā habitat in fine seli dedicandam. ⁊ p̄m ait dñm nr̄m unigenitū di filium equalē patri. eundēq; hominis filium. quo maior est pat̄. ⁊ ubiq; non dubitet ee totum p̄sentē. tanq̄m dm. ⁊ in eodem templo di ee tanquam inhabitantē dm. ⁊ in loco aliquo celi p̄p̄ ut̄i corp̄is modum.

Secundę partis capitula sunt hec.

De grā que p̄xp̄m dat̄. ⁊ spū a capite in membra diffuso De ecclia. q̄d sit ecclia. De duob⁹ parietib⁹ ecclie laicis ⁊ clericis. De uas esse unitas. ⁊ sedim duas unitas. duos pplos. ⁊ in duob⁹ pplis. duas potestates. ⁊ in utraq; diuersos gradus. ⁊ ordines dignitatum. ⁊ unam aliam sup̄ponem Quod omis amministratio ecclias tica constat in tribus hoc ē. in ordinib⁹. in sacramentis. ⁊ in p̄cepis. De potestate terrena. Quom ecclia terrena possideat. Quod modus in sclari potestate determinanda ē in ultima sic̄ scripti ē.

reddite que sunt cesaris cesari. Vestimentis regis.

Incipit pars secunda. De gra que p xpm datur. et spu a capite in membra diffuso.

Scriptum est. qua lex nemine ad perfectum adduxit. Lex enim ignorantiam docere potuit. infirmitate adiuuare non potuit. Duo hec mala in homine fuerunt. et ex his cetera mala hominis omnia processerunt. Vnum fuit ignorantia. aliud concupiscentia. Ignorantia boni. concupiscentia mali. Ex ignorantia uenit delictum. ex concupiscentia peccatum. Hec igitur duo in homine abunicio fuerunt. Si ut cognosceret homo morbum suum dimissus est sibi. ne forte gratiam superfluam iudicaret. si per infirmitatis sue defectum non agnosceret. Positum est tempus naturalis legis ut natura per se operaret. non quod per se quicquam posset. si ut se posse agnosceret. Sua igitur sibi derelicta errare cepit. auertente per ignorantiam. et conuicta est de certitate. primo diu etiam conuincenda de infirmitate. Data est lex septa ut ignorantiam illuminaret. si infirmitate confroborare. non. ut in ea parte homo qua defectum suum agnouit uuuare. Ubi aut per se stare putauit relinqueret. Accepta igitur scientia ueritatis per legem conari cepit ut proficeret. si pars concupiscentia qua gratiam adiuuante non habuit. ab operum uirtutis defecit. conuictus igitur in utroque; quia uidet per se nec uerum potest agnoscere. nec bonum proficere. Post hec utique conuenienter gratia data est. que et illuminaret cecum. et sanaret infirmum. illuminaret ignorantiam. refrenaret concupiscentia. illuminaret ad cognitionem ueritatis. inflammaret ad amorem uirtutis. Preterea spes in igne data est. ut lumen haberet et flamma. lumen ad cognitionem. flammam ad dilectionem. Porro fides spes hominis mediante capite ad membra uiuificanda descendit. sic spes ses per xpm uenit

adxpianos. Caput ē xpc. membrum xpian⁹. Caput unū membra multa. & constat unum corp⁹ a capite & membris. & unus corpe spē un⁹. cui⁹ plenitudo quidē in capite ē. participano in membris. Si g̃ corp⁹ unum ē. & spē unus qui in corpe ipso non ē. aspū uiuificari non potē. sic scriptum ē. qui non habet spm̃ xpi. hic non ē ei. Qui enī non habet spm̃ xpi. n ē membrum xpi. Jncorpe uno. spē unus. Nichil in corpe meo tuū. nichil extra corp⁹ uiuum. Ꝑ fidē membra efficimur. p dilectionē uiuificam̃. p fidem accipimus unionē. p carnem accipim⁹ uiuificationē. Jnsacramento aū p baptismum unimur. p corp⁹ xpi & sanguinē uiuificam̃. Ꝑ baptismum efficimur membra corpis. p corp⁹ aū xpi efficimur participes uiuificationis. De eccla. q̃d sit ecclesia.

Ecclia scā corp⁹ xpi ē uno spū uiuificata. & una fide una & sanctificata. Hui⁹ corpis membra singuli quiq; fidelium exist̃t. omēs corp⁹ unum ꝓpt̃ spm̃ unum. & fidem unā. Quē admodū aū in corpe humano singula quiq; membra ꝓpa ac discreta officia habent. & tamen unū q̃dq; non sibi soli agit. q̃d solum agit. sic in corpe scē ecclie dona gratiarum distributa sunt. & tam̃ un⁹ quisq; non sibi soli habet. etiā id quod sol⁹ habet. Soli enī oculi uident. & tamen sibi solū non uident. s; toti corpi. Soli pedes ambulant. & n sibi tamen solummodo ambulant. s; toti corpi. Soli aures audiunt. nec tam̃ sibi solum̃ audiunt. s; toti corpi. Ita ad hunc modum unū q̃d q; habet solum unse. non habet solū m̃ ꝓpt̃ se. quam̃ scdm̃ dispensationē optimi lāgitoris. & distributoris sapientissimi. singula sunt omniū. & omia singulo⁹. Quisq; g̃ donum grē di ꝓcipe meruit. sciat non ad se solum ꝓtinere q̃d habet. etiā si sol⁹ habet. Hac itaq; similitudine ecclia scā. idē uniuersitas fideliu⁹ corp⁹ xpi uocat̃. ꝓpt̃ spm̃ xpi quē accepit. cui⁹ participio in nomine designat̃. q̃ndo a xpō xpian⁹ appellat̃. Hoc itaq; nomen

signat membra xpi ~~participamus~~. participamus spm xpi.
ut ab uncto sit unctus. qui a xpo dicit xpianus. xp̄e ꝺ̄ppe
unctus unū pretat. illo uidel'. leuicie oleo q̄d p̄ unctis ceter
ris participib⁹ suis scdm plenitudinē accepit. & unctis par
ticipib⁹ suis quasi caput membris scdm participationē trans
fudit. sic unguentum in capite. q̄d descendit a capite. in
barbam. & deinde usq; in horam. hoc ē ex ut remutate uesti
menti defluxit. ut ad totum defluere. & totū unificare
ret. Quando g̈ xpian⁹ efficeris. membrum xpi efficeris. m̄
brū corpis xpi. participans spm xpi. Quid ē g̈ ecclia nisi
multitudo fidelium. uniuersitas xpianoꝝ.

De duob⁹ parietib⁹ ecclesie laicis & clericis.

Vniuersitas aūt hec duos ordines complectit. laicos &
clericos. quasi duo latera corpis uni⁹. Quasi enī ad si
nistram sunt laici. qui uitę p̄sentis necessitatu inseru
unt. Non ita dico ad sinistram quē admodum illi ad si
nistram statuent. quib⁹ dicet. ite maledicti in ignē etnū.
Absit ame ut bonos laicos ibi statuere p̄sumā. Nam q̄
boni erunt, sive laici siue clerici ibi non erunt. & q̄ mali erunt
siue laici siue clerici ibi erunt. Non g̈ ad illam sinistram
laicos xpianos. qui uere xpiani sunt constituo. sed ad illā
sinistram de qua dicit. un dextera ei⁹ longeuitas uitę. sinis
nistra aūt ei⁹ diuitię & glā. Quod enī ad sinistram in corpe
ē & de corpe ē. & bonum ē. q̄ minus optimū non sit. Laici
g̈ xpiani qua terrena & terrenę uitę necessaria rectam:
pars corpis xpi sinistra sunt. clerici u⁹ q̄m ea quę ad spiritua
lem uitā p̄tinent dispensant. q̄si dextra pars sunt corpis
xpi. & constat his duab⁹ partib⁹ totū corp⁹ xpi. q̄d ē uni
uersa ecclia. Laic⁹ unꝰ p̄tatur populus. & grece enī laos. la
tine dr̄ ppls. Vnde & basileos rex dictus putat. quasi basis
laos. id ē sustentamentū ppli. Cleric⁹ dr̄ a greco cleros. quod
latine interpretatum. sortem sonat. siue quod ipse sorte elect⁹

sit ad̄o & ad seruicium di. siue quod ipse d̄s sors illius sit & q̄d portionē aliam uterq; habere non debeat clericus nisi dñm. & ea q̄ ad di partem spectant. cui statuū ē decimas & oblationib⁹ q̄ dō offerunt̄. sustentari. laicus ḡ xp̄ianus fidelib⁹ terrena possidere concedit̄. clericis ū spiritualia tantum communicare cōmittunt̄. quē admodum olim illo ppl̄o ꝑ ore ceterē trib⁹ q̄ typum laicor ꝑferebat portiones inhereditate acceptū. sola trib⁹ leui. q̄ clericos figurabat decimas. & oblationib⁹ & sacrificior uictum pascebant̄. Duas esse uitas et sēdm duas uitas duos ē populos: et in duobus popl̄is duas potestates. et in utraq; diuersos gradus. et ordines dignitatū; una supiorē alia

Oy e quippe uite sunt. una terrena. alia celestis. alia corporea. altera spūalis. Una qua corp⁹ uiuit exanima. alia qua anima uiuit ex dō. Utraq; bonū suū habet. quo uegetat̄. & uiuit̄. ubi possit subsistere. Vita terrena boni terreni alit̄. uita spiritualis spiritalib; nutrit̄. Ad uitam terrenā ꝑtinent omnia q̄ ē terrena sunt. ad uitam spūalē q̄ spiritualia sunt. bona omnia. Vt enī in utraq; uita iustitia seruet̄. & utilitas ꝓueniat. ꝑmū adutriusq; distributa sunt. qui uterq; bona sēdm necessitatem ut̄ rationē studio ac labore acquirat. deinde alii quia potestate officii cōmissi sēdm equitatē dispensent. ut nemo frem suum in negotio supgradiat̄. s; iustitia inuiolata ē seruet̄. Interea in utroq; ppl̄o sēdm utriusq; utilitatē distributiones potestates sunt constituē. In laicis quippe ad quor studium & prudentia ea q̄ terrene uite necessaria sūt. ꝑtinent. potestas ē terrena. in clericis aūt ad quor officiū spectant ea que spūalis uite sunt bona. potestas ē diuina. Illa ḡ potestas secularis dr. ista spūalis nominat̄. In utriusq; potestate diuersi sunt gradus & ordines potestatum. sub uno tamen utriusq; capite distribuunt̄. & quasi ab uno

principio deducti. & ad unū relati. Terrena potestas cap̄ habet regem. / ~~spūalis potestas caput habet regem~~. / Spūa lis potestas caput habet summum pontificē. ad potesta tem regis, quę terrena sunt. & ad terrenā utilitatem facta omia. / ad potestatē summu pontificis p̄tinent quę spūa lia sunt. & unę spirituali attributa unitā. Quantum aū uita spūalis digniœ ē. q̄m terrena. & spē quā corpus. / tantū spūalis potestas t̄rena siue sc̄larē potestatē hono re ac dignitate p̄cedit. Nam spūalis potestas t̄renam potestatē & instituere. & instruere habet ut sit. & uidi care habet si bona non fuerit. Ipsa ū adō p̄mum institu ta ē. / et cū déuiat. a fide dō iudicare pot̄. sic̄ sc̄ptum est. Spūalis dijudicat omia. / & ipse a nemine iudicat̄. Quod aū spirituali potestas quantū ad diuina instituti onē spectat. & p̄ę sit utpe. & maiœ dignitate. nullo antiquo ueteris instrumtō ppō manifeste declarat̄. / ubi p̄mum adō sacerdotiū institutū ē. p̄tea ū p̄ sacerdotium iubente dō regalis potestas ordinata est. Unde adhuc in ęcclia dī sacerdotalis dignitas. regalem potestatem cōsecrat. / & sanctificans p̄ benedictionē & formans p̄ institutionē. Sī g̃ ut dicit ap̄ls. qui benedicit maior ē & munę qui benedicit̄. / constat absq; omni dubitatiōe q̄d terrena potestas quę a spirituali benedictione acci pit. iure inferiœ estimatur. Q̄d omis ęcl̄esiastica amīnu – nistratio constat in ii. hoc ē in ordinib; in sacramentis. et

Omnis ecclesiastica amministratio in preceptis. / unitibus constat. / in ordinub; sacramtis & in p̄ceptis. Ordines consideram; in p̄sonis p̄latoꝝ. / sacmenta in ministerio eoꝝ. / p̄cepta in cōuersatione subditoꝝ. Quę singu la p̄p̄a consideratione subditoꝝ egent. De ordinibus hoc p̄mum attendendū ē. / q̄d alii secm gradū differen tem sic̄ ē diacon; & sacerdos. Alii in eodem g̃du ~~secm~~

scdm potestatē excellentē. sic diacon⁹ & archidiacon⁹
Vnus grad⁹ ē in sacramto. non tamen una potestas unm
nusterio. Diaconus enī sacerdoū ministrat, in sacramto corpis & sangu
nis xpi. Archidiacon⁹ aū hoc plus habet. qd pter ministe
rium sub epo & uice episcopi curā habet ecclīarū. & cau
sas ecclīasticas examinat & ministeria dispensat. Sumus
sacerdos & pontifex siue summ⁹ sacerdos un⁹ grad⁹ ē in
sacramto. diūsa tamen potestas unminusterio. qua cum
unusq; corpis & sanguinis xpi consecrandi baptizandi
catheczizandi pdicandi ligandi. soluendi una q̄dam
sue dignitas. pontificib⁹ tantum ecclīas dedicandi. ordines
faciendi. manus imponendi. sacro crisma consecrandi
cōmunē sup pplm benedictionē faciendi. singularis da
ta ē potestas. Sic itaq; ē differentia alia in sacris ordinū
b⁹ graduum. alia ē in eodem gradu differentia dignita
tum. Ordo aū alius ē in potestate terrena uel sclari. & alius
in potestate spirituali. Ve potestate terrena.

Potestas terrena pūnet ad uitā terrenā. & omnia que ad uitam terrenā spectant. sub
iecte sunt terrene potestati. Hec enī omia duplicat p
tinent ad ius terrene potestatis. ut uidet ut ipsa terrena
potestas hec & possidentib; scdm iustitiam distribuat. &
contra iniusticiam impugnantium defendat. Sicut enī
plato; debitum ē. subiectis possidenda iuste dispensa
re. & eos contra iniusticiā defendere. sic subiecto; debitū ē
scdm institutia legum & rationabiles constituta consuetu
dines prelatis & use & usus seruicii exhibere. Est aū ser
uicium aliud determinatū. sic censꝰ & tributum. que annua
aum solutis. aliud fortuitum. & ē ann⁹ compositionis
diuersē in diuersis regionib⁹; scta diūsa diūsarū punctarum
q̄d uidet̄ culpis ex casu accidentib⁹ exigit. Qd & ipsum in
ciuilibus legib; scdm mensuram peccati determinatum sit. in hoc

tam quodamodo determinatū non ē. qua euenīt eidem
certō non ē. neq; exigi iure potest. nisi cum accideritt cul
pa p qua psoluendum ē. Hec g discretio ē. terrene potes
tatis ut sciat. quid plati subiectus. ul' quid subiecti plati
exhibere debeāt. pipsa terrena substantia. circa quā utri
q; debitum pensatur. Quomodo eccla terrena possideat.

De his aū trenus bonus aut trenā unam punctū que
ul' possident plati unsubiectis. ul' subiecti possident
a platis. quā ecclis xpi deuotione fidelium concessa
sunt possidenda. saluo tam iure trene potestatis. Sic
enī rationabile ē. & bonū quia ds nr pacis amator ē. &
nichil unordinatum appbare pōt uera iustitia. Spiritua
lis siquidē potestas id ō non psidet. ut trene unsuo iure
p iudiciū faciat. sic ipsa trena potestas quod spirituali
debetur numquā sine culpa usurpat. Sic g quando hui
modi que ad terrenam spectant potestatē ecclis xpi conce
dunt. hi qui dem quidē largiores sium muneris hoc solum
concedere possunt. ueris que possident. qua nec subiecti. id
q̄ssius superiorib debet ad aliam possunt transferre potesta
tem. nec plati in his que iuste a subiectis possidentur alie
nos possessores inducere. hoc ē. ut nec plati. id quod sub
iectoꝝ est tribuant. nec subiecti. id q̄d subiectoꝝ platoꝝ ē
immutare presumant. Notandum ē tam qd principes trem
interrenis possessionib; quas ul' insubiectis. ul' sine subiectis
possident. ecclie aliquando concedunt solam utilitatē. aliqn utilitatē
& potestatē. Utilitatē sine potestate concedunt. quando
fructus quidē possessionis ad usum ecclie transferri dis
cernunt. sū potestatē iusticie exercende in ipsa possessione
ad ei dictionem. transire non permittit. aliquando & utilita
tem. & potestatē simul tribuunt. ubi tamen diligenter atten
dendum. qd eccla licet fructum terrene possessionis in
usum accipiat. potestatē tam exercende iustitie p ecclīasticas

psonas. aut iudicia sclaria exercere non pot. potest tamen ministros habere laicas psonas. p quas iura actu dicia ad terrena potestate pinentia scdm tenore legum & debitum iuris terreni exerceat. sic tam ut & ipsum qd potestate habet a principe terreno se habere cognoscat. et ipsas possessiones numqua ita regia potestate elongari posse intelligat. quin si ratio postulauerit q necessitas. & illis ipsa potestas debeat patrocinium illi ipse possessiones debeant in necessitate obsequium. Sic enim regia potestas patrocinium qd debet alteri. non potest dare. sic ipsa possessio etiam ab ecclesiasticis psonis obtenta obsequium qd regie potestati ppatrocinio debet. iure negare non pot sic scptum e Reddite q que sunt cesaris cesari. & que sunt di do. Quot modis in secularitate determinanda est iustitia. sicut scriptu e. Reddite que sunt cesaris cesari.

Sciendu u e. qd iustitia illa que terrene potestati insubiectis data e. quinq; modis determinat. scdm psona. scdm causam. scdm modu. scdm locum. scdm tp. Nam qd aliquo m licet. non statim omnino licet. & ipsa iustitia nisi iuste exhibita fuerit. iustitie nom amittit. Qua ppt qd licet pspiciendum e diligenti qm licet. & sic considerandi sunt modi. quib iustitie forma determinat. Scdm psona aliquid licet. & aliqd non licet. qualiter admodu sclari iudicio in psona laicam si peccauerit manu mittere licet. in clericum non licet. Scdm causam iustitia determinat. ut uidel negocia sua a potestate terrena. spiritualia u & ecclesiastica a spirituali potestate examinentur. Scdm modu siue mensura. iustitia determinat. cui uidelicet quelibet culpa congrua & sibi conuenienti pena multet. ut nec puat amice in undicta equitatis aliquid subtrahat. neq; odium puatum aduciat debite seuerem. Scdm locu

& temp⁹ determinat⁹ iustitia. si ubi & q̄ndo conuenit iudi
cium exerceꝛ. & pferꝛ ueritatis sententiam. Scdm psonā
q̄ iustitia uiolareꝛ. si iudex sclāris in ecclīasticam psonā
manus mitteret. Scdm causam. si ecclīastica negocia ex
aminanda susciperet. Scdm mensurā. si mendatium uel ma
leficium suspendio puniret. Scdm locum. si loca sacra u
iolare psumeret. & confugientib⁹ ad illa eiā reis & psuis sce
leribꝰ condempnandis inordinate uolentiā inferre tempta
ret. Scdm temp⁹ si sacris & sollempnib⁹ diebꝰ reuerentiā non ex
hiberet. quando & his parcendum ē. quibꝰ peulpis supplici
um debeꝛ. His q̄ modis secularis potestas iustitiā exercere de
beꝛ. legum institutis sequens. & nichil pter iustitiam & veri
tatē appbans in iudicando. Secularis aūt potestas caput ha
bet regem siue impatorē a bello psubiecta s potestates. duces.
& comites. & pfectos. & magistratꝰ discernens alios. alios de
fendens. quitamen oīs a prima potestate auctoritatē su
munt. uel quia subiecti s plani exīstunt. De Ornamentis

Habet aūt potestas secularis ornamenta Regis. ii.
quedam dignitatis sue. quibꝰ & excellentia ordinis
ostenditꝰ. & sacramentum ministerii figuratꝰ. A nulus fidem.
armilla bonam opationē. sceptrum iustitiā. gladiꝰ iudi
ciam. purpura reuerentiā. diadema glām. designat. Et
hec quidem de seculari potestate in psenti dicta sufficiant.

Tercie partis capitula sunt hec. iii iii ii.

De spirituali potestate. D e clericis. D e tonsura ecclīa
stica Q uomodo ordines sacri in monachis sunt. d e
septem gradibꝰ sacris. d e hostiariis d e lectoribꝰ. d e exhor
cistis d e acolutis d e subdiaconib⁹. d e diaconib⁹ D e pbris
d e epis D e archiepis. d e summo pontifice D e ceteris offi
ciis que sunt in clero. D e archidiaconib⁹. D e p̄mucerio.
D e thesaurario. Q uando & q̄m ordinationes sunt faciende
Qua etate ordinandi sint. q̄ ordinant. Q uod sine certo u

tulo ordinandi non sunt sacerdotes. Q ualeſ sint eligendi ad
ſacroſ ordineſ. ut' non. Q ua ratione mutato poſſit fieri ordi
natorum. Incipit Tertia pars de ſpirituali
Potestate. m. n. r.
SPIRITUALIS potestas in clero ordinationem habens gradus & ordines dignitatum differentes. Primum signaculum clerici ē corona. q' ſignat' ad partē ſortis ministerii diuini cui seruire regnare ē. Corona quippe regale dec' ſignificat. ſic dic' beat' petrus ap'ſ. Vos estis genus electum regale sacerdotium. Ap'p hoc g' coma capitis clerico immodum corone tondet'. & ipſa capitis ſummitas deſup nudat'. & reuelat'. ut p hoc dei' intelligi quia ad regiam in xpo potestatē assumit'. & qua unit ipſum & dīm dēincepſ uelamen ee non debet. ut reuelata facie & pura mente dīm ſui gl'iam contemplet'. Sumitū capitis. ſummum ē mentis. Denudatio capitis. illuminationē ſignificat mentis. De
Clericus quippe secretum dī non ignar' clericis.
ee debet. q' qua nunci' ei' ē ad pplm. Tondent' ergo capilli capitis uſq; ad aperitionē & reuelationē ſensuum. id' oculoꝝ & aurium. ut eū audiendo & intelligendo uba di' trenoꝝ ocupatio p' que capillos ſignificat' non impediat. Poſtq̄m enī clericus factus ē. debet deincepſ de diſpenſis ecclie ſustentari'. & ſub tutela & cuſtodia ſpiritaliū magiſtroꝝ ſcientia diuina. & ecclīaſtica diſciplina. eruditus' q' tus' ad ſacroſ ordineſ ministeriū diuinū cū ratio poposcerit digne poſſit accedere. Nemo ad clerum assumend' ē'. niſi ſubtulo cerno. Qui enī caput non habent. a'h'efali sunt. non clerici. De Tonſura ecclesiaſtica. m. n. r.
Tonſure aut ecclīaſtice uſ' ana'harteſ excort' ee putat'. qui pus crine seruato denuo obuiare continentia caput radebant. & capillos uigne ſacrificii ponebant. Hic uſus apbris introduct' est. ut qui diuinis culub' mancipati.

dō consecrant. quasi nō haberet. idē sci crine posito uouerū
ant. sicut ad ezechiel dicit. Tu fili hominis sume tibi gladi-
um acutū. & duc sup caput tuū. & barbam. Hoc enim in
nouo testamento nō habere illos priscillam & aquilam nec
ab aplōz pmum fecisse legim. Paulū quoq; aplm & quos
dam discipulōz xpi qui huiusmodi cultu uti nolebant. ex
terunt. scilicet ut hoc signo uicia in corde & ope pullulan
tia pcidenda docerent.

Quomodo ordines sacri in monachis sunt.

Quidam dicunt coronā aliquando pfigno
accipiendā penitentie. quē admodū in ordine monacho
rum quib & ceteri ordines sacri quandō ppi sunt sedm
indulgentiam conferunt. Non enim inppio esse possunt
nec spiritualis dignitatis in ecclia curā suscipe. donec ad
clerum assumantur. ppterea qd in illis ē sacri signaculi
ad indulgentiā ē non ppotestate plationis inppio dī. s;
ne in ipso quidē habitu penitentie quo se sponte ppē dñm
sequestrauerunt. sacro scām corpis & sanguinis xpi cōmu
nionē ul habere non possint. ul extra ad impedimentū
quietis sue requiem cōpellant. Vt g quieti intrinsec
uacent. ordines ministerii diuini. ipsis p indulgentiā con
cedunt. non ad exercendam plationem inppio dī. s; ad ce
lebrandā in trinsec cōmunionē sacramenta dī. Quod tam
a principio non ita fuisse dicunt. Monachi quippe & here
mite habitantes olim phōs habuisse leguntur.

De Septem ordinibus sacris.

Primum g signaculum clerici ē corona. qua in par
tem ministerii sacri consignat. Secunt deinde
septem graduum p monitiones. unquib pspiritalē potesta
tem alti semp ad sacra ministranda consequit. Primo grad
ē hostiariōz. sedis lectōz. tertio exorcistarum. quarto
acoluthōz. quinto subdiaconōz. sexto diaconōz. septimus
sacerdotum. Hi dispares grad in eode ordine habent

dignitates. ¶ Iam pō sacerdotes aduocatos sunt. ꝑncipes sacerdotum. idē epi. Sup̄ quos uerum sunt archiepi. ¶ Supra illos qui dicunt̄ primates. sup̄ quos quidā patriarchas constituere uoluerunt. alii eosdem primates & patriarchas dicunt. ¶ Hos tam̄ quatuor tantum erant quo ecclie usu patriarchas nominatos inuenim̄. idē alexandrinum. hierosolimitanum. antiochenum. aquilegensem. & qui pō grandensis dicit̄. nisi forte sedm ꝓpietatē linguarum idē ipsi alibi patriarche. alibi primates. appellati sunt. ¶ Hē hos oms sequit̄ summ̄ pontifex. quem papā idē patrē patrū consuetudo ecclīastica nominare instituit. ¶ Hic ꝑncipalis & maxim̄ sedis aplice ecclesia romana successor. unde & ipsum specialit̄ aplicā sedē ecclīa nominare consueuit. Cui uice petri ꝑncipis aplōr̄ ꝓsidentis omnis ecclīastic̄ ordo obtēperare debet. qui sol̄ ꝓ regalia dignitatis claues habet ligandi & soluendi sup̄ terrā. ¶ Sti g̃ ordines sacri diuersis locis ꝑ orbē terrarū quacūq; sce ecclie corp̄ diffusū disponunt̄. non solū uoluntaria ordinatione spiritaliū patrū. sz̄ & ipso quoq; genitalis usu conuenienti ratione assumpta. ¶ In illis siquidē ciuitatib; ubi olim gentiles flāmines, nec suos constituere consueuerant. ibi nunc epi sunt ordinati. ubi ū archiflāmines dispositi fuerant. archiepi successerunt. Lege librū clementis. illic inuenies quom̄ beat̄ petrus p diuisa orbis terrarū loca ꝑncipes ecclīarū disponi instituit. Septē g̃ spiritaliū officior̄ grad̄. ꝑ quib̄ ecclā sedm septiformē grām distributa sunt. quē dns ihc xp̄c eid̄em spūs plenitudinē habens omnia in semetipso exhibuit & corpi suo ecclie unitanda reliquit. cum ipsi⁹ spūs patrocinium concessit. De OSTIARIIS; ¶ Inter hos septē gradus spiritalis officii ꝑm̄ eor̄ qui

hostiarii dicunt. qui ~~uetera~~ inueteri testamento olim ianitores uocabant. Ad officium hostiarii pertinet claues ecclie ut claudat & aperiat. horis competentib⁹ templum di. & omia que sunt intra eccl̃a custodiat. fideles recipiat. excomunicatos & infideles excipiat. Hostiari⁹ cũ ordinat̃ primum ab archidiacono instruct⁹ fuerit. qualit̃ in domo di debeat conuersari. ad suggestiones archidiaconi tradit ei epc claues ecclie de altario dicens ei. Sic age quasi redditurus do ratione de his rebus. que his claustris recludunt. Hoc officium dns in sua ~~sua~~ psona suscepit. quando flagello de funiculis facto uendentes & ementes in templo eiecit. Ipse quippe hostiarius dicit. Ego sum ostium. per me si quis introierit. ingredietur & egredietur. & pascua inueniet.

Secund⁹ e lectoy. grad⁹ qui forma De Lectoribus. & initium apprehendit accepit. Sunt enim lectores qui uerbum di annunciant. quib⁹ dr. clama ne cesses. quasi tuba exalta uoce tua. Hii cũ ordinant̃ primum de uita ipsoy & fide & ingenio epc ad populum ~~ubꝰ~~ facit. deinde eis audente populo ab ipso tradit̃ codex diuinarum lectionum & dr eis. Accipite & estote uerbi di relatores. habituri si fideliter & utiliter impleueritis officium & potestatem cũ his qui di uerbum ministrauerunt. Ex hinc g⁹ potestatem habent in eccl̃ia coram populo propheticas & apostolicas lectiones recitandi. Hii quidem qui ad hunc gradum promouent̃ literarum scientia debent esse instructi. ut ea quę legunt sensum intelligant. impronunciatione um accentuum agnoscant. distincte legant. ne confusione pronunciationis intellectum auditorib⁹ tollant. Considerent quid sit indicatiue legendum. quid sub interrogatione pronunciandum. ubi sit interrogatione distinctio. uel media distinctio facienda. quia & hec male seruata intellectum perturbant. & gramaticoy typum gerentes. ad irrisionem puocant. Ipsor lectoris auribus & cordi consulere debet

non oculis nemotu uel gestu indisciplinato spectatores magis exse ipso faciat quam auditores. effractum suum effeminatum quā aggrestem & rusticum sonum deuitans. Lectores enim olim preconesue pclamatores uocabant. quia inppio uocē faciunt. Hoc officiū dns inppa psona ostendit. quando inmedio seniorū librum ysaie pphe apiens distincte ad intelligendum legit. Sps dni sup me. euangelizare pauperib⁹ misit me. Ac quo lectorib⁹ intelligi dat. quia grā spirituali clarire debent. quippio uerbum di annunciant. De exorcistis.

Tertio loco sequit ordo exhorcistarum. qui sup catecuminos faciunt sacramentum apnonis. & habent spirituale inpium sup spē inmundos. ut eos de corpib⁹ obsessis eiciant. Debet aut habere spm mundū qui spiritib⁹ inmundis impat. ut officio uita ab officio non discordet. & malignum quē p acceptū officiū expellat de corpe alieno. p mundiciam uite expellat de corpe suo. Hii cum ordinant accipiunt de manu epi librum exhorcistaꝝ. & dr eis. Accipite & memorie cōmendate. & habete ptatē imponendi manus sup energumenos siue catecuminos. Exhorciste inordine & ministerio ecclie constituti sunt. secm officia que intemplo salomonis erant disposita. que ptea ab hesdra sunt dispta. Legunt enim sub hesdra fuisse auctores templi filii seruorū salomonis qui actum templi toti⁹ sub cura sua haberent. aut sacris oblationib⁹ deseruirent. Et cū fuissent exordine & ministerio templi. longe tamen fuerunt ab officio altaris di. Neq; enim spalmistis idē cantoribus nec hostiariis nec seruis accingere licebat admunera altaris. nisi tantum leuitis. Quasi q auctores quidam spirituales templi di exhorciste sunt inppio di. qui de substantia dni sui sibi indonis spiritalibus traditis. inspiritalib⁹ edificiis dilap

sa restituant & repent dissipata. Exhorcistas significat apls cũ dicit. Humquid oms donationes habent sanitatem. Hoc officio usus ẽ dns quando salíua sua tetigit aures & linguam surdi & muti dicens effeta qd ẽ, apire. hoc exemplo nos docens spiritualit apire debere aures pcordio/ho munũ adintelligendũ. & ora adconfitendũ. ut expulso demone sps scs uas suũ repiat. Simulat hoc officium exhibuit quando de maria magdalena septem demonia eiecit.

Quarto loco succedunt De Acolitis.

Acoliti. qui latine dicunt ceroferarii. qua accensos cereos deferunt dum legit euglm. ul dum offertur sacrificium. non ut tenebras huius aeris illuminent. sed obhoc ut sicut usibile lumen manib gestant. ita opa lucis prumus ostendant. & more lucis errantib uam untenebris palpantib ducatum pbeant. Hi cũ ordinant pquã edocti fuerunt a epõ qualit inofficio suo agere debeant. accipiunt ab archidiacono ceroferarium id ẽ candelabrum cũ cereo. ut sciant se adaccendenda luminaria mancipari. Accipiunt & urceolum uacuũ adinfundendum unũ incalicẽ quo consecrand ẽ sanguis xpi. ubi fit cõmemoratio sanguinis dexpi latere fluentis. & áque undepcedentis. quę duo udó incalice cõmiscunt. qua xpi sanguine sum redempti. & áqua baptismatis apeccatis ablúti. Hoc officium se habere dns inęuaglio testat dicens. Ego sum lux mundi. q sequit me non ambulat intenebris. sed habebit lumen uite.

Quinto loco ordo ẽ subdiaconor. De Subdiaconibus.

qui apud grecos ypodiáconi uocant. Isti sunt q in ezechiele nathanei. id ẽ inhumilitate dno seruientes appellant. ex quor ordine fuit ille nathanael qui inęuglio saluatorem confitens & abipso meruit laudari. dicente dno. Ecce uere israhelita. in quo dolus non est. Isti sub seruiunt leuitis & ua sa corpis & sanguinis xpi ipsis adaltaria offerunt ytterum

referunt. De quib⁹ quidē patrib⁹ placuit. ut qui sacra ministeria tractant. legem obseruent communem. sicē scptū est. Mundamini qui fertis uasa dñi. Hii in templo dñi oblationes suscipiunt a populis. Ad istoꝝ ēm̄ pusionē pertinent tantū de oblationib⁹ ponere in altari. q̄ntum sufficere possit pplo dī. Similit̄ ipsi corporales pallas & substeria lauare. & aquam in baptismum uergere debent. Urceū qq; & aquē manilem & manuterniū tenere epo ꝫ pbro & leuitis plauandis ante altare manib⁹ aquam p̄bere. Hii cū ordinant̄ sicē sacerdotes & leuitē manuū positionē non accipiunt. s; tantum calicē uacuum. & patenā uacuā. de manu epi. de manu ū archidiaconi urceolum cū aqua manile & manuterniū equib⁹ mundare debent manus sacerdotes & leuitē tractaturi diuina sacramenta. Hoc officio usē dns. quando facta cena cū discipulis lintheo se p̄cinxit. & mittens aquā in peluim pedes discipuloꝝ lauit ꝫ linthe o extersit. De diaconibus.

Diaconoꝝ ordo sexto sequit̄ loco. non sine aliquo seruitii ministerio. inquo ppt̄ p̄fectionē sui figurat̄ opā p̄fecto. Hic ordo in uetere testamento a tribu leui habet exordium. Hec̄ p̄cepit dns moysi ut pt̄ ordinationē aaron & filioꝝ ei⁹ rurs⁹ tribⁿ leui ad diuinū cult⁹ ministeria ordinaret̄ & consecraret̄ dño. & seruiret pl̄s israhel cora aaron. & filiis ei⁹ in tabernaculo dī. ipsiq; gestarent archam ꝫ tabernaculum ꝫ oīa uasa ei⁹ & circuitum tabnaculi ipsi castra constituerent. & in transportando tabnaculo ipsi deponerent. rurs⁹ ipsi cōponerent. A uiginti aū annus & supra ualsi sunt seruire in tabnaculo. Quā reglām sci patres & in nouo testamto constituerunt. q̄m hec ētas ad portanda onera robusta ē. qd̄ illi ordini a moyse instructum est. Quod ētā in nouo testamto rep̄sentat̄. cū diacon⁹ sup sinistrum humerū stola unponit̄. & casula in dieb⁹ ieiunii

sup eundē humerū cōplicat. quia q̄d q̄d laboris & sustinere nequit hac una tolerabit. tanquā insinistra portabit. donec undecuq̄ hoc ē ineūtate requiem habeat.
Hic ordo in nouo testamento ab aplis unicum sumpsit. qua sic legit in actib⁹ aplōr. Apli septem uiros bone testimonii plenos spū scō ad hoc officiū elegerunt. & oratione p̄missa manib⁹ eis imposuerunt. & exinde apli & eor successores decreuerunt. ut in omi matrice ecclia septem diacones circā aram xpi sublimiori gradu tanquā columpne altaris assisterent. non sine aliq⁹ septenarii misterio in quo figurat. ut septiformis grē spū fulgentes. sci sint corpe & spū. Hi sunt septem angeli in apocalipsy tuba canentes. Hi sunt septē candelabra aurea. hi sunt uoces tonitruor. Ipsi enī clara uoce in modum p̄conis ammonent cunctos siue ad adorandū siue ad genua flectenda. siue ad psallendum. siue ad legendum. siue ad audiendum ūbum. Ipsi euangelii ham. ipsi sacramenta di dispensant. Sine ipsis sacdos nomen habet. officium non habet. Ham sic in sacdote consecratio. ita in mynistro dispensatio sacramenti ē. Ipsis enim sacerdotib⁹ ppt̄ p̄sumptionē non licet calicē dñi un mensa tollere. nisi tradit⁹ eis fuerit a diacono. Leuite hostias sup altare ponunt. ipsi mensam dñi cōponunt. Leuite opiunt archa testamenti. q̄a non oms uidere debent aut possunt alta mysteriorum que opiunt leuite. Ipsi albis indumentis sicut assistunt altari. ut candore uestis mundicia uite significet. nudiq; ad hostias & immaculatā accedunt. Tales enī dñm decet habere mynistros. qui nullo carnis corrumpant contagio. s; p̄fecta mentis & corpis castitate splendeant. Quales enim diacones ordinandi sint. apls plenissime docet. scribens ad thimotheum. Ham cū p̄mum fisset de sacdotum electione continuo subiunxit. diacones

simulē unreprehensibiles hoc ē sine crimine sic epōs pu
dicos. hoc ē alibidine conmunentes. non bilingues. scili
ne turbent habentes pacē. non multo uino dedtos. q
ubi ebrietas. ubi libido & furor dñatē. non turpe lucrū
sectantes. ne de celesti milicia lucra terrena sectentē. P
hec subiecit. Hii aūt pbentē primum & sic ministrent. nul
lum crim habentes. Et hii itaq; sic epi ante ordinationē
pbari debent. & si digni inuenti fuerint. sic inde ad sacrū
ministerium admitti. Hii cum ordinant solus epē manū
eis unponit. q̄ ad ministerium non ad sacerdotium appli
cant. Ponit eis orarium. idē stola sup sinistrū humerum
ab epō. ut p hoc agnoscant se accepisse iugum dñi quo
omnia ad sinistram. idē p̄sentē uitā punenda. aduer
sa forti tolerent. & diuino timori subiciant. Accipiunt
q̄ textū euangelioꝝ de manu epi. p quē intelligant se
ee p̄cones euangliī xpi. Nam sic lectoribus uetus testa
mentum uia diaconib⁹ nouum p̄dicare p̄ceptū est. q̄ quo
euglm quod solus ipsis in eccliā pnunciare licet. Adip
sos punct. assistere sacerdotib⁹ & ministrare in omnib⁹
que aguntē. in sacramentis xpi. in baptismo. in crismate.
in patena. & calice. oblationes eā inferre & disponere
in altari. componere eam mensam dñi atq; uestire. eu
cē ferre. & p̄dicare euglm & aplm. ad ipsos quoq; punct
officiū p̄cum. & recitando nomina. Ipsi aures p̄monent
ad dñm. ipsi orantē orare. ipsi clamant. & ipsi pacem
xpi annunciant. Hoc officio usꝰ ē dns. quando p̄ce
nam p̄po ore. & p̄pis manib⁹ sacramta conficta dispo
nit. & quando aplos dormientes. adoratione uenera
bilis ducens. Vigilate & orate. ut non intretis in tem
ptationem. De Presbiteris.

Septimo loco subsequit ordo pbroꝝ. qui in ueteri
testamento a filiis aaron. assumpsit initium. Nam

qui tunc sacdotes uocabant. hi sunt qui nunc appel
lant pbri. & qui tunc dicebant pncipes sacerdotum.
nunc epi nominant. Prbri aũ interpant seniores. quia
seniores greci psbiteros uocant. Debent enĩ pbri seniores
ee unpplo di. non tantũ etate corpis quantũ pudentia
morum. & maturitate bone conũsationis. sic scriptum
e. Senectus uenerabilis e non diutina. neq; numero an
noz cputata. Sanu enĩ s sensus hominis. & eas sepe tutis
uita immaculata. Distat aũ hoc tantum unt pontifices &
hui tempis sacdotes. quod solis pontificib addita e cleri
coz ordinatio. basilicarũ dedicatio. sacri crismatis conse
cratio. manus unpositio. & cmunis sup pplm benedictio.
Jnalis aũ sacramentis sc licet cathehizandi siue bapti
zandi siue missam celebrandi. & consecrandi corp & san
guinẽ xpi. siue in ecclia ũbum faciendi. cmunis e utriq;
dispensatio. Summus g sacdotib sup dicta ideirco singu
lariter reseruata s. ne eadem prs auctoritas potestatis
ab omnib passim uendicata in feriores erga sup positos in
solentes rueret. & solito ~~solutu~~ obedientie uinculo scan
dalum generaret. Prbri successores & uicarii sunt septua
ginta discipulor qui pcedebant dnm ihm in omnem ciui
tatem & locum. quo ipse uenturus erat. ita q ppe prbri q
adiutores sunt epor rudes pplos cathehizando inicient.
baptizando unitati ecclie incorpant. & in omnib sacra
mentis usq; ad manus unpositionem pplo di ministrant. Epi uero
successores sunt aplor qui ex necessitate ad adiutorium
& supplementum sui officii. in tanta multitudine pplor
regendor ministerium sibi expetunt sacerdotum. sicut
moyses in heremo. lxx. uros elegit prudentes. quor consi
lio & auxilio multitudinem tantam facilius gubinaret. siue in
feriorib. siue superioribus sunt ordinis sacdotes. id e siue pbri
siue epi uicem gerunt summi pontificis. dum pplos delinquentes

ad pēnitentiā uocant. & orationum suarū. medicamēto sanas. Unde aplūs dicit. Dūs erat in xpō reconcilians mundum sibi. & posuit in nob uerbum reconciliationis. Obsecram⁹ q̄ p xpō reconciliamini dō. In hoc ḡ uice mediantes fungunt sacerdotes q̄d dūm ppeccatis ppli exorant. & penitentes absoluendo dō reconciliant. Qua ppt̄ cōuenit. ut tanquam boni mediatores int̄ homines & dīm & p̄cepta dī. ad pplm deferant ueritatem p̄dicando. & p̄ces ppli dō offerant. ppeccatorib⁹ uic̄ eligendo. Mediante aūi ut ait aplūs uni⁹ non ē. quia discordes reconciliari non potest. qui utrimq; societatis pace & amicicie uinculo consors non ē. & idcirco sacerdotes cū dō pacē habere p̄mineant iam sanctitatis & cū primis concordiam seruare debent. p affectum compassionis. Quales ḡ debeant ēe pbri. aplūs scribens ad tytum insinuat dicens. Huius rei grā reliqui te creti. ut constituas p̄cuitates pbros quē admodū t̄ disposui. Si qs sine crimine ē. uni⁹ uxoris uir. habens filios fideles. non in accusatione luxurie aut non subditos. Oportet enī epm sine crimine ēe. Qua sententia ostendit etiā pbros sub epōy nomine uocari. Unde & ad timotheum de ordinatione epi & diaconi scribit. de pbris tacens quos sub nomine epōy intelligendos reliquit. Qua ppt̄ tales etiam in ecclia pbros instituendos ēe sic epos. & aplos asserit. & canones aplicam auctoritatē secuti tenent. Pbri cū ordinant. epo eos benedicente & manus sup capita eoy tenente. oms pbri qui pñtes sunt. manu uacua manum epi sup capita eoy leuant. & spm scm sup eos qui ordinant inuocant. Ungunt pbri manus sicut epi. ut cognoscant se hoc sacramento grām ēse crandi accipe. & opa misericordie erga oms puros exercere debere. Unctio capitis spualis ad epm pertinet. ut intelligat se uicarium illi⁹ ē de quo scriptum ē. Unxit te dūs deus tuus oleo letitie. Hi pt̄ inuocationē sci spūs stolam sup utrūq; humerum accipiunt. quē in modū sustentaculoy dextri

lat munit & sinistrū. ut hoc intelligant se parma uisi
cie adextris & asinistris cē muniros. ut eos nec aduersa fran
gant. nec pspera extollant. Accipiunt & calicē cū uino. &
patenam cū hostiis de manu epi. quarū his instrumētis
potestatē se accepisse agnoscant placabiles dō ostias offe
rendi. Ad ipsos namq; ptinet sacramentum corpis & sangui
nis dni in altare dī conficere. orationes dicere. & dona dī be
nedicere. Hoc officio usus ē dns nr ihc xpc. quando pr ce
nam panē & uinū in corp & sanguinē suū cōmutauit. &
ut in memoriā suę passionis idem facerent. discipulos mo
nens instituit. hoc quoq; excellentī officium implens exhi
buit. quando ipse sacerdos & hostia se ipsum in ara crucis
ppē peccata generis humani obtulit. & p ppm sanguinē
scā ētra ingrediens. celestia & terrena pacificauit. In quo ap
paret quanta sit excellentia sacerdotalis officii. pqd cotidie
in altari passio xpi celebrat. & reus quisq; a peccatis conūs
de reconciliat. Quib omnib de sacerdotali officio breuit p
tractatis. ammonendi sunt sacerdotes xpi. quatin sic excellenti
ordinis dignitate. sic excellant uitę sanctitate. ut plebs
eis cōmissa atq; eoz disciplinis edocta. gratanter eis obediat.
& eoz mutatione de die in diem pficiat. De epis.

Sacri canones diffinuunt nullum in epm eligendum.
Nisi qui p insacris ordinib religiose fuerit conūsat.
Sacros aūt ordines diaconat. & pbrat tantum apellandos
censent. quia hos solos p minima legit ecclia habuisse. & de
his solis pceptum habem apli. Subdiacones tamen quia &
ipsi sacris altaribus administrant. oportunitate exigente
in episcopum eligi concedunt. S; rarissime & ipsum non
sine romani pontificis. siue metropolitani licentia. Quam
spectare sunt religionis & pbabilis scientię. Ad epm spec
at in primis basilicarum consecratio. unctio altaris. confectio
crismatis. manus impositio. & cōmunionis suppplm benedictio.

Ipse p̄ducta officia & ordines ecclīasticos distribuit. ipse
uirgines sacras benedicit. Dum enī p̄cessit unus quisq; in
singulis. ipse p̄ ordinator est in cunctis. Nullus ep̄e aliū
in ep̄m sine metropolitani consensu consecrare debet.
nec metropolitanus ordinare ep̄m nisi trib⁹ ad mínus
epis presentib⁹. aliis omnib⁹ qui in eadem sunt puincia
epis assensum dantib⁹. Cum ū ordinat̄ duo epi ponunt
& tenent euangliū. coducē sup caput. & sup uerticem
ei⁹. & uno sup eum fundente benedictionē. reliqui oms
epi qui assunt. manib⁹ suis caput ei⁹ tangunt. Ungit̄ aut
sacra unctione caput ei⁹. qua omnis sanctificatio constat
in spū sco. cui⁹ uirt⁹ inuisibilis — in ipsa crismatis sca unctio
one & significat̄ & confert̄. Ordinando aū pontifex ma
num imponit. euanglicam ū lectionē diacon⁹ legit. confir
mationis aū epistolam notarius scribit. Deinq; & ordinate
& ordinat⁹ in ipsa ordinatione, missam celebrare debēt.
Et hec quidē forma consecrandi pontifices a scis patribus
tradita ē. De Archiepis.

Sed quando archiep̄e electus ordinandus fuerit. omnes
eundem eidem puincie epi ad sedē metropolitanā
conuenire debent. ut ab omnib⁹ ipse ordinet̄. Oportet
enī ut ipse qui illis omnib⁹ p̄esse debet. ab omnib; illis eli
gat̄ & ordinet̄. alioquin cassa iudicat̄ consecratio. Statuī
ē aū ut archiep̄e infra tres menses consecrationis sue ad ci
dem suā exponendam. & palliū suscipiendum ad apli
cam sedem mittat. qd ampli⁹ epo habere dinoscit. Archi
ep̄e enim epis p̄ē. & palliū portat. De Summo Pont.

Q Qua sedes aplica cunctis in orbe terraru p̄fert. fide
ecclīs. atq; sup se metropolitanū habere non potest.
cardinales epi p̄cul dubio metropolitani uice funguntur. qui
iudex electum antistitē ad apostolici culminis apicem p̄
uehunt. facta aū electione si forte casus. ut uiolenta aliq

obstaceret uel qui electus ē in aplica sede iuxta consuetu
dinē introniçare non ualeat. electꝰ tam quē admodum
statum ē. siē pp auctoritatē obtinere debet. & regendi
scam romanā eccliam. & disponendi facultatē eiꝰ.

De Ceris officiis. que sunt in clero.

Hii sunt ordines & ministeria cleriçoꝝ. quę tam aucto
ritate pontificali marchi diaconi cura. & pmicerii.
ac thesaurarii. sollicitudine diuidunt. De Archidiaconi.
Archidiaconus impat subdiaconib⁹ & ceteris. adquē usta
pinent ministeria. Sollicitudo parrochiarū & or
dinatio & iurgia ei⁹ pinent curā. Prepandis diocesianis
basilicis ipse suggerit sacdos. ipse inquirit parrochias
cū iussione epi. & ornamēta. ut res basilicarum ut parro
chiarū. gesta libertatum eccliasticarum. epō idem refert.
collectam pecuniā de cōmunicatione ipse accipit & epō
defert. & cetera quędam episcopalis prudentię ministeria
sub epō quasi in potestatem curę aduocat in causis eccli
asticis examinandis dispensat. De Primicerio.
Ad primicerii pinent acolii exhorciste lectores atq;
aspalmiste idē cantores. Signū quoq; dandum possi
cio cleriçoꝝ pinet honestate & officiū cantandi & pagen
di sollicite lectiones. benedictiones. psalmum. laudes.
offertorium. & responsoria. quis cleriçoꝝ ducere debeat.
ordo quoq; & modus psallendi in choro psollempnitate
& tempe. ordinatio quoq; luminarib⁹ deportandis. Si
quid etiam necessarium est prepatione basilicarum que
sunt in urbe. ipse denunciat sacdoti. Epistolas epi p die-
renuntioꝝ parrochianis p hostiarios diriget. cleriços quos
delinquere cognoscit. ipse distringit. quos uero emendare
non ualet. cuꝝ excessum adagnitionē epi differt. Basilica
rios iste constituit. & matriculas ipse disponit. Quando
aut primicer⁹ absens ē. ea quę pducta sunt. iste exquirit. q

et aut longe est primus. aut erudione his explendi
cerus. De Thesaurario

Ad thesaurarium pmnent hostiarii. basilicarum
ordinatio. incensi pparatio. cura crismatis conficien
di. cura baptisterii ordinandi. pparatio luminarioꝝ
insacrificio. æ sacrificiis. Quādo et quom ordinacōes

Ordinationes aūt sacras scilicet sint faciendę.
pbroꝝ & diaconoꝝ non nisi certis tempib; fieri debe
re scī patres decreuerunt. idē ieiunio quarto mensis
æ septimi. æ decimi. æ initio quadragesimalis ac me
dianę quadragimę dię sabbati. circa uespam ieiunio
celebrato. Quando ū epc ordinationes facere dispona
oms qui ad sacrū ministerium accedere uolunt. feria
quarta ante ipsam ordinationē euocandi sunt. ad ciui
tatē una cū pbris. qui eos psentare debent. Tunc q epc
elaterē suo debet eligere sacerdotes æ alios prudentes
uiros gnaros legis diuinę æ ecclesiasticis sanctionib;.
qui ordinandoꝝ æ uitā æ scientiā sine fauoris gratiæ
aut muneris cupiditate. ꝑ sedm ueritatē diligenter inue
stigent. ut sic pres dies continuos diligenter examinati
sabbato tandē qui pbati inuenti fuerint. epo consecran
di psententur. Benedictiones uero pontificum diebus tantū
dominicis celebrandas ee sacri canones sanxerunt.

Qua ętate ordinandi sint qui ordinantur.

De ętate ū ordinandoꝝ talem nob; diffinitio scrip
turę discretionē reliquit. ut subdiaconus
quidē non ordinet ānos ante. xxiiii. nec diacon ante
xxv. ꝑ. nec pbr. ante. xxx. Quatenus deinceps si digni
inuenti fuerint. ut ępm eligi possit.

Ad sñi certo tytulo ordi.

Quod aūt sine certo titulo pbr nādi ñ sit sacerdotes
aut diacon ordinari non debeat dicere q̄d refert
cū ęquam si pfectionē ecclesiasticę disciplinę sequerem.

alū uncl̄ēm assumend' non esset. Quales diligendi sint ad
De uita aū & conditione eoꝝ sac̄s ordines ut' non. uu u.
qui ad sacros ordines eliguntur. multa nob' patres docu
mēta reliquerunt. Nam quid a sacris ordinib' impediat.
eos qui pbare fuerunt conuersationis placuit diffinire.
Qui amissa oꝝ uncisione forte claudi efficiunt. ut' p̄egriu
dine suae p̄uolentia abscidunt. & qui non sponte si ca
su aliq̄d membrū sibi amputauerunt. si tam tale fuerit
ut ab ope amministrationis non impediat. & laici qui non
concubinam. non pelicē norunt. nec digami exstiterunt.
& incestus sine crimine exstiterunt. Liberi quoq; qui
a dominis suis ita manu missi sunt. ut in eis nullum obse
quii. uis aut potestatē reseruauerunt. & sine crimine
uixerunt. hos unclerum sine cunctatione assumi posse
sanxerunt. P ublice ū penitentes criminosos. illiteratos.
digamos. repudiatarum martos. ex adulterio natos. ab
hereticis baptizatos. & qui se ipsos abscinderunt. a sacris
ordinib' arcendos. & energumenos unclerum reprehendos.
S; & filios pbroꝝ ad sacros ordines non admittendos. nisi
quos ~~admittendos~~ ut' habitū religionis. aut spiritalis ui
te honestas cōmendat. Penitentes si necessitas exigerit.
inter hostiarios. deputari. ut' unū lectorē. ita ut euglm
ut' aplm legant. Si aū ordinati sunt unū subdiaconē
habere concedunt. ita tam ut manum non imponant.
aut sacra contingant. Penitentes aut ducim' qui p̄ bap
tismum p homicidio. aut p̄ diuersis criminib'. aut gra
uissimis peccatis publicam gerentes penitentiam. sub
cilicio diuino fuerint altario reconciliari. Similit nans
marmos & incognitos homines siue clericos. aliarū eccl̄ia
rum neq; ordinari. neq; ordinatos recipi concedunt. sine
cōmendatitiis literis epi suoꝝ. Qua ratiōe mutatio pos
Q uratio epi de suis locis sit fieri ordinatorum.

ad alia loca nulla ratione debet fieri. nisi p magna utilitate. ut necessitate cogente. Et hoc quidē non p ipsos fieri oportet. s; consilio & auctoritate coepi atq; auctoritate romani pontificis. Mutatio similiter clericoꝝ siue pbroꝝ non sine magna discretione fieri debet. cum consilio & auctoritate epi sui. clericum extra ecclīs duarū ciuitatum ascribi sacri canones uetant. Pbros quoq; relicta cura ecclīarum suarū pfectionē susceptē siue adorationis siue quolibet ministerio epi non oportere testantur. Determinant quoq; que sint que necessario pbros scire oporteat. ut ē librum sacramentoꝝ lectionarium. baptisterium. compotum. canonē. penitentiale. psalterium. omeliaſ p circulū anni dominicis diebus & singulis festiuitatib; aptas. & multa alia que de uita & conuersatione sacroꝝ ordinum ut rationabiliter ducta sunt ut necessario facienda. Quarte partis capitula sunt hec.

De indumentis sacris. d e tunica byssina d e bona. d e femoralib; lineis. d e uestimento tunica iacinctina desup humerali. d e rationali qd grece logion dicit. d e mitra que cidaris dicit. ut thyara. d e indumentis nouis sacerdotū. d e stola ut orario. d e planeta ut casula. d e mappula ut manipula. d e dalmatica d e scandalis & caligis byssinis siue lineis. d e baculo epi & anulo. d e pallio archiepi. d e uasis sacris. Quarta pars de indumentis sacris.

Nosse oportet epi sacerdotes & ministros qm̄ id circo singulares uestes in sacro ministerio habitu attribuit. ut p id quod foris apparet qualis uir ee debeant ostendat. Sacrarū aūt uestium nec parum auctoritas testamento ueteri. sup ee. parum apud nouū adiecit. Legimus quod moyses aaron fratrem suum cū filiis ei ad hostium tabernaculi testimonii sanctificandum applicuit. & lotis aqua tunica byssina uestiuit. & inde bona precinxit. & uestimento eius tunica superiore. & imposuit ei superhumerale. & cinxit eum cingulo artificiosi

ram sup humeralis. & unposuit sup eum logyon idē rationale
unquo erat manifestatio. & uestas. & mitram unposuit sup cap
et. & sup mitram unfronte ipsi laminam auream unqua sculp
tum est nomi dei. Septem si p̄ducta enumeres instrumenta pon
tificales ornat unueries. idē tunicam byssinam. hona. tuni
cam interiorē. sup humerale. rationale. mitram. & laminā
auream. quib si feminalia linea que ritu sacro circa renes
pontifices stringebant adiecens. octo sunt sacerdotalia indu
menta. De Tunica byssina. uu u u.

Tunica byssina ē qd grece podens. idē thalaris appellat.
qua acollo usq; adthalos extendit. que innouo quidē sacdo
tio non de bysso solum sz lino contexit. que membris corpis
modificata atq; aptata. nichil supfluum aut dissolutum
inuita sacdotis ee debere ostendit. Hec obspem candoris no
men albe sortit. quo munditia significat ministroy di. sicut
scptum ē. Byssinum sunt iustificationes scoy. laro quippe
hominis munditiam quam ernatā non habet. studio bono
adnitente acquirit p gram. ut scdm aplm minister xpi cor
p suum castiget. & inseruituē redigat. que admodum byss
& linum candorē que natura non habet. p studiū & indu
striam multis tunsionib; & quasi quada uexatione artū
acquirit. De hona. uu u u.

Hec uestis idē tunica linea. circa renes hona sortit astrin
git. ut castitas sacerdotis nullo incentiuoy estu dissol
uat. sic scptum ē. Sint lumbi uri p̄cincti. Uestis q̄ppe can
dida munditiam. hona ū commentiam significat. ut illuc
non sordescat. hic non effluat uita spiritalis. Hec hona in
ueteri quidē testamto quatuor colorib distincta inueniunt
idē bysso. purpura. iacincto. cocco. que uaria unipretatiōe
siue adquatuor elementa. quoy complexione natā humana
constat. ut totum qd hominis ē. stringat. & cohibeat. aflu
xu uicioy. siue adquatuor principales uirtutes animi. q b

homo ex omni parte cingi debet. & munus referenda cristi mant De feminalibus lineis.

Ob eiusdem castitatis & continentie significationē que p. tunicam & bonam designat. hoc est etiam qd unt cēta sacra indumenta feminalia linea circa renes ad sacrum ministerium ingredientium applicari iubemur. non tantum aduertimus uelande que solitus cotidiani usus indumentis regebat necessitatē. qua obseruande castitatis & mundicie significationē. Neq; ū existimandum uillo pori pplō uros discoopta aut non uelata carne pudoris incedere. ut innatum adsca tunc demum uerenda tegere iubent. Si uolut sermo di in sacro officio ministros di adurgenda infirma corpis ppm ac singulare opimentū habere. ut phoc ostenderet pudicitiam & castimoniā ullo; p̄cipue cum scā tractarent. unicam & singularem ee debere. Unde ministri noui sacerdotii hoc opimentū in sacro officio singulare non assumunt. quib ē iniuncta seruande castitatis cotidiana necessitas. sic ē cotidie offerendi concessa potestas. Ministri ū ueteris figure tempe sacrificii offerendi feminalia sumunt. que cōplet o ministerio iterum soluunt. qm̄ a contactu carnis uel lex scā tractaturos phibuit. quos rursō expleta uice adopta carnalis cōmercii relaxaunt. Reliqua aū duo. ubē tunica linea. & bona ueteris & noui testamenti sacdotib cōmunia ee nostunt. qua ius nrm̄ sacdotium bonam qua tuice colorib intertam non requirat. fortassis suplicionis uitande causa aut inopia artificum inductum contracta pura & simplici continentia. De interiori tunica iacin

Sequit quartum indumentum tunica — etina. interiae siue iacinctina. qua in ueteri & noui testamento soli uunt ponnifices. Et merito ponnifex duab tunicis induit. qui debet de thesauro suo pferre noua & uetera.

Ppē quod ē ipsa tunica sēdā interiōr appellāt. uel iacinctina cui⁹ colōr speciem cēli serenu imitāt. ut p hoc intelligi detur: qua pontifex plus debet de celestib⁹ cogitare. quam de terrenis. Rect⁹ ordo. Primū in tunica linea ē bona ē seminalib⁹ exp̄mit mundicia carnis. deinde p tunicam interiorem uel iacinctinam significāt mundicia cordis. III II

Quinta uestis est sup humerale Ve Sup humerali
q̄d hebraice uocāt ephot. hoc in ueteri testamento soli pontifices utebant. eisdē quib⁹ ē bona fuerat distincta colorib⁹. Sub grā aūt hoc uestimentum tam sacerdotalib⁹ quā pontificib⁹ cōmune ē. Quod aū p quatuor colores in bona significari diximus. id ipsum in sup humerale. p eosdē quatuor colores figuratum inuenimus. Significat aū humerale fortitudinē operum ē patientiam laboꝝ. p eo quod ad portanda onera humeri subponunt. Idcirco cum ipso sup humerali duob⁹ lapidib⁹ p̄ciosis quoꝝ unus ad dextro humero alt⁹ u asinistro sup posit⁹ fuerat. nomina. xii. patriarchārū memoria seoꝝ inscripta erant. Sex in uno. sex in altero. q̄a p nomina patriarchārū memoria scoꝝ intelligit. quā sacdos ad dextris ē asinistris. idē in pectus ē aduersis cordi impressam semp habere ē portare debet. Hostrum u sacerdotium sup humerale simlit intextum non habet. ut uet⁹ eo quia xp̄iana religio simplici magis ueritati studere debeat quā superstitioni. Ve Racionali qd grece logyon dicitur: VI

Sequit deinde rationale siue logyon quod pectori pontificis sup unponit. ut unei⁹ corde sapientiam ē discretionē inesse debere ostendat. In ipso aū rationali posita sunt manifestatio ē ueritas. ut in doctrina sua pontifex nec aliud quā ueritas suggerit offerre p̄sumat. neq; id q̄d auertate, hauserit ratione ē ope approbare ē manifestare desistat. Notandum u q̄d ad inuicem conchatenant rationale ē sup humerale. q̄a coherere

& concordare debēt ratio & opa. aut q̄d mentis intellectu
p̄capimus. ope impleam⁹. Deinde etiā qua non ꝑ pus ratiōa
le quā suphumerale nominat. quo in scola uirtutū opa
p̄cedunt. ut sapientiam apphendas. sicut sēptū ē. / aman
datus tuus intellexi. Secundū. Que cepit xp̄e ihc facere &
docere. Tertia manifestatio sequit̄ p̄t rationale. ne docere
p̄sumas q̄d p⁹ non didiceris. Huic enī concordat q̄d unip
so rationali. xii. lapides inseti fuit eram. xii. patriarcha
rum nomina insculpta inse continentes. / quia ponti fex
scō / ~~patru~~ patrum exempla in p̄ssa memorie habere de
bet. & sedm ipsa facta sua moderari. De mitra que cyda
ris dicē ut tyara. u.
Post cetera ornamenta
sup unponit̄ capiti pontificis mitra. que in alio nom
ine cydaris ut tyara uocat̄. / qua quinq; sensuum qui inca
pite sedē habent regimen significat̄. Qui ministr̄ g̃ bene u
tam suam regens. / caput suum xp̄m ornat. Quia aut sic aut
apls caput xp̄i ds ē. conueniens ornamento capitis no
uissime lamina aurea sup unponit̄. cui inscriptū ē nom
di. q̄d unebraico ineffabile uocat̄. ut p̄hor significēt dm
sic ~~cognituru~~ ut conditorē omnium. ita etiā rectorē ē
uniuersor⁹. & adhonorē & glām ei referendum. quādq
a sacerdotib; & ministris sacris bene fuerit dispensatum.
Hec g̃ indumenta octo ee debere moysēs in tabernaculo constitu
it. si in leuitico de eisdē indumentis tractans. de octauo id
ē. de seminalib; tacuit. / fortassis quia ad genitalia nīa & ue
recunda lex manum non mittit. / qui uoluntariū dō castita
tis sacrificium offerre debem⁹. sic scriptum ē. De uirginib⁹
p̄ceptum dñi non habeo. & ipse dns de uoluntariis eunu
chis loquens adiecit. qui pōt capere capiat. / ac si diceret. se
minalib⁹ ego non uestio. nec cuiquā necessitatē inpono. Qui
uult ee sacdos ipse se uestiat. & ingress⁹ ad sca aduerenda
da regenda uoluntarie munimentum castitatis assumat.

Horandum ū q̄d sacerdotib⁹ inferioris ordinis neq; tunica dat̄ iacinctina. neq; superhumerale. neq; rationale. neq; lamina aurea. quib⁹ soli utunt̄ pontifices. idē summi sacerdotes. s; tantū poderis & mitra. & hona qua astringūt. ipsa poderis. idē tunica byssina. qua sunguntur quidē sacerdotes. s; non in illa dignitate qua sunguntur sacerdotes ue lud qui octo indumentis decorant̄. De Indumentis novi sacerdocii. v. v.

Hec aū sunt indumenta que habuerit testamento instrumento novum sacerdotiū assumpsit. tunica linea. hona. superhumerale. tunica interior. rationale. & mitra. S; tunica interior & rationali. soli uti ponifices. Lamina aurea novum sacerdotum non habet. per qua nunc frontib⁹ fidelium. signum crucis imprimit. q̄m aurea legis sanguis euglii preciosior ē. De Stola ut Orario. v. v.

Hec sunt que veteribus nova instituto adiecit. stola que alio nomine orarium uocat̄. que collo sacerdotis sup imponit̄. ut eū iugum dñi assumpsisse significet. que a collo p anteriora descendens. dextrum latus ornat. & sinistrum. ut doceat ipse parma iustitie adversis & a sinistris. idē in p̄spis & in aduersis debere ee munitum. sic scriptum ē. Patientia uob necessaria ē. ut reportetis promissiones. Et iterum. Qui perseueraverit usq; in finē. hic saluus erit. Inde ē quod stola cum hona poderis quib⁹dam nexib⁹ colligat̄. quia uirtutes iuxtim sociantur: ne aliquo temptationis impulsu moueant̄. De Planeta ut Casula. iii. v.

Sic ḡ sacerdote dñi ornato p tunicā munditia. p hona continentia. p superhumerale iustitia. p stolam patientia. cunctis postremo casula supponit̄. que caritatem significat. sicut scriptum ē. Adhuc excellentiorē uob uiā demonstrabo. Si linguis hominum loquar & angelorum. caritatē non habuero. nichil sum. & cetera. De Mappula ut manipula. v. v.

Quia ū membrib⁹ bene compositis

æ duuno cultui mancipatis aliquotiens negligentia sui
repti. necesse est ut ad eam detergendam. ingis adhibe-
atur diligentia. qua uelut quedam ab oculis demer-
gens pituita sepius emundetur. Ppt unsinistra qd ma
nu quedam apponit mappula. que sepe fluentem
oculos pituitam tangat. & luppitudinē oculos abster
gat. De Dalmatica. u
Vtunt preterea leuite alio indumento qd dalmati
ca dicit. aregione quidem ubi pm ei usus instituis pu
tat. nomen acolobio ū quo apli æ aplos successores æ
monachi p omnem egyptum æ palestinam usi fuisse
legunt. aduertis manicis formam trahens Significat
aīa dalmatica ppt sui lanuudinē curā primos. que
se extendit p dilectionē ut plumbo pficiat. Ad unū
q fidem tendit æ significato dalmatice uestimēti. æ
significato casule in pbris. qua utriq; cura æ sollici
tudo primos iungit p dilectionē ad implenda.
De Sandaliis ut caligis byssini siue lineis. u
Vtunt aīa epi æ cardinales pbri sandaliis. que cal
ciamenta sunt p dicatos. Habent aīa hec desubto sole
am untegram. ne pes terram contingat. desup ū costa
ex corio p loca pforato. qua gressus p dicatoris æ subtus
munim ee debent. ne terrenus polluant. æ desup apta
ut ad celestia cognoscenda reuelent. Quod aīa locus qb
dam aptant. hoc significat. qd euglica p dicato nec om
nib reuelari debet. nec ab omnib abscondi. sic scrip
tum e. Vob datum e nosse misterium regni di. ceteris aīa
in parabolis. Huc quippe sandalia aptant. ubi my
steria regni di cognoscant. Pri qua aīa sandalia inpe
dib assumam. induunt caligis byssinus ut lineis usq;
ad genua pensis æ ibidē constrictis. p quod significat
qd rectus gressus debeat facere pedib suis æ genua de

bilia ide neglugentius resoluta roborare. et sic ad pdicandu
euglium festinare. De baculo episcopali. et anulo.

Vtunt pontifices baculis et anulis. Baculus prectitudi
ne sui iusticiam significat. plator. qua subiectos rege
re debent. Qui ideirco subt acumen habet. ut rebelles p
increpationem pungat. desup recuruus e. ut p consolatio-
nem mites trahat. Anulus sacramentum fidei significat.
quo sponsa xpi ecclia subarrata e. cui custodes et pedago-
gi epi sunt et prelati. psigno ferentes hoc in testamonium

De Pallio Archiepi. Vlli.

Vtunt archiepi pallio. qd significat torquem auream
qua solebant legitime certantes accipere. turculo aii quo
humeri constringunt timor et disciplina dni intelligit.
quo se subditos sibi regere debent. P duas q lineas excuntes
parte. id ante et retro a summo deorsum pendentes. p di
catio utriq; testamenti. ut dilectio di et proximi figuratur.

Hec aii sunt que de uasis De uasis sacris.
sacris in ministerio diuino breuit attingam. Ara cru
cem significat. calix sepulchrum. patena lapidem. corpalis
palla sindonem qua inuolutum e corp xpi. Quinte par-

De dedicatione ecclie De his que ris capta sunt hec.
uisibiliter aguntur in ea. Quid sit mysterium sup ductor.

Quinta pars de dedicacione eccle.

Post ordines quos in pma parte ecclie ministra
tionis posuim. ad sacramentor consideratione transi
mus. Et primum quid de sacramento dedicationis ecclie inq
cta omia sacramenta celebrant. loquendum nob uidet. Supi
in ea qua generaliter de sacramentis primum tractatione distin
xim. sacramenta alia ad salutis. alia amministrationis. alia
exercitationis Prima ad remedium. secda ad officium. tcia
ad exercicium. et illa quide que amministrationis siue ppa
rationis sunt ordinib; coherent. quo et ipsi ordines sacmenta

sunt. & que circa ordines considerant. qualia sunt uestimenta. sacra & uasa & cetera eusmodi. Hec omnia qua ut dictum est circa ipsos ordines considerant. diuusim tractari non debuerunt. Quia uero sacramenta omnia atque conficienda & sanctificanda unusquisque. hec quasi quedam instrumenta premissa sunt subsequenter tractari exposcunt. Et primum quidem sicut dictum est. de dedicatione ecclie quasi de primo baptismate quo ipsa omnia quodammodo ecclia primum baptizat. ut in ea primo diu homines ad salutem ~~regendi~~ regenerandi baptizentur. Quasi enim primum sacramentum in baptismo cognoscit. per quod fideles omnes inter membra corpis xpi pregenerationis nouae gratiam computantur. Id circo hoc primum tractandum occurrit. primum in dedicatione figuratum ecclie deinde in sanctificatione animae fideles exhibitum. Quod enim in hac domo orationis uisibiliter prefiguram exprimit. totum in anima fideli per inuisibilem ueritatem exhibet. Ipsa enim uerum dei templum est considerationem uirtutum quasi quadam structura lapidum spualium edificata. ubi fides fundamentum facit. spes fabricam erigit. caritas consummationem imponit. & ipsa ecclia ex multitudine fidelium in unum congregata domus est dei. ex uiuis lapidibus constructa. ubi xps est fundamentum angulare positus est. duos parietes iudeorum & gentium una fide conungens. Huius tractatus mentis quod in dedicatione ecclie exhibet. formam primum proponimus. ut deinde mysticam intelligentiam fidei que in hac forma est exquiramus. De His que uisibiliter aguntur in ea.

Primo ergo pontifex aquam benedicit typicum sal admiscens. deinde ecclam ipsam extrinsecus ter gyrando aspergit. clero & populo subsequente. Interim uero incurrunt dedicande ecclie. intrinsecus .xii. accensa sunt luminaria. per singulas ante uices ad portam basilice uenient qua obseratam figura clausam esse oportuit. precunt uirga pastorali suplum

nare ipsius dicens. Tollite portas principes uras & eleuamini
porte eternales. Cui diacon' intr' posit' respondit. Quis ē iste rex
glē. Pontifex aū. dns uirtutum ipse ē rex glē. Tertia uice
deinde reserato hostio intrat pontifex cum clero & pplo
dicens tertio. pax huic domui. deinde cum sacdotib' &
leuitis & clericis adorationem psternit. psanctificatione ip
si' dom' dedicande. Postea consurgens adoratione nondum
salutans pplm. dicens dns uobcū. tantūm hortat' cunctos
adorandum. His cōpletis incipit desinistro angulo basilice
aboriente ppauimentum scribere alphabetū. usq; undextrū
angulum occidentis. atq; iterum adextro angulo orientis
usq; unsinistrum angulum occidentis. De hinc ad altiora ē
sendit. & stans ante altare dm sibi inadiutorium inuocat
dicens. Deus inadiutorium meū intende. complens ūsum
cū gla p. sine alla. Pt hec aquam benedicit. salem & cinere
admiscens. & faciens ter signum crucis sup ipsam. cum mac
tura unū etiā dd'. Pt hec tangit digitum suū inaqua.
& facit crucē p quatuor cornua altaris. Inde uenit ante al
tare. & circuiens aspgit illud septē uicib' aspsorio facto de
ysopo. Circuit de hinc ter tota ecclīam uinsec'. aspgens pa
rietes ipsi' de eade aqua. faciens hoc & tertio. Interim ū cantat'
psalm' eruriat dns cū antiphona. & qui habitat inadiuto
rio altissimi. circuit interim ipse pontifex transiens pmedi
am ecclīam & cantans dom' mea. dom' orationis uocabit'. Itē.
Narrabo nom tuū frib' meis. inmedio ecclie laudabo te. His
aū pactis. pontifex se adorationē confert. petens ut oms
qui eande domum orati intrauerunt. exaudiri se ee gaude
ant. Completa aūt ttaq; expiatione conuenit' adaltare. incipiens
antiphonam. introibo adaltare di. cum ipso psalmo. & qd
reliquum ē de aqua purificationis adbasim altaris effun
dit. Deinde ipsum altare linteo extergit. & pontifex incen
sum defert sup illud. Pt ea facta crucē inmedio altaris. & p

quatuor angulos eius dē de oleo sanctificatu. Deinde uicr
cuitu ecclie .x. cruces crismant unpariemb ab ipso pon
tifice, tres p̄ singulos angulos figurant. Reūs deinde uerū
ad altare accensum thus sup illud offert unmodum cruc
& sic pacta denq; ~~consideratione~~ consecratione ipsum al
tare albis uelaminib opit. Quid sic misteriū supra dic.

Multa unhis omib latent pfunda mysteria! tcuo.
Hec, quib pauca admemoriam ~~quib~~ excitandam attingi
mꝰ. Dom dedicanda. sanctificanda ē anima. aqua pēn
tentia ē. sordes abluens peccatoy. Sal sermo diuinus incre
patione mordens. & condiens corda insipida. Trina aspio
trina mersio ē. purificandi p̄ aquam. Duodecim lumina
ria sunt apli. ecclīam p̄ quatuor mundi partes illuminan
tes. & crucis mysteriū p̄ totum mundū efferentes. Ponifex
xp̄c ē. iurga potestas. Trina sup luminaris p̄cussio. ē celu.
terre. inferni. dominatio. Interrogatio uerbi. ignorantia
ppli. Aqua hostis. sublatio peccati. Ponifex ecclīam in
grediens. pacē domui inp̄cat. qua xp̄c mundum ingre
diens. pacem uite dim. & homini fecit. Astrat p̄ficatio
ne dom erat orat. & xp̄c humiliat p discipulis ꝫ posteri
tatis omib patre orabat dicens. Pat sanctifica eos in no
mine tuo. Surgens ad oratione pplm non salutat. qm
quinec dum sanctificati sunt. ad plaudendum nonest
ipsis. s; orandum p ipsis. Descriptio alphabeti. simplex
doctrina fidi. pauimentum. cor humanū. In pauimē
to alphabetum describit. quando carnalis rudis ppls
p̄ma ac simplici doctrina fidi instruat. Duct asinistris
angulo orientis in dexterū occidentis. & iterum a dexte
angulo orientis in sinistrum occidentis. forma crucis exprimit.
que membꝰ hominum p̄fidem euglicē p̄dicationis ex
primit. Et qua p̄mum fides inuidelis fuit. ꝫ postea ad gentes
transiuit. & rursum in fine cū plenitudo gentium intra

uerit. tunc omis' saluus erit. isti' ihū q; g ppli collectionem
hii duo uers' significant in cruc' effigie compacti. hoc
ē. q̄d iacob filios ioseph benedicens cancellatis manib' for
mam crucis exp̄mens. dextram manum sup̄ caput effra
ym. & sinistram sup̄ caput manasse posuit. qua p̄ori ppło
abiecto. iunioꝛ adextra collat' ē. Cambuca siue urga pa
storalis qua scripta figurat' ministerium significat doctoꝝ.
quoꝝ studio & p̄dicatione & conuersio gentium facta ē
& p̄ficienda ē iudeoꝝ. Quod stans ante altare dñm inadu
torium uocat. significat eos. qui p̄cepta fidei cognitione
se ad bona opa & ad luctamentum contra inuisibiles ho
stes accingunt. & qua de suis uirib' minus p̄sumunt. diui
num auxilium sibi ad ee deposcunt. In quo qua certan
tium labor exp̄mitur. quasi uñ suspiria & gemit' non
dum alta nominat'. Post hec aqua beneditt' cum sale & ci
nere addito uino aqua mixto. Aqua pp's ē. sal doctrina. ci
nis passionis xp̄i memoria. uinum aqua mixtum xp̄c d's
& homo. Vinum diuinitas. aqua mortalitas. Sic ēm pp̄l's
sanctificat' doctrina fidei. & memoria passionis xp̄i. unit'
capiti suo dō & homini. P̄t hec eccl̄ia interi' aqua sc̄ificata
aspgit'. ut & intus & exterius anima sanctificanda ostendat'. Aspsorium ysopi humilitatē xp̄i significat. aqua
aspsa sc̄a mundat' eccl̄ia. Circuit pontifex altare & eccl̄iam
tota aspgendo. quasi omis lustrando. & curam impenden
do. omnib; uerbo. & exemplo. comunē se p̄bens unusquis. P̄t
q̄d eua op' oratione consummat orans ut exaudiant'. inibi
iusta petentes. q̄m op' hominis sine diuino adiutorio ee
pot. fructuosum ee non pot'. Nouissime completa expiati
one pontifex ad altare conuertit'. q̄d reliquum ē. de aqua
purificationis ad basym ei effundens. quasi comittens dō q̄d
sup̄ ē uires suas excedens. imperfectione sacri ministerii. De
hinc limbeo altare extergitur. Altare xp̄c ē. sup̄ quē offe

rimus patri. nrē deuotionis munus. Linteum caro et² tunsionis passionis adcandorē incorruptionis p̄ducta. Incensum orationes sc̄oꝝ significat. oleum aūt grām spūs sc̄i demonstrat. cuī plenitudo in capite p̄cessit. de hinc participatio admembra defluxit. Propt̄ hoc a sacrato altari. xii. cruces in parietib⁹ crismatis. qua spūalis ax̄po in aplos descendit. ut crucis misterium p̄ quatuor mundi partes. cum fide trinitatis p̄dicarent. Laudidum uelamen quo pt̄ consecrationē altare opit̄. glām incorruptionis designat. qua pt̄ passionem consumpta mortalitate ihū humanitas induta ē. sic̄ scriptum ē. Concidisti sacum meum & circumdedisti me lētitia. Secta pars capitis

De sacramento baptismi. Quid sit baptismus. Quare institutum sit sacramentum baptismi. Quando institutum sit sacramentū baptismi. Quando homines obligari cepunt. p̄cepto p̄cipiendi baptismi. Quid distet inter baptismum iohis & xp̄i. & de forma baptismatis iohannis et baptismatis xp̄i. Si pt̄ datum p̄ceptum baptizandi. aliquis saluari possit. nisi actualit̄ p̄cepto sacramento baptismi.

De sacramento neophitoꝝ. De charizatione. De exorcismo. De his quę pt̄ exorcizationē. secunt̄ in baptismo. De patrinis. De rebaptizatione. Quare in sola aqua baptism⁹ celebrat. De forma baptismi.

Secta Pars de Sacramento Baptismatis

Sacramentum baptismi p̄mum ē inter omnia sacramenta. in quib⁹ sal⁹ constare p̄batur. De ipso namq; dns dicit. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua & spū sco. non pot̄ introire in regnum dī. Et iterum. Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit saluus erit. Hec sunt q̄ de sacramento baptismi p̄cipalit̄ inquirenda p̄ponimus. Primum quid sit baptismus. secdm quare institut⁹ sit baptismus. ut q̄re circumcisio mutata sit. & cetera quędam ueteris legis sacramenta. tertium quando institut⁹ sit. baptism⁹. & de tb⁹ tempib⁹. Primo

quando circūcisio statum habuit. ante baptismum. Vltimo
quando baptism⁹ statum habuit p̄t circumcisionē. medio q̄n
circumcisio & baptismus simult̄ cucurrerunt. Aliud ut finire-
t̄. aliud ut confirmaret̄. Item quando homines obligari cep
erunt p̄cepto suscipiendi baptismum. Item q̄d distat int̄ bap
tismum iohis & xp̄i. Item que fuerit forma baptismi iohis
Item que sit forma baptismi xp̄i. Item si nullus saluari pot̄
nisi actualit̄ p̄cepto sacramento baptismi. De his ḡ omnib⁹
multa querenda restant. S; nos interim ꝓtempore pauca se
cundū nr̄am possibilitatē ꝓsequem̄. Quid sit baptismus.
Si ḡ querit̄. quid sit baptism⁹. dicim⁹ qua baptism⁹ ē aqua
diluendis criminib⁹ sanctificata p̄ uerbum di. Aqua
enim sola elementum ēē pot̄. sacrament̄ ēē non pot̄. donec
accedat ūbum ad elementum. & fit sacramentum. P. ūbū
enī elementū sanctificat̄. ut uirtutē sacramenti accipiat.
ut quē admodū elementum carnalī quidē qualitate rep
sentat. & sup addita institutionē significat. sic & sanctifi
catione contineat. que sanctificandis ꝓeam unctuenda ē gram
spūalē. Verbum aūt quo elementum sanctificat̄ ut sit sac
mentum. ipsum intelligim⁹ de quo dictum ē. Ite docete oms
gentes. baptizantes eos in nomine patris & filii & spūs sci. Ho
men ḡ patris & filii. & spūs sci. ipsum ē ūbum di. p̄ quod scifi
cat̄ elem̄tum ut sit sacramentum. Et ~~rectum~~ recte p̄ūbum
di sanctificat̄. que p̄ūbum di creata ~~sunt & subsistunt~~. Ipse
dixit & facta sunt. P. uerbum creare potuit. & p̄uerbum sci
ficare non potest. Quib⁹ uerbum subsistentiam dedit. puras
quia p̄ ipsum ūbum gram apponere non possit. Hec ḡ mutus
si p̄uerbum di scificatur. quod aut remedium saluus institu
tum ē sacram̄tum. S; forte dicit cogitatio tua. Quod ē illud
ūbum di. Quod ē nomen patris & filii & spūs sci. in quo bapti
zari uolem̄. Numquid uocē aliquā hic cogitare oportet. &
sonum ad aures humanas platum. Si uocē aliq̄m intelligi

oportet nomen trinitatis. ipsam quā aut qualē uelle
opœtet. Si dicam quia hēc uox dr unnomine isto intelli
genda ē. consequens ē. ut ubi son' iste sup aquā sctificandā
plat' non fuerit. sacmentum baptismi cē non possit. Quod
g. Oersisti hominē & dixisti. baptiho te unnomine patis
& filii & spūs sci. & dicitis michi. qpian' ē hic homo. bapti
hat' ē unnomine patis & filii & spūs sci. Ego illum mersi ē
cū in aqua. Ego dixi cū mergerē illum. baptiho te in
nomine patis & filii & spūs sci. Ego g testis assisto. qua bap
tihat' ē hic innomine patris & filii & spūs sancti. Baptihat' ē
innomine trinitatis. Inquo nomine. Tum dixisti. quia no
men trinitatis ē ds. Hoc nomen ego hic non audiui. cū
dixisti. innomine patis & filii & spūs sci. Quod g nomen
dicere uoluisti. Dixisti te baptihare innomine patis & fi
lii & spūs sci. Et illud nomen de quo dixisti. non dixisti.
Quomodo g sctificata ē aqua unnomine qd dictū nonē.
Qd si putas te unhoc dixisse. nomen patis & filii & spūs sci.
qa dixisti unnomine patris & filii & spūs sci. & sic ē intel
ligendū innomine patis & filii. & spūs sci. qeo qd nomen
patris ubi dicit. uno qd nomen patis dicit. & nomen filii
dicit. uno qd filii dr. & nomen spūs sci dicit. uno qd spūs sci
dicit. g multa sunt nomina non unum nom. Ergo pceptū
dñi accepi. ut baptiharem innomine patis & filii. & spūs
sci. tu aūt unnominib' multis baptihasti. Pat' & fili & spūs
scs ta nomina sunt. & tum nomina sunt. non unū nom.
nec uni nomen. quia tres unū non sunt. qmuis unū tres sint.
Ipse non dixit unnominib'. sed unnomine. unquid patis & fili
& spūs sci. quia unū ē nom. ubi una ē nata. una substan
tia una diuinitas. una maiestas. Hoc aūt nomen ē. inquo oēs
saluos fieri oportet. Velim g ut mihi ostendas ubi pauleri hoc
unum nomen patis & filii & spūs sci. Inquo baptiham. remis
sionem peccatoꝝ consequimur. ego diligentiā fidei tuę neglī

a cū mergens hoiem
dixisti. baptizo te
innoīe patis & filii & spūs
sci.

contemplandam existimo. Si g̃ tale inquid incogitatione
concipias & doceri exposulet. quod sit nom̃ patris & filii & spc̃
sci. Quom̃ enī in ipso nomine baptizare possimus. si ipsum
nomen ignoram̃. Clamam̃ cottidie sanctificet̃ nomen. &
quom̃ in nob̃ sanctificat̃. si a nob̃ ignorat̃. Et si uocem scīficā
ri petam̃. dicat qui pot̃. quom̃ in uoce saluari rogam̃. Dñe
inquit in nomine tuo saluum me fac. Si g̃ in uoce salus ē.
g̃ tacentes. ut̃ pot̃ loqui non ualentes. saluari non possunt. q̃
quia loqui non possunt. Quis hoc dicat. Ergo nomen dī unq̃
nos sanctificari & saluari oportet. extra uocem querere
oportet. ne forte si illud in sola uoce ponim̃. scandalum ue
rum faciam̃. Hoc in iudea dñs. in isrl̃ magnum nomen ei.
Ergo ubi notitia ē. ibi nomen ē. quia & ipsa notitia nomen ē.
Dicat aliquis. magnū nomen ē. homo ille. & homo ille magnū
nomen habet in pplo. forte qui a multas sillabas habet no
men ei. ido magnū ē nom̃ ei. Ergo nom̃ dī paruū ē. quia du
as sillabas tantum complectit̃. & duab̃ sillabis format̃ nom̃
dī. Videsne ubi sit magnitudo dī nominis dī. Ibi enī mag
nitudo ē nominis. ubi & ipsum nom̃ considerare oportet. Si
g̃ magnitudinē nominis. magnitudinē fame. & notitię mag
nitudinē conuenient̃ intelligim̃. nomen ipsum. ipsam for
mā & notitiam magis quā uocē aliquā. ut̃ sonū uocis ad au
res ueniemē intelligere debem̃. Ergo forma ei & notitia eius
ipsum ē nom̃ ei. & rursum ipsa notitia non ē aliquid quā fi
des ei. quia p fidē solam nunc interim cognoscit̃ dñs. primo
dum etiam cognoscend̃ p speciē. fides g̃ dī ipsa ē nom̃ dī. p
quā nunc in hominib̃ notitia ei habet̃. ubi adhuc ab homi
nib̃ p̃sentia ei non uidet̃. Puto iam obscurū ut̃ ambiguū
non ee quē admodum in nomine dī saluat̃. qui ne q̃d
de ipso sentire potuit. & sentiendo credit iustificat̃. & iusti
ficat̃ lubat̃. Rursum qualit̃ nom̃ dī sanctificat̃. q̃ndo ab his
aq̃ub̃ cognoscit̃. dñs honorat̃. hoc dubiū non ē. si ei quē iam

pfidem cognoscere meruum⁹ ⁊ casta tumoris & dilectionis re
rentiam exhibem⁹. Quid tibi uidet. Si nomen dī ē notia
ei⁹. & fides ei⁹ innob⁹ innom⁹ nom⁹ baptiham qui in fide
baptiham pat⁹ & filu. & spē scī. Hoc ē enī unū nom. &
uni⁹ nom ⁊ quo ⁊nitas p̄dicat. & unitas non negat. Quando
q̄ baptihas in fide patris & filu & spē scī ⁊ innomine patris
& filu & spē scī baptihas. Et hoc nomen idē hanc fidē confir
ris cū dicis. baptiho te in nomine patris & filu & spē scī ⁊ utrum
pleat q̄d scriptum ē. Corde creditur ad iustitia ⁊ ore aūt confessio
fit ad salutem. S; forte qua dns dixit ihc xpē baptiho te
in nomine p. & f. & s. s⁹ ipsum nom notitia & fides intelli
genda ē trinitatis ⁊ sufficiat ad formā sacmenti complen
dam & sctificationē pficiendā sine ūbor⁹ plationē cū sola fi
de baptihandū immergere. Qui enī dixit ut in fide trinita
tis homines baptiharent ⁊ non q̄d dicat docuit. S; q̄d credat
ostendit. Qua ppē ne forte in sanctificatione sacmenti fidei
pfessio supuacua uideat esse. ⁊ oportet nos intro q̄d dictū est
in nomine p. ⁊ f. ⁊ s. s. ampli⁹ aliquid intelligere ⁊ quā si dic
tū fuisset. in fide. p. ⁊ f ⁊ s. s. Plus enī aliquid habere uide
t̄ nom quā fides. Nam fides uni⁹ est. & latet occulta ⁊ donec no
minari incipiat. & uenire in manifestationē. Tunc q̄ppe
nom ēē incipit ut cognoscat. ⁊ sic quidē in nomine. p. ⁊ f. ⁊ s.
. s. baptiham⁹ ⁊ quando baptiham⁹ in confessione fidei. p. ⁊ f. ⁊ s
s. Ipse enī dixit. Ite docete oms gentes ⁊ baptihantes eos in
nomine p. ⁊ f. et. s. s. Docete & baptihate. Si tingis & tace
tingis ⁊ non doces ⁊ habes baptihare. S; non habes docere.
Credē q̄ & fuere confitere. loquere & mergere ⁊ ut in confes
one lauent̄ que mundanda sunt. S; forte quer⁹ ipsam fes
sionis fidei formā in pficiendo baptismatis sacrāmō qualem in
telligi oporteat. Ad q̄d breuit respondendū puto ⁊ illā ēē bap
tihandi formā. q̄m dns ihc xpē cū discipulos suos ad bapti
handum oms gentes mitteret. tradidit dicens. Ite docete om

gentes baptizantes in nomine eōs p. ꝫ f. ꝫ s. s. Ergo fece
ris recte si q̄d ille p̄cepit tu contrarium. Siue uisum ut in no
mine p. & f. & s. s. baptizares. tu mergus homine & dices.
ego baptizo te in nomine p. ꝫ f. ꝫ s. s. Bene sequeris for
mam institutionis dñi. facis quod uisum. & p̄cipiens q̄d institui
s; dicis. Quid g̃. Si quis forte ignorantiam sine conscientia
erroris horum uerborum formam non tenens. tam cū culpa plena fide
homine baptizaret dicens. baptizo te in nomine patris om
nipotentis. siue in nomine filii dei. siue in nomine spūs sci. si
ue q̄d in actibus aplōrum legum⁹. in nomine dñi nri ihu xpi. siue
aliud aliquid simile quod quide quantū ad exp̄ssionem
uocis a sup̄ dicta dicendi forma diuisum ēēt. s; quantū ad p
fessionis ueritatē non ēēt contrarium. utrum ne uerū bap
tismatis sacramentum in illo constare deberet. Poterant fue
risse ad hanc questionē tuā soluendā plurime hinc inde
rationes conduci & ostendi. in qua ubi eadem fides constat. diu
sitas sermonis ab ipsa dum taxat sinceritate et unitate
fidei non discrepans nichil officiat. s; in hac parte in assumē
auctoritate pōt. qua mea ratione interrogationi tue respon
dendum. Beat⁹ ambrosi⁹ in libro q̄q; de trinitate sc̄ens sic
ait. Illi qui negauerunt se scire spm̄ sc̄m. quibus baptiza
tos seducerent in iohannis baptismo. baptizati sunt prius.
quia iohannes in remissione peccatorum inaduenturus ihu
non in suo baptizauit nomine. & ideo spm̄ nesciebant. quia
nec baptismum in xpi nomine sic iohes baptizare solebat
accepam. Iohes enī licet non baptizaret in spū. tam̄ & xpm
p̄dicabat ꝫ spm̄. Denuq; cū interrogaret̄. ne forte ipse ēēt xp̄c.
respondit. Ego uos aqua baptizo. uenit aut̄ fortior me. cuius
non sum dignus calciamenta portare. ipse u⁹ baptizabit in spū
sco ꝫ igne. Ergo isti qui nec in xpi nomine. nec cū fide spūs sci
baptizati fuerunt. non potuerunt accipe baptismatis sac̄
mentū Baptizati sunt itaq; in nomine ihu xpi. nec iterati ē

inhis baptisma ꝙ innouatum. Vnde enim baptisma. Vbi
aũ nonẽ plenũ baptismatis sacramentũ. nec ꝓncipium ut
specus aliqua baptismatis estimat. Plenũ aũ, patrẽ & filiũ
um spm̃q; fateri. Si unum negẽs totum subruis. & quẽad
modum si unũ in sermone comphendas. aut patrẽ. aut filiũ
um. aut spm̃ scm̃. sic aũ nec patrẽ nec filiuum. nec spm̃ scm̃
ab negẽs. plenum ẽ fidẽ sacramentum. ita etiam quãuis
& patrẽ & filiuum. & spm̃ scm̃ abnegẽs. dicas. & aut patris
aut filii. aut spc̃ sci minuas potestatem. uacuum ẽ omne
mysterium. Denuq; & illi ipsi qui dixerant. nec si spc̃ scs̃ in
auduumus baptizari sunt in nomine dñi nri ihuxpi. & hoc
abundauit ad gram̃ quã iam spm̃ scm̃ paulo ꝓducante
cognouerant. Hec contrarium debet uideri. quia quãuis
etiam ꝓtia tacitum sit de spũ scõ. tam creditum ẽ. & ꝙd ubo
tacitũ fuerat. expssum ẽ side. Cum enim aũ dicit in nomine dñi
nri ihuxpi. ꝓunitatẽ nominis unpletum ẽ mysterium. nec
xpi baptismate spc̃ sepat. quia iohes in penitentia bap
tizauit xpm̃ in spũ. Hunc consideremus utrum quẽadmodũ
in xpi nomine plenum ee legimus baptismatis sacramtũ
ita etiã scõ tantum spũ nuncupato nichil desit ad mysteri
plenitudinẽ & rationẽ sequam̃. quia qui unũ dixerit tria
tẽ signauit. Si xpm̃ dicis. & dm̃ & patrẽ. a quo unctũ ẽ filiũ. ip
sum qui unctus ẽ filiũ & spm̃ scm̃ quo unctũ ẽ designasti.
Scõ ꝓtũ ẽ enim. Hunc dm̃ anabareth quẽ unxit ds̃ spũ scõ.
Et si dm̃ patrẽ dicas. & filiuum ei. & spm̃ oris ei. parit indica
sti. tam ratione & etiam corde cõprehendas. & si spm̃ dicis
& dm̃ patrẽ. a quo ꝓcedit spc̃. & filiuum quia filii ꝙq; ẽ spc̃
nuncupasti. Vnde ut ratione copulẽt auctoritas. in spũ qs
recte baptizari nos posse scriptura indicat dicente dño.
Vos aũ baptizabimini spũ scõ. & apls̃ ait. In eus eni in
ipso corpe ununo spũ baptizati sum. Vnum op. quia unũ
mysterium. unũ baptisma. ꝙa mors una ꝓ mundo. Vnus

g̃ op̃ationis. unitas p̃dicationis que non pot̃ separi. Hucusq; uerba beati ambrosii. qualit̃ de recta baptizandi forma sentiendum sit manifeste explanant. Videt g̃ q̃lt̃ in fide trinitatis solo patre ul' filio ul' spũ scõ nuncupato plenũ sit baptismatis sacramentũ. & quẽ admodũ sine fide trinitatis eẽ trib̃ simul nominatis inp̃fectum. Sic enĩ ubiq; fides integra queritt̃. sic eẽdem fidei integritate manente. sine detrimento salutis sermo uariat̃. Verumtamen eccl'ia stica consuetudo hanc potissimum in baptizando formã tenere elegit. quã ab ipso sanctificationis auctore exp̃ma institutione seruandã accepit. Siquis forte querat utrum unaruculo necessitatis sufficere possit ad plenum baptismi sacramentũ. si fuerit quis in fide trinitatis sine p̃ lationẽ uerboz baptizat̃. ul' qa is qui baptizauit loqui non potuit. siue qua obfestinationẽ ul' stupore ẽ immunen tis p̃iculi. siue alia qualibet causa p̃uenit̃. dum baptizaret locutionis memor non fuit. Siquis g̃ forte hoc querat. ego de his que occulta sunt iudicare nolo. p̃cipue quia nom̃ trinitatis huc non audiui. ubi & si uera fides fuit. con fessio tam̃ fidei non fuit. Ut hec quidẽ de eo q̃d sit sacramen tum baptismatis. & de uerbo sc̃ificante. in p̃senti ducta sufficiant.

Quare institutũ sit Sacramentuz baptismi. v.

Nunc restat demonstrare quare institutũ sit sacram tum baptismi. & quare circumcisio que loco illi' olim posita fuisse putat̃. succedente baptismo ablata sit ul' mutata. Nam si olim p̃ circũcisionẽ similit̃ ut nunc p̃ bap tismum peccata dimittebant̃. quid necesse fuit. ut ipsa circũcisio succedente baptismi sacramento mutaretur. Cur aũ accepta min' p̃fuisse credat̃. que neglecta non mi nus nocuisse affirmat̃. Sicut enĩ nunc p̃ euglm dicit̃. nisi q̃s renat' fuerit ex aqua & spũ non introibit in regnũ dei. ita olim p̃ legem dicebat̃. masculus cui' caro p̃putii circũcisa

non fuerit. pibit anima illa de pplo suo. nisi forte hoc qd
le qui non e baptisat a regno di excludendus dicit. ille u qi
e circucisus pituris memorat. quisq; pot intelligere. ppta
baptismum. aliquid amplius conferre qua circucisionem. qa
circumcisio suscepta ap diuone tantum potuit libare. bap
tismus u renatos etiam adglam producere pot. Nam illam
qui patres qui sacramenti circumcisionis iustificationem per
pant. ap diuone quide seruabant. sz adglam regni non du
cebant. donec ueniret ille qui sanguine fuso rompheam
igneam extinguens. aditum paradysi rursum patefaceret
& credentib unse omnib regni celestis ianua p cedens ipse pri
mus aperiret. In hoc g baptismus amplius confert. quia renatus
hunc exeuntes statim ad regnum mittit. quod tam ecurru
te sanguinis fusi ipsam aqua scificationis condonat. Sig
quis dicere uelit idcirco circucisione baptismo mutatam
ut in baptismo pficeret. quod circusio ~~circucisio~~ impleri
potuit. fortassis uidebit conuenienter illi respondere posse.
quia hoc quod amplius nunc in baptismo e. ex baptismo ne
sz ex passione xpi. baptismu sanctificante impletum. idem
u circucisione facere potuisse. si illi passio xpi in coopera
ne sanctificationis adiuncta fuisset. Nam in baptismo quan
tum scilicet spectat ad uirtute baptismi simili ut in circui
cisione remissio tanta peccatorum p ci. quia sic dictum e. qd iustifi
catus ptea aditus patrie celestis pandit. cruce xpi condonat
p ei modi ratione aliam mutare circumcisionis causam
comodiore fortasse & manifestam magis p ponenda putam
In p cedentib quo da loco cu de sacramentis tractarem. dix
mus sacramenta omnia signa quedam esse eius que p illa dat
gre spualis. oportere au ut secm p cessum temporum spualium
grarum signa magis semp ac magis euidentia ac declarantia
formarent. ut cu effectu salutis crescere cognuo ueritati
Itaq; sub lege natali p mum data sunt sacramenta. decima

tiones sacrificia & oblationes. ut in decimatione quidem
peccatoꝝ remissio. in sacrificiis ū carnis mortificatio. in obla
tione aū boni opis exhibitio. signaret. S; erat obscura sig
nificatio hec in sacramento decimarum. ubi homo de his
quę possidebat partē obtulit. partē retinuit. ut ad hūc
modum meo quod erat. qd imperfectionis, sibi defectionis fuit tribueret. quod
uero ad bonitatē spectabat dō imputaret. hoc sibi uoluerunt
nouem partes retinente quia nouenarius numerus signum
imperfectionis est. ad denario perfecto deficiens. Propter aut quia
obscurum signum fuit. emundationis in decimatione data
circumcisio ut uirtutē iustificationis euidentiꝰ demonstraret
quando dictum ē homini. ut portionē carnis sue non qui
dem superfluam. si; illius quod superfluum erat in homine signū
auferret. ut per hoc agnosceret quia culpā quā nata pellam
partem corpis traheret. gra psacramentum circūcisionis
emundaret. S; quia circumcisio eas tantum quę foris sunt
enormitas amputare pot. eas uero quę intus sunt pollu
tionum sordes mundare non pot. uenit pr circumcisionem
lauacrū aquę totū purgans. ut perfecta iustitia signaretur.
Rursum quia foris populi qui sub timore seruebat mundatio
laboriosa fuit. propterea sacramentū circūcisionis in carne quę
dolorē habet illi datū ē. nouo aū populo qui uoluntate &
dilectione seruit sacramentū iustificationis. in lauacro
aquę quę suauē habet purificationem proposuit. & sic qui
dem rationem reddendā estimamꝰ pter eo qd sacramentum circū
cisionis mutatū ē. & sacramentū baptismi institutum.

Quando institutū sit Sacramentum Baptismi.

Querit etiā quando institutum sit sacramentū baptismi
ex quo dēceps licitum non fuit illud negligere. qn
illuc suscipe debitum fuit. & sunt quidē sup hoc diuerse
plurium estimationes. alii dicunt ex eo institutum bapis
ma. quo xp̄s nichodemo nocte adsecumente modū noue

regenerationis insinuans. aut. nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū. non potest uidere regnū dei. Alii dicunt institutionē baptismi exeo incepisse. q̄d a pe post resurrectionē suam in celum ascensurus discipulos ad p̄dicandū misit dicens. Ite docete oēs gentes baptizantes in nomine patris & filii & spūs sci. Quidā institutionē baptismi ex eo cepisse putant. quo iohes inquit baptizare cepit. p̄dicans baptizatum in spū. Alii in passione xpi quando dixit cō summatū est. omnia ueteris testamenti sacramenta finē accepisse. & nouū exordium putant. Commodius aūt uidet ut dicamus baptismum ꝓfluxisse ꝓ iohannē. & deinde ꝓfluxisse ꝓ discipulos xpi aliquandiu solum ne a consuetudine abhorreret unusquisq; ꝓductum. Nouissime aūt quando uniuersum mundum predicatores baptizare missi sunt generaliter instituit. Videntur autē tria tempora distinguenda. Primū enim ante baptismum circūcisio sola statum habuit. & suscipiebat ad iustificationē sine baptismo. Nouissime aūt nunc pe circūcisionē solus baptismus statū habet. & celebratur ad salutem sine circūcisione. Fuit aūt mediū tempus quando q̄dā & circūcisio & baptismus simul cucurrerunt. aliud enim circūcisio ut finiret. aliud enim baptismus ut confirmaret. Oportuit enim ut ea quę finienda erant neq̄quam subito ut ꝓcipitanter si; paulatim & quasi cū quadā reuerentia diminuerentur. ut ostenderentur bona fuisse tempore suo. & simul quę incipienda erant non subito in auctoritatem assumerentur. si; cū mora & grauitate inchoarentur. ne uideat aliena & ꝓter rem aliunde inducta subito putarentur. Ita q̄ dimissa sunt non precepta. & ista instituta sunt non usurpata. ut diuini consilii auctoritas ubiq; seruaret. & humana cautione ne diuina opa reprehendere audeat ammoneret. Quāuis q̄ in passione xpi ꝓ quā cōsummata sunt omnia ueteris figure stat finē accepit. & nouū cōstitu

tio sacramenta exordium. / tam ꝙ ꝑ aliquanto tempꝰ
ꝙ noua inchoata sunt adconsuetudinē. ꝙ uetera ꝑmodū
aliquādiu tolerata sedm dispensationē. Simul ꝙ fuerunt
utraq; tempꝰ illo. siue ante passionē siue ꝑ. ab eo quan
do inchoata sunt noua. / donec ꝑmodū ueta sunt uel
dicta. ꝙ inisto medio tempꝰ quod fuit baptismꝰ cū circūci
sione ab inchoatione sua usq; ad passionē xpi. / ꝙ fuit cir
cūcisio cū baptismo ꝑ passionem xpi usq; ad illud tempꝰ
quo ipsa circūcisio cepit phiberi. Sic enī ante passionem
ipsa circūcisio instatu suo adremedium suscipiebat. ꝙ ta
men tunc etiā baptismus sine piculo saluis non contemp
nebat abhis quib; predicabat. ita ꝑ passionē baptismus
quasi instatu suo suscipiebat adsalutē. / ꝙ tam etiam tunc cir
cūcisio sine piculo saluis non contempnebat abhis quib;
finis ei non dum manifestabat. Pꝑ qm aū dictum ē. si circum
cidamini xpc uob nichil pderit. iam deinceps non pote
rat circūcisio adsalutem pcipi. / sic ꝑ ꝑquā diu fuerat
masculꝰ cuiꝰ caro ꝑputii circūcisa non fuerit pibet ani
ma illa de pplo suo. / non potuit circūcisio abhis diu taxat
quib; inuincta fuerat sine piculo salutis contempnu. Rur
sum quē admodū in ꝑncipio baptismꝰ aoh̄e sedm solum sa
cramentū dabat. ut hi qui baptizandi usum non nouerant
erudirent. / sic innouissimo aquibꝰdam fidelibꝰ circūcisio dis
pensatorie sedm solum sacramentū suscipiebat. ne hi qui
circūcidi consueuerant. scandalizarent. Quādo hoīes
obligari ceperūt ꝑcepto percipiendi baptismi.

Si ꝙ querit quando homines obligari cepunt
debito pcipiendi baptismi. hoc ueritati ꝙ rationi con
sentaneum ēe ꝓbat. ex eo unūquēq; obligari cepisse. de
bito baptismatis suscipiendi. / ex quo ut ꝑ institutionē
ꝑceptum. ut ante institutionē consiliū ꝑcepit baptizan
di. Qui enī nec prius contemptor ꝑcepti extitit. culpandꝰ

consilii. nec ꝑ ꝑuaricator

non fuit. nisi forte quis aut p̄ aut ꝓpter ignorans fu
isse dicat. adque diem institutionis nouacq̄ euenisset.
nisi ei culpa obstitisset. Quando q̄ xp̄c nichodemo dix̄.
nisi quis renat fuerit ex aqua & spū. sc̄o non pot̄ videre
regnū dī. amico reuelatum ē consiliū. quando uero
ꝓpter dixit. ut docent oms gentes baptizantes eos in no
mine patris & filii & spūs sc̄i. informandis omnib⁹ exposit
ē ꝑceptum. Ibi quidē generalis institutio facta ē. que ex
eo unumquēq; debuerē habuit. quo adipsum p̄dicanti
b⁹ aplis nuncius ubi ꝑceptum institutionis puenit. Qui
aū uerū longe posit aut ppe inoccultu constitut. non
dum cognita institutione diuina forte abhac uita sub
ducti sunt. hoc de ipsis in sentiendum uidet. qd & de illis
qui ante ipsam institutionē siue p̄ in p̄pio. siue in lege
fuerunt. quia qd illis fererunt tempa. hoc illis opata est
absentia. Si quis aū p̄tinax ee uelit & adhuc eiusmodi
aliquos in ignotis regionib; & remotis terraru degere sedib⁹
contendat. qui forte mandatum diuinu de ꝑcipiendo
baptismatis sacramento non accepit. ego ul neminem
talem ee. ul si forte aliquis ē. si ei culpa non obstitisset.
audire & scire potuisse. ac debuisse sine cunctatione af
firmo. maxime cū scriptura euidenti clamet. in omnē t
ra exiuit sonus eoy. in omnia quidē non sunt recepti. cō
temptores condempnant. ul audita non sunt p culpa sua.
& ignorantes ignorant. & non saluant. & hec de tempe
institutionis baptismi. & de debito ꝑcipiendi baptismi
ducta sunt. Quid differt inter baptisma Iohis et bapt. x. et q
inter baptisma Iohis forma baptismatis Iohis et baptismatis x.
& baptisma xpi. hec distantia ē. qd in baptismo Iohis p
unctionē aque solum sacramentū dabat. in baptismo
te ū xpi cū sacramento cuius res sacramenti ꝑcipit. Iohes
aū peccatores aqua unxit. & peccata confitentib; pe-

f
& in fines orbis terre uba eoy. Sic
ronē tuā exiuit
sonus eoy.

tentiā inuenit / xpc̄ baptizat & peccata dimittit. Ille
baptizans uenturū & baptizatum unspū p̄dicauit. / hic
baptizans ad remissionē peccatoꝝ spm̄ infundit. Illuc tohes
homines baptizabant in nomine uenturi / hic homines bap
tizant in nomine patris & filii & spc̄ sci. Sacramentū q̄
utrobiq; quantū ad formā exteriorē idē fuit. ſ; quantū ad
effectum idē non fuit. / quia illuc sacramentū solū fuit. ſ;
remissio peccatoꝝ non fuit. / hic aū & sacramenti forma
ꝓponit. & uirt⁹ sacramenti parit in remissionē peccatoꝝ
condonat. Si post datū p̄ceptū baptizandi aliq̄s possit
saluari. nisi actualit̄ ꝓcepto sacramento baptismi.

Solent quidā siue curiose. siue studiose inquirere.
utrūne aliquis p⁹ inductum & publice propositū
baptismatis sacramentū saluari possit. / nisi actualit̄ ip
sum sacramentū baptismi p̄cipiat. Vident̄ enī rationes
manifeste ee. & habent auctoritates multas. / si tam habe
re dicendi sunt qui non intelligunt. Primū quia dicti
t̄. nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua & spū sco / non pot⁹ intre
in regnū dī. Ite rum. Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit. /
saluus erit. Ite sunt alia multa talia quib⁹ quasi astrui
uidet̄. nullomodo saluari posse eū qui hoc sacramentum
non habuerit / quicq̄d ꝓter hoc sacramentū habuerit. Si
fidē ꝓfectam habuerit. si spē. si caritatē habuerit. etiam
si cor contritū & humiliatum habuerit. q̄d ds non despi
cit. ueram p̄nitentiam & deinceps firmū ꝓpositum de futūs. /
quicq̄d habuerit saluus ee non pot⁹. si hoc non habuerit.
Ite hoc totū ita ipsis uidet̄ ꝓpt̄ hoc q̄d scriptū e / nisi quis renat⁹
fuerit ex aqua & spū [illegible] non intrabit in regnū dī. Ite tam
si quis queat. quid factum sit. de illis qui p xp̄o sanguine
effuso sine sacramento aque ab hac uita transierunt / dicere
non audent eiūodi saluos non ee. Ite cū ostendere non
possint hoc in eo⁹ supmemorato⁹ e scriptū ee / dicere tam non

audent. quia ibi scriptum non ē ido negandū ēē. Q uicū
dixit n quis renat fuerit ex aqua ⁊ spū. non addidit ul' ef
fusione sanguine uice aque. ⁊ tam uerū ē. q̄muis hec scrip
tum non est. Nam si saluus est qui ppt dm aquā suscepit.
quare non multo magis saluus ē. qui ppt dm sanguinē effu
dit. Plus enī ē sanguinē dare. q̄ aquā accipe. Quod eni
quod quida dicunt ppt̄ea saluos esse qui sanguinē fun
dunt. quia cum sanguine suā aquā fundunt. ⁊ unde ipsa
aqua quā fundunt baptisma p̄ficiunt. quā sit friuolum
patet. Sicut ppt humorē aque qui cū sanie cruoris de uul
neribꝰ manat. baptizati dicunt qui uitificiunt. 4o g qui suf
focant ul' submergunt. ul' alio quolibet genere mortis ubi
sanguis non effundit occidunt. baptizati non sunt. in san
guine suo. ⁊ frustra mortui sunt. p̄xpō. quia humorem
aque quē intra corpꝰ habuerunt non effuderunt. Quis hoc
dicat. Ergo in sanguine baptizat. qui p̄xpō moritur. qui ⁊
si sanguinē non effundat ex uulnere. dat tamē aquē p̄cussi
or ē sanguine. Nam sanguinē fundere posset. eā si tamē
non daret. ⁊ munus ēē sanguinē fundere quā tamē dare
Bene g sanguinē fundit. qui tamen ponit p̄xpō. ⁊ habet
baptisma suū inuirtute sacramenti. sine qua sic sacra
mentum ipsum accepisse non p̄dest. tua cū illa habet sacmentum
habere non posse non nocet. Verum g ē quāuis ibi ductū
non ē. quia qui p̄xpō moritur. in p̄xpō baptizat. Ita inquit
uerū ē. quāuis ibi ductum non est. ⁊ ideo uerū ē. quia ali
bi ductum ē. eā si ibi ductum non ē. Qui enī dixit. nisi
quis renat fuerit ex aqua ⁊ spū. non pot intrare in regnū
celoꝝ. ideo ipse alibi dixit. Qui me confessus fuerit coram
hominibꝰ confitebor ⁊ ego eū coram patre meo. Quod g ibi
ductum non ē. qm alibi ductum ē. sub intelligendum
tamen est. quāuis ductum non ē. qm alibi ductum ē. Vide
re g quid dicunt. Ideo inquiunt quia ductum non ē. sub

intelligendū ē. ubi dictum non ē quō alibi dictum est.
Sīg hoc in loco subintelligendū ē. ubi dictum non ē. qm
alibi dictum ē. quare similit ēuā de fide subintelligen
dum non ē. qm alibi dictum ē. Qui credit unquit unme.
morē non uidebit in ēternum. Idem qui dixit. nisi quis re
natus fuerit ex aqua & spū. non pōt introire in regnum
dī. ipse dixit. qui credit in me non morietur in ēternum.
Aut g nega fidē. aut concede salutionē. Quid ibi uidēt
Ubi fides ē. ubi spes ē. ubi caritas ē. denuq; ubi plena &
pfecta uirt. sacramentū ē. salus non est. quia solum sacra
mentum non ē. & ideo non ē. quia haberi non potest. Qui
crediderit inquit & baptizat fuerit. saluus erit. Ecce g
dubium non ē. quia ubi fides ē. & baptism ē. salus est. Et
quid sequit. Qui g non crediderit. condempnabit. Qua
re recta dicere uolunt. Quare non dixit. qui non crediderit
& baptizat non fuerit ēdempnabit. sicut dixerat qui cre
diderit & baptizat fuit. saluus erit. Quare. nisi quia cre
dere uoluntatis ē. & quia fides credere uolumtatē de esse
non potest. Et ideirco in eo qui non credit semp prauа
uolumtas arguit. ubi necessitas nulla ēē pōt quę ad excu
sationē pretendat. Baptizari aūt inuoluntate ēē pōt. ētiā
qn non ē impossibilitate. & ideirco iuste bona uoluntas
cū deuotione fidei suę non despicit. quamuis ab eo quod fo
ris ē. sacramento aquę percipiendo, articulo necessitatis p
pediat. Vis nosse plenius utrū ne ratio hęc alicubi auc-
toritate manifestiori se probet. quāuis & ille quas sup cōmemo
rauim auctoritates tam manifeste uideant. ut de ueritate
ipsarum dubitari non possit. audi tamen adhuc aliud si fue
rit euidentius tibi demonstrari possit. de quo dubitare non
debes. Beat augustin in libro de unico baptismo sic ait.
Etiā atq; etiā considerans in uenio non tantum passionem
p nomine xpi. id qd deerat baptismo posse implere. Si etiā

fidem conuersionē q; cordis. si forte ad celebrandum
mysterium baptismi in angustiis temporis succurri non
pot. Fides quā manifeste testat fidē cordis conuersionē
bone uoluntatis ad salutem posse sufficere. ubi uisibile
sacramentum aque ex necessitate contingit haberi non
posse. S; ne forte contrarietas aliqua ubi ee uideat
q̄d prēa in libro retractionum exemplum de latrone q̄d
ad hanc sententiam in qua dixerat effusionē sanguinis
siue fidē & cordis conuersionē uicem baptismi implere
posse cōprobanda assumpserat. improbauit dicens. In libro
quarto. cum dicerem uicē baptismi posse habere passionē
non satis idoneum posui. illi latronis exemplū q utrum
ne fuerit baptizat incertum e. S; considerare debes qa
in hoc loco exemplū tantū q̄d ad probationē sententie ad
duxerat correxit. ipsam sententiam non improbauit. Nā
si putas idcirco sententiā improbandam qa exemplū correc
tum est. ḡ falsum e q̄d dixerat effusionē sanguinis uicē
baptismi posse habere. q̄m ad illud probandum exemplū
ipsum positum e. Non enim aut. cū dicerē uicē baptismi
posse habere fidē. S; cū dicerem inquit uicē baptismi po
se habere passionē. quamuis utriusq; in ipsa una sententia
posuisset. Si ḡ ad id quod dixit uicē baptismi posse habe
re passionē exemplū positum e. cū ipsum baptismum si
ne ambiguitate ulla uerum esse constet. patet qua exem
plū primodū correctum e. S; sententia non e improbata. Pe
tet ḡ ut aut confitearis uicē baptismi in articulo neces
sitatis fidem ueram contritionēq; cordis implere posse. aut
ostendas qualis fides uera & caritas non ficta haberi possit.
ubi salus non sit. nisi forte dicere uelis. neminē fidē ue
ram & caritatē ueram habere posse. qui uisibile sacramē
aque non sit habiturus. q̄d tamen qua ratione uel auctori
tate probes ignoro. S; nos interim non contendam utrū alius

qui baptismi sacramentum peceperunt non ē. ista habere
possit. hoc solo dum taxat constantię quia siquis esset qui
hęc haberet. eam sine uisibili sacramento aquę pure non
posset. Multa sunt alia quę sup hoc adpbandum adduci po
tuissent. Sz nos quę supi intractatu sacramentoy adipsum
pbandū posuim. nequaqm eorum replicanda putamus.

De Sacramentis Theophi prologus.

Theophs nouus interpretat. Theophilus uocat nup adfidē
conuers. siue rudis indisciplina religiosę conuersationis.
Nouit adfidem conūsi uisibilibz sacramentis instruendi sunt.
ut pea quę uident intelligant eaquę non uident. Ammo
nendi sunt eiusmodi ut considerent nouam non ee fidem. in
qua noui sunt ipsi. qm abinitio mundi sic nullo tempore
defuerunt fideles et iusti et membra xpi. ita abinitio nun
quam defuerunt sacramenta salutis. quę precesserunt in
pparationē z signum redemptionis. quę completa ē in
morte xpi. Prima naq; etatę. abel agnum obtulit in sacri
ficio figuram mortis xpi. Secda etatę noe archam in diluuio
gubernauit. sic xpc ecclīam inter fluctus temptationum re
gens mergi non sinit. Tercia etatę abraham filio oblato ari
etem mactauit. sicut ds pat ūbum suū psalute mundi
obtulit. in quo tamen diuinitate inuiolabili pmanente
sola humanitas dolorem mortis sustinuit. Pcta eductus
est ppls isrl de egypto pmare rubrum in columpna ignis
et nubis. sic fideles di de tenebris percati libantes renouati
p sacramentum baptismi xpi sanguine consecratum
ipsum fide sequentes. inquo ē z nubes humanitatis z
ignis diuinitatis. Quarta etatę in ierusalem regnū ppli
di sublimat temporale psignans eternum. inquo princeps
pacis pat suū scm fideles suos aduentionē etnę pacis intro
duxit. Huic aū regni exordium dauid erexit. qui p mul
tas tribulationes pbatus z glificatus. pacis successorem filiū

reliquit. ut ostendat quia ad futuru pacis quietē puenire
non possunt. qui in presenti uita contra temptationes et tri
bulationes uincendas fortes non fuerunt. ppē hoc qui in sa
bato scō pascalis sollempnitatis baptizandi sunt. quarta
ebdomada quadragesimalis obseruantię que continentię
nobis arma ministrat. et in quarta eidem ebdomade feria
cathezizandi et exorcizandi deferuntur ad ecclam. ibi
audituri. et instruendi. qualit̄ cont̄ spūales nequicias pu
gnaturi. Si tam usq; ad sabbatum pascalis sollempnita
tis eor baptism̄ differtur. hoc aduertendum ecclia. q. quia
ad agonē in p̄senti uita uocantur. inspe futurę quietis bap
tizant̄. Quinta etatę pp̄s ppē peccata sua in babilonem
captiuus ducit̄. et rursus dō miserante p̄. l. annos soluto
captiuitatis iugo ad terram suam reuocat̄. quo pp̄s di
qui in hac uita quę septenario dierū numero uoluit̄ mu
tatu et confusioni subiect̄. mortalitatis iugum portat.
p̄ finem eius a corruptione libat̄. Sic g ab initio nullo
tempe sacramenta di defuerunt. quib; fidelis pp̄s ad pce
ptionē inuisibilium nutriret. et erudiret ad cognitio
nem. Ad ultimum sexta etatę de uirgine nat̄ ē xp̄s.
sicut septima die de terra uirgine p̄m̄ homo ē plasmat̄.
Ipse g quasi consummaturus omnia cū aduentū etatem
puenisset. trecesimo etatis suę anno a iō ē baptizat̄ est
non necessitate s; dispensatione. ut lauacrū emundan
dis scificaret. Dehinc aplos ministros euglii cōuocans
regnum celoz uentum p̄dicare cepit. et nouissime in
consummatione omnium semetipsum hostiā p̄ mundi re
demptione in ara crucis pari offerens mortem sustinuit
ut credentib; inse morus timore tolleret. et ita amore
resurrexit. ut ipse morientib; spē uite et resurrectionis
daret. Deinde ascensur⁹ in celos. discipulos in mundū uni
uersum misit docere. et baptizare oēs gentes. ut uocatis

ẽt qui p̃cedentẽ sequerentᵗ ad unitã. Hec sunt sacrãmta fidi xp̃i
ane abinicio condita. infine credenda. sine fine pfutura.
Hec sunt quib⁹ cathechizandos unbium. & eoz qui sacrãm
to nouitatis regenerandi sunt. fidẽ salutari confessione pme
rendã exigimus. De Cathechizacione. u u u.
Carecuminus instructᵘ ul audiens unterrogat. Cathechiza
re enĩ ẽ instruere. qñ baptizandi pr⁹ instruunᵗ & docentᵗ
que sit forma fidi xp̃iane. unqua eos saluos fieri. & sacrãmtũ
salutis suscipe oportet. sic̃ scriptum ẽ. Jte docete oms gentes
baptizantes eos innomine patris & filii & sp̃s sci. Prius doce
te. p⁹ea baptizate. & docete adinstruchionẽ. baptizate ade
mundationẽ. Docete adfidẽ. baptizate ad peccatoz remissio
nẽ. Jdo docete qua qui crediderit. & ido baptizate. qua qui
baptizat⁹ fuerit saluus erit. Hec g forma cathechizationis
aprimus temporib⁹ xp̃iane fidi instituta ẽ. que tunc quidẽ
necessario seruabat. quando adultus & intelligentiã habenti
b⁹ priq. ad baptismi sacrãmtum accederent. regula fidi xp̃iane
nunciabat. ut ul sponte fidi acquiescentes. digni regene
ratione spiritali iudicarent. ul credere nolentes merito ~~acce~~
apceptione sac̃mtoꝝ di uelut indigni repellerentᵗ. Ad opti
nendam quippe salutẽ id curo arbitrium hominis consulen
dum ẽ. quo op⁹ salutis uoluntariũ ee oportet. & hoc quidẽ
apncipio sic factum ẽ. P⁹qua aiã adfidẽ multitudo gentiũ
introiuit. iam nunc etiã in his qui a fidelib⁹ generant⁹ paruu
lis eadẽ forma seruat. quos & ipsos mat ecclia p̃uida dispen
satione sacramento salutis interim careꝛe non uult. ne
forte ipsa dilatione a salute alieni fierent. sinon p̃cepto
sacramento saluti subito abhac uita exirent. Congrue g. pu
sat. & ulis medicina salutis. ut in sacramento fidi baptizan
t. & p̃alteri fidẽ do reconciliẽt. quos p̃alteri peccatum ali
enatos constat ee ado. Jnstitutum ẽ itaq; adhoc nouum sa
cramentũ ad cathechizandos ~~unquib⁹~~ pparuulis paruulos

exorcisandos. unciandos. & de unde baptisandos. unquis
p parulus audit ecclia & interrogata respondet. & spondet
donet ipsi ad intelligibiles annos puenant. & sacramenta
fidi & caritatis & spei pse intelligere ualeant & seruare.

Exorcism de greco in latinum uel exorcismo
aduratio dicit. Exorciste enī sunt qui sup catechumenos siue energumenos idē eos qui habent spm inmundum
inuocant nomen dni ihu. / diuina uirtute obiecta aduersa
res eis. ut egrediat ab illis. Recte g pt catechizationē exorcismi sequit. / ut ab eo qui iā fide instructus est aduersaria uirtus
p ellat. Tria quippe sunt usq; ad susceptionē nouitatis pficienda quib baptisand quasi concipit. / nutrit. & usq; ad integritatē noue uite pmouet. Hec aūt sunt catechismi. exorcismi. orationes. Primum itaq; catechizat baptisandus. / ut
ad fidem p po moueat. uoluntatis arbitrio. Deinde exorcizat
ut ab eo diaboli potestas iniqua pellat. Addit enā oratio ut
grā p ueniat. & subsequat. que ut res p beat libo arbitrio. / & q
p cul fiat inuersa malignī spūs illusio. Forma g exorcismi in
hunc modum pficit. Signat p mo baptisand crucis signaculo
in fronte. in pectore. in oculis. in naribus. in auribus. in ore. ut tot
corpis sensus hoc signaculo muniant. / cui uirtute omnia nīa sacramenta complent. & omnia diaboli figmenta frustrant. Sal
ea dat sal beneductum in os ei. ut sapientia conditus fetore
careat iniquitatis. / ut ultra non putrescat auernis uicio. Deinde exsufflat maligno hostis foris. ut sps spūs pellat. Ptea tangunt ei aures. & nares cū saliua. ut tacto supne sapientie / aures ei apiant ad audiendum uerbū di? & nares simul addiscernendū odorē uite & mortis. Hoc ē sacramentum aptionis quod
dns in euglio signauit. / quando aures & os tetigit surdi & mutum
ducens. effeta quod ē adapire. De his que p exorcismū fiunt
Hiis g completis uenit sacdos secuntur in baptismo.
ad fontem. consecrat fons in nomine patris & filii & spūs sa

sanctitas sacramꝫ non ex eo qui ministrat ſ; ex eo qui sanctifi
cat. constare sciat. sic scriptum ē. Hic ē qui baptizat. Sic enī
nec abono melꝰ dat. nec amalo pei accipit. quod scitas sacra
menta dī non in merito ministrantium ſ; sanctificamus uirtu
te pficit. Tradit etiā nouę uitę auditorib⁹ simbolū fidei. in
quo aplicę doctrinę cōsistit. forma. Primo oblat⁹ ad bap
tismum paruulus. & interrogat⁹ a sacerdote si abrenunciet
sathanę & omnib⁹ opib; ei⁹. & omnib⁹ pompis ei⁹. i. pora gestanti
um respondet. ut qui aliena iniquitate obligatus ē. aliena
fide ꝫ confessione saluet. Pē abrenuntiationē factam un
guit oleo sacro in pectore. tanq̄m munit aduers⁹ hostem.
ne ei deinceps inmunda ꝫ noxia pſuadere possit. Inguit
uit scapulas ubi uigor portandi oneris ē. ut fortitudinē
accipiat ad portandū onus dni. Deinde interrogat si cre
dat in dīm patrē & filium. & spm scm. unā ēē ecclām catho
licam. remissionē peccatoꝝ. & uitam ēternam. Sub hac q̄ si
di responsione trina mersione a sordib; uetustatis abluit.
& nouū hominē induit triduane morti xpi consepelit. sic
ait apls. Quicūq; in xpo baptizati sum⁹. in morte ipsi⁹ bap
tizati sumus. consepulti enī sumus cū xpo. p baptismū in mor
tē. ut quomodo xpc resurrexit a mortuis. ita & nos in nouita
te uitę ambulem⁹. Trina etiā immersio. trina ē cogitatio
nis. locutionis. & operationis emundatio. Completis autē bap
tismi sacramentis p quā baptizat⁹ a fonte ascendit. sacro chris
mate in uertice unguit. ut spm xpi participando merito
deinceps xpian⁹ appelet. cohęres regni & glę sacra unctione
effect⁹. Exinde traditꝰ xpiano uestis candida. ut qui p me
nam uetustatis decore uetustatis pannis obfuscauerat. habitu
regenerationis glę p ferat indumentum. Tegit etiā p sacrā
unctionē ei⁹ caput sacro uelamine. ut intelligat se diade
mate regali & sacerdotali dignitate potiri. Ad ultimū dat
cereus accens⁹ in man⁹ ei⁹. q̄ munus implere doceat illud ęuan

gelicū quo dicit. Sic luceat lux ura coram hominib⁹ ut uide
ant ura opa bona. & glificent patrē urm qui in celis ē. Hanc
g lampadē si in extinguibile seruauerit. unt urgines sapi
entes cū sponso celesti adnupuas introibut. De Patrinis.
Patrinu uocant qui paruulos ad baptismū offerunt. &
pipsis spondendo quasi fidi iussores addm fiunt. Hu
ptea patinu uocant. qua regenerandos aduna noua offe
runt. & quodam⁹ auctores fiunt ipsi⁹ regenerationis noue. De
quib⁹ placuit patrib⁹. ut psingulos baptizandos patinu sin
gulu admitterent. idē tantum un. siue ur. siue mulier. pp
tea fortassis ne spūalis cognatio cui reuerentia exhibere
oportebat. passim diffusa in matrimonii copula obēē potu
isset. Sed quedā eccliē hanc consuetudinē non seuant. plu
res adsuscipiendū paruulos admittentes. Hoc simulat sanc
tum ē. ut alium in baptismo ut in crismate hoc ē in con
firmatione in filiolū non suscipiat. qui ipse baptizat in ē.
ut confirmat. Sed nec monachi compatres aut commatres face
re possunt. quib⁹ eiusmodi comercia familiaritatis phibent.
Patinu fidi iussores sunt. phis quos in baptismo susceperunt. ut
eos cū ad legitimā etatē puenerint. admoneant fidē rec
tam & conuersationē bonā custodire. ante omia symbolu
& orationē dnicam & ipsi teneant. & eis insinuent. pquor
fide sponsionē fecerunt. De Rebaptizatione.
Aplis dic. Unus ds. una fides. unum baptisma. Quod
aut unum ē. geminari non pot. Qua ppt ualde ratio
nabili diffinitione asanctis patib⁹ institutū ē. ut qui semel
baptismu sacramentum pcepisse cognoscit. nulla ratione
illud iterato accipiat. siue in eccliā siue extra eccliam. hoc
ē siue a catholico. siue ab heretico. siue denique a fideli. siue
ab infideli. cuicūq; conditionis. etatis. aut sexus psona il
lud acceperit. ratū constare debebit. nec ulla ratione potest
irritari. Quod enī bonū acceperit. quare bonū n iudicēt ēē

tantūm si secdm fidē
rectā catholici baptis-
matis formā acceptū

sit abono non accepit. Non enī illi erat aquo accepit ul' potuſ
p quē accepit qui bonuſ non fuit. ſi illi uncui nomine ac
cepit. qui semp bonuſ malum dare non potuit. Ppt hoc eoſ
qui abhertici sī nomine mutatuſ baptizati sunt. cū ad
unitatē ecclie redeunt non baptizare ſi ul' unctione
crismatis ul' inpositione manuſ reconciliare catholice
ecclie antiqua patrū traditio instituit. sicut p̄dem arri
anoſ p inpositionē manuſ occidens. p unctionē ū sacri
crismatis adingressum catholice ecclie orientſ reforma
uit. Nam qui solū sacramentum foris accepunt. intuſ p
inpositionē manuſ spm accipiunt. Placuit tamen eoſq
se baptizatoſ nesciunt & sui baptismatis reſtes non ha
beat sine cunctatione baptizare. quia uerū dici non
debet. quod factū ee nescit. Queri etiā de hiſ qui inimi
ce idē iocose baptizant. utrū uerum & plenum sacra
mū baptismi p̄cipiant. ſ. sciendū quia aliud ē iocose. ul'
lusorie dare & accipe. & hoc omnino intendere. ut det
& accipiat. quod iocose dat ul' accipiat. Aliud aū aliquid
agere quod formā illi' in op̄e habet. & tamen hoc nol
le agere neq; intendere ut hoc agat. ſi aliud aliqd qd
cūq; Vbi g̃ intentio baptizandi ē. eua si reuerentia de
bita imagendo non ē. sacramentū quidē ē. qa omnino
agit & hoc intendit. nec tam ē sine culpa agentiſ. quia
quod agit & intendit. non digne agit. Ridiculū aū om
nino ē. ut ubi intentio agendi nulla constat. op ee dicat
ppt̄ speciē quandā assimilatā op̄i. non ppt̄ hoc assump
tam. ſi forte puenientē ex aliquo alio. Cuiſmodi ē qd
quidā impiti estimant uerba illa que adconficiendam
eucharistiā instituta sunt. aquacūq; p̄ſona siue inqcūq;
loco & qlicūq; intentione sup panē & unū plata, effectū
& consecrationiſ & scificationiſ habere. qſi sacramenta
di sic instituta sint. ut nulla op̄andi ratione admittam.

si tumultuosa quadá & uiolenta aut; irrationabili puna
tia. sine omni intentione & uoluntate opantiū ad effectū
p̄cedant. Ego filium meum forte ad balneas tuleram. uenit ad
aquā non ut baptizarē. si ut balnearē. non ut sacramētū
darē. si ut sordes abluerē. ut carnē fouerē. Posui paruu
lū meū. in aquā & quia uolui. ut bene crederet & p̄ desse.
dixi forte sic duxissem in manducando in bibendo & semina
do sic in arando. siue aliud q̄d cūq; agendo dixissem. di
xi. in nomine patris & filii & sp̄i sc̄i. Tu uenis & dicis in q̄a bap
tizatus ē filius meus. Ego balneatū scio. baptizatū nescio.
Quod si idcirco baptizatū putas q̄i cū mergerē illū dixi.
in nomine patris & filii & sp̄c sc̄i. Ergo & ossa baptizata est.
quia cū mergerē illā dixi. in nomine p. & f. & s.s. Unde q
& consideta quia rationale ee oportet op̄ ministerio dī.
nec p̄ p̄ solā formā p̄iudicare. ubi unitemo agendi nulla
ē. Quare in sola aqua baptismus ce le bra tur.

Sciendū ē enā q̄d in solo elemento aque sacramentum
baptismi consecrari instituti ē. quia sola hec plenam
habet & p̄fectā mundationē. Alii liquores om̄s aqua pu
rificant. & si q̄d alio quolibet liquore tactū fuerit. aqua
abluit. aut emundet. p̄ p̄ria unsola aqua sacramētū emunda
tionis ostat. sic scriptū ē. nisi q̄s renatus fuerit ex aqua & sp̄u
sc̄o non pot introire in regnū dī. De forma baptismi.

Baptismi formā iam olim in diluuio p̄cessit. ubi in figura
saluandoy ocho anime p̄ lignū saluate sunt. Simulā
& in mari rubro ubi aqua baptismū & sanguinē rubor
p̄ferebat. Simulā in aqua aspsionis cui cinis rufe uitule
miscebat. que carnē x̄pi figurabat. que seminee sexu de
signat. & p̄ p̄ infirmitatē. rufa p̄ sanguinē.

Septime partis capitula Sunt Hec. iii ii i

De confirmatione. Quod impositio manū p̄ solos pon
tifices celebrat. De eo q̄d siluester papa instituit. ut bap

cfmate

tibatum prbr; unueruce linuat. Quod sit mai sacramtū
imposito manuū an baptismus Quod non debeat iterari
man imposito. sic nec baptismus. & quod annu nus cele
branda. Quanto tempe debeant ee subdisciplina cris
matus qui manus impositione accepunt. Septima Pars
Crismatus unctione ia abantiquo de confirmacoe.
In ueteri testamento unstrata legimus. qua tunc
quide reges solu & sacerdotes liebant. Quoy unctione
singularis ille unctus pfigurabat. qui pcunctis paraci
pib suis unct e. ut cu illo participent innomine qui par
ticipes illi ee merentur. ununctione. dcrismate eu apc
dr. & axpo xpianus nominat. Ppter ex quo nom oms co
municare cepunt. oms unctione accipe debuerunt. qa
unxpo oms genus electum sum regle sacerdotium. Crisma
ex oleo ⁊ balsamo conficit. qa poleum unfusio gratie. pbal
samu odor bone fame designat. Quod imposicio man psolo
Manus imposito que usitato nomine pontifice celebrat
confirmatio uocat. qua xpianus unctione crismatis
pimpositione manus unctione signat. Solis epis aplo; ui
carus debet. ut xpianu consignent. & spm paraclytum
tradant. sic unpmittua ecclia spm scm pimpositionem
man dandi solis aplis potestatem habuisse legunt. ce lineat.
De eo qd silvest pp instituit ut baptisatu pbr crmate iuti
Ingestis pontificalib legit. quod silvester papa constituit
ut baptisatum pbr unueruce crismate linuat. ppter occa
sione quide morus. ne forte pabsentiam epi & difficultatem
tem eu consequendi sine manus impositione baptisatu
ab hac uita migrare contingeret. quod quide omnino
piculosum esset. qua sic in baptismo remissio peccatoy
accipit. ita pman unpositione spc paraclytus dat. Juc
gra attribuit. ad peccatoy remisione. huc gra dat ad confirma
tione. Quid au pdest si alapsu erigeris. nisi eua adstandu

confirmeris ꝑ ꝓ̄ea emendū ē his qui ꝓ negligentiā amittunt ꝓ̄sentiam epi. & non suscipiunt manū impositionem ne forte ꝓ ꝓ̄ea dampnent̄ qua festinare debuerunt dū potuerunt. ꝑ ꝓ̄ eos enī qui araculo tēpis ꝓ̄uenīunt unctiua ē. illa qua sacerdos baptizatum statim uncto crismate sacri crismatis unctione ut in hoc ipso ostendat̄ quam sacramentū istud ad salutē necessariū sit. certā solutē uniuersis cauet̄. ne forte sine ipso ab hac uita subtrahant̄. ꝙ manifestum ē aūi quod ꝓmus tēpib⁹ omnis unctio crismatis ꝑ solos pontifices fiebat. S; & ꝓ̄ea quā instituit ē. ut baptizatū sacerdos unctione linat. consignato tam frontis solus pontificib⁹ reseruat̄. Solus enī pontifex frontē consignare ac linire pot̄. & spm paraclytū tradere dare. an baptismate sacramento Quid sit manus sacēmtū impositio manū confirmationis idē impositio manuū. eua quer̄it utrū mai sit sacramentū qua baptismus. S; sic sacri canones diffiniunt utrūq; magnū omnino sacramentū ē. & summa deuotione pensandum. quāuis tam altum idē impositio manuū ideo quod a solis sūmisq; pontificib⁹ celebrat̄. maiori uideat̄ reuerentia colendū. S; hec duo ita conuincta sunt in operatione salutis. nisi morte ꝓ̄ueniente omnino separari non possunt. Quod nō debeat iterari manus ꝓ̄positio sicut nec baptismus De sacramento impositionis manuum breuiter quā aptissime ꝙ diffinitū ē. ut nulla ratione iterēt. sic nec baptismus. & si forte factum fuerit grauis penitentia ē plectendū. Hoc ꝙq; statutū ē ut impositio manuū sacramēti nisi a nouis ut dē ut accipiat̄ sacramentū. si hīi qui acceperunt ꝓficere etiam fuerunt. ut mundi donū spūs sci accipiant. Sic enī duob⁹ tēporib⁹ pascha uidelicet & pentecostes baptisma q̄d his solis tēpib⁹ generalit̄ celebrandū ē. a nouis celebrari debet. ita eua donum spūs sci ꝑ manus impositionē a nouis pontificib⁹ cōuenit celebrari. exceptis infirmis & morte ꝓ̄ximantibus. Unctio ꝓ

Si debeant ee sub disciplina crismati q̃ man ip̃ositionem
olent quide querere quando tempe accepunt.
debeant unnctionē crismatis obseruare in capite. ut scilicet
capita non lauent. qui accipiunt manus ip̃ositionē. absq;
tempe baptismi. Quib⁹ respondeti potest conueniens ee. ut
tanto tempe aduent⁹ spūs sci aput unūquēq; qui eū accipit
celebret. quanto tempe ~~aduent⁹ spūs sci~~ generaliū ab ecclia
celebrat aduent⁹ spūs sci sup alios. hoc e sepiē dieb⁹. Ut merito
qua sepiē sunt dona spūs sci. & un sepiē comitib⁹ ad hospitem
suū spūs scs uenit. & dignū e ut hab eat un⁹quisq; diem suū
& unusquisq; undie suo conuiuium p̃parēt. Alium die habet
sapientia. alium intellectus. alium consiliuum. alium fortitudo. aliū scientia. aliū pietas. aliū timor. Talia conuiuia
xp̃c ap̃ hospites suos exhibet. talia spūs scs. Octaue partis capla

De sacramento corpis & sanguinis xp̃i. Sunt hec.
Quando instituit e sacramentum corpis & sanguinis
xp̃i. Verum mortale ul' immortale corp⁹ suū in cena tradidit.
Si corp⁹ xp̃i fuit q̃d iudas p̃iunctam buccellā accepit.
Quod agnus paschalis figura corpis xp̃i fuit. Quod sacramentū
altaris & figura e. quantū ad panis & unū speciē, corp⁹ xp̃i
ueritatē. Tria ee insa- Quare unspecie panis & unū. xp̃c sa
cramentū corpis & sanguinis sui instituit. Qualis intelligenda
e. mutatio panis & uini in corp⁹ xp̃i. Quid significent tres par
tiones ille que de corpe xp̃i in sacramento altaris fiunt. Quod
corp⁹ xp̃i. q̃ndo diuidi uidet. secdm solā speciē diuidit. secdm
se aūt integrū manet. Sic in singulis partib⁹ totū. sic in diuisis lo
cis unū & idē ipse e. Quod ea que in corpe x̄i indigna uidentur.
secdm speciē solā fiant. Quid fiat de corpe x̄i & de corpali p̃sen
tia ei. p̃ sumptionē sacramenti. Quod celebratio consecra
tionis corpis x̄i missa uocat. & q̃nd⁹ missa. aut a quo p̃mū instituta e. & unde missa dicit. Incip̃ octaua pars de Sacramento
corporis et sanguinis C K I S T I.

& crāmto altaris panis & vini spēm. corpis & ūtatē. grām spūalem.

Sacramentū corpus xpi ⁊ sanguinis x. unū ē ex his in
quib⁹ pncipaliter salus constat. ⁊ uir omnia singula
re q̄a ex ipso omnis sc̄ificatio ē. Hec enī hostia se
mel pmūdi saluti oblata. omnib⁹ p̄cedentib⁹ ⁊ sub
sequentib⁹ sacramentis uirtute dedit. ut ex illa sc̄ificarent
p̄ illam liberarent omes. Qñ instituit ē sacramtū corpis
Sacramtū corpus ⁊ sanguinis sanguinis xpi.
Siu ipse dns ihc xp̄s instituit. q̄ndo p̄ cenā uetus pa
sche panē ⁊ unū. in corp⁹ ⁊ sanguinē suū diuina potē
tia transmutans. aplis sumendū distribuit, ut ide p̄ hec i
memoriā sui agerent p̄cepit. Verū mortale aliē īmor
Solent quidē querere tale corp⁹ suū xp̄s in cena tradidit
quale corp⁹ suū discipulis suis dns ihc xp̄s tradiderit
hoc ē passibile an unpassibile. mortale an unmortale. ⁊ ce
tera que ad hanc p̄tinent questionē. Ego uno modo sic ⁊
aliis p̄fessus sum. diuina secreta magis ueneranda q̄m
discutienda censeo. Simplicitati hec fidi sufficere puto.
fiducim̄ q̄a tale dedit quale uoluit. ⁊ rursum quale
dedit ipse nouit. Ido enī tale dedit quale uoluit quia
omnipotens erat. ⁊ potuit omē q̄d uoluit. Ido aūt ipse no
uit q̄le dedit. quia sapiens erat. ⁊ non potuit ignorare
quod fuit. Preterea leuis se questione absoluit. ⁊ forassis
tuū in semetipso subsistit. qui non dicit mortale dedit
ne uideat. dicere contra sacramenti dignitatē. nec dic
unmortale dedit. ne estimet credere contra ea que in xpo
ante resurrectionē fuit mortalis corpis ueritatē. Pter hoc
alterū fuisse c̄dam? forassis melius est ut neutrū diffinire p̄sumam. quāuis tamen
Sic itaq; ñ dicat hoc ⁊ hoc fuit. quis tñ c̄dat q̄ alterū fuit. Quod si alterū dicendum
ē. ego absq; p̄iudicio ueritatis magis sensu ad illud accedo.
ut illud unpassibile ⁊ unmortale quantū scilicet p̄tinet
ad sanctificationē sacramenti tradidisse dicat. Siq̄s aūt
obiciendum putet. quod ante resurrectionē dns ihc xp̄s

corp⁹ mortale portabat. & hoc ipsi undubitanter ꝑfitem mortalem fuisse dñm ihm. scdm suscepta humanitate. qui si mortalem fuisse non crederem⁹. mortuū negarem⁹. Humana ḡ natura in xpo mortalis fuit. s; uoluntate non necessitate. ex eo enī quo ꝑ gram ab omni peccato munda uerbo dī in unitate ꝑsone iuncta est. ab omni mortis necessitate & debito liba facta est. ut nichil mori deberet. ꝑ eo quod peccati nichil haberet Sustinuit tam sponte ~~mortalem~~ mortalitate. qua mortem sustinere uolebat. qua si mortalitate non sustinuisset. mori omnino non potuisset. Sic ḡ sponte mortalitate portauit. quo usq; morte gustaret. & ita mortalitate deponeret. Qua ḡ uoluntate non necessitate mortalis fuit. ipsi⁹ mortalitatis ꝑ petate scdm quod ratio. & ordo tempis postulabat. ꝑ⁹ us qua ea ꝑ morte totam exueret. aliquando ex parte ⁴q̄ndo uoluit deposuit. & rursum q̄ndo uoluit ~~deposuit~~. recepit. ut in hoc ipso ꝓbaret. qua in quantū eam sustinuit. ex necessitate non esset. qui sic ꝑ potestate in q̄ntū uoluit ea non habere. sustinere omnino non posset. Legit̄ in euglio qua dñs ihc xp̄c cū uerbi uite p̄ducaret. & aduersa mortales & morituros inuitaret. helannes hostes quē ratione conuincere non poterant. furore extinguere uolebant. Itaq; quasi ineū qui nichil ampli⁹ mortali haberet. manū iniecerunt in ipsum. & duxerunt eū, ⁱⁿ supcilium montis ut illinc eū p̄cipitarent. Ipse aūt ut ostenderet se quidē mortale ee. sustinuit ut tenerēt. & ut uerū demonstraret q̄a uoluntate non necessitate mortalitate & passibilitate ferebat. non sustinuit ut p̄cipitarēt. Cum ee ducend⁹ teneri patient tolerabat. cū aūt esset p̄cipitand⁹ potent ꝑ medium illoꝝ ibat. trāsiens Quando uoluit tenebat. & quando uoluit non tenebat. Quantū uoluit. & q̄ndo uoluit naturam mortalitatis admisit. q̄ntū aūt ea sustinere uoluit. & q̄ndo uoluit eandē a se potestate remouit. Transiens inq̄d ꝑ medium illoꝝ ibat. Hum

quud pmas quod xp̃c luctando se de manib⁹ inimicor⁹ subtra
xerit cũ abeis teneret. ut transiens lũ p̃ medium illor⁹ ut.
Ergo fortitudo corpis sola in eo laudabunt laudanda ē. non
uirtus deitatis. Non ita cõuenit si exhibuit se quale uoluit
admittens ad se ex eo quod sponte portabat q̃ntũ uoluit. Sic
xp̃c mortalitatis naturam scdm rationẽ dispensationis duxit
pr⁹ quã eam phennitt uicturus exueret scdm tẽp⁹ aliq̃ndo
ex parte deposuit. & rursum cũ tẽp⁹ postulabat assumpsit.
mirum ē si dr aliquando p causa. & ratione tẽpis scdm ali
quid & totam deposuisse. in qua tamen adhuc cũ tẽp⁹ postu
labat passurus fuit. Sic g hoc ēē potuit ut ipse se ipsum ma
nib⁹ gestaret & discipulis sine corruptione sui edendum di
stribueret. & tamen ipse qui dedit. & qui dabat. qui portaut
& qui portabat. idem ēēt. quid mirum ē si dicit. quia ipse
in eo quod dabat mortalis fuit. & in eo q̃d dabat immortalis
fuit. & tamen ipse qui mortalis dabat. & qui immortalis
dabat non duo sed unus ipse fuit. Quom enim immortalis non da
bat. qui inuisibilit sumebat. & incorruptibilit manduca
bat. Inuisibilit sumebat quantũ ad formã dico corpis sui.
non q̃ntum ad speciem sacramenti sui. Inuisibilit enim sume
bat. quia in eo quod sumebat. q̃d ipse erat non uidebat.
Xp̃c enim sumebat. & species panis & uini tantũ uidebat. Id
dico inuisibilit sumebat. & q̃d erat non uidebat. Sic g in eo
q̃d dabat q̃d ipse erat uidebat. & in eo q̃d dabat. q̃d ipse
erat non uidebat. & si in eo q̃d dabat tenebat. & crucifige
bat. & in eo q̃d dabat frangebat. & non diuidebat edebat.
& non corrũpebatur. q̃d mirarus si in eo q̃d dabat mortalis
dicit. & in eo q̃d dabat immortalis & passibilis fuisse p̃dicat.
Hec tam sic dicta sunt. ut nemini in eo q̃d latet p̃iudicii sit.

Si corpus xp̃i fuit quod iudas p intincta buccellã accep

Q uerum & hoc uerũ corp⁹ xp̃i illud
fuisse credendũ sit. q̃d ipse traditori suo p̃tincta buccellã

porrectū. Cum intinctū unquit ihc panē dedit iude symo
nis cariothis. S; ut dic beatus augustinus non sic putam
qui dā negligent legentes. tunc iudas xpi corp⁹ accepit
intelligendum ē. quod iā omīb⁹ eis distribuerat sacra
mū corpis & sanguinis sui. ut & ipse iudas erat. sic scs lu
cas euidentissime narrat. ac deinde ad hoc uentum ē.
ubi scdm narrationē uobis aptissime p buccellā tinctam
atq; porrectam suum exprimit traditorem. fortassis p
panis tinctionē. illū significans sic hoc ē. Non enī omnia
que tinguntur abluunt. Sz ut inficiant non nulla tinguntur.
Si aūi bonum aliquid significat hec tinctio. eide bono
ingratum non immerito ē secuta dampnatio. Ut hec
quidē uerba sunt beati augustini. sup eo qd quesitum
ē. si iudas in buccella corp⁹ xpi accepit. Ac eo tamen qd
traditori suo dns ad notandum eū buccellam intinctā
dedit. consuetudo habet ut corpus xpi fidelis, non intinctū
piant. Qd agnus paschalis figura corpis fuit xpi.

Sicut circūcisio olim quantū ad effectum remissionis
peccatoy baptismi uicē gerebat. mare rubrum aūt
eidem similitudinē & figurā pferebat. ita agnus pascha
lis cui carnes apto edebant. & postes sanguine domoy
signabant. in figura sacramenti corp⁹ & pcessit. Postq̄m
aūi ueritas uenit & signū emedio sublatum ē. ex quo iā
non erat res que futura significarēt. Sz que psens pcipet.
mansit tamen figura q̄mdiu res nondum fuit. exhibitum
pri ē. unsimilitudine. quod primo dū complendū erat in
ueritate. Egypt⁹ mund⁹. exterminator diabolus. agn⁹
xpc. Sanguis agni. passio x̄. domus animarū corpa. do
mus cogitationum corda. Hoc sanguine tingim⁹. p passi
onis fidem. illo sanguine tingimus. p passionis imitati
onē. crucis signū unt & foris opponentes contra aduersari
as potestates. Denuq; carnes agni comedim⁹. quando is actiuo

uerum corp' et' sumendo. p fidē & dilectionē xp̄o incorporam̄.
Alibi quod manducat̄ incorporat̄. Quando aū xp̄i caro manducat̄. non qui manducat̄ s; q manducat. et quē manducat incorpat̄. Id circo uoluit xp̄c anob manducari. ut nos sibi incorporaret. hoc ē sacramentū corpis &. Qui manducat. & incorpat̄. sacramentū habet & rem sacramenti habet. ~~sicut~~ qui manducat & non incorpat̄. sacram̄tū habet. s; rem sacramenti non habet. sic̄ qui incorpat̄. etiā si manducare non contingat. rē sacramenti habet quāuis sacramentū non habeat. Qui sumit sacramentum habet. qui credit. & diligit rem sacramenti habet. Vel ut ē g illi qui credit & diligit. etiā si sumere & manducare non possit. quā illi qui sumit & manducat. & non credit. nec diligit. ut si credit non diligit.

Quod sac̄mentū altaris et figura ē qm̄tū ad panis et uini spēm

Sunt qui exquib dā. res ē qm̄tū ad cōpis & ueritatem. scripturarū locis munimentū erroris ducere putauerūt. & ducentes in sacram̄to altaris ueritatē corpis & sanguinis xp̄i nō ē. s; imaginē illius tantum & speciē & figurā. ppter ea quia scriptura aliquotiens dicat. id q̄d in eucharistia altaris sumitur. imaginē illius ēe. ut speciē q̄d in participatione xp̄i ihu peragit. Qui profecto hunc erroris laqueū non incideret. si ut sacram̄ta di recta & humili fide susciperent. aut scripturas conuenienti intelligentia tractarent. Hunc aū quia in sacramentis dī sensum suum fidi p̄ferunt. in scripturis sacris uanā impiationis formā tenere contempnunt. & fit ut sermo ueritatis ample eos caligare faciat. dū non recte intellectus errorē pueritate ministrat. Quod tam scripture uicium non ē. sed legentiū & non intelligentium cecitas. neq; sacramentorū dī confusio. s; p̄sumentium prauitas. Hi aū piculose errauerunt. tot manifestis sententiis & assertionib non dubiis quib dā ambigua p̄ferentes. & unipsis magis mendaciū q̄m ueritatē eligentes. In qa hoc ibi magis ducebat̄. s; qa hoc magis ab

illus credebat. Quod enim. Hūmquit ido sacramtum altaris uerus non ē. quia figura ē. Ergo nec mors xpi uerus ē. qa figura ē. & resurrectio xpi. uerus non ē. qa figura ē. Ham & mortē xpi. & resurrectionē figurā ēē. & imaginē & similitudinē. & sacramtū & exemplū apls manifeste declarat. dicens. Xpc mortuus ē p delictis nris. & resurrexit ppter iustificationē nram. ut peccatis mortui. iustitie uiuamus. Et apls petrus dicit. xpc passus ē p nob uob relinquens nē exemplū ut sequamini uestigia ei. Ergo mors xpi exemplū fuit ut peccato moriamur. & resurrectio ei exemplū fuit ut iustitie uiuamus. Hūmqd ido uerus non fuit. Ergo xpc uere mortuus non ē. & uere non resurrexit. si mors ei uel resurrectio uera non fuit. Absit. Ham de ipso scriptum ē. Hic languores nros ipse tulit. & dolores nros ipse portauit Ergo mors xpi uera fuit. & tam exemplum fuit. & resurrectio xpi uera fuit. & exemplum fuit. Quare g sacramentū altaris similitudo ēē non pōt & ueritas. Hmalio quidē similitudo. malio ueritas. Ita esse in sacramento altaris panis et uinum spēm corpis xpi ueritatem

Nam cū sit unū sacramentū. tē. et grām spūalem.

Una ibi discreta ponunt. species uidelicet uisibilis. & ueritas corpis. uirtus grē spūalis. Aliud ē enī uisibilis species que uisibilit cernit. aliud est ueritas corpis & sanguinis que sub uisibili specie inuisibilit creditur. atq; aliud grā spūalis que cū corpe & sanguine inuisibilit & spūalit percipit. Quod enī uidemus species est panis & uini. qd aūt subspecie illa credimus. uerū corpus est. & uerus sanguis ihu xpi quod pependit in cruce. & effluxit de latere. Hec p panē & uinum corpus & sanguinē tantū inuisibiliter credimus. s; subspecie panis & uini. uerū corpus & uerū sanguinē cōsecrari. & specie qdē inuisibilē sacramentum ēē ueri corpis. & ueri sanguinis. cōpōit aūt & sanguinē ēē grē spūalis. Et quod

sacramtū

modum speciesʒ illic cernit̄. cui⁹ resʒ ul' substantia ibi
ee non credit̄. sic res ibi uerac̄ & substantia alit̄ psens cre
dit̄ cui⁹ speciesʒ non cernit̄. Q uidet̄ enī species panis & uini
& suba panis & uini nō credit̄. credit̄ aūt substantia corpis & sanguinis xp̄i. &
tamen species non cernit̄. Quod g̈ uidet̄ scdm speciē sacra
mentum ē. & imago illi⁹ q̄d credit̄. scdm corpis ueritat̄
& quod credit̄ scdm corpis ueritat̄ sacramentū ē illi⁹ q̄d
p̄cipit̄ scdm gr̄am spūalē. Sacramentum g̈ altaris & eucha
ristia duuina uuero corpe & sanguine dñi nr̄i ihu xp̄i
imago ē. scdm speciē panis & uini. inqua cernit̄. & res ē
scdm substantiē siue ueritatē. inqua credit̄ illic atq; p̄ci
pit̄. Et rursū q̄d nunc uisibiliter scdm sacramenti speciē
& corpalit̄ scdm carnis & sanguinis ꝛ ueritatē xp̄m in
altari sumimus. sacramentū & imago. q̄d ipsium eundē
inuisibilit̄ & spūalit̄ scdm gr̄ē infusionē. & spē sci par
ticipationē in corde sumere debemus. Ergo diuinissima eu
charistia quę in altari. & scdm panis & uini speciē ꝛ scdm
corpis & sanguinis ꝛ ueritatē uisibilit̄ & cōpalit̄ tracta
tur. sacramentum ē. & signū & imago. inuisibilis & spū
alis. participationis ihu. quę unit̄ in corde p̄fidē & dilec
tionem p̄ficitur. Et in spē panis & uini xp̄i ī sacrāmēto

Voluit enī sapientia corpis & sanguinis sui institutū
di quę se inuisibilia manifestat ostendere. quo ipsa
animarum cibus & refectio ē. Et p̄pter carnē assumptā
in edulium p̄posuit. ut p̄cibum carnis adgustum inuita
ret diuinitatis. Ne rursum humana infirmitas cōtā
ctum carnis in assumptione horreret. consuetā & p̄ncipa
lis edulii spēs illā uelauit. & sic sumenda p̄posuit. ut sen
sum uno foueret. & fides in altero edificaret. Fouet enī sensus
in uno. dū soluta tantum & consueta p̄cipit. edificat aūt
fides in altero. dū unde quod uidet quale sit illud. q̄d non
uidet agnoscit. Ponit g̈ species panis & uini. ut do cetā

plena & p̄fecta refectio ēē unsumptione corp̄is & sanguinis
x. ex diuinitate x. Plena aũ refectio cibus & potus ē. cibi
aũ & pot. panis & uini. principalis substantia ē. & pponũ
species ex principali substantia refectionis ut unea sumat.
ut p̄ea ueritas corp̄is & sanguinis xp̄i significaret. sic ipse
testat̃ dicens. Caro mea uere ē cib. & sanguis meus uere ē
potus. Que tam̃ corp̄is & sanguinis sumptio. quia sola
sine spũali effectu salutē non conferat. ipse idē saluator
manifestat dicens. Caro nichil p̄dest. spē quiuiuificat.
Iste g & plenitudo spiritalis & refectionis que in corp̄e
xp̄i & sanguine ē. p̄ specie panis & uini significat. in p̄cep
tione aũ grē infusio utrīnq; & ētrīnq; refectionis p̄ficit. Que
sic q̄dē cũ tria unum, sunt. in primo quidē signũ inuenit̃
scdi. in scdo aũ causa tcii. in tertio uero ut scdi. & ueritas p
mi. & hec tria unum sunt. & unũ sacramentum. Claret itaq;
quo diuinissimę eucharistię assumptio sacramentũ ē. &
imago participationis ihu. quia in hoc q̄d ei sacramentũ
uisibiliter p̄cipim. signũ ē q̄d ei spiritaliter uniri debem. Ip
sa aũ eucharistia idē bona grã. ipsa scilicet hostia sacra di
uinissima uocat̃. quo diuinos facit & participes diuinitatis
eos qui se digne participant. & quia ipsa signum ē. & ueritas
in qua uera caro x. sub specie panis sumit̃. & in carne ei dig
ne sumpta. & ipsis eam̃ diuinitatis susceptio & participatio
& consortiũ c̄donat̃. p̄pea diuinissima & sanctissima & sci
ficans. sanctificantia omia & scā. Quali intelligēda ē mu-
Per uerba scificationis tacio panis et uini in corp̄ xp̄i.
uera panis. & uera uini substantia. conuertit̃ corp & san
guinē xp̄i conuertit̃. sola specie panis & uini remanente.
& substantia in substantiam transeunte. Conuersio aũ ipsa
non scdm unionē s; scdm transitionē credenda ē. quo neq; q̄m
essentia in essentię augmentũ accedit. ut p̄ id q̄d accedit.
id ad quod accedit maius fiat. s; transitione id ut q̄d accedit

cū illo ad q̄d accedit unum fiat. ne sic un pane corp̄ xp̄i ē
secrari ducim̄. ut de pane corp̄ xp̄i ēē accipiat. nec q̄si nouū
corpus subito factum de mutata essentia. sī in ipsum corpus
uerum mutata essentiam. nec ipsam substantiā panis ꝙ
uni in nichilū redactam. qua desiit ēē quod fuit. sīma
tatā post̄ quia cepit ēē aliud q̄d non fuit. ꝙ ipsum q̄d cepit
ēē. ex eo ēē non accepit qua p̄ panis fuit. sī ipsa ēē accepit
quando desiit esse q̄d fuit. Hoc expressi⁹ dūxim⁹. ppt̄ eos
qui ex sua ratione fidē p̄iudiciū faciunt. ꝙ sensu suo incre
dentes asserere nituntur. ut hoc esse solum q̄d cernit̄. uel tale
ēē q̄d creditur. hoc ē q̄a sola panis ꝙ uini species cernit̄. solam
ibi esse panis ꝙ uini substantiā. ut qua ibi substantia cor
pis ꝙ sanguinis x̄ credit̄ passibilit̄ et in ēē speciē ꝙ q̄litat̄
panis ꝙ uini que cernit̄. q̄si non possit species apparere. cui
non assit substantia. ut substantia latere. cui non appareat
forma. Quid sīgcent tres porciones ille que de cōpe x̄ mis
Tres portiones que tūcam sīgcatiōem habent
in altari fiunt. de corpe xp̄i. mystycam significationē habēt.
Est enī corp̄ xp̄i unus sa ecclia. cap̄ scilicet cū membris. Et in
uenuntur in corpe isto q̄si tres partes. ex quib⁹ totū corp̄ cōstat.
Una pars ē ipsum cap̄. Cap̄ enī ꝙ caput ē. ꝙ pars simulq̄ cor
pis. Itaq; cap̄ ipsum pars corporis una ē. alia pars corpis ē in
membris illis que iā secuta sunt cap̄. ꝙ sunt cū ipso capite
ubi ē ipsum caput sic̄ sēptū ē. Ubicūq; fuerit corp̄. illuc c̄
gregabunt̄ aquile. Illi ḡ qui iā de hac unta exiuerunt quor
corpa in sepulchris requiescunt animē cū xp̄o sunt. isti sunt
partes corpis altera. ꝙ sunt q̄si simul due partes iste caput
scilicet. ꝙ hec altera pars corpis. p̄ter una alt̄ri due partes
seorsum reseruant̄ extra caluce. quasi extra passionē. quō
sum cap̄ iā immortale ꝙ impassibile de morte resurrexit
amplius non morituru. neq; passuru amplius. ꝙ simult̄ illi q̄ de
hac unta egressi sunt sci. ꝙ cū ipso capite suo iā gl̄iant̄. ꝙ gaudēt

ex spectantes & ipsi resurrectionē carnis sue. & immor-
talitatem iam neq; dolorē neq; passionē sentiunt ullā. &
& sunt simul iste due partes extra caliginem. & extra passio
nem. quo hec priora transierunt. Tertia pars uncalice po
nit. significans eos qui adhuc uiuunt in passione. do
nec ipsi ab hac uita exeant. & transeant ad caput suum.
ubi amplius non moriantur nec pariant. Quod corp⁹ x̄ qñ diui-
dit secūm sōli spēm diuidit: secūm se aut integrū manu. sic in
singlis partib; totū fit in diuersis locis unum et idem ip
Nolī aūt putare qñdo partes uidet sum e s
in sacramento altaris quasi diuisum sit. ut separatum
ase. aut uelut p membra discerptum corp⁹ x̄. Ipse integer
manet. & inse nec diuidit nec paruit. Si ubi secūm speciē ex
hiberi. oportebat qd ad mysticā significationē p̄tinuit.
Monstrat q ubi forsit speciē in qua sens⁹ tuus erudiat. & ser-
uat uterus corpus suu incorruptionē. in qua unitas eī non
diuidit. Videt pars una & qsi pars ee uidet. & totū ibi est.
& pars altera uidet. & quasi altera uidet. & idē ē. & totum
ipsum. & si tertia pars uidet. simulit idē ipsum ē & totum.
Totū hic & totū ibi. nec mus in parte qua intoto. nec mauis
intoto qua in parte. Quodcūq; partes fuerit. in singulis totū ē.
Hec murus. opus dī ē hoc. Sundiuisis locis ē hoc pot ee unus. &
quare qua unsingulis partib⁹ non pot esse tot. Murūq; murum
ē. si non udo falsum ē. si murū ē. & uerū ē. qua murū ē. nec ta
men murum. qua op⁹ dī ē. Hon ē murum. si murabilis murabilia
op⁹ at. Quom inquis corpus unum eodē tempe undiuersis locis
ee pot. Hic ē. ibi ē. & totū ubiq; ē. & unmultis locis simult.
Holi murari. qui locum fecit. corp⁹ fecit. & locum in corpe. &
corpus in loco. Et qui fecit ut corp⁹ unū. in loco uno esset. fe
sic uoluit. & si uoluisset. alit facere potuisset. Nam & qndo
uult alit facit. & ē sic ipse uult semp. Qua aūt sic ipse fecit.
ut corp⁹ unū. in loco uno ee. tu qd factum ē uidisti. & nescis

aliud nisi qđ factum, eo qđ uidisti. Idcirco mutari qñdo aliud
uides ut audis. quã uidere & audire consueuisti. Ipse aũ
non mutat. qñdo aliud facit. qm qđ facere consueuit. quia
quando illud fecit fecit. & tunc aliũ qđ facere potuisset.
si uoluisset. Idcirco cũ qđ mutari cepit. & dicerit forte tibi
cogitatio tua qm hoc ee possit. cogita facientẽ. & desinet
ee mutabile. qđ illud fuerit. & si forte mutabile non ee de
fierit. tamen incredibile non erit. Si forte factor omps cogi
tatur. non erit impossibile qđ erit.

Qđ ea q in corpe xpi indigna uidẽ secm sola spẽm fiant.

Quod si contingat aliqñdo sic contingere solet. ut
uideas aliqua fieri in hoc sacramto que minus digna ee
uidebunt. noli horrere. Sola species que apparet. hoc habet.
Tibi monstrat speciẽ. tibi seruat cartatẽ. Exhibet sensui tuo
similitudinẽ cibi corpalis ut sensus tuus pomta in suo erudi
atur. seruat corpi suo ueritatem natẽ inuiolabilis & im
mortalis. ne in suo corrumpat. Sum aliquo asimilitudine
recederet. uerũ sacramtum non ee. & pderet se ibi. & nolle
ret locũ fidi. neq; ia credereti si uideret. Quod ita fieri non
oportet. Itaq; qntum ad nos seruat pomta corruptibilis
cibi similitudinẽ. & tam non admittit qntum ad se inui
olabilis corpis ueritatẽ. Videt corrodi. & manet incorrupt.
Videt affici & maculari. & pseuerat inuiolat. Sustinet hec
fieri circa se. ne sensus nr aliquid alienum pcipiat. si non
recipit hoc in se. ne incorruptibilis natia sinceritatẽ sua
amittat. Tanta ẽ dignitas & munditia corpis x. ut nec cor
ruptione aliqua affici possit. nec sordibus maculari. Itaq;
si quando hec fieri uideris. noli timere ipse. si sollicit esto tibi.
Ipse ledi non pot. tu noceri potes. q male credere potes.

Quid fiat de corpe xpi et de corpali pssa ei post sumptionem

Sed fortasse uerũ dic tibi cogitatio tua. Sacramentũ
quod fiat de corpe x. p qua sumpt fuerit & comestũ

Tales sunt cogitationes hominū ut uix q̄escere uelint. unde maxime quę querenda non sunt Dicat g̃ cor tuū. Quid factum ē de corpe xpi. p̄qua illud sumpsi & manducauit. Audi g̃. Corpalē p̄sentiam x̄ queris. & Incelo quere. Ibi xp̄c ē. ad dexteram patris sedens. Tecum adtemp̄ ēē uoluit. q̄ndo aut q̄m diu necesse fuit. Exhibuit tibi adtemp̄ corpalē presentiam suā. ut p illā te ad spualē excuaret. Ido corpalit adte uenit & exhibuit t adtemp̄ corpalem p̄sentiā suam. ut p illā spualis inueniret. quę non auferret. Ita p carnem assumptā oli inmundum inuenit. & scdm p̄sentiā corpalem adtemp̄ cū hominib̄ conūsat ē. ut eos ad spualem p̄sentiam querendā & inueniendā excitaret. Plena cōpleta dispensatione scdm corpalē p̄sentiā recessit. & scdm spiritalē p̄sentiā remansit. Iam ut ostenderet q̄a scdm spiritalem p̄sentiā non recedebat. q̄ndo scdm corpalē p̄sentiam abire disponebat. ait. Ecce ego uobcū sum omnib̄ diebus usq; ad consūmationē scli. Sic g̃ unsa cramento suo m̄ tēpalit uenit adte. & ē corpalit tecum. ut tu p corpalē p̄sentiā ad spualē querendā excitēris. & inueniendam aduuēris. Quando unmanib̄ sacramentū ei tenes. corpalit tecū ē. q̄ndo ore suscipis. corpalit tecū ē. q̄n ~~mando~~ manducas & q̄n gustas. corpalit tecū ē. Denuq; unusu. unactu. unsapore. corpalit tecū ē. quādiu sens̄ corpalit afficit. p̄sentia ei corpalis non auferet. Postq̄m aū sensus corpalis unficiendo deficit deincepś corpalis p̄sentia querenda non ē. sed spualis reperenda. Dispensatio completa ē. p effectū sacramentum unit manet. xp̄c de ore adcor transit. Oeli ē ubi ut eat unmentē tuā. q̄m unuenire tuū. Cibus iste animę. non corpis ē. Holum eo querere consuetudinē cibi corpalis. Venit adte ut comedat. n ut consumat. uenit ut gustet. non ut incorpetur. Augustin̄ uocē de cęlo audit. q̄a hoc ātrenus illi duci aut respondere non potuit. Sub̄ sum granduum. crede & man

ducabis me. non ut me mutes in te sic cibum carnis
tue. s; tu mutaberis in me. Itaq; prudenter discerne
quid in sacramento di sensui exhibitum sit quid spui
accōmodatum. etiam ut solet si pr̄ cōpletam p̄ceptionē
aliquid uerato senseris. in hoc quoq; speries ad p̄petuam
seis famulat. ut uertas simulitudinis ubiq; conseruetur
Nam si in aliquo quantū scilicet sensui exhibendum est.
simulitudo deficeret. illuc p̄cul dubio sacramentū in ēet
si; res ipsa p̄deret & manifestaret euidenti miraculo q̄d n̄
cōuenit. q̄m diu fides locū habet. Pr̄ hoc g̃ si corpalem
p̄sentiam xp̄i queris. in celo quere. Ibi quere ubi & p̄ sunt
qua p̄ sacramentū suū corpaliter rerum ē in cipet. & unde
non discessit. q̄n ad te uenit. Qd celebratio cōsecrationis ac-
cipis & missa uocat & q̄n missa aut a quo p̄mū instituta
Celebratio misse in cōme
moratione passionis dr̄ & agit. sic ipse precepit apls
tradens eis corpus & sanguinē suum dicens. hoc facite in
mea cōmemorationē. Hanc missam beat̄ petrus apls p̄mo
omnium antiochie ducit celebrasse. in qua tres tantū oratio
nes unius fidei ducebant. incipientes ab eo loco ubi dr̄
Hanc g̃ oblationē. ceta aut̄ p̄tea a sanctis patrib̄ diuersis
temp̄ib̄ diuisa adiecta sunt. Missa aut̄ dicta ē q̄si trans missa
ut quasi transmissio. eo q̄d pplis fidelis p̄ ministeriū sacer
dotis qui mediatoris uice fungit. unit dīn & hominē. pces
& uota & oblationes dō transmittat. Ipsa em̄ hostia sacra
missa uocari pot̄. quia transmissa ē. p̄mum scī apatre ni
bis. ut nob cum ēet. p̄tea a nob patri. ut ap̄ patrē p nobis
intercederet. Primū a patre nob p incarnationē. p̄tea pa
a nob p passionem. Modo in sacramento p̄mū a patre ni
bis p sanctificationē qua nob cū ē incipit. p̄tea pat
a nobis p oblationē que p nob intercedit. Vel missa di
cta ē. sicut q̄dā putant ab emittendo. q̄a tempe quo sa

certos incipit consecrari corp⁹ dñi. cathecumenus fo
ras emittunt. Lecto euāgelio ēnū diaconus clamat. Si q̄s
cathecumenus adē. exeat foras. Cathecumeni sacris
misteriis interesse non debent. quę non n̄ baptizatis ꝙ ca
nis cōmittunt. sic̄ de quib⁹ dā q̄ cathecumenoꝝ ꝙ non re
natoꝝ dum q̄ pum gerebant scp̄um ē. Ipse aū ihc non
credebat se illis. ¶ Nonę partis capitū sunt hec. ꝛ ꝛ

De sacramentis quę ad ecclīam instituta sunt.
Quod omia scificant̄ p̄ uerbum dī. De aqua aspsio
nis quę cū sale benedicit̄. De susceptione cineris. De pal
mis palmarū ꝙ frondib⁹ benedicendis De cereo qui in sa
bato sco benedicit̄. ꝙ de agnis quę benedicunt̄ in pasca.
De signis quoꝝ sonitu fideles in unū conuocant̄. De cęteris
De aliis sacramentis quę in factis constant De his sacramen
tis quę in uerbis constant. De sacris ꝙ non sacris. Incipit

Nona pars. de sacramentis que ad exercitacio
nem quedā sacramenta nē instituta sunt.
in ęcclia in quib⁹ ꝙ si principaliter salus n̄ constat. ꝛ
tamen salus ex eis augetur: in quantū deuo
tum exercet̄. Hęc licet in p̄senti omnia enume
rari non possint. quedā tamen immutare non
oportet. p exemplo uniuersoꝝ. Ex his ꝙ sacramentis alia con
stant in reb⁹ qualia sunt aqua aspsionis. susceptio cineris.
benedictio ramoꝝ. ꝙ cereoꝝ. ꝙ cętera talia. ꝛ alia aū constant
in factis qualia sunt in signaculū crucis. in sufflatio exorci
zationis. expansio manuum. incuruatio genuum. ꝙ alia
eiusmodi. ꝛ alia in dictis constant. sic̄ ē inuocatio uniuersi ꝛ quę
cumq; in hunc modū. ¶ Quod omia scificant̄ p̄ uerbum dī

Hec aū omia p̄ uerbum dī scificant̄. siue p̄ p̄lationē uer
boꝝ. diuina uirtute inuocata scificentur. ꝛ siue sola
fide exhibita p̄ eandē diuinā uirtutē scificationis effec
tū accipiant. Ubi enī uera fides ē. uerbū dī de ēē n̄ pot. ꝛ

qua ipsum ūbu fide concipiū. & p fide opaī. Omnia
unquī apls quecumq; factus. innomine dni facite. Hoc
aūt conuenienſ ē. ut intelligamus aplm p̄cepisse qd mo
nib⁹ opib⁹ nr̄is fidem rectam uerba pferrem⁹. Hi in omib⁹ opi
bus nr̄is fidē rectā tenere mus. Nec em innomine dni omia que facī
opaī. qui p rectam fide agnoscit se nec sine illo aliquid
boni posse facere. & aliquid fecerit laudabile. cetera illu
stari non debere. qui fidelit in omni ope suo. & ante factū
a bullo auxilium querit. & p factum totum quod opatus
est bonum. ad laudē & glām ei conuertit. Sic g omnia
que facimus sola fide. cuā platione uerboy innomine dni
recte fieri dicunt. sic & quedam sacramenta sine uerboy
platione p solam fidē scificant. Nam ipsa uerba aliquan
do sacramta sunt. que tam ex aliis uerbis scificationem
non accipiunt. Nullū tam sacmentū sine illo ūbo scificat
qd siue sola fide. siue ex fide & platione uerboy inuoca
tum. omnē scificationē opaī. De aqua aspsionis que cū
Alexander papa quint sale benedicī.
A beato petro constitut. ut sal & aqua beneducerent
ad aspgendum pplm & habitacula eoy. illo uniq; exemplo
quo heliseus ppha sal in aquā misisse legit. ut hoc condim
to fontes amari in dulcedinē uerterent. Hac g aqua scifi
cata fideles aspgunt. & habitacula fideliū lustrant. abil
lusione & infestatione malignoy spūum. Hec ē aūt signi
ficatio huj sacramenti. qd aqua penitentiā significat de
preteritis. sal discretionē & cautelā de futuris. que duo sim
sceant. amara conscientia in dulcedinē uertit. atq; illusio
nes & infestationes demonū amplius ei non dominant. Hoc
q; supius dicta institutione secuti. p singulos dies domini
sal & aquā simul miscendo benedicimus. ut hac aspsione
fideles & habitacula fideliū contra nequicias spūales mu
niamus. De susceptione Cr ne ris.

Ecclia stica unstitutio habet. ut p singulos annos in initio
quadragesime que caput ducit ieunii. qd quarta feria
qndo ieunium uotiuum suscipit. cinis consecrat capitibus fi
delium imponat. scilicet obrecordationē mortalitatis nre. ut
mortalis homo qui tunc exhabitu pententie & recordatio
ne peccatoz suoz addeuotionē conpungit. p memoriam etiā
condtionis sue humiliet. ppt qd ei dicit. Memento quia cinis
es. & in cinerem reuerteris. De ramis palmarū et de frondi
bus et benedicendis.
Habet etiam ecclia stica consuetudo ut in dnica que prima e ante sollempnitatē paschalē
rami palmarum & frondes arboz benedicant. & pplo portan
di distribuant. in figurā eoz qui dno ihu eo die ierosolimā
ascendente cū ramis palmarū & frondibus arboz uirentibus.
cantantes & laudantes occurrerunt. In quo non solum nobis
id qd illi tunc corpaliter fecerunt. corpaliter faciendum p ponit.
sed id potius qd uel nullo ul' inusto corpali facto spiritalit' imitandū
significat. Palma quidē signum uictorie e. rami aūt uirentes
bona opa significant. Tunc g cū ramis palmarum & fron
dib' laudantes occurrimus. quando ipsum mortis triumpha
rem bonis opib'. & digna grārum actione laudamus. De cereo
qui in sabbato scō benedr et de agnis qui benedicūt in pascha.
Zosimus papa constituit. cereum magnum in sabbo scō
pasche benedici. quē diaconus accepta benedictione a sa
cerdote benedic. Hic cereus xpm designat. in cera humanitatē
in igne diuinitatē. Qui cath'cumenos ad baptismū p cedit
illuminans. sic olim columpna ignis filios isrl' mare rubrum
transeuntes p cessit. p ignē illuminans. & p nubē obumbrans.
Sub eadem figura uerta consuetudine antiqua in die pascha
in ecclia romana agnu ul' cerei. benedicunt. & pplo distribu
unt. De signis quoz sonitu fideles in unū cōuocantur.
Signoz usus auctori testamento assumptus e. ut tube argen
tee. ul' cornee ad hoc ducibiles fuerint. p quib' multitudo

ppli conuocari debuisset. Adsimilitudinē harū tubarum
signa ex metallo erāt in ecclia facta sunt. ad corda fidelium ex
citanda. & ut p ea signum det. qñ debeant unusquisq; conueni
re. Hasa ista metallina ora p ducant uū significant. plectra fer
rea quo uteri tundunt. ut sonū emittant. lingue sunt eoꝝ
dem. funis aū mensura uite. & conuersationis modus q inscp
tura p ponit. Funis manu tenet. qñ scripta ope adimplet. fu
nem rursum seqr. qui ductu scripture sacre ad bona eleuat. &
funē deorsum trahit. qui eadem docendo qntum unusquis
pss iacere agnoscit. Iste aptē pplm di unusquisq; conuocare
qui & eleuato ope exempla bonitatis ostendit. & inclinatus
humanitate infirmitatē suam ueritatē agnoscit. Signa q
euangelica duabus liora sunt. & longi audiunt. quia tube
legis. quia uox ueteris testamenti ad tempus uidelis tantū inso
nuit. Sonus aū euglice p ducationis omnis gentes ad fines &
b uerborum exiuit. & usq; in finē scli non cessabit.

Cortina que ante sca ude uit pplm De Cortinis
& clerū pendet. uelamen luteꝝ significat. p qd his a sub
lege erant ueritas adhuc euglii tegebat. Cortina illa que
uit sca & sca scoꝝ hoc ē uit clerum & sanctuarium suspensa
ē. significat uelamen nate mortalis. p qd anob ea subgra
positus adhuc secreta celestia absconduit. Primū uelamen ē
qd un morte xpi cissum legit. scdm uelamen usq; ad tempus
resurrectionis non auferet. Per hoc un tempe quadragesime
que uita p sentē significat unū tantum uelam uit nos & sca
scoꝝ obpandit. quod usq ad diem resurrectionis auferet. non
quia nunc lutera quide reuelata ē. s; mortalitas non du ab
lata. Que tamen omnis infuto emedio tollenda erit. cū mor
tale hoc un mortalitate. & corruptibile uncorruptionē in
duerit. Tunc quide reuelata facie in gdiemur. ut pot ego
em. ad glam dni contemplanda. ut ea que nunc p sola fide
agnoscimus. facie ad faciē uidendo sp cuncta agnoscamus.

Multa sunt alia ecclie sacramenta reb⁹ ut' factis exp̄ssa. que omnia hic enumerari non possunt. Multa enī sunt. et ideo p̄sentis sermonis brevitas ea non capit. Insufflatio in exhorchizatione uirtutem spūs scī significat. qua uenturus fugat. et subruit sps malign⁹ sic scriptum ē. flauit spūs tuus et operuit eos mare. et submersi sūt quasi plumbum in aquis uehementib⁹. Signaculū crucis uirtutē passionis x̄ ostendit. Hoc q̄ q̄n frontē unp̄mit. x̄pian⁹ munit. et q̄n cont̄ inimicum munens pectus opponit. ad omnia uirtute fugatur. Primū ad armat. secūm ad tela. Primū ad defensionē. secūm ad inpugnationē. Tunsio pectoris. compunctionē cordis designat. Pectus tundit. ut cogitationes uanas. et desideria p̄ua de corde pellant. Inclinatio capitis. genuum in curuatio siue p̄stratio. humilitatē et uerecundiā siue etiā uenię postulationē significat. Expansio manuum. caritatē et affectus boni amplitudinē demonstrat. De his sac̄mentis que

Alia uero sunt sacramenta in sola uerbor⁹ p̄nuntiatione exp̄ssa. que et ipsa uariam significationem ostendunt. Celestin⁹ papa instituit ut ex psalmis dauid ante sac̄ficium antiphone canerentur. q̄d nos introitum dicim⁹. Collectas duo si composuerunt. principue gelasius et gregor⁹. Dns uobiscū ab antiquo usu assumptum ē. Booz messores suos salutans. hac salutatione us⁹ ē. et ppha in paralypomenon asa regē. et qui cum eo erant salutat dicens. Dns uob⁹ cum. Primis temp⁹ ab epla pauli missa inciebat. post q̄m euglm sequebat sūm nunc. Ymn⁹ angtice q̄ ad officium misse in sollempnib⁹ dieb⁹ recitat ab anglis p̄mū decantatus legit. cui ea que ad uerba sunt a beato hilario pictauiensi addita creduntur. a quo auctus ē. et sicut nunc canit̄ c̄ sum mat. Symachus aū papa in ordine q̄n quagesimus tertiū instituit. ut hic ymn⁹ dieb⁹ dnicis et in natalicius aplor⁹ ut' mrm in ecclia ad officiū misse decantet. Responsoriū tali tradiderunt

quod op̃ationē significat. alla lẽtia signat. Jubilum
in quo finit. ineffabile gaudium infine uenit. ex pmiss
Tract. aliquotiens tribulationē significat. ut de psum
dis. & cōmouit. aliquando letitiā. ut iubilate. laudate.
Credo in unū centum quinq; ginta patres inconstantinopo
litano concilio. contra heresim macedonii eius dē urbis
epi q̄ spm scm creaturam asserut. composuerunt. Sixtus
papa instituit ut ante consecrationē pri ymni. scs scs.
scs. cantaret. que una repetitio. trinitatis ē confessio.
Secreta uocat. qua secreto dicit. ne ulescat. Olim alta
uoce dicebat. Si legit qua pastores dum illā usu cotidi
ano audiendi cognitā magro decantarent. diuturnit̄
cussi sunt. unde & consuetudo mutata patet. Papa
pelagius docet ab unitate orbis cōmunione sep̃atos ee.
qui qualibet dissensione unitatē sacra missarū ministeria
aplici pontificis memoriā scdm consuetudinē non frē
quentant. de igit̄ unitatis. Hanc obsecrationē & conse
crationē scs Gelasius papa. ex maiori parte composuit.
Beat. Gregorius addidit. diesq; nros in tua pace dispo
nas. & orationē dnicā censuit sup corp̄ & recitari. sic in
ueniri illi legit̄. Qui p̄ die quā patet̄. usq; in mea memo
riam facietis. apti usu habuerunt. & in his uerb corpis
& sanguinis cōsecrationem celebrauerunt. Alii alexandrum papā
hoc addidisse ferunt. Leo papa constituit ut per actu
onē dicere. scm sacrificium. immaculatam hostiam.
Felix p̄pa constituit supra memorias martirū missas
celebrari. Gregorius papa constituit. in canone dicen.
quoy sollempnitates hodie in conspectu uie maiestatis
celebrant. dne ds nr. toto orbe terrarum. unitas quoy
nos consortium. Sergius papa constituit. ut agnus di
in fractione dnica corpis cantaret. Innocentius papa. ad
decentium. Pace asseris ante confecta mysteria q̄b̄dam

pplis unpture. ul' s' int' se sacerdotes tradere. cū ꝑtin omnia
que in musteriis apture non debeo. pax sit necessaria in
ducenda ꝓ quā constet pplm ad omnia que in musteriis
agunt. atq; in ecclia celebrant ꝑbuisse consensum.
ac finita ee. pacis concludentes signaculo demonstrent.
hīa & honor patri & filio & spu sco unsclā sclōz amen.
trecenti decē & octo epi in nycena synodo conposuerunt
contra heresym arrii. qui filium patre & spm semi uro
q; minorē asserebat. Hunc ymnum ꝑtea Jeronimus da
maso papē de greco in latinum transtulit. & addidit
Sicut erat in principio & nunc & semp. Pat nr ipse xpc
tradidit discipulis suis. Unde specialiē oratio dnica
uocat'. in qua septem duxerit petitiones sep uformis grē sa
cramenta sunt. Simbolum fidi idē credo in dm. apli duo
decim dictauerunt. totidem sententiis conprehensum. qui
numerus aplice fidi. sacramento constat. Quicumq; uult
beat' athanasius conposuit & multi alii sci patres alia atq;
alia in celebratione diuini offici ad decorē ecclie & eru
ditionē fidelium ac deuotionē addiderunt. ca. vi

Sunt alia quedam in ecclia sacra & non sacramenta que & ipsa quoq; ad minus spi
rualis grē effectum non habeant neq; conficiant sanctifi
cationē. in hoc tamen sacra sunt. qd ad sca ꝑtinent & illis
coherent que & sctitatem habent. & conferunt scificatio-
nē. Hmodi sunt omnia que ad ornatum ecclarum ꝑti
nent. siue que in possessionib; earum continent. que in hoc
quidē sedm aliquid sca sunt. quod in mun usterium scōz tra
dita sunt & assignata. Ista g quasi simplicit sca sunt. illa u
quib' ista consecrant sca sunt scōz. Qui g scm de sco auferunt
sacri legium faciunt. qui u ipsa sca temerare audet. ab ho
minatione commutt. Hmodi g sunt. que sca dicunt ul'
sci' sanctificata. quecūq; ecclia possidet in substantia trena

siue inpecunia. siue interra. maxime in decimis que ab initio
ta constituce sunt ut numqm a ministerio diuino siue illo
qui dō seruiunt et ministerio diuino deputati sunt usu.
sine peccato abalienari potuissent. Hec quidē in principio
obformam sacramenti magis instituce uidentur. postea aut
sublege scripta et gra ad sustentationē ministroy dī sunt
seruate. ita ut ineis et deuoto offerentium mereret. et ca
pientium necessitas consolaretur. Hec g nullomodo abusu
ecclie lucue abalienari possunt. neq; inpossessionē lucam
siue cōmutationē. siue donationē transire. Cetera corpo
ra que siue interris siue inpecunia ecclia possidet. quā
diu quidē ab illa lucue possidentur. auferri sine culpa non
possunt. Si; si causa et ratio p̄cesserint p cōmutationem
aut donationē ad alienam possessionē transire possunt.
Sicut g rapina ē. et uiolenta et modi bona hominu iuste
possidentiu tollere. sic sacrilegium ē et plus quā rapina iusta
ecclie iuste possidentiu auferre. Decimas aut quo quom usur
pare. aut retinere sine sacrilegii culpa non possunt, nisi
his soli ad quoy sustentationē diuina institutione ordina
te sunt. Hec g differentia ē inter decimas et ceteras ecclie
possessiones. quod decime ex institutione et possessione ad sa
cra pertinent. cete possessiones aut ecclastice ad sacra p̄tinent
possessione sola. alie g possessiones ecclie ad alienos posses
sores sine commutatione rationabili transferri non possunt
decime aut abalienus omnino possideri non possunt. Illeti
non possunt auferri. iuste transferri. Iniusti sacrilegium ē
si auferant. in usus transferant. Decimarū aut et ceterarū
possessionum ecclastcarū epi dispensatores ee debent.
ut eas his que ecclie deseruiunt rationabiliter distribuant.
ex quib siquid forte aliquando ad sustentationē eoy qui
in ecclastcis officiis non deseruiunt. Si; tam in secreto di
uino seruito mancipati sunt accōmodati. in dulgentia

ē non debitum. ita tamen ut hoc ipsum de portione sit pau
prum non de sustentatione clericoꝝ. Sneo enī quod ministro de
betē. dignus ē operarius mercede sua. nec bene sustentat egen
tem. qui fraudat seruientem. De decime parti cap sūtē

De symonia unde dicatē. et qdē symonia.

De auctoribꝫ symonie. De his qui spiritualia emunt.
aut uendunt. De his qui corporalia in ecclia compando
cum eis et in eis spūalia emunt. De eo quod sola corpalia uen

De decima par de symonia dicatē dunt.

Symonia a symone mago nomen accepit. qui huic malo exemplum
exitiale posteris reliquit. Est enim symonia
grām spūalem pecunia compare uelle. Qđ
cū sit et ille utrq; qui uendit et ille qui emit.
eadem sententia feruntē. qua eidem reatꝫ culpe obnoxij
compbantē. De auctoribus Symonie.

Symoniace hereseos contagium iā olim in balaam pullu
lauit. qui diuinationis p̄uo ppositu ad maledicendum
pplm di p̄tract. De hinc huic hereseos duo legunt auctores pe
stilentes emersisse. alt sub pphetica. alter sub aplica doctri
na. Prim quidā magister ee uendentium. deinde symon auc
tor' udet emptoꝝ. Hoꝝ aut ut dictum ē sectatores sicut n
sunt in herrore diuersi. ita nec in dampnatione diserti.

De His qui spiritalia emunt aut uendunt.

Qui ordines sacros emunt aut uendunt. conuicta sine
misericordia damnantē. qui p̄fecto sacris ordinib' indigni s. q̄ in ipis sacis ordinib' pecasse
cōpbantē. Ab hereticis ad unitatē ecclie uenientes. aliquotiens
legimus in suis ordinibus susceptos. Alii siquidē heretici
in suscipiendis ordinib' non errabant. Sed alia causa erat
atq; doctrina. que eoꝝ fidē in peruertebat. symoniacoꝝ ū he
reseos et peccatum ipsa ordinatio eoꝝ ē. Verum q̄ in suis ordi
nib' non suscipiuntē. quo in ipsis ordinib' peccauerunt Scien

dum ů ē quod qui asymoniacas nescientes ordinant. & qui eos catholicos non symoniacos putant. spūalē grām p̄ ministerium illoz accipiunt. Si error illoz cui consci non fuerant. participes non fiunt. Qui g̃ p grā spūali com paranda pecuniam offerunt. etiā a catholicis ordinati symoniaci existunt. S; dicas michi. Quom asymoniaco ordinat̃ p̄ impositionē manus illi donum sci spūs accipe pot̃. Quomodo symoniacus pot̃ dare quod non habet. & etiā si catholicus ēē putat̃. Audi q̃m. Sic adulter. sicut fornicator: sic ebriosus. aut auarus dare pot̃ qđ nō h̄t. ita sy-
— moniac⁹ qđ nō h̄t dare pot̃. ꝙ uere dare potest. his qui digni sunt accipe. Et ministerium etiā illis dat̃. non p̄ meritum. Jdo his qui errori illi participes non sunt. & culpe consci non existunt. grā p̄ illum dat̃ ab illo non datur. Minister malus ē. largitor bonus. Lī minister ē sicut hereticus. siue ali⁹ quilibet malus minist. malus ē. & tamen minister. malus in eo qđ errorē uel malitiam habet. minister in eo qđ habet officium. Sic symoniacus nā & ipse hereticus est. quāuis non fide. tamen ope minister malus ē. & tamen minister ē. Malus in eo qđ symoniacus ē. minister in eo quod in officiū ordinatus ē. malus in eo qđ p̄cium dedit. minister in eo qđ ordinē & officiū accepit. S; dicas m. Quom ordinē aut officium accipere potuit. qui p̄cium dedit. Audi quom. Ad p̄nitiem & p̄dictionem. officium emere potuit. grām accipere non potuit. Tam quia officium accepit & habet p̄ ministeriū et bonus quidē grā & officiū dat̃. a malus ů non grā S; officium solum accipit̃. & tam accipit̃. quāuis ad p̄nitiem et q̃ male accipit. sic ad p̄nitiem illi qui male dedit. De his qui corpalia mercata cōpando cū eccl̃ie rei spūalia emunt

Sunt aū quedā in eccl̃ia que dum p̄cio compant̃ cum p̄cepto ne corpalis beneficii participatio etiā spiritualis dignitatis accipit̃. Ybi ꝑ

to quis alterum uendere aut emere cognoscit. neutrū
uuendtum. aut unemptum reliquisse cōpbat. S; ducis
m. Quom hoc ee pot. Ego in ecclia uictum & uestitum
em. ecliā non emi. Stipem em. pbendam emi. corpalia
tantum em. spuale nichil emi. aut emere uolui. Dic g m.
Quis nom tuū int nomina fratrum aspsit. Quis tibi in cho
ro uncapitulo locum assignauit. Si hec non emisti. unde
hoc habes. Quis tibi hoc dedit. Si hoc inquis gratis accepi.
cetera emi. hec gratis data sunt bene ducis. Ouem emisti &
lanā non emisti. S; gratis accepisti. Tamen si ouem non emis
ses. lanā non habuisses. Parbore pcuum dedusti. ut fructum
ei gratis manducares. Sanis astute ingredi ecclsumasti. cō
mento ridiculoso. Vide g quom non emeris. quod non habu
isses. si pretiū dedisses. Aut ut hoc parū emisse hoc confuere. aut
si non emisti. noli tollere qd tuū non e. S; ducis m uerū, quod
g. Non possum ab ecclia stipem emere. & corpale sustenta
tionis unpensam. pcuo sine symonie culpa cōparare. Ecce
habeo pdia mea. aut pecuniā meam. qua sustentari possem
& uuuere. S; forte timeo uiolentiā pncipum. aut fraudem
familiarium. siue aliud qdcumq; forte. & defectum etatis
aut unbecillitatē uirū meaū considero. Video quia non
possum ipse sic expedite res meas disponere. & pp hīs utilita
tib deseruire Venio ad ecclia commendo ei res meas. & ui-
te mee & prudentiā commuto. ut alat me & sustentet
& de meo m subsidium ministret. & ne forte fraudet malig
excpeto certam m & determinatam unpensam constituo.
quantū sufficere accepit unus aliquis eoꝝ qui ecclie deser-
uiunt qui uniuulo ecclie conscripti sunt. Prebendā pero
ad cottidianū uictus usum. sicut alii qui in ecclia e. qui
de ecclia uiuit & ecclie seruit. Dat m ecclia. & concedit
illud. mea accipiens. & sua reddens. immo mea in sua red-
dens m dispensans. Quid g inde inducendū sententiam iquis.

Ego tibi breuiter respondeo. quia si ecclam unum tuoy dispensatrice facis. aut p̄ morte hereditē relinquis. ego p̄hibere nec uolo. nec possum. & si de tuo te pascit. aut tuo. puta ea non culpa. necessitas non unquam. sic interim ut aliud non requiras non accipias. Corpalis tibi necessitudo ecclie. commertium unquam negat. De eo quod sola corporalia aliquando coniungit aut uenduntur.

Cum possessiones ecclie uelut quelibet alia ecclia sua bona corpalia p̄ malos p̄latos data ut uendita abusu ecclie alienent. Inquo genere crimen symonie aliquod ee non uidetur. quamuis culpa grauis non desit. Quanta tamen enim unitas sit manifestum ē eos qui ad edificandas & custodiendas ecclias posita sunt. destructioni illarum & eoy que ad illas pertinent dissipationi opam dare. maxime si ea que ab illis alienant. talia sunt que ad usus alienoy numquam licite transire possunt. sic sunt decime que ab initio instituite sunt. ad eoy tamen sustentationē qui tabernaculo deseruiunt. Nec igit ad laicos transferre q̄d aliud ē. quā de sacro sacrum auferre. Sic g̃ sit unicuiq; peccato nomen culpe conueniens datum fuerit. nichil mali fit uno iudicio equitatis. Vndecime pars

De sacramento coniugii tres capitula sunt hec.

De origine coniugii De duplici institutione cōiugii & de causa institutionis duplici. Quid sit coniugium Q̄n coniugium ee incipiat. De his qui occulte nubunt ut p̄ aliquā nupserint cōtra coniugium aliqua uerenda faciunt. Quod ea sunt bona que coniugium comitantur. id ē. fides. spes. pluis. sacramentum. Vtrum hec bona inseparabilia sint coniugii annon. De his qui incontinentie incōiugio uacant & plus explende libidini quā generande plus inseruiunt. Qua ratione antiqui plures simul habuerint uxores Si coniugium dicendum ē. q̄d aliquando dissolui p̄t. De his etiā q̄ putant uti illegitimas p̄sonas quas cūq; ēsensum

adunuce habitū conugium facere De conugio infideli
um. De consanguinitate & gradibus consanguinitatis De
affinitate. De spirtali germanitate Quid distet cogna
tionem siue consanguinitatē & affinitatē & spiritalē
germanitatē. Vtrum dol' qui subposuno dicitur: conu
gium dissoluat. Vtrum condito seruulis si nesciatur post-
ta conuugium dissoluat. Vndecima pars de Sacmen-

Cum omia sacramta pt peccatum to ugii.
& ppt peccatum sumpserut exordium. solu
conugii sacramentum etā ante peccatum
legit institutum. non tamen ad remeduum. s; ad officiū.
Inconugio aut hec pmum considerada sunt & discernen
da origo & institutio cū m & causis suis. & ei' sedm tempus
& locum & ritus uariatio. De Origine Conugii.

Conugii auctor ds e. Ipse enim conugium ee de
creuit. quando mulierem adpagionē generis hu
mani homini in adiutorium fecit. Adam quoq; inspū
cognoscens ad quē usum mulier facta eet. cum adduc
ta fuisset ad eum. dixit. Hoc nunc os exossibus meis. & caro
mea de carne mea. Ppt hoc relinquet homo patrē suū
& matrē suam. & adherebit uxori sue. & erunt duo in
carne una. Xpc etiam in chana galilee non solum p
sentia corpalis; exhibitione quoq; miraculi nupcias
consecrauit. Inquib' oib' ostendit conugium & adeo
ee & bonum ee. De duplici institucione ugii et de
nstituto conugii duplex e. una ad officium cā institutionis.
ante peccatum. alia pt peccatum ad remeduum. Prima
ut nata multiplicaret. Secda ut nata excipet. & uicium
cohiberet. Prima institutio conugium ppositum. in fide-
re dilectionis ut in eo sacramentū eet societatis que in
spū constat utr dm & animam. officium aut conugii
in commixtione carnis ppositum. ut in eo sacramentū eet soci

etatis. que in carne futa erat inter xpm & eccl'am Sed'a in
stituto coniugum in federe dilectionis sanctum ut p
eius bona id quod in carnis commixtione infirmitatis erat
& delicti. excusaret. officium aiē conjugii in commixtione
carnis concessit. ut in eo p̄cr generis multiplicationē ge
nerantiū infirmitas exciperet. Quare aiē instutum sit con
jugii sacramentū. apls innuit. ubi ait. Virum imaginē di ee
ac p hoc quod dam mō mulierē anime rationalis typum por
tare ostendit Quare aiē instutum sit p̄mo coniugii of
ficium. ipse deus institutor & ordinator ostendit dicens.
Crescite & multiplicamini & replete terram. Officium con
iugii hoc ē carnis commixtionē ante peccatum adreme
dium infirmitatis concessum beat augustinus testat his
uerbis dicens. Utriq; sexus infirmitas ppendens in ruinā
turpitudinis recte honeste nupuarum excipiēt. ut quod
sanis ēet officium. sit egrotis remedium. Item in coniugio
aliud ēe & alteri rei sacramentum ēe & ipsum coniugiū
& aliud ēe & alterius rei sacramentū ēe. ipsum scil officiū
coniugii idem ipse in libro de bono coniugali testat di
cens. In coniugio aliquid boni ēe uidet non solum ppt̄ p
pagationem filioz. s; etiam ppt̄ natalē in diuerso sexu
societatem. Alioquin iam non diceret coniugium inse
mib; si ut' amisissent filios. ut' non genuissent. in qui
b' & si emarcuerit ardor carnis. uiget tam ordo ca
ritatis. Item. Innuptiis plus ualet sanctitas sacram
ti. qua fecunditas uentris. Unde quida non intelli
gentes hoc quod dictum ē. illa mulier non pōt p̄tine
re ad xpi & eccl'ie sacramentū. cui qua nosciē non fuis
se carnale commerciū. estimant sacramentū coniugii
ēe non posse. ubi commixtio carnalis non fuerit. Nesci
unt enī qua officium coniugii in carnis commixtione
illā que int xpm & eccl'iam p carnis susceptionē facta ē.

unionē figurat. ꝓptēaq; xpi & ecclie sacramtū cē n̄ possit
ubi commercū carnale non fuerit. Conjugum tamen uerū
& uerum coniugij sacmentum ēē. etiam si carnale cōmercium non fuerit subsecutum. Immo potiꝰ tanto uerꝰ & sanctiꝰ
ēē. quitō inse nichil habet unde castitas erubescat. S; unde
~~unde~~ castitas gl̄iet. Nam & ipsum coniugum sacramentū
ē. sic & ipsum officium coniugij sacramentū ēē cognoscit.
S; conjugiū ut dictum ē. sacramentū illiꝰ ē societatis. que in
spū ē int̄ dm & animam. officium ū conjugij sacramtū illiꝰ ē
que societatis in carne int̄ dm & ecclam. Scriptū ē inquit.
erunt duo in carne una. & si duo in carne una. iam n̄ duo s; una caro. hoc ē sacramentum qd aīt apls. magnum in xpo
& ecclia. Ad qd sacramtū ꝓtinere n̄ potꝰ mulier: cum qua no
scit̄ non fuisse carnale cōmercium. Potest tam̄ ꝓtinere ad alia
ud sacramtū non magnum in xpo & ecclia. s; magis indo &
anima. Aliud enī. Si magnū ē quod in carne ē. magnū n̄ ē.
immo multo maiꝰ qd in spū ē. Caro inquit nichil pdest. spūs
aūt ē qui uiuificat. Si g magnū ē. qd in carne ē. maiꝰ uniq; ē.
qd in spū ē. Sirecte ꝓcipiam scam ds sponsꝰ dicit̄. & anima rationalis sponsa uocat̄. aliqd pfecto int̄ dm & animam ē. cuiꝰ
id qd in conjugio int̄ masculum & feminā constat. sacramentum & imago ē. & fortē ex pressiꝰ dicat̄ ipsa societas que inter
n̄ in conjugio pacto federis seruat̄. sacramentum ē. & ipsi sacramenti res ē. dilectio mutua animorum que adinuicē in societatis & federis conjugalis unculo custodit̄. & hec ipsa rursus
dilectio qua masculus & femina in societati conjugij. animis
uniunt̄. sacramentū ē. & signum illiꝰ dilectionis. qua ds rationali anime int̄ ꝓfusionē grē sue & spūs sui participatione
coniungit̄. Copula g carnis que ante peccatum in conjugio
officium fuit. & pt̄ peccatum in eodem remedio concessa ē.
sic utrobiq; conjugio adjungit̄. ut cū conjugio ipsa sit. n̄
conjugium ex ipsa. Nam & ante ipsam conjugium uerum ē.

& sine ipsa factum esse potest. tuc quidē si illa non adesset in fructuosius. nunc aū illa non affuerit sincerius. Quod ēm pt peccatum copula carnis in conuugio admittit. indulgentie magis ē & compassionis. ne uum concupiscentie qd inhumana carne pt peccatum radicauit turpi nomine excessum pfluere. si nusqm licite excepi potuisset. Quid sit cō uugium.

Quidam hoc m conuugium diffinendum putauerunt. ut dicerent conuugium ee consensum masculi & femine in duuiduale uite consuetudine retinente. Cui diffinitioni legum adiungere oportet. qua si consens masculi & femine legum. hoc ē legume. & int psonas legumas factus fuerit. conjugium ineo consecrari non pot. Legumas aū illas psonas dicum. unquib aliq rationabilis causa demonstrari non pot. qre conuugii pactum mutuo firmare non possunt. Ido aū duco unquib rationabilis causa demonstrari non pot. qua & si forte ē. sed occulta & latens. & non diu iudicio eccliē cōpbata. qntū ad iudicium eccliē spectat pactum conjugale neq; phiberi pot. ut n fiat. neq; cū factum fuerit infirmari pot. ut non consistat. Qd enī omnino occultum ē. qntū ad iudicium eccliē non ee dicendum ē. qua ad efficiendum aliquid ul impediendum non differt ab eo qd non ē. Prima aū institutio duas tantū psonas. id ē patrem & matrē. a contractu matrimonii excepit. ubi homine ut adherere possit. uxori sue patre & matre relicturi esse asserit dicens. Pp hoc relinquet homo patre suū & matrem suā. & adherebit uxori sue. Manifestum ē aū quia n requirit ad hoc. qui relinquent pp hoc. Has qdē duas psonas solas primi instituto excepit. in ceteris omnib nulla nulli ad conjugii sacramentū federandum phibuit. Venit postea secda institutio que p legem facta ē. & excepit quasdam psonas alias siue addecorem natē. siue ad pudicicie augmentum. & ex tunc cepit ee exphibitione illicitum. quod fuerat ex nata concessum. Ubi quidē si non culpabilit phibito ignorat. in transgressione ig

norantia excusat. nec phibet aut sacramenti. quamdiu non patet transgressio precepti. Cum aũ constans fuerit cepit. q̃d phibi tum fuit. constare de incepss aut ratum esse non pot. q̃d factum fuit. quia quod manifeste contra p̃ceptionẽ agit. legitimũ aut uerum esse non iudicat. Cum fortassis qui ex ignorantiam non tantũ facere posse. ut pea coniugium appellari debeat. unde eiusmodi psonas quib̃ matrimonii copula iuste phiberet. si causa que latet cognosceret. Ego uos uero ego quid sentiendum sit de filiis ex huiusmodi copula procreatis. utrum legitimi aut illegitimi sint iudicandi. Quod si durũ uidetur ut idcirco filii illegitimi dicantur. quia pares secm causam aliqm latentem illicite. secm iudicium aũ ex concessione ecclie legume fuerunt copulati. concedant necesse e. copulã illã ex qua procreati sunt quamdiu quidẽ causa latuit legitimã fuisse. etiam si iuste illicitam fuisse causentur. Non omne enim quod illicite fit. idcirco fit non quia illicite fit. qm q̃d fit fieri omnino ducendũ e. quãuis uero q̃d sic fit. male fieri recte dicat. Si aũ q̃d fit. & q̃d illicite fit. fieri quidẽ sciat. illicite aũ fieri nesciat. pot quidẽ ignorantia culpam ignorare tempare aut excusare. ut actum legitimum constet uero quod fit. quãuis facere non possit. ut reprehensibilitẽ non fiat uero q̃d sic fit. Si g̃ filii secm aliquid legitimi sunt. secm aliqd legitima e & copula ex qua sunt. Q̃d si copula ipsa secm aliquid legitima recte dicit. non m apparet quare non etiam secm ulipsum coniugium merito nominet. Non enim magna contemno de nomine. ubi idem de ueritate sentit. Excepus g̃ eiusmodi causis unquib̃ ul ppt horrorem ul turpitudinẽ pudicicie consulendum uidet. in ceteris omib̃ hoc sentiendum puto. q̃d si in aliqua forte p ignorantiam offendit. quãdiu quidẽ latet matrimonio secm iudicium ecclie legume facto. nequam tollere possit quin legitimum appellet. Non mss fratrem aut sororẽ apponat. aut ceta eiusmodi. unquib̃ ramo ignorantie

non admittit. ¶ Non p̄mittam̄ uer⁹modi offendere. quos meo quodfacuum ignorantia debet excusare. ¶ Horroris sum facta ei⁹modi non rationis. in quib⁹ & si ignorantia fuerit. uerecundia tam̄ & pudicicia confusionem non euadit. Aliud ē de illis loqui. de quib⁹ dicit aplūs. Temptatio uos non comphendat n̄ humana. In quib⁹ enī humanū ē errare. in illis pot̄ ignorantia erroris culpam excusare. Sic ḡ legitimas psonas scdm̄ judicium ecclie appellandas putamus. in quib⁹ nulla causa erat. p qua aut juste phiberi possit. qd faciendum ē. aut cum factum fuerit infirmari. & q̄mdiu quidem sic ē. legitimū ēē qd est. Si quis aū mirroget quom scdm iudicium ecclie legitimum esse possit. qd scdm judicū divinum legitimum non ē. ego qdem utriq; legitimū ēē puto. Idcirco tamen scdm judicū ecclie specialit̄ legitimū dici debet. Si scdm divinum judicium aliquid in eo ē. qd si judicio ecclie manifestum ēet. hoc quia aliquid in eo ē ecclie quide occultū. si dō notum ē. Quod si simulat ecclie manifestum ēet. conjugū legitimum non ēet. ¶ Hunc aū pignorantiam excusat. ut ex eo ipso tam ap̄ deum. quā ap̄ homines. legitimū sit. q̄mdiu ignorat. quia ap̄ homines quidem nichil in eo reprehendit. apud dm aū q̄d reprehensibile ē. & si culpam haber ad confusionē tam̄ rep bationu non reputat. Ac has q̄de psonas ecclie esse legitimas scdm judicium ecclie existimam⁹. consensum aū legitimum illū esse putamus. quia ad hoc fit. ad quod fieri debet. ¶ Eam qui ad solam carnis commixtionē consentiunt. p tali consensu conjuges adhuc dici non possunt. Hoc enī & fornicantes & adulteri facium. a q⁹ conjugalis castimonie nom̄ prius abēē cognoscit. Ergo aliud illud ē cui⁹ consensus un̄ masculū & femina conjugium facit. ¶ Hoc aū quid ēē dicendū ē. n societas illa quā ds creavit ap̄ncipio un̄ masculū & femina instituit. q̄n mulierē de latere uri formata eide sociauit.

a qa scdm iudicū ecclie nich ineo ē q legitimū dici debeat.

qa eñ socia data ē non ancilla aut dña. Id circo nec de sū
mo. nec de imo sī de medio fuerat pducenda. Sienum de ca
put fieret. de summo fieret. & uideret ad dominationē
creata. Si aū de pedib⁹ fieret. de imo fieret. & uideret ad ser-
uitutē subtruenda. Ipta de medio facta ē. ut ad equalita
tem societatis facta pbaret. In hoc tamen quod dām unsteriæ
ipso quod facta ē de ipso. ut ad ipsum semp quasi ad princi
pium suū respiceret. & ei undiuudue adherendo. ab eo se
que adinuicem constare debeat. societate non separet. Hec
g societas coniugium ē. que federe sponsionis mutue con
secrat. Quando utrūq; uoluntaria pmissione debitorē se
facit alteri. ut deinceps neq; ad alienam altero uiuente so
cietatem transeat. neq; se abilla que adinuicē constat socie
tate disiungat. Ad cuius quidē societatis consensum sicuam
carnalis cōmixtionis cōsens⁹ unima federatione coniungit. &
eidē cōmixtionis debito coniugali primodiu adinuicem con
stringunt. Quod si forte in federatione coniugii utrumq; pa
ri uoto consens⁹ carnis remittit. Ipsi de inceps coniugali
debitores adinuicem non tenent. Quod enī a duobus q; pari con
sensu dimissum & uoto firmatum ē. iuste primodum a alterō
exigi non potest. & tam firmum constat. quam sic coniugii
sacramentū. cui⁹ utrumē copula carnis sicut non efficit cū ad est.
ta eñā si de fuerit tollere non potest. Talis itaq; consens⁹ indi
uidualem uite consuetudinem retinere credit. qui ad hoc
factus est. ut mutua societas que adinuicē p ipsum inita
ē. utroq; uiuente amplius discidium non patiat. Quig dissi
mire uoluerit coniugium. ducere potest coniugium ei. con
sensum legitimum. hoc ē inter legitimas psonas. & legitime
factum masculi & femine adinduiudualem uite consuetu
dinē obseruandam. In quo quidē consensu copule carnalis
cōmertiū pari uoto. aut futurum non contē ducitur. aut nō
futurum laudatur. Quando coniugiū eē icipiat.

Siquis aũ queratt quando ẽ coniugium incipiatt. dicimus qua ex quo talis consens' qualẽ sup' diffinimus int' masculũ & fẽminã factus fuerit. ex eo statim ẽ coniugium ẽ. quẽ & si ꝑtea copula carnis sequat'. nichil tam coniugio ampli' aduersatur sacramenta conferẽ. Unde ẽ stat' q; si uir ul' mulier' ꝑ talem consensum ad aliena societatẽ transierit. etiã si commixtio carnis illic sequat'. ad ꝑorẽ tam societatẽ unqua sacramentum coniugii sanctũ ẽ. & ꝑ q̃m sc̃da copula illicita omnino iudicat'. redire debebit. S; dicis m'. Aliq; ꝑmisit. siue forte iurauit alicui. se usq; ad tẽp' complacitum duchũ. illã & illa simili ꝑmisit ul' iuravit se illi nupt'am'. interim mutato ꝓposito alt' siue utq; ad aliena societatem transit. & ille alia uxorem ducit. & illa marito alio nubit. Quid g̃ faciendum ẽ. si quid ꝓt ꝑorẽ sponsionẽ sc̃de federationis pactum sequendum ẽ. S; considera qua longe aliud q̃ ꝑmittere. atq; aliud facere. Qui ꝑmittit nondũ facit'. qui aũ facit. iã facit q̃d fac'. Ideo qui ꝑmittit si non facit'. q̃d ꝑmittit mendacium ẽ. Ideo aũ qui facit. etiam si ꝑ factum peniret'. tam omnino factũ ẽ. q̃d factum ẽ. Qui g̃ se ꝑmisit uxorẽ ducturum nondũ tamen uxorẽ duxit. & que spopondit se nupturam. nondũ nupsit'. nec coniugium adhuc fuit. S; fictum esse debuit. Cum aũ ꝑtea & ille duxit uxorẽ. & illa marito nupsit. iã coniugium fuit utrumq; & non potest dissolui q̃d factum ẽ'. etiã si id q̃d ꝑmissum fuit non ẽ impletum. Precedens g̃ mendacium penitentia corrigendũ ẽ'. S; sequens coniugium dissoluendũ non ẽ. Bonum aũ ẽ sic q̃m sacramentũ coniugii non quidẽ ut sup' dictum ẽ. mutua sponsionis factum ꝑmittit. S; ꝑsentis assens' attestatione firmat'. q̃a ꝑ talem consensum q̃c q̃d in aliena societate etiã cũ carnis cõmixtione ul' cũ plus ꝑ creatione secutũ fuerit. irritum omnino ẽ debebit. S; putant quidã ꝑtere factum id circo stare

debere. qua uno amplius ee uidet ubi pt consensum ena
carnis comixtio secuta e. S; cur ido stare debet uno plus
factum e. si uerum id quod factum e. uidet factum non est.
Si pter ppter conjugium uidicat. qua uno cupula carnis
fiunt. que pori non fiunt. g si uerum pt hoc secutum fuerit. di
cet aliquis qua melius uidicandum e. qua scdm uno fortas
sis copula septus carnis fiunt. qm in scdo qd ratio non admittit.
Qua ppt qcqd consensum conjugale qui matmonium faciat
cu alio ul alia. siue unconsensu siue uncoitu admissum fuerit.
adulteriu & adulterii maculam non adsacramentum cjugii
prinebit. S; dicis. Si pt primum conjugalis federis consensum
stabilem conjugium e. quid g sibi uult qd dicit auctoritas
alt non fieri conjugium legitimu. nisi abbis qui sup eam fe
minam potestate habere uident. & aquib custodit uxor pe
tatur. & apparentib ppinquorib sponset. & legib dotetur.
a suo tempe sacerdotaliu ut mos e. cum pcib & oblationib;
a sacerdote benedicat. & ceta quedam que in hunc modum ad
jungit dicens. qm alt psumpta non conjugia sed adulterina
contubernia ut stupra aut fornicationes pot qua legitima
conjugia ee dicenda sunt. S; idm hoc loco intelligi oportet
legitima non esse. id non fieri scdm institutione legum que
in hunc modum conjuges desponsari instituunt. Nam qd pt
ea adjungit alt psumpta. adulterina pot ut stup ee qua
legitima conjugia. confestim subsequens sermone tempat
dicens. nisi forte uoluntas ppria suffragauerit & uota suc
currerunt legitima. Sine g ubi uoluntas propa & uotum le
gitimum succurrit. ena sine his omnib legitimu conjugi
um ee pot. Si enu conjugium ee non pot. ubi ista non sunt.
nec baptismus ee pot. ubi non pceditur sonus consecratio bap
tizandus cathechizatio. exorcizatio. & ubi non sequit olei
& crismatis unctio. S; sicut baptism esse pot sine istis qm
uis ista debeant esse cu baptismo. ita & sine illis conjugium

ee potest etiam ibi ubi illa inconiugio. & cum coniugio esse de
bent. Nam quod coniugium non in coitu consistit sed in consen
su. nec consensu coitus. quia sicut sine coitu. ita & sine coitus
consensu ee potest. si forte utrumq; castitatis & continentie ppo
situm placitum fuerit. Beatus ambrosius testat dicens. Non de
florano uirginitatis sed pacto coniugalis coniugium fiat. ibi
coniugium non facit coitus sed consensus. Qui si defuerit omnia
etiam cum ipso coitu frustant. Ysidorus etiam dicit. quia con
iuges uerius appellant. a prima dispensationis fide. quam
adhuc inter eos ignoret coniugalis concubitus. Sed forte uide
atur hoc contrarium ee illi quod supra diximus. coniugium
in consensu maritali sancitum. Sciendum a prima dispensatio
nis fide. coniugium incipit. cum fides dispensationis imp
missione fiti consensus precedere uideat. qm coniugum
ab hac fide inciari dicitur. per cui dubio etiam ipsum mat
monii consensum ante ure probat. Sed si desponsatione ipsa
fiti matrimonii pactione & promissionem intelligere debe
mus. tunc nimirum fidem dispensationis. implenone promis
sionis. & pactionis exhibitionem conuenienter accipim. qa
nimirum qa in predicto consensu constat. merito coniugum
exordium sumit. quia meo qd fides pactionis & sponsionis
que de futo coniugio utrimq; facta fuerat adimplet. in con
sensu maritali coniugii sacramentum perficit. Nomen aut despo
sationis non ipsum coniugii consensum quo matrimonium
firmat. sed pactione & promissione fiti consensus significare
unipsa uocis expressione conicim. quia & spondere non dare
e aut facere sed promittere. Unde apls dicit. Despondi enim uos
uni uiro uirginem castam exhibere xpo. Qd si desponsa
onis nomen unipso contractu matrimonii intelligere debe
m. tunc fidem desponsationis consensum mutue societatis
que coniugum dicit conuenienter accipimus. Unde & de
matre dni Augustinus dicit. quia aprima desponsationis

fide coniux uocata ioseph quā concubitu nec cognouerat, nec fuit cognitus. Ambrosius dicit. Desponsata uxor nuptiis nomen accepit. Cum enim uiciatā coniugium. tunc coniugii nomen assumit. In quibus ubis sic supra dictum est. si desponsationē accipiam. in eo quando consensu mariti coniugii sanctit. recte tunc ipsum coniugium incohari. & nomen coniugis assumi dr. Si aut desponsationē intelligim. in eo qd futuris ad coniugiū faciendū consensus promittit. tunc quidē coniugium in his que coniugium antecedunt. incohari dr. & ab inde etiam que futa est coniux propter quā iam coniugium uiciatum est nomine coniugis censet. Sz ut libet de his & deeuismodi sentiat. tantū ut coniugium nec ante legitimi consensus attestationē. in quo uterq; alteri, ad coniugalis federis societatē se tradit. uerū ee credat. nec postea inspectum. Vis scire qd dico. Cum ille dicit. ego te accipio meam. ut deincepsz & tu uxor mea sis. & ego maritus tuus. & illa simulit ducit. ego te accipio in meum. ut deincepsz & ego uxor tua sum. & tu maritus meus. ansciluet hoc dictum aut aliud quodcumq; simile illi. unquo & si non hoc dicunt. hoc tamen intelligit. aut si hoc non dicunt. quia fortassis alicubi uerba non celebrant. sz resagit. tamen hoc facunt. ducit illa. accipit illam. sicut mos est legimus ducendi uxores. Cum q hoc fiunt mos est dicunt. ut facunt. & in hoc sibi consentiunt. hoc est quod ducere uolo. quia deincepsz coniuges sum. siue hoc duxerunt. & in hoc sibi consenserunt. coram legitimis testib sic debent. siue forte soli seorsum & in secreto neminē astante ut attestante qualit non debent. tamen omnino coniuges sunt. nec deincepsz nisi alia emergat causa discidii ab inuicē separari licite possunt. quā si ppt fortuitum consensum factum negauerint. conuinci non possunt. De his qui occulte nupserit ut postq nupserint

Sed dic. Quid g faciendū ē de huīmodi qui clanculo conuenerunt si ptea aut alter: aut uterq; factum negando ad alienam ciuitatē transierit. Quid à uxorem duxit clanculo sine psentia testium. solo adnuicem matrimonii consensu firmato de uitando ut nonnumqm fieri solet aliqua de causa conscientiā alienā ptea breui tempe interuallo. puis quā consensum occultum facto manifesto phas set. de facto penituit. eam quā unhunc modum uxorem duxerat dimisit. Aliam duxit celebri apparatu manifeste coram ecclia fortassis cum parentum traductione. cum sacerdotis benedictione nuptias fecit. filios genuit. Venit por illa ad ecclīam iudicium unde pellat. iustitiam postulat. iniuriā sibi illatam palam exponens. Negat ille. nec s testes qui possint phare qd occultum ē. Hic queris qd facere debeat ecclia. qua utrumq; aliqd inconueniens incurrere uidet. Si enī illi mulieri que quidē uerum dicit. s; tamen occultū ē. nec phatum qd dicit. sine legitimo testimonio. ppt solum dictum suū credit. & pro quod incertum ē. & occultum. id qd certum & manifestum ē. dū soluit. poterit deincepts quelibet suae quilibet uxorem aliam uel in aliud. quodcūq; uoluerit fingere. ut sibi similiter uone credat. Quod si admissum fuerit magna confusio peruenet. neq; deincepts in ecclia aliqd firmū stabit. Si uero ppt auctoritatē ecclie conseruandam coniugium qd primum factū ē secundū. & adulterium quod secdo psumptū ē. confirmat. aliud malum magnum ē. qn non solum libat dat. s; etiam necessitas indicit hominī. ut maneat in peccato suo. Hic g consilium queris. Ego fortassis tibi potiora dictaturus sum non. tamen oportet ut in tanta malis prsō ignorantes non simus. Siquis putauerit ppt huīmodi mala uitanda tale consensum qui nullo testimonio phat. neq; faciendū

mutua confessione firmat̃ ut̃m̃ ee debere. neq; unq; ul
latenus consugium stare posse facili inconuenies decli
nat. Potest enim etiã id qd sup̃ dictum ẽ. si tm̃ suus consensus
non coniugia ee s; adulteria contubnia ut̃ sup̃. nisi
uoluntas ꝑ pria suffragauerit & uota succurrerint legi
tima. ꝓpt̃ hoc dicunt putari quia eiꝰ modi consensus qm
occulto fiunt. coniugium non sanciunt. n̄ idem ipsi qui
occulto sibi consenserunt. eundem consensum suũ utrq;
uoluntario in manifesto ꝓfitean̄t. Tunc siquidẽ uolun
tas ꝑ pa suffragat̃ & uota succurrunt legtima. cũ id qd in
occulto fecerẽ. sponte utrq; in manifesto ꝓfitean̄t. Siqs igit̃
ad hunc modum ducat coniugium occultum quidẽ consen
su uinciari posse. s; n̄ n̄ manifesta amboꝝ confessione firmari.
compendiosiꝰ mala multa declinat. s; plurimoꝝ approbatio
hoc recipit. ut siue in manifesto. siue in occulto talis consensus
int̃ legtimas ꝑsonas factus fuerit. ꝓfectum coniugii sacra
mentum iudicet̃. Quod si ita uerum esse constare ee debebit.
consideranda ẽ quoꝰ sup̃ memorate questioni responderi
oporteat. Dubium non ẽ quia id qd ecclie comprobari non pot̃.
ecclia ipsa iudicare non pot̃. Iterum dubium non ẽ. quia
id qd̃ legtimo & manifesto ecclie iudicio factum ẽ. sine legi
tima & rationabili & manifesta causa rescindi non potest. Ratio
nos urget. Ista mulier duc̃ ꝙa pari consensu cum uiro illo ma
trimonium fecit. s; qd duc̃ nec ipsa ꝓbare pot̃. nec ecclia qd
ꝓbatum non ẽ. approbare potest. Non pot̃ g̃ ꝓpeo qd occultũ
ẽ. id qd manifestum ẽ. infirmari. Qua ꝓpt̃ oportet ut sedam
copulam que iudicio ecclie legtime facta ẽ. ipsa ecclia iu
dicet. ratam ee debere s; dicis. Quid dicis. Quid g̃ faciendũ ẽ
huic mulieri que uirum suum ab ecclia requirit. s; habere n̄
potest. quia id qd occultũ fuit ꝓbare non pot̃. Forte ssis cum
uiderit qd̃ maritũ suũ habere n̄ pot̃. alteri nubere uolet. &
ueniet ad ecclam exposulans. ut aut suus maritꝰ illi reddat̃.

aut alteri nubere concedat. Huc ꝯ queris quid ecclia facere debeat. si ppter ea qua pore reddere non potest. secdm concedat. Si iude quom concedere ecclia possit illi marito alterum. que suum adhuc uiuu ee confitet. Ipsa dicit uir meus uiuit. & tamen petere psumit ut alteri nubat. Ergo dicas. Ad communionem cogenda e mulier ista. Ista sane qua negligentia cauere noluit. iustum e ut pena sustineat. Quare immanifesto non nupsit. Si p innubendo testimoniu ecclie habere contempsit. qua ratione nunc iudicium ecclie interpellat. Ipsa se ꝯ obligauit. Sustineat utiq; penam nunc negligentie. ut aliis mulieribꝫ. ne idem psumant. correctionis & cautele exemplu fiat. Continere peccatum non e. nec impossibile. etiam si difficile est. Si ꝯ mulieres nolunt continere. caueant in occulto nubere. Ibi nubant. ubi testes habere possunt. si maritos esse nescientes habere non possunt. Ad si culpa uitare nolunt. sustineant penam. Qui ꝯ coniugium suscipe uult. cogitet primum qd cu illud susceperit legi ei portare debet. Cui appetit qd delectat. portet necesse e. si in eo ut eo euenerit etiam id qd grauat. Ho ꝯ permittit ecclia illi mulieri que se alteri uiro nupsisse confitet. illo uiuente ad alias transire nuptias. etiam si p modum contingat ut idem ipse uir p celebrationem sectarum nuptiarum ad se reuersus & de facto penitens peccasse se confitet. & ad priorem uxorem reduci uoluerit. cui de ueritate prime pacis contestet. non repit ecclia testimonium ei. quia uanitatem uerbum suum & contra semetipsum testimoniu tulit. & abiudicat sibi fidem imutoq; Tamen ecclia id qd ipsa fecit. sine causa legitima scindere non potest. si ratu esse debere censet. ne occulta manifestis preiudicent. Itaq; illam homini muliere pleniora uxore adiudicat. qua secdm iudiciu ecclie legitima du

xisse cognoscit ꝯ; dicꝰ. Si sic iudiciū ecclie stare debet.
qm occulta manifestis p̄iudicare non possunt. quid illi ho
mini p anima sua faciendu ē. qui uiuente uxore sua alte
ri adherere cogit. quā nec dimittere pot. nē p̄ceptioni
& iudicio ecclie contraire audeat. nec sine scrupulo con
scientie tenere. quā uiuente adhuc p̄ore contra diuinam
iusticiā & institucionē illicite sibi sociasse cognoscit. Si
q̄ iste talis ad ecclīam confugiat. querens consiliuum saluti.
quid illi ducet ecclia. Audi & intelligę. quid illi dicere pot
ecclia. Si dixerit ei ecclia ut sectam quam publice duxit
dimittat. & ad p̄orem reuertat. quā m̄ se cont p̄mā testa
onē suā uxorē duxisse confitet. ut hoc recepit testimo
nium ei. oēs deinceps qui odio habebunt uxores suas fin
gunt. & mentient se pr̄ alias duxisse. & abhis quas oduīt
sepent. & ita lex matrimonii nichil inse stabilitatis habe
bit. Si passim ubiq; p uoluntate uni cuiq; dissoluet. Hon q̄
ecclia aliud dicere illi pot. q. ut matrimonio q̄d ei attestato
ne firmatū ē. fidē seruet. Si dicꝰ. Lausa illi ē anima sua.
consiliuum saluti querit. Ham utrobiq; piculum uidet. &
quid pot. eligat non inuenit. Si manet cont conscientiā
suam facit. si discedit. cont obedientiam facit. Hon q̄ iam
querit si discedere liceat. Si si non discedit utrū p̄manere
expediat. conscientiā exponit. & consiliuum saluti querit
Quid illi ducet ecclia. homini confitenti peccatum. & que
renti consiliuum. Si dixerit illi ut maneat p̄ quā reuela
uit peccatum. hoc ē dicere. quantum uidet ut maneat
in peccato. si q̄ nec hoc nec illud dicere pot. q̄ntū uidet ho
mini tali ua saluti monstrari non pot. Si hoc rursum mul
tum a fide xp̄iana abhorret. ut dicat aliquis talis ee. q̄ n̄
possit si uere penituerit. inqualicunq; piculo sit saluus
esse. Multa sunt que ad hunc modum contingere potuis
sent. Aliuis ducit se cū sorore. aut cū matre uxoris sue re

habuisse. / aluus uxorem se p̄ alia duxisse faceꝫ. & multa
alia horrenda que miseria hominū ut falsa confingit. ut ue
ra committit. & uerum ē. qua multa fiunt horrenda ab ho
minib⁹ desiderijs suis malis excecatis. ut faciant que non
oportet. & sunt hec tanta mala. ut uix consiluum admit
tant. nisi ds̄ ꝙ legem dedit. gram & miam p̄stet. P. legem
enim non iustificabit inconspectu tuo omnis caro. Sicut
olim maledictum legis oms̄ qui sub lege erant p̄mebat.
nec erat qui euadere potuisset. maledictionē qua non
erat. qui cauere posset. p̄uaricationē. donec ipse legis lator
uenens. maledictionē p̄ gram abstulit. & ne maledictio
semp & p̄uaricatio regnaret. p tandē gram ipsam etiā legē
mutauit. ita & m̄ non nunq. cū homo peccato suo & mali
cia urgente in necessitatē peccandi uenit. nec pot̄ legem
portare nisi maledictionē p̄uaricationis incurrat. mu
tat illi ds̄ p miam legē & donat penitentiā ut saluus esse
possit. qui unq. non saluaret̄ si p iustitia & rigorē legis si
ne mia iudicaret̄. Non tibi forsassis scdm̄ estimationē tuā
respondeo. De meo non de tuo ē. qd loquor. Non aliud possū
qd̄ m̄ mens suggerit p̄fiteor. Si aliud ducerē cōtra conscien
tiam meam & estimationē ducerē. Quisq. ꝑse iudicet. ego
t de corde meo loquor. Venit peccator ad me. & exponit
m̄ conscientiam suā consiliū salutis querens. Quid illi dicā.
Si dicere illi recede. facio illum inobedientē ecclie mam
suę. & exemplo eū alios ē firmo ut dimittant uxores suas le
gitimas & cū eas odio habuerunt. fingant qd̄ cūq. sibi pla
cuerit & mentiant. ecclie libertatē habeant recedendi
ab eis. qua eas non amant. & si hoc ecclia recepit. & passa fue
rit nemet magnum malum. & dimittent omīs plurimi aut
uxores suas aut mulieres maritos suos. & hoc puto
homine multa dampnabunt̄. qd fieri ita n̄ oportet. Quida
acute se considerasse putauerunt sibi n̄ primo ēsulentes.

dicentes quotiens eiꝰmodi forte contingerit aliquid. ecclam
utrumq; facere debere & unoculo scelureꝫ penitentiꝫ consu
lere ut abeiꝰmodi copula recederet. & unmanifesto discedenteꝫ
cogere ut maneret. Quod quidē non esset salutem ꝓximu que
rere. ſ; quasi se uelle a ꝑiculo liberare. Non m̄ suadet consci
entia mea. ut hoc illi ducam. Querit ame quid sibi faciendu
sit. ostendit ꝑiculum suum. necessitatem suam demonstrat. &
se ꝓnum demonstrat eē restat. aduersum libet qd cūq; uisꝰ
fuerit. Ego munus de me confido. duco illi ut ꝓgat ad dm. Dneꝫ
tu legem dedisti ꝓseruos tuos qualē uoluisti. & ꝓquos uoluisti. &
ecce nos seruitus sublege sumus. tu dns lator legis sub lege
non es. Qd instituisti quando uoluisti. & quam diu uoluisti
potes cū uolueris & quib⁹ uolueris sine ꝑuaricationis reatu in
dulgere. Neq; enī iam culpa erit. quod indulgentiaꝫ ē remissio
non agentis ꝑsumptio Tu g̈ ꝓcepisti dne ꝓseruos tuos. ꝓquos lo
tus es. & ordinasti ecclam tuam. ut uir uiuente uxore sua.
alteri non adhereret. ego uxorē habui. & illa uiuente alteri
adhesi. Ecce ego iam facere non possum. ut hoc factum non sit. &
ſ; tu facere potes. ut hoc dampnabiliter factum non sit. Item tu
mandasti dne ut ecclie tue uicē tuam utcunq; agentis obe
diremus sicut ubi. ut ne tamen scandalizaremus unum de pu
sillis tuis. & dixisti. quia qui ecclie tue mandatum sperne
ret. ubi obediens non esset. Ecce ego miser ꝓpter peccata mea in
constrictionē ueni. laqueū incidi necessitatis. unde exire
sine peccato non possum. Si maneo accusat me conscientia
mea aduersum te de occultis meis. quib⁹ contra tuam disposi
tionē facio. Si recedo inobediens ego ecclie tue. & scandalizo
non solum pusillos. ſ; etiam magnos seruos tuos. qui in hac par
te qd occultum est nesciunt. tamen qd iustum est uolunt. &
accusat me conscientia mea de manifestis meis quib⁹ contra
tuam ꝓceptionē ago. Ego g̈ in arto positus. & cinctus undiq; pe
riculis. tuā miam imploro. parat ad omē qd iubes. si illud scire

deberis. Si dixeris discede. non manebo. si dixeris mane. non discedo. Scio enim quia quidquid iubente fit. malu esse non potest quod cum illud fuerit. Tua est enim potestas. ex qua bonum est omne quod ubi placuerit. Tu indulges non imputatur. cum imputas non indulgetur. Si quid iusseris ut pro posse ecclie scandalo. et contempto mandato magistroy meoy quos in deli sa. et quib me obedire precepisti. ego magis te audio quam hominem. que audire non debeo. nisi propter te. nec uolo contra te. Si quid iubes dne. ad hominem non attendo. Si aut parcere uis pusillis tuis. et ecclie tue auctoritate propter salutem multoy conseruare. ego quide pro peccatis meis in iudicio tuo sum. Si tamen scio quia benignus et misericors es. et potes si uolueris non imputare necessitate. si accepta habueris uoluntate. Quid ego uolo incidere in manus tuas. qua in manus hominum. quia ubi et adest potestas. et non deest pietas. Homo immutare legem non potest. quia lex non dominatur. qui conditor et dns legis est. Homo facta iudicat. non uoluntate. tu factus pariis propter uoluntate. Confidens quid in mia tua occulta necessitatis mee. ubi committo. non presumens propter amore tuu ecclie scandalum facere. quia spero quid offensam tuam michi pie ignoscere debeas. et idcirco. non ~~presumens propter amore tuu~~. presumo offendere proximum. ne inproximo et proximu offendam et dm meu. Sic in iudex. quotiens occulta aliqua in necessitate conscientia remordet. maxime talia fuerint inquib dispensatio in statutoris indulgentia admittat. quia ea que contra tuam sunt. et sine peccato. numq. fieri potuerunt. non acceptum remissione. nec habuerunt correctione. In huiusmodi quid occultis inquib tempalis instrumentis non natalis preputionis preuaricatio est. iudex in numq. ea que latent manifestis scandalum ~~et de occultis aut gram~~ et mandme his que sine quiscandalo. mutare non possunt pro iudicare

debere. ſ; magis expedire ut in manifeſtis ſcandalū cauear. & de occultis ad grām & mām confugiat. posse aū fieri ut qd aliquando pscandalo uitando ex necessitate contra in stitutionē agit. quia occultum ē & pbari non ac phoc uitari non pot. penitentia & dolentia pmām non imputat. Iur po teſtatem non habet ſui corpis. ſ; mulier. Simlit mulier potestatē ſui corpis non habeat. ſ; uir. Potest g uir ſuā mu lier peccando facere. ut potestatem uncorpe alteri pdat. ſ; facere non potest ut alteri potestatem ſui corpis inquantū inſe ē. tollat. Quod ſui uiri ē pdere non pot. quod ſuū n ē tollere non potest. Sic g & ſi aliquando faciat. ut debitum ſuum uncorpe alteri iure exigere non possit. non tamen facit ut debitum alteri uncorpe ſuo iure negare possit. Queritur aūt & de his qui ſe ducunt pt coniugalem pactionē ſiue ante cū ſororib. aut cū matrib. aut alius quib. libet linea cognationis. ppinquis cōmertium habuisse carnale quid faciendū ſit. ſi hoc faciendum ēt. leguimo teſtimo nio compbari possit. Ego quidē qm duū fieri rationabiliter posse. ppter ſeruandā pacem thori coniugalis. ēt mo di teſti monia & pbationes declinarem. Si aūt res omnino manife ſta fieret. tunc quidē ppter horrorem facti & ſcandalum ui tandum. ſeparationē fieri ſuaderem. ſic tam ut utriq; incontinen tia pmanere cogeret. q̄ndoq; de coniugii ſacramentum abin uicem non ſcinderet. cui ā ſi op carnalis cōmertii contra duce ret. Siquis aūt dicat. q m mulier que non peccauit cogi possit. ad continentiā inuita. uidear & hoc eſſe de miſeria carnis acui uoluptate qui ſe unpſperitate non cohibet. dignum ē. ut in aduerſitate quoq; doloreſ illi portet. Iſta mulier que m dicat ſe continere non posse. quid faceret ſi maritus eius longa & continua ul ęna pp enia egritudine pmaneret. Quo m g non deſereret in langore corpis iacentē. cū deſerat m de iniquitate penitentem. ul ſi forte conditionē carnis ſuſti

nere non uult. legi carnis se non subiciat. neq; suscipiat addelecta
tionē. quod pau non uult adaffluchonē. Et hec quidē de occulto con
sensu coniugū siue de ceteris que ineo occulta sunt. ut occultan
da & uerenda ee possunt. nob dicenda fuerunt. Sequam ꝑ ꝙ sic dic
tum ē. inconsensu maritali coniugum sanctum. & qua ꝓp
sum legitime factum quicq̄d aliud fit contr ipsum stare non po
test. si hic solus legitimo testimonio. ꝓbari pot. Posta ꝙ demonst
rum. quid sit coniugium. & ex quo coniugum sit ducendum ra
tum esse debeat. nunc consequenter de bonis coniugii tractandū
ē. Quod tria sunt bona que cōiugium cōmitant fides.

Tria sunt principalia spes prolis. Sacramentum.
bona coniugii. que coniugum comitant. fides. spes. plis. sacram
tum. Infide attendit. ne pter uinculum coniugale cū altera ul'
altero concubat. Inspe plis attendit. ut de uxore expectat. amā
ter suscipiat. religiose nutriat. Insamento attendit. ne con
iugum sepet. & dimissa aut dimissa nec causa plis alteri copu
letur. Hec sunt bona que conponunt coniugium contra ea que i
carne peccant. adhuc manet concupiscentiam carnis. sine qua
carnis cōmixtio fieri non pot. Bonum quippe coniugii ut dic
beat Augustinus malum inobedientium membroꝝ immutat
quodam & modificat. ut concupiscentia carnalis fiat salutem
pudicicia coniugalis. Quod aut modis bonum hoc contra ma
lum illud remedium occurrit. dū & illum immoderate lubi
dinis ardorem sub certa regula uni federis limitando. aliago
concubitu modificat. & eum qui pse malus ē. ꝓbona sibi adiunc
ta excusat. nec tamen facit ut malum prs non sit. Et ut damp
nabile non sit. quippe ꝓpter hoc malum non fit culpabile illud
bonum immo ꝓpter hoc bonum ueniale fit. illud malum. Ni
si enī malum eet. non op habere excusari. & rursum nisi ga
~~nū frumenti cadens~~ remedium haberet deberet imputari.
Si aut coniugium nichil boni inse haberet. remedium contra
malum esse non posset. nunc aut ipsa que ex unit. bona malū

quod abeo non querum ſ; ineo tolerant excuſant. ut non umpuct
addampnationē qđ neceſſitaſ unponit. non uoluntaſ exigit.
Item auguſtinuſ adualerium. Non tantum fecunditaſ cui⁹
fructuſ ē unple. nec tantum pudicicia cui⁹ unculum fideſ ē.
ſ; etiam ſacramentum nuptiarum cōmendatur fidelib⁹ conu
gantſ. Hui⁹ ſacramenti reſē ut leūme copulan quādiu uiuunt n
ſeparent. Verū hec bona con uugii i ſepabilia ſit an n.

Si fideſ conuugii ē p̄ter marital copulam aliam neſcit.
Se uolatio fidi hui⁹ adulterium cōmittere. patet qđ hoc
bonum ita conuugio adhēret. ut ſi quidem aſſit extra ampluſ
conuugium cōmendet. ſi non aſſit. n tamen conuugium ſacra
mentum adnichilet. Que enim adultera ē. non idō conuux n
ē. qua adultera ē. immo ſi conuux non eſſet. adultera ee poſ
ſet. Non enim adulterium ē niſi cum fideſ thori leguum uio
lat. qđ utiq; cum fit culpa cōmittit. ſacramentum non ceſſat.
Similit ſi ſpeſ pluſ ē. uno quod deuote exſpectat. amant ſuſ
cepti. religioſe nutriat. n dubium ē. ꝙ hoc qq; bonum omi
conuugio. ꝙ omib⁹ conuugib⁹ ſemp adeſſe non poſſe. Quomodo
enim pleſ abilluſ ſperat. qui ut pari uoto cōmanentia cuſtodi
unt ſue peratus defectu ampli⁹ generare non poſſunt. Itaq;
duo hec id ē fideſ. ſpeſ pluſ. ita conuugium comitant. ut ubi q
deſ aſſunt. conuugium unalterō ſincerius. unalterō fructuoſius
apparat. ubi non aſſunt. aut culpabili⁹. aut im fructuoſi⁹ pbet.
ꝙ tamen conuugium ee non deſiſtat. Sacramentum aut ita in
ſepabile eſſe uidet. ut ſine illo omnino conuugium ee non poſ
ſit. Vnde auguſtinuſ. Uſq; ádo fedus nuptiale cui⁹dam ſacram
ti reſē. ut nec ſepatione unitum fiat. qua uiuente uro aquo
relicta ē. mechat ſi alteri nupſerit. Hoc aut uult ſibi tanta
firmitaſ unculi ēiugaliſ. qđ non tantum ualeret niſi alicui⁹
maioriſ rei qđ dā ſacramentum adhiberet. qđ inconcuſſum
manet. qua utiuente duorū non abolet nuptialiſ con
federatio ita ut conuugeſ etiā ſepari. Nam qua duo ſunt diuiſa

conuugiū qđ constat in legitima societate. & conuugij officium. qđ constat in carnis cōmixtione. & alterū q̄ dem id ē in conjugio sacramentum ē. ad alterum ū id est ad officium conuugii fides & spes plus ꝓmittere uidet. unum id ē fides. ut ꝑ eam plus. ut ꝓpt̄ eam licita carnis commixtio exerceat. sicut ipsum officium carnalis cōmercij ꝓmittere esse pot̄. quāuis ut dicitur ē. si fide careat minus sincerum. si aūt spe plus careat. minus fructuosū inueniat. Id enī fructū habet in castitate pudicicie conuugalis. spes plus fructū habet in usu castitatis. Secundum s. conuugium aūt in ipsa societate martiali sacramentum ē. & ideo sic ipsa societas utrōq; uiuente non diuidit. ita sacramentū societatis conjugalis. quādiu conuugium constat a ipso non sepat. In quo uidelicet conuugio sacramentū forsitan̄ unitudua societas. res sacramenti unitas adunuce flagrans ꝑseuerant̄ animoꝝ caritas. Sacramentum forsitan ad xpm & eccliā. res sacramenti unitas ad dm & animam. ut sicut unitas carnis xpi & ecclie sacramentū duximus. ita etiā in fidere societatis eius de sacramentum ostendamus. Hoc ꝙ dictum ē. ut ostendat̄ quia & aliq̄ndo conuugium sine fide & sine spe plus ē. sine sacramento aūt nūq̄. ee pot̄. quāuis & ipsum sacramentum aliquotiens esse inueniat̄. ubi sanctitas sacramenti non ee ostenditur. Dicit enī beat̄ Augustinus quia sacramentū conuugii omnib̄ gentib̄ cōmune ee pot̄. sanctitas aūt sacramenti non nisi in ciuitate dei nri ē. & in nomine scōrū. qđ quēadmodū uerū sit. facile uidere pot̄. qui supius dicta considerat. Diximus enī sup̄ qđ in conuugio sacramentum duplex constaret. unum in commixtione carnali sacramentū illi⁹ societatis que ē unitas xpi & ecclie. aliud in societate conuugali sacramentū que illi⁹ societatis sit unitas dei & animā. siue etiam qđ xpi & ecclie sacramentū esset in societate conuugii. dei ū & animē sacramentum in dilectione conuugali. Siue ꝙ

ut ꝑ eā illicita carnis cōmixtio caueat. alicui⁹ id ē spes

a ꝙ conuugio abee pot̄. ita etiā ipsū conuugiū sine his q̄ ad officiū carnalis commercij

hoc siue hoc m̄ sacramentum coniugii accipiēt. sacramentum
recte coniugū omnib⁹ gentib⁹ cōmune ēe ducit. Sanctitas aū
siue unū sacramentū non nisi in ciuitate di nr̄i & in monte
sco ei⁹. hoc ē in fide & caritate. ecclia uidelī scā & int̄ fideles
ēe p̄hibet. Sacramentum aū conjugii habent. qui pari con
sensu ad eam que ad ō int̄ masculū & fem̄nam unitatem est
societatē indiuise adiunctē conseruandam conuenerunt
Sacramentū ū huj⁹ sanctitatē non habent. nisi hī soli qui p̄fi
dem membra xp̄i facti sunt. & p caritatē unā mente dō deuotio
ne unūt sunt. De his qui in coniugio incōtinentē ui
uūt. et plus explendę libidini quā gen̄andi gr̄a iseruiūt.

Beat⁹ augustinus de his qui tali incontinentia siue infir
mitate. siue uoluptate uicti inseruiunt. sic dicit. Con
cubitum qui non fit causa plis. nuptie non cogunt fieri s;
impetrant ignosci. Si tamen non ita sit ut impediat
tempa que orationi debent. nec immutet ineum usum qui
contra naturam ē. Concubit⁹ enī qui ē necessarī causa plis. in
culpabilis ē. tantū⁹ si ē nuptialis. Qui aū ultra necessitatē
iustam p̄greditur. iam non orationē. s; libidini obsequit. & huc
non exigere s; reddere coniugi ne forte cadat ad coniugem p̄
net. Si ū ambo tali concupiscentię rem faciunt. que non ē
nuptiarum. cui⁹ delicti non sunt nuptie hortatrices s; de p̄cat
ces. Nec⁹ quidē coniugale ē. castitas p̄cedendi & reddendi car
nalis debiti fides. hoc ē op⁹ nuptiarum. q̄d ab omni crimine
defendit apls dicens. Si accepis uirginem non peccasti. & si
nupserit uirgo non peccat. Immoderata aū p̄gressio sedimue
niam conceditur. sanctitatem enā coniugii nec coniux infidelis
ob ēe potest. s; pot⁹ fidelis p̄dest infideli. Vnde apls Sanctificat
ē uir infidelis p mulierem fidelem. Qua racione antiq̄ plu
ri

De hoc simili⁹ beat⁹ augustinus res simt habuerit uxē.
sic ait. Antiquis temp̄ib⁹ cum adhuc salutis nr̄ē mysteriū
uelaret⁹. usu officio p̄pagandi nuptias contrahebant. nunc libi

dines; ducti pietate. qui multo facili' commutare possent si uel
lent. ¶ Fiebant tamen coniugib' & plures uni uxori habere licet
bat quas casti' habebat. quā nunc unā quilibet uxoriq' uidemus. qd' scdm ueniam concedit apls'. habebant enī eas
nope generandi. non un morbo desiderii. ¶ Dē un libro de uir
ginib'. Antiquis usus non fuit peccatum quod plurib' femi
nis utebant. neq; contra naturam hoc faciebant cū non lasci
uendi causa s; gignendi hoc facerent. neq; contra morem
quia eo tempe ea fiebant. neq; contra p'ceptum. quia nulla
lege erat phibitum. ¶ Erunt tamen sic' idem alibi testat'. ma
gis p'tinet ad bonū nupiarū unū cū una. quā cū multis co
pulari. qd' uidicat p'mi coniugii copula duorum' facta. ut
unde conubia sumerent unum. ubi honesti' attenderet
exemplū. ¶ Item. Sic' non ē un par meritum patrie unpe
tro qui passus ē. & un iohanne qui pass' non ē. sic non ē un par
meritum communitie un iohanne qui nullas excpt' ē nupias
& un abrahā qui filios genuerunt. & illi' enī celebat'. & isti' conu
bium p'mpoy distributione expo mulieratuerunt. ¶ Et communi
unentiam iohannes nope. abraham un solo habitu habebat. Op
luce ē aū castitas celibum. quā castitas nupiarum. quam abra
ham unā habebat unusu. ambas un habitu. ¶ Caste enim coniu
gali uixit. ee aū castus sine coniugio potuit. ¶ Et nunc non ope
tuit. ¶ Idem usus quāuis cupiat dissolui & esse cum xpo. tamen
sumit alimentum non cupiditate uiuendi s; officio conse
lendi. ut maneat qd necessariū ē. ppt' alios. Sic mutuo femi
nis iure nupiarum officiosum fuit sanctis uris. non libidinosum. Quod enī ē cib' ad salutē hominis. hoc ē concubit' ad salu
tē generis. Et utrumq; non ē. sine delectatione carnali. que
tamen modificata ē. & refrenante tempantia unusum natu
lem redacta libido ee non potest. Quod aut est un sustenta
do uictu illicit' ē cibus. hoc ē un quirenda pleformeatus
ul' adulterinus concubitus. & quod ē un cibo licito ut mo

derationr appetit. hoc ē in coniugib⁹ uenialis ille concúbit.

Si cōiugiū dicendū ē quod aliquando solui potest.

Quidam coniugium omnino esse negant. qd aliqñ discidium admittit. Inueniunt enī auctoritates quasdam & uerba scripturarum duarum ascīs partib; plata. quib⁹ quasi idipsum uidet affirmari. Dicit enī beatus Augustinus in libro de bono coniugali. Ussq; ádó fedus nuptiarum cuiusdam sacramenti res est. ut nec separatione irritum fiat. qua uiuente uxor aquo relicta ē. nec ad alteri nupserit. Item. qua uiuente uiro non abolet nuptialis confederatio. ita ut coniuges eā sint separata. Ppt primo di assertionis uidet. illud non ē dicendum coniugium eā qñ ē qd aliqñ ita discidium & separationem admittit. ut duusi abinuicem coniuges non appellent. S; in uterum non apparet qua ratione pbare possunt. qua hoc aduersus sacramentū coniugalis ptinet. ut in duudua abutrisq; societas quamdiu utq; uiuit conseruet. ppter ea cōiugiū non fuisse. qd aliqñ dissolui potuit. Si enī idcirco hoc coniugium ptinere non esse dicunt. qa hic que ad coniugium sunt non habet. intendant qua cum dictum ē unduuduam societatē ad coniugium ptinere. uere dictum ē. qua hoc cōiugium habere debet. quando scitū ē. ubi ee debet. Hoc enī coniugiū ē. & hoc coniugium exigit. siue pou conferat qñ tum unse est. sic baptismi ē remissionē peccatoy conferre. & uere dicit. cū dicit. qua baptismus remissionem omniū peccatoy confert. & sicut sacramentū corpis & sanguinis xpi uirtus ē. societatē & participationem x conferre. & uere dicit cum dr. qua suscepto corpis x effert spiritalem participationem x. & tamen qui sicbus baptismi sacramentum accipit. remissionem peccatoy non pcipit. & qui indigne manducat corpo xpi. nequaq; pcipit mereē spiritale participationē xpi. Si quere hec ad illa ptinere dicum. & tamen illa sine ibis sunt aliquens

inuenimus. nec ideo minus ad illa ꝑtinere quando sine ulla sunt illa. quando uidelicet sunt ubi esse non debent. & ap̃ quos ee non debent. Murum ē si induiduam societatem adē uxorum ꝑtinere dicimus. cū tamen coniugum sine illa inue nīmus. quando scili ē ubi ee non debet. & ap̃ quos esse non debet. Quod si idcirco coniugii sacramentum non esse dicē qua hoc non habet. qd habere debet. quando non ē ubi ee non debet. dicant similit baptismi sacramentum uerum non esse ap̃ fictum. & fictum uere baptismatum non esse. qua ibi remissionem peccatoꝝ non opat̃. & uerum cop̃ xpi non esse qđ indigne ꝓcipit̃. qua illic spiritalis participatio non conferat̃. Intelligant q̃ qua quotiens ei modi spiritalis ef fectus sacramentis diuinis adtribuunt̃. uere ipsoꝝ sacramentoꝝ exhibitor. in quo quidem non ostendit̃. quid secm uerum sa cramentis di abutendum futurum sit. si potꝰ quid ex ipsis secm efficaciam grē spūalis. quę in ipsis est. si in praua tate abutentium non remoueat̃ fieri possit. Qui q̃ coniugum ha bere dixit. hoc unq; dicere uoluit. quia coniugum hoc quis unse est habere debet. si fuerit ubi ee debet. non murum ē. sine careat qđ habere debet. neq; ideo tamen minus uerum ē sacra mentum dicē. quis minus minus unle sit illi unquo ē. Ad hunc modum putamus quędam coniugia uere ee dici posse. quādiu secm ui dicium ecclię rata habent̃. quę tamen pmodum emergentiū causis legitimis recte soluunt̃. & si ꝓcta contra ecclię phibitio nem ꝓtinaci ꝓsumptione tenent̃. illicite & illegitime copula tiones iudicant̃. Non tamen hoc de omnibus sicut sup̃ memo rauī sic sciendū estimamus. Nam facta horroris excusatione. nulla legitimoꝝ nomen poterunt retinere. Aliud ē de illis ubi uenialiter peccat̃. ut uidel siquis infra septimū. aut octauam forte ssis quintū q̃dum lineam ꝓpinquitatis ignorans re meauerit. quod quidē non tam contra naturalem siue antiquam legem institutionem. quantū contra subsequentem ecclię pcep

h.
si aut forte nō fu erit ubi ee debet.

tionem cet. Legimus q̄d beat⁹ gregorius anglis nouit̄ ad fidem
conuersis ne forte xp̄ianam religionem horrerent. dispensatio
ne concessit aquinto gradu consanguinitatis coniugia copula
re. inquo apparet quia ea que aliquando dispensationem admit
tunt. ut licite manifeste fiant excusationem habent eā si p̄t
concessionē ignorant̄ fiant. Et ideo forassis ei modi q̄ndu
omnino latent ignorantia communi enī estimet excusari. que
tamen manifesta facta. quia contra p̄ceptionē sunt. non debent
tolerari. Hec aū dicta sunt contra illos qui putant coniugium
omnino dici non posse. q̄d aliquando dissolui potest.

De his qui putant eiū int̄ legitimas p̄sonas quascūq;
sensū adinuicē habitū coniugium facere.

Alii non minus p̄cipiti estimatione inconuenientiam asseru
erunt. in tantum ut dicant quālibet illegitime
psone fuerunt. cuicunq; p̄fessionis siue ordinis pari consensu
adinuicē facto coniuges ee non sacerdotes communem p̄fes
sos. non summos sacerdotes. non monachos. aut sacras uirgines ab
hac lege excipiendos putant. et habent isti simulū uerba
quedā sc̄ip̄turarum quib⁹ munire credunt. et confirmare estima
tionē suā. et sunt uere quedā dicta ei modi in quib⁹ conuenti
enī hoc intelligi possit. si conuentionī hoc intelligi possit. Sed
non sic iudicare debent quib⁹ doctrina uerbi dī commissa ē. ut
p̄p̄ unum aliquid confirmandum. a sensu uniuersoꝝ recedant.
Neq; enī partem totum. si totū p̄ssequi debet. Et si forte inuenia
tur pars aliqua discordans. aut coaptanda ē si fieri potest.
aut si fieri non potē. abscindenda Melius est enī a parte. quā a toto. recedere
optimum aū si et pars reuocet̄ et totum. Hec sunt q̄ que adduci
cunt in approbationem asseruionis sue. Beat⁹ Augustinus in libro
de p̄fessione sc̄e uiduitatis sic ait. In coniugali uinculo si pu
dicicia seruat̄. damnatio non timet̄. Si in uiduali etiā et uirgi
nali continentia excellentia muneris amplioris expetitur.
Qua expetita et electa. et uoto debito obligata. non solū capessere

nuptias. ſ; etiam ſi non nubat. nubere uelle damnabile ē. Et
ut hoc demonſtraret aplūs. non ait cum indeliciis egerint in
xpō nubunt. ſed nubere uolunt abentes inquit damnatio
nem quō primam fidem irritā fecerunt. & ſi non nubendo tam
uolendo. non quia ipſe nuptie ut talium damnande uide
cant. ſ; damnat pposita fraus. damnat fracta uoti fides. Dam
nat non ſuſceptio abono inferiore. ſed ruina exbono ſupiore
Extremo damnant tales. non quia conuugalem fidem pterie
uerunt. ſ; quia cōmunem primā fidē irritam fecerunt. Et pū
pauca. Unde qui dicunt talium nuptias non eſſe nuptias ſ; po
tiꝰ adulteria. non mō uidentes ſanis acute ac diligenter conſiderare
quid dicant. Fallit eos quippe ſimilitudo uerbi. ſ. quia con
iugium arcere dicunt eligere. qui xpiana ſanctitate non nubunt.
Hinc argumentant quidam dicentes. Si uiro ſuo uiuo que alii
nubit adultera ē. ſic ipſe dns in euāglio diffinit. uiuo gō xpō
cui mors ultra non dominabit. que coniugium ei elegerat. ſi
homini nubit adultera ē. Qui hoc dicunt acute quidē mouen
tur. ſ; parū attendunt hanc argumentationē quanta ſequat
abſurditas. Cum enī laudabilit etiam uiuente uiro arcet conſen
ſu continentia femina xpō uouerat. iam ſecūm iſtoꝝ ratione nulla
hoc facere debet. ne ipſum xpm qd ſentire nefas ē adulterium
faciat cui uiuente uiro nubit. Et pū pauca. Sit aūt pro hanc mea
conſideratam opinionē qua putam lapſarum aſcō pposito fe
minarum ſi nupſerint. non ee coniugia. non paruum malum
ut amarum ſepem. uxores quaſi adultere ſint. non uxores. ꝙ
cum uolunt eas ſeparatas reddere continentie. facunt maritos
earū adulteros ueros. cum ſuis uxoribꝰ uiuus alteras ducentes.
Qua ppt non poſſum quidē dicere apposito meliore lapſas ſi
nupſerint feminas. adulteria ee non coniugia. ſ; plane non
dubitauerim dicere lapſus & ruinas acaſtitate ſanctore que
uocat uouet dō adulteriis ee peiores. Et ſic quidē beat augu
ſtinus dicit. & uidet manifeſta auctoritas & ratio euidens

de qua dubitari non possit. S; ecce dicam̃ ita. & ita sentiam̃
ut lapse apposito & pfessione cõmunitatis femine si nupserit.
coniugia ee uera nec solui posse omnino eiusmodi. Quid g. Hon
ne simlit & eadem ratione de alio sexu sentiendum e. si lap
si apposito & pfessione communitatis uiri uxores duxerint
coniugia ee uera & rata esse debere. uitiantum ut omnino
solui non possint. quatenus a culpa defendi non possunt. Ecce
g dicam̃ quia ita e. ita & sentire & teneri oportet. non habe
mus ratione aliq̃. qua infringere possimus aut infirmare
ita euidenti ratione & auctoritate. Teneam necessitate. ut ita
sentiamus & teneamus. Videe quid sequit. Si hoc pmulga
tum fuerit. & audierint homines quia ita tenet ecclia qd
lapsi apposito & communitatis pfessione si coniugia inierint
separari non possunt. neq; cogere eos potest ecclia ut ad ppo
situm communitatis seruandum reuertant. deinceps nichil
stabile aut ratum ee poterit. Hon ordo. ul' habitus.
non denique ulla uotum. aut pfessio ulla tenere pot
homines quin frena pudicitie laxent & uiam inde
sideria sua. ul' cui fastidire cepit bonum unquo sunt
libitate querentes. ul' cum tempiam fuerint fonte de
malo non diu sunt. ad uoluntate sua explendam festinan
tes. Ita dissipabit omnis ordo. & pulchritudo religionis
xpiane ad nichilu redigetur. & turpitudo magna succedet.
Sedm infirmitate nri temporis loquor. Quis deinceps inhabi
tu ul' pfessione religionis instituet stabit. si urgeri cepit sti
mulus carnis sue. sic nata mortalis & corruptioni obnoxia
pati consueuit. & dicerit ei cogitatio sua non poteris re
sistere. tam uoleter passioni tamis incendiis & exhib de
sideriis tuis, que non hodie. aut cras. aut triduo. siue qua
tuor aut octo dieb. aut unius anni spacio bellum tibi indicere
rum. S; quadiu uiuis sup terra. quamdiu carne mortalem
portas. quamdiu sentire poteris. non te deserent in tibi

aut & unius mensis

parcent. non ꝛ pacem dabunt aut requiē. Semp uterum oñe
tuā obprimet. cogitationē tuam auertent. ut nunq̄ memi
lēam. aut uoluntatem tuā puram ad dñm erigere possis. Ni
de g̃ qua & hoc scīm p̄dus. & sitim non acquiris. Melius
bi saltem erit ut ista tormenta deuitare. quā extorq̄ pure. &
nichil sentire boni. Videt dñs qua unusq̄ pāteris. trāheris no
lens. coactus assentis. fortassis respicies aduoluntatē passio
tue. & miserē excessu tuo dabit ueniam. p̄ peccatū cū ducat
aplīs. qua melius ē nubere quā uri. & item. unusquisq; uxorē
suam habeat. ppt̄ fornicationē. Bene enī nouit aplīs infir
mitatē humanam. & idō non dixit illi habeant. qua illis
licet. & illi non habeant. qua illis non licet. ſ; unusquisq;
unquit habeat. qua qui continere non potest. melius ē ut
nubat quam uratur. Melius ē ut licite accipiat infirmitatē
quā uicio semp uratur ad passionē. Nam ipse dñs aut. qui
potest capere capiat. Ipse scit qua capere non me possum ubi
hoc ut continens p̄maneam. Quando pudicitiam posse li
benter ꝓposui. & eadem ad huc uoluntate libenter p̄seue
rarem. si pati possem. ſ; non ualeo tolerare estum bullien
tis natē ardorem concupiscentie feruentis. sustinere n̄ possi
dō facio qd̄ possum. Nubo & duco uxorē & accipio infirmi
tatē meam dolens quidē qua a supiori bono descendere co
gor. ſ; tam non omnino desperans. qua ad concessa descen
do. Magis uolo uenia ferioris boni saluari. quā in summo p̄
dampnari. Et si forte culpa ē. aliqua in descendendo. qa ꝓpositi
tum meum non teneo. ego penitentiam agā. & satisfactionē
placabo dñm. Nichil durum erit aut difficile. tantū hanc
passionē euadere possum. & mortē illam in qua uiuens tene
or declinare. Quis putatis non cōmodi rationibus se instiget. &
cohortet cū affligi cepit. & uri stimulis carnis mee sue. ſ; sci
at qua licet. & qa fieri potest. & saluse illis. qui hoc facium
& cogit ecclia illos qui sic retro aspiciunt. ſ; ita uiuere ecce

dū. & ⁊ ⁊ima censer ee conuugia illoꝝ. Quis non malit cum
untemptatione grauꝭ fuerit multis annis penitere qualibe
sanssactionē soluere. tantum ut fruꝭ possit uoto & optione
sua & desideria sua licite adimplere. Quid g̃ dicem. Plane at
testari audemus. quia & si negari forte non pot. ita hic dictū
ee. & hoc dictum ita untelligendum ee. nulla tamen ratione
his maxime temporib⁹ quib⁹ homines aduersia pmisum. ex
pedit ita tenere. & ita facere. & ad hunc modum fortassis
si quis dicere uoluerit hec de illis temporib⁹ dicta ee. qñ ho
mines magis peccare erubescebant. & quando sola erubescen
tia puaricationis cohibere potuit fluctuantes ⁊ untempta
tione constructos. ne apposito uoto sanctimonia laberent.
& quando magis terrebant uncq̃d sibi p̃ lapsum a p̃oris
excellentie puritate reditum ampli⁹ non patere sciebant.
& ita tunc ecclia secm̃ tempus illi⁹ statum tenere debuisse
⁊ tenuisse. ut qui p̃ uotum & pfessionem continentie adc̃
ugalem copulam descendum. ita manerent nec soluerent
eiusmodi contractus. & secm̃ iudicium & pmissionē ecclie tunc
rata fuisse eiusmodi coniugia. P̃terea aũ cum uncipient homines
abiti tali concessione & pmissione. ecclia ppt̃ pticula unmu
nentia usum mutasse & sententiam untorsisse ad aliud. atq;
ido nunc coniugia non ee eiusmodi ppt̃ phibitionē & instituto
nē ecclie secm̃ quā licita uel illicita rata & soluenda omnia
iudicantes. Siquis hoc ducat fortassis aliquid dixisse iudetur.
Nos nichil rep̃hendimus exomib⁹ qui uer tatem queta ee pmit
timus. Si aũ aliquis hec dicta esse untelligat de his qui ppositū
continentie occulte uouerunt. & uotum suum sine attesta
tione humana solido obtulerunt. eosq; si p̃ter uotū fraudo
ad coniugalem societatē descendere uolunt. idcirco ab ecclia
phiberi non posse. quia pfessionem illoꝝ non accepit neq; ob
seruantiam continentie eis induxit. Siquis g̃ tales iuuas
ac uirgines p̃ uotum continentie. ad maritalem copulam

descendentes dampnationē quidē habere. idē rem dampnabilem facere. non quia nubunt. sī quia uotum frangunt non ppt̄ bonum inferius qđ appetunt. sed ppt̄ bonū supi quod relinquunt. ita quidē ppt̄ fidē uiolatam dampnationē habere sed tamen omnino coniuges esse nec separari debere earūmet. certum ē sic supi diximus. quia ea que ecclie pbari non possunt. nec ḡ que uera ee constat sunsententia supi memorata conuenienter dicta accipimus. nichil amplius restat questionis cur non uera accū dicta & ualuē tenenda appbemus. certum enī quia hii pt occultum uotū castitatis ppositum conuenientie nondum manifesta professione confirmant. ad expectandam carnis redemptionem ab ecclia phiberi possunt. neq; eiusmodi copulam ecclia ipsa si quando contigerit abiudicat. sī ratam esse. neq; occulta manifestus piudicari debere confirmat. Quod siquis adhuc ducere uoluerit qđ ille que papo spiritalit nupserit non possint deinceps illo uiuente homines habere maritos. recte dicta supi ratione ei asserui repbat. Adhunc modum de his que manifeste falsa sunt. uel occulte uera unicuiq; secundū suam mensurā sentire licebat. Multi aliī hoc magis pbabile ē. sinuenire coniugem qđ & uernalem seruat. & auctoritatē non impbat. precipue tamen uiri de quo bene sentire debemus. etiam tunc quando id qđ sentit ipse. nos sentire non possumus. Ducam ḡ quantū scdm ueritatē ducere possumus. quia aut scdm tempus hoc dictum ē. qn ita fieri oportebat aut scdm eos tantum hoc dictum ē. qui pt occultum uotum conuenientie ad expectandam carnis redemptionem. & coniuges sint. quos idcirco ecclia separare non potest. quia cum hunc manifestum constet factum. qđ illum occultum fuit. pbari non potest. Inquib tamen temeritatē iudicii reatū scdm aliquid peccat adulterio ducit. quia pillud in homine. p hunc ut in xpm peccatū diiudicatū ē de illis qui pt uotum etiam pfessione publica sub re

abeccta omino iudicari ñ possunt.

simonio ecclie gra dm̃i se obligauerunt. & forte adhuc q̃dam
pli ē ad scīmoniam comunemq; consecrati sunt. de quib⁹ uere
dicimus quia p̄t tale ꝓpositum & tale uotum manifesta p
fessione confirmatum. ad conuugale fedus descendere non
possunt. Et si forte hoc aliquando attemptauerunt non con
uuges s; fornicarios & spūalis castimonie uiolatores. ad pristi
nam ꝓpositi sui. integritatē repandam & conseruandam di
stricte reuocandos. Si aū temerario ausu incepto p̄sistere uo
luerunt & illicitam copulam quā contra p̄me p̄fessionis debi
tum ferunt differre contempserint quasi inobēdientes & inces
tu fornicationis nefande contaminatos. iuste seueritatis
sententia ab ecclie cōmunione p̄cludendos. neq; ullatenus ad
penitentiā recipiendos. nisi se ad huius infamis societatis &
conuersationis retraxerint. & hoc ē fortassis quod sibi uo
lunt uerba illa cunctis pene p̄sui ambiguitate iam nota.
Innocentius enī papa cui⁹ auctoritas in ecclia & celebris ē. sic
dicit. Que xp̄o unquid spūalit̄ nubunt. & a sacerdote ue
lant̄ si publice nupserint ut clanculo corrupte fuerint.
non eas admittendas ad agendā penitentiā nisi is cui se
unxerant ab hac uita discesserit. Si aū hec ratio in hominib⁹
seruat̄. ut que dimisso uiro suo ad alium transierit adultā
hab̄e. nec ei agende penitentie locus concedat̄. nisi alter
defunctus fuerit. quanto magis ea etiā que in se immortali
spōso nunxerit. Non ē q̄ dubium q̄d de illis hic agit̄ que in
ꝓposito continentie submanifesta etiā p̄fessione ad castimoniā
conseruandam consecrate sunt. De his q̄ dicunt quia si p̄t tale
ꝓpositum ad nuptias carnales transierunt. ad penitentiam
non sunt admittende. nisi is cui se unxerant idē fornicate
siue adulte ab hac uita idē. aut ali conuersatione discesserit.
Ineo enī statu penitentiā agere non possunt. in quo q̄mdiu
p̄manserunt. saluari non possunt. Quia enī cui se unxerant
xp̄m imitari uolunt. cui p̄ri ꝓposito continentie se uouerunt.

& quasi sub condicione ductum sit. quia sc̄s ad quē transe
unt legitimū non iudicat. nisi pri⁹ ille cui ante unitus erat se
moriatur. Sic enī in hominib⁹ hec ratio seruat. ut q̄m diu p̄e
uiuit sc̄s legitimus ee non possit. constat profecto quia ubi
por omnino mori non potest. sc̄s nulla ratione p̄bat. q̄a hoc
que p confessionē continentie sponse ā consecrate sunt. am
plī ad carnales nuptias transire non possunt. Nec ē inista ma
p̄batione non quide p̄mia ratio cogens. sed ad aliquid simili
tudo conueniens. qua decenter sponse ā. qua si in thoro car
nali tanta fides exigit. multo maior debetur bono & amor since
rior spiritali debetur. Sunt qui hec ad terrorem dicta ee pu
tant alii ad publicam penitentiā referunt. que p̄pter rigore
ad incurrendum timore aliquando neganda uidet. ut dū
peccator secūm dispensatione foris repellit. & flammis timore
cadendi. nō in lacrimis humilitas resurgendi augeat. Ego mi
chi abicio ea his que ueritati contraria non sunt. Dicat q̄d li
bet. dum non credat nisi q̄d licet. Summa hec ē quia si p̄s
p̄ uotum continentie factum ad carnales nuptias transie
rit. siquide occultum fuerit uotum ei⁹ non pot illum p̄hibe
re ecclia quin nubat. & si forte p̄cta facta penitet. ecclia
neq; de occultis penitentem a consilio salutis repellere. neq;
p̄pter occulta ea que manifesta sunt dissoluere pot. Si aut
quis p̄positum suū publica p̄fessione & uotū firmauerit
si deinde uoluerit ad carnalis federis iura transire nulla
tenus eius ecclia p̄mittit. & si forte p̄sumpserit ea contra
p̄positū ac p̄fessionis sue puritatē unire quasi illegitima &
a sanctitate coniugii aliena debita diffinitione dissolut.
Sic ecclia tenet. sic nos tenere ducimus. qui ecclie instituta
sequimur. & salubre ee credim⁹. q̄cquid spū di ductante ab
illa fuerit institutū & dignum reuerentia iudicatū. quam
si alius temp⁹ aliq̄n non ita fuisse & nunc aliter ee q̄m fuit
demonstret. non tam cogitare debem⁹ q̄si leuitate aliqua

factum sit. ut nunc alit teneat. & alit institutū sit. quā
fuit. ¶ quia tunc oportebat & ita salubre fuit. ut sic iube
ret. & sic teneret. nunc aū alia ee tempa. & aliud ee con
gruum. siue necessarium saluti humanę. De Conj-

Quidam putant ivgio. ly fi de 11 v9.
infidelū
paganoꝝ siue ~~infidelium~~ quoꝝlibet alioꝝ societatē
coniugium non ee. quāuis ecia scdm modū institutionis
diuine legitime facta fuerit. Dicunt em quia legitimū
dici non debet. qd sine fide factum ē. ¶ mihi interim n
occurrit ratio aliqua quom negare possint infidelū soci
etatē scdm diuinā institutionem factam coniugium non
ee. nisi forte simlit dicere uelint baptismu sacramentū
non ee. qd hereticō dat. uł accipit. quia fidelis non ē. neq;
ille qui dat neq; ille qui accipit. Et hac ratione contendant
sacramenta di non posse ad infideliū participationem
uenire. si sacramentum coniugii habere infideles non
possunt. aut solum coniugii sacramentum ceteris omnib⁹
excellentiō ee dicendum ē. si hoc solum ecia fidem pari
cipari non potest. Baptismi fidem sacramentū infidelis ha
bere pōt. & coniugii sacramentum infidelis habere n pōt
Ergo baptismi sacramentū unquo specialit signaculū fidei ē
infidelis habere pōt. & coniugii sacramentū quod non tam fidei
ē quam nature signum. non tam uirtutis indicium. quā ppaga
tionis instrumentum. eque fidelis & infidelis habere non pōt.
¶ baptismu unquuum sacramentum qndo infidelis accepit
dō accepit qua & si in alio infidelis fuit. ipsum tam sacram
tū scdm rectam fidei formam accepit. alioquin n illud scdm
rectam fidei formam accepisset. non utiq; accepisset siue fide
lis siue infidelis fuisset. Itaq; quia in hoc accipiendo fidei cont
rō non fuit. accepe illud potuit. quāuis scdm aliud fidelis n
fuit. Et ego dico quia quando infidelis uxorē ppt ppagationē
filioꝝ ducit. fidem thoro coniugali seruat. sociam diligit & custo

dat illa uuuentie ad alienam societatē transit non
quāuis in alio infidelis sit. quia non credat in hoc tamen
neq; contra fidē neq; cōt diuinam institutionē facit.
Sed auctoritas inquiunt dicit eiusmodi coniugia uera non
ee. ideo dicit quia omia que fidem sunt e uera si sunt
ad speciē. non sunt uera ad salutem. Et si uera sunt ad
ramenti formā. ad effectum tamen uirtutis e grē spūa
lis uera non sunt. Sic e de quibusdam aliis sacramentis di
ctum ē. quia uera non sunt. quando ab infidelibus parti
pant. nec solum ab infidelibus sī; etiā a fidelibus prauis e p
uerse agentibus indigne contrectant. De ipso sacramento
corporis xi dicit auctoritas. quia non ē uerū corpus xi qd con
ficit cismaticus. Verum alia auctoritas dicit. quia etiam
qui corpus xi uerba sacerdotis facere putant. e non uerum.
Et multa ad hunc modum dicta inuenium. Et dignū est
ut dicta scōy quantum possumus p omnia uenerem. et cre
damus uerum ee qd nobis ab illis dictum ē. in quibus pqs
locus ē spē uertatis. Itaq; dicamus ueritatem sacramen
toy di duplicē ee aliam idē insanctificatione sacramen
ti. aliam in effectu spūali. Dicit enim ueritas sacramento
rum e grā spūalis. que in ipsis e p ipsa sacramenta pcipit.
Quā ueritatē accipe non possunt. qui sacramenta di indi
gne pcipiunt. Secdm hunc itaq; modum scīptā sacra aliquo
tiens dicit. qd sacramenta di illis uera non sunt. qui ea in
digne pcipiunt. p eo qd sola exteri sacramenta tractando
aduertatē illoy que in grā spirituali constat non pungun.
Sic itaq; sacramenta di e in se uera sunt semp. quantū ad
eam que p uerbum di fit sanctificationē. e indigne trac
tantibus ac pcipientibus uera non sunt. quātū scilicet pinet
ad eam que in ipsis pcipit grē spiritalis participationem.
Itaq; uerum corpus e xpi non ē. qd conficit scismaticus. qa
cum corpe xpi sacramentū sit unitatis. in ipso unq; scisma

cuius sibi unitate non conficit. qui se ab ipsa unitate diuisit
Simili m̃ qui putant sola uerba sacerdotis ad corpis cpi con
secrationē sufficere & non etiā unā & conuersationē bonā
illo necessariam ee ad hoc ut illi fiat. & ad unitatē illi fiat.
q̄d p illum fit sacramentū di. qui hoc sic putant errant
qua sacramenta di. & carnes agni in peccato p̄manentes.
non sanctificant. quāius p illoz ministerium ad illoz sci fi
cationē sacramenta fiant. Sic g̃ dicim & de conugii sacra
mento qua sedm aliquid ap̄ illos recte uerum. siue ratū.
siue scm̃ non ee dr. qui solum sacramentū habentes. ut non
recte credendo ut praue uiuendo. ueritatē ei hoc ē uirtu
tē & effectum spiritalē accipe non merent. Dicit beat aū
gustinus qua sacramentū conugii omnib genib cōmu
ne ē. scitas aū sacramenta non ē nisi in ecclitate di nri. & in
monte sco ei. Item. Cum euglin p̄mū cepit p̄dicari gentes
gentilib. conuinctos inuenit cōiuges. Item. Si dns dimit
tende cōiugis solam causā fornicationis admittit & paga
nus coniugium dimittit phibet. consequens ē. ut paganus m̃
non subiaceat fornicationi. Quod ē g̃ intuitum q̄d beatus
Ambrosius dicit non ee ratum coniugium p̄ter dm. & ido non
peccatum ē dimissio ppt dm. si alii complent. Item beat
Gregorius dicit. Dimissio ppt dm. non ē peccatum. si alii con
iungat. in uirtute enī creatoris soluit ius matimonii. Sed unde
ut quidā phibant coniugium non ee eimodi. Q̄a unq̄t ductū ē.
non ē ratum coniugium p̄ter dm. & qua uerū ductū ē. in
uirtute creatoris soluto ē matimonii. ido g̃ coniugium ee ne
gantes qua ratum non esse dicit. & qua in uirtute creatoris
soluere dicit ius matrimonii. Sed adtendit q̄a in hoc potius
coniugium ee dicit. q̄n coniugium illud affirmauit si non
ratum. & simili m̃ q̄ dicit in uirtutem creatoris ius matimonii
soluere matimonium illic ee. & ius habere asserit. Q̄d utiq;
ius firmū staret. & non sine peccato negaret. si in maiori causa

sup ueniente soluerẽt. Si enĩ p̃ nullũ usus ibi fuit. quid necesse erat tantopẽ excusare eos. qui se ab illo iure p̃soluẽdo subtraxerunt. Si culpandus uidebat̃ etiã ille qui dimissus ẽ. nisi p causam maiorẽ excusaret̃. quom ille qui sine causa dimitteret. non iure accusaret̃. Hunc aũ quia debitum sacramenti coniugalis uerum fuit. sine causa omnino negari non potuit. Debet enĩ uir uxori. uxor uiro ut alt̃ ab altero non dissentiat. & si forte discesserit alt̃ ille qui deseruit̃ coniugii tamen sui & debitum inuiolatum custodiat. Ẽ causa dñi maior. aduersus quã nulla stare debet causa. hec cũ ledit̃. cont̃ eam nulli aliquid debet̃. In omni causa ius suum p̃dit. qui huic cause aduersat̃. Sub illa. & secũm illã quedam debemus. contra illã nichil. Dic tibi uxor tua. Xp̃iana factus es. ego te non sequor. quia idolã colis. quia parentum tuorũ ritum & consuetudinem abiecisti. ego ad alium eo. ut si ad alium non eo. tecum iam nõ eo. non te cognosco maritum. nx̃m negas. Huc t intende. Omnia creatoris soluit sol ius matrimonii. Nichil illi amplius debes. P̃. dedit ius suum. quia creatori suo. iniuriam fecit. Non tibi licuerat illam deserere. si ius suum inde non p̃didisset. Potestatẽ habuit in corpe tuo. & tibi non licuit tollere illi qd suum erat. donec ipsa creatori tollere uoluit qd suũ erat. P̃ quã aũ creatori suo iniuriam facere uoluit. iure ius suũ amisit. hoc de patre. hoc de matre. hoc de fratre. & sorore. hoc de filius & cognatus. hoc denq; de anima tua facere te oportet. Omnib; enĩ his aliquid debes. Si; p eo non commodum. Ecce pat̃ tuus. aut mat̃ tua. aut frat̃. aut sorr. aut etiã anima tua. ex una parte ẽ. & dicit unus aliquid tibi. Ego hoc amo hoc appeto. ad hoc intendo. uado ut hoc obtineam. hoc acq̃ram. hoc p̃ficiam. Veni p̃ me. assensi mi. coopare uoluntati meę. desiderio meo faue. Stat dñs ex altera parte. & dicit tibi. Ego hoc aduersor. detestor malicia tua

peccatum illud non m placet. noli assensum dare. malum
ē. non facias illud. ad me potū intende. m acquiesce. p me
uem. sectare q̄d suadeo. sequere quo p̄cedo. Clamat econtra
tibi pat̄ tuus. fili quomodo me deseris. Ego te genui. ego in
hanc uitā p̄duxi. ego alui. & nutriui. moribꝫ & disciplina
instrui. Dicit econtra tibi ds tuus. Ille te quidē genuit
sed quando genuit de meo genuit & accepit, q̄d tibi dedit.
Substantiam de meo generans ministrauit. sed uitam ge
nerato dare non potuit. Ego q̄d tibi de meo amē amministra
bat̄ p illum. solus uiuificaui sine illo. ego tibi dedi uitam tuā. dedi & mortē meam. Non ē mortuus p te pat̄ tuus
sic ego mortuus sum p te. ut tu uiueres inme. Non me in cau
sa p̄celere debet. qui ingrā & beneficio amē ire non potuit. Non
g illum audias contra me. non illum sequaris. in eo q̄d michi displicet. nichil illi debes nisi ppt̄ me. a quo
nichil accipere potuisses n datum fuisset ame. hoc dico. hoc
intende. Si quando tale aliquid contigerit. siue pat̄. siue
mat̄. siue frat̄. siue soror. siue uxor. siue filii. ad hoc ampli
dico. etiā si anima mā auertere uoluerit nos ad o mō. non
debemus illam audire. nec ad illam intendere neq; sequi
desidera illi. Augtin nob clamat. Qui non dimiserit patrem
aut matrē. aut frēs aut sorores. uxores. & filios. ad huc aū & a
animam suam ppt̄ me. non ē me dignus. Omnis pietas illic
impietas ē. ubi ad hoc pius sis. ut impi efficiaris. Unde g q̄a
contra causam di nulla causa stare pot. immo nec causa
etiā ē que illi aduersat̄. que summa & sola ē. Ad hunc mo
dum dimissio ppt̄ dm non ē peccatum si alii coniungit.
iniuria tñ creatori solui uis matrimonii. Si infidelis di
scedit. discedat. Non ē subiectus seruituti frat̄ mei modi.
Seruituti subiectus ēet. si ut trahere ē inuit. ut teneret ē
non uoluntari. Nichil illi debet. siue discedat. siue mane
at. Ded uis suum. qui creatori iniuriā facit. Sig discedit

infidelis discedat. nichil ad nos. ℌon cogit fidelis quasi aliquo debito obligat. aut sequi discedentē. aut sustinere contemptentē. non ē subiectus seruitutī. lib ē ut faciat quod uult. tantum in dño. Ducat uxorē si uult. ille ē si femina ē nubat. Quā societatē uult eligat. non tenet debito prioris societatis. sed cui uis solutum ē ppt̄ iniuriam creatoris. Que enī iniuria creatoris non solu tunc excusat fidelem. qñ ab infideli ppt̄ dīm dimissus alteri sine culpa iungit̄. ſ. tunc etiam excusat. quando ipse fidelis magis societatē fidelē eligens infidelem cohabitare quidem nolentem sed fidem recipere renuentem xp̄ianam deuotionem detestat̄. Siue enī discedat siue manere eligat infidelis. nichil illi debet qui fidelis factus ē. ℌemo illum cogere potest. qñ faciat q̄d uelut̄ iniuria creatoris solutus uis matrimonii. non pot̄ iam infidelis ab illo quicquā exigere qua nullo debitum suum petitum. ℌ quā creatori id q̄d debet reddere contemptum habet iam fidelis causam quam uiste negare potest etiam id q̄d p̄ debuit. & q̄d ad hunc quidem debuisset. si causam nō ueniret̄ & debitum ipsum soluentem non habuisset. Ergo lib ē fidelis si socium fidelem eligere uult nemo illi phibere potest. tamen si patit̄ infidelem cohabitare ~~uoluntatē~~ uolentē. op̄ p̄fectionis facit ad lucrandum proximum suum sicut dicit apl̄s. Sanctificatus ē uir infidelis p̄ mulierem fidelem. & uterum mulier infidelis per uirum fidelē. Si q̄ fidelis infidelem consentientē cohabitare ad hoc patitur ut inde infideli faciat fidelem suum faciat siue non faciat. quantum in se ē. lucratur animā fris sui. & implet opus pietatis. Si aū pati non uult detestans infidelitatem eius. non ē subditus seruitutī eiusdem fratr. ℌemo illum cogere pot̄. si uult quin infidelem deserat. neq; phibere etiam si uoluerit. quin se fideli ciuin

gat. Infideli peccatum ē qui fidelem respuit. cui culpa
solui uir matrimonii. ita ut iam exigere uire non possit.
qd si exigeret sine iniuria negare non posset. Culpa q̄ppe
infidelis fidelem adebito soluit. sicut econtrario infidelis
fidelis infidelem debito reste astringit. Itaq; non peccat
fidelis si alteri se coniungat. quo uiuente matrimonii adhuc
infidelem solutus ē. Si infidelis etiā dereliquit sine culpa
alienam societatem non appetit. quē adhuc uir matrimo
nii & debitū cōiugalis federis erga fidelem astringit. Ergo
non potest adulterium uocari. si fidelis alteri coniungit. In
fidelis aūi etiā dereliquit crimen adulterii incurrit. si alii
copulat. Preterea si fidelis etiā abeo qd̄ licet p̄piculo paritu
rundo se tempt. p̄fectius op̄ facit. ad qd̄ tamen nullate
nus cogi pot. qua non debitū opus ē. Si carnalis officium.
sic dicit beat̄ Augustinus in libro de adulterinis coniugiis.
Discessionē fidelis ab infideli dirimi phibet. quia non ē iniusta
coram eo. Si apls̄ cōsilio carnalis non solum ne dimissi scan
dalū hareāt. Si etiā aliena cum alia coniugia ceciderint. adulterinis nexibus colligant. difficillime ab infide
litate resoluant. Itaq; adulterium cōmittit infidelis si
alteri se sociat. qua debito prioris pacti. solui non ē. Sed
dicis. Ecce infidelis quicūq; paganus siue iudeus xp̄ianus
efficitur uxorem q̄m p̄o habuit qua eū ad fidē sequi noluit. sibi libitate dereliquit. & aliam fidelem ducit. Pri
or spretam se uidens alteri nubit. adulterino nexu se alli
gans. coniungit. Preterea ut compuncta infidelitate suam hor
rere incipiat ad fidem ueniat. xp̄iana efficiat. Quid de hac
uolenta nubere faciendū ē. Continere non potest. Exposti
lat ab ecclia ut aut uiri sui recipiat. aut alteri nubere
concedat. Quid illi dicet ecclia. Si uiri sui illa reddit. sol
uit matrimonii q̄d xp̄iana sanctitate firmatum ē. & ad
ulterium facit eum cū uiuente uxore sua. qua fidelis fidelē

legitime duxerit alteri copulãr. quod omnino fieri non licet
Ergo non reddit illi ecclia maritum suũ. Quid ḡ illi dicet.
Si duxerit illi ut alteri nubat. adulteram eam facere uidet. que non dum soluta alege uiuentis uiri cum altero
coniugium copulare concedit. Non ḡ aliud sup̃ ee uidet.
nisi ut hanc mulierem ecclia adcontinentiam seruandam
cogat. que peccato suo obligata uidet. ut nec suum habere
possit nec alterum. ℣; si hoc ecclia fecerit. contingere pot.
ut scandalizent mulier illa a fide abhorrens xpiãnam
adinfidelitatem reuertat. Alie quoq; mulieres siue uiri.
uinfidelitate constituti. quarum mariti a quoy uxores
iam adfidem transierunt. a ipsis derelictis cũ aliis fidelibus coniugia iuerunt. Hoc cognito adfidem xpiamã uenire ꝓmiscant. a subsequat̃ ꝑditio multoy dum fidẽ fugiunt. qua continentes ee ul' nolunt ul' non possunt. Postremo si mulier usta pr̃ ꝓceptam gram̃ baptismi de pori peccato abudicat. uidet̃ imperfecta fuisse gra a non totum qd̃ ꝑcedebat inculpa lauacro regenerationis ablutum. nec uerũ iam ee quia uetera transierunt. a noua facta sunt omnia
Ꝑpr̃ hoc libatam uidet̃ mulier hec pr̃i qua fidẽ ꝓcepit. a sacramentum libertatis a nouitatis induit. ut deinceps pori copule
teneat̃. Iustum enĩ e. ut quã iniuria creatoris obligauit. reuerentia nunc a fides eo absoluat. Ꝑpr̃ hoc non phibet ecclia etiã
si continentiam seruare noluerint. cum alio matrimonio
copulari. Potest aũ queri si contingat eũ qui por adfidẽ uenit
coniugale copulam non inuiuisse. donec cum alĩ qui infidelitate remanserat, fuit, sequat̃. quid ecclia debuerit facere debeat. ℣; dubium non e. tales ꝓtim infide unũ facti fuerint
si continere noluerint. inipsum redire debere. ac denuo xpiana deuotione conuenire aporis matrimonii. qd non sine
creatoris instructione inierant debitum ꝓsoluendum. Hoc
etiã queri pot. si is qui prior adfidem uenit matrimoni

alligatu. ille qui unu infidelitate ~~posita male unctu~~ remansit
in illo cu nexu ad ulteriora uinxerat adfidem partē subse
quatē. utrū ecclia tolerare debeat. ut p̄ fidem susceptam
simul maneant qui unu infidelitate positu male unctu sue
runt. ſ; eadem grā uiuente & uetera omnia delente
nichil impedit quin bene in xp̄o simul p̄maneant. qui ex
tra fidem male sociati fuerunt. De his enā queri p̄ot. qui unu
fidelitate constitutu cognatas suas ducunt. aut alias q̄s
cunq; quib⁹ lege xp̄iana sociari non poterant. si forte si
mul ambo adfidem uenant. utrū ecclia eiūmodi copulam
tolerare possit. ſ; alia ratio huic ē. quia baptismu grā culpā
delet non naturam. In baptismo q̄d generis ē. in natā sancti
ficatē. q̄d cruminus est. in culpa excusatē. p̄ter xp̄iana religio
concedere non debet. cum ad iudicium ei⁹ p̄uenerit. q̄d ex
tra ipsam quidem inchoari ſ; in ipsa non debet tolerari. Hec
uero que supra memorata sunt siue de utroq; sexu simuli
m̄ pensanda sunt. siue sciluet uir mulierē. siue mulier uirū
infide xp̄i p̄ueniat. De Consanguinitate. et gradib⁹ cōsanguinitatis.

Primo gradu superiori linea communit patr̄ matr̄ natus ſ.
inferiori filius & filia. Quib⁹ nulle alie p̄sone iunguntē.
Secō gradu communit superiori linea auus aua. inferiori ne
pos nepta. In transuersa fratē sorores que p̄sone ~~subsequentibus~~
duplicantē. auus enī & aua tam ex parte quā ex matre accipi
unt. que p̄sone subsequentib⁹ quoq; gradib⁹ simulitē p̄supbia
cor que in quo gradu subsistunt. ipso ordine duplicantē.
Iste p̄sone in secō grado idō duplices appellantē. quia duo
auu & patruus ē. & matruus. Item duo genera nepotum sunt
siue ex filio. siue ex filia. p̄creatis fratē & sorore ex transuerso ue
nuntē. idē. aut fratē patris. aut fratē matris. qui aut patruus
aut auuncul⁹ nominantē. Qui & ipsi hoc ordine duplicantē.
Tercio gradu uenunt supra pauus pauia. unfia. pnepos. pnep
tis. & obliquo fratis sororis filius ul filia. Patruus amita. deest

patris frat̄ & soror auunculus matertera matris frat̄ & soror.
Quarto gradu uenunt sup̄ abauus abauia. insra abnepos
abneptis ex obliquo frīs idē sororis nepos neptis. Patruelis so
ror patruelis idē patrui filī. ut filia. consobrinus consobri
na idē auunculi & matertere filī ut filia. Amitīn amitī
na. idē amite filī. ut filia. Itemq; consobrini qui ex duab;
sororib⁹ nascunt̄. Quib⁹ accrescit patruus magnus amita
magna. idē auu paterni frat̄ & soror. & auunculi magni am
matera magna. idē auuę tam patrę quā matrę frat̄ & so
ror. Quinto gdu uenunt sup̄ quidē atauus atauia. in
fra adnepos adneptis. ex obliquo frīs & sororis pnepos pnep
tis frēs. patrueles. sorores. patrueles. Amitini amitinę con
sobrini consobrinę filī ut filia. q. ppius consobrinus consobri
na. idē patrui magni amitę magne. auunculi magni
matertere magne filius ut filia. Quib; accrescunt ppatru
us & pamita. Hi sunt pauu matrui frat̄ & soror. pauunculus
pmatertera. Hi sunt pauę patrę matrę q; frat̄ & soror.
pauaq; matrui. Hec species nec alīs gradib; qua scripta ē.
nec aliis uocabulis declarari pot̄. Sexto gradu uenuit sup̄
atauus atauia. infra atrinepos atrineptis. ex obliq frīs sororis
adnepos. adneptis. frīs patruelis. sorores matruelis. Amiti
ni amitinę consobrini consobrinę. patrui magni. amitę
magnę auunculi magni. matertere magne. Hepos neptis
ppatrui consobrini filius ut filia. qui consobrini appellent̄.
Quib; extat accrescunt ppatrui pamitę. pauunculi. pma
tertere filī ut filia ad patruus ad amita. Hi sunt abauę
patrę matrę q; frat̄ & soror. abauq; matrui. Hec qq; explana
ri amplī non possunt. qua ipse auctor dixerunt.

Septimo gradu qui sunt cognati linea Gregorius ff.
sup̄ insra q; ponb⁹ nominib; non appellant̄. ſ; extranea
linea continent̄. frīs sororis adnepos adneptis consobrini fi
lii filieq; successionis. Idcirco gradus septem constituti sunt.

Hi 5 abaui patrui frat̄ & soror. abauunculus. abmatertera.

qua ulteri⁹ prerum natam nec nomina inuenuri. nec una suc
cedendi⁹ ꝑpagari pot̄. Inhis. vii. gradib⁹ omnia ꝑpinquitatū
nomina cōmentur: ultra quos affinitas inuenuri. nec suc
cessio. pot̄ ampli⁹ ꝑpagari.

Consanguinitas dum se paulatim ꝑpagari non ordini
bus dirimens usq; adultimū gradum subtraxerit. & ꝑ
pinquitas ee desierit. tam rurs⁹ lex matrimonii uinculo re
petit. & quodam reuocat fugientem. Jdo au usq; ad sex
tum generis gradum consanguinitas constituta e. ut sic
sex etatib⁹ mundi generatio & hominis stat finit̄. ita ꝑpin
quitas generis tot gdib⁹ terminet̄. Hoc m filii & filia qd̄ e
frat & soror: ipse sit truncus. illis seorsum seuncti. extra
duce illi⁹ trunci egrediunt̄ isti ramusculi nepos & nepti
pm⁹. pnepos pneptis scds. abnepos abneptis tert⁹. adnepos
& adneptis quart⁹. trinepos & trineptis quint⁹. trinepotis
nepos & trineptis neptis sext⁹. Quomodo cōputandi sunt
progeniem suam unūquēq; gradus consanguinitatis.
ad septimam, ob seruare decretum generationē. & quā
diu se agnoscunt affinitate ꝑpinquos. ad coniugale copu
lam accedere denegam⁹. Quod si fecerint sepent̄.

Alexander epc̄ seruus seruoꝝ dī omnib⁹ epis & clericis
nec non iudicib⁹ ꝑualiam constitutis. salutē & bene
dictionē aplicam. Ad sedem aplicam ꝑlata quando nou
it exorta de gradib⁹ consanguinitatis. qua quida legum &
canonum impiti ecclīastici more numerare nituntur
nouo & inaudito errore. affirmantes qd̄ germani fres &
ut sorores imō se sint in sexta generatione filii eoꝝ ut filie
m quarta. nepotes eoꝝ ut neptes in sexta. taliq; m progeniem
computantes. & eiusmodi sexto eam gradu terminantes. di
cunt deinceps uiros acmulieres imō se ꝑse mutuatia iura

contrahere & adeo modu pphanū errorē confirmandū. inar
gumento assumunt. seculares leges quas iustinian' imp
ator promulgauit de successionib; consanguineor. Quib;
confisi ostendere moliunt. fres usq; gradu ee numerato
filios eor; unquarto. nepotes usq; sexto. Sic serie genealogie
terminantes numerationē scor; patrū & antiqua ecclie
computationē ad nos usq; pductam. puersa quadam cal
liditate disturbare nituntur. Hos ū dō annuente hanc q̄st
onē discutere curauim'. unsynodo habita unlateranen
si consistorio. conuocans ad hoc op' epis & clericis. atq; iu
dicib' diuersarū puinciarū. Deniq; diu uemulans legib;
& sacris canonib; distincte. inuenimus. obaliā atq; aliā
causam alterā legum. alterā canonū. fieri computatio
nē. In legib' siquidem obnichil aliud ipsor; graduum men
tio facta ē. nisi ut hereditas ut' successio abuna adalterā
psonam unū consanguineos differat. Hac ḡ de causa qua
hereditates nequeunt deferre nisi de una adalteram p
sonam. idō curauit secularis imp'ator ut' potestas insin
gulis psonis singulos pfigere gradus. Quia ū nupte non
ualent sine duab' fieri psonis. idō sacri canones duas in
uno gradu constituunt psonas. Vtraq; tamen computa
tio si attente ac subtilit fuerit pspecta. idem sensisse
& eandē ee unsententia atq; adeundem terminū con
uenire manifestum erit. Iustinianus namq; usq; adq̄m
gradū consanguinitas ipsa pdurat. unsuis legib; nondu
finiuit. canones ū ultra septem nullam numerare gene
rationem. sexto quippe gradu determinato. unpsis le
gib' sub inuolut imp'ator. Hactenus ostendisse sufficiat
quē admodum grad' cognationis numerent. Hamq; ex
his palam ē. intelligere quē admodum ultiores gradus
numerare debeamus. Generatio quippe psonē gradu
adstruit. Ecce in his breuib' ubis aptē ostendit tales grad'

qualesʃ iſti cõputant. ſi non tantum uſq; ad ſex ultiores gradus
numerandos eſſe decernat. Vbi enim ultiores gradus apte
inducat non ſex tantum ee gradus. ſex finitus ſed ad huc ee
alios numerandos. Vt g uendicet leges ſint. e ueraces ſint
canones. ducamus hoc qd uerius habet ſcilicet qd nomen
minatã conſanguinitas in huiʒmodi. vi. etiam ẽminatã. ſecdm
canones in ſeptimo gradu. Vtraq; em̃ computatio ſic ſupius
diximus uno fine concludit. Hamq; duos gradus legales
unũ gdum canonũ efficiunt. Fr̃s uraq; qui ſecdm ſeculares
leges dicunt. in ſecdo. uxta canones numerant in primo. filii
frm̃ qui illuc numerant in quarto. huc computant in ſecdo.
Hepotes ũ qui ibi in ſexto. iſthuc numerant in tertio. Sic de ceteris
qui in legib⁹ ſcribunt. in octauo e undecimo. in canonib⁹ diſ
ſinunt in quarto e in quinto. aliq; hoc m̃ de reliquis ſciendũ
e. ut qui ſecdm canones dicunt in ſexto. ul in ſeptimo. ſecdm
leges accipiunt in duodecimo ul xo ũ. Ham in ſeptem gradib⁹
ſi canonice e uſualiter numerant. omnia ꝓpinquitatum
nomina continent. ultra quos nec conſanguinitas inuenit
nec nomina retinent nec ſucceſſio pot amplius ꝓrogari nec
memoria aliqua generatione recordari. Hec ũ in hac cõ
putatione conſanguinitatis aliqua de hinc ualeat ambi
guitas remanere. aliam qua quidem facium numera
tione in hac etiam diſputatione diximꝰ fimendam. Sunt
enim qui de qui non affirmãt. ſi filius ex fratre uel de patruelib⁹ ul
conſobrinis genealogiam numerare incipiunt. ducentes
filios fratrum in prima generatione computare debere. qa
fr̃s quaſi quida truncus ex quo ceteri ramuſculi oriantur
existunt. Sic nec iſta graduum computatio ſi bene in
telligenda fuerit. a rea qua ſupi⁹ expoſuimꝰ in ſententia po
terit eſſe diuerſa. Lib⁹ tcio. inſtitucionũ ſexto capit de gra
Hoc in loco neceſſarium e exponere dib⁹ cognacionis.
quemadmodũ gradus cognationis numerent. Quamre

inp̄mis ammonendi sumus cognationē aliam supra numerare. aliā infra. aliam extransuerso. que etiā exlātere ducit̄. Supior cognatio ē parentum. inferiore liberoꝝ. extransuerso frm̄ sororꝝ. ue eorꝝ qui quę ue ex his p generant̄ & conuenient patruꝰ. amit̄. auunculi. matertere. Et supior q̄dem & inferior cognatio a p̄mo gradu incipit. at ea que extransuerso numerant̄ ascdō. p̄mo gradu ē sup̄ pat̄. mat̄. infra filꝰ filia. Secdō supra. auus auia. Infra nepos neptis. extransuerso frat̄ & soror. Tertio sup̄ pauus. pauia. infra pnepos pneptis extransuerso frīs sororis q; filiꝰ. filia. & conuenient patruus amita. auunculus matertera. Patruus ē. frat̄ patris. que̅ greci napac uocant. Auunculus ē matris frat̄. qui ap̄ eos ꝓp̄e ομοιοτητα appellat̄. & primi scue ευθεγγονοι dicunt̄. Amita ē patris soror. & matertera ē. matris soror. Consobrinus consobrina. idē quiq; ul' ex fratrib' aut sororib' p generant̄. Sunt quidā qui recte consobrinos eos ꝓprie putant dici. qui ex duab' sororib' p generant̄. quasi consobrinos. eos ū qui ex duob' generant̄ fratrib' ꝓprie frīs patrueles uocari. Si aut ex duob' fratrib' filie nascunt̄ sorores. patrueles appellant̄. At eos qui ex fratre & sorore p genē̄ant̄. amitinos ꝓprie dici. Amitine filii consobrinum te appellant. si fuerit tua amita. Item amitę tuę filii consobrinū te appellant. tu illos amitinos. Quinto gradu sup̄ atauus atauia. infra abnepos abneptis extransuerso frīs sororis q; pnepos pneptis. Et conuenient̄ p patruus pamita. idē̄ pauus frat̄ & soror. pauunculus p matertera idē̄ pauus frat̄ & soror. Item fratris patrueli sororis patrueli consobrini. & consobrine. amitini. amitine. filius filia ꝓpior consobrinus. sobrina. Hii sunt patrui magni. amitę magne. auunculi magni. matertere magne. filius filia. Sexto gradu sunt supra trauus trauia. Infra trinepos trineptis. Extransuerso frīs sororis q;

ábnepos abnepotis. Et conuenienter abpatruus abamita. idē ab
auu. frater & filia. Item consobrinus sobrine qui quę ut ex fratrib⁹
ut sororib⁹ patruelis ut consobrinus ut amitas p generantē filius
filia. Hactenus ostendisse sufficiat. quēadmodum gradus cog
nationis numerentur. Hamq; ex his palam intelligere quem
admodū ulteri⁹ quosq; gradus numerare debemus. Quippe
semp generata quęq; psona gradum adiciat. ut longe facili⁹
sit respondere quanto quisq; gradu sit quā ppria cognationis
appellatione quemq; denotare. Epystola Constan-
Gregorius papa requisit, trinoportitani qui
ab Augustino anglor gentis epō quota generatione fideles
deberent copulari dispensatorie sic rescribit. Quędā lex roma
na urbe plublica promittit. ut siue frater & soror seu duor frm
germanor ut duarū sororū filius & filia misceantur. sic exprimen
to deducim⁹. ut tali conjugio sobolem non posse succrescere
Vnde necesse e. ut iam quarta ut quinta generatione fide
les iungantur. Item iohes ducit. Verum pt multum
tempis a fālice messane sicilie psule requisit unū augustino
scripserit. ut anglor quarta generatione contracta matrimo
nia minime solverentur. humillim⁹ papa gregorius ut cetera
talem dedit rationē. Quod scripsi anglor genti epō augu
stino alumpno uidelicet ut recordaris tuo de consanguin
itate conjunctione ipsi & anglor genti quę nup. ad fidē
venerat. ne abono qd cepit metuendo austeriora revelaret
specialiter non generaliter certissime scripsisse me cognoscas.
Vnde & in omnis romana cuitas tres⁹ exsistit. nec ea intuen
tione hec illis scripsi mandata ut pt quā firma radice insi
de fuerint solidari. si insita ppter consanguinitatē minus
ta fuerint non separentur. aut insita affinitatis lineam inde usq;
ad septimā generationē iungantur? si; qd adhuc illis nephas
existentib⁹ eis primum illicita consentire. et eos uerb⁹ ac ex
emplis instruere. & quę pt de talib⁹ egerint rationabiliter

æ fidelit excludere oporteret. Nam uacca aplm qui ait. lac dedi uob potum non escam. ita illis modo non postris ut pfectum ē tempib renenda indulsimus. ne bonum qd infirma adhuc radice plantatū erat excideret. ꝙ aliquā tutū firmaret. æ usq; ad pfectionē custodiret. Hec g ego iohannes idcirco pstringenda curaui ut hii qui occasione noue dispensationis illicita matrimonia contrahunt, eruditissimum uirū causanti non generalit quare generationis copulam censuisse. immo uenialit simulq; tempalit pmisisse cognoscant. Hacharias papa Capitu

Asserentib hominib de germania lo Primo. u partib. dicit qd beate recordationis papa gregor diu eis ad religionē xpianitatis duuna gra illustrante licentia dedisset. æ in quarta sese copulari generatione. qd quidē xpianis licitum non ē. dum usq; se cognouerint. Sed dum rudes erant inuitandi ad fidem. qmquā minime scriptū repimus non ambigam. Capitulo Quinto.

Et consobrinam, neptem. nouercam. fris uxorē uel de ppria cognatione. uel quā cognat habuerit. nulli audeat sibi in coniugio copulare. Si qs huic tali nefario coniugio cuenerit æ in eo pmanserit. sciat se aplice — auctoritatis anathematis uinculis ee innodatum. æ nullus sacerdos tribuat ei communionē. Si uero conuers duus q; fuerit tali copulatione. digne penitentie submittat. ut sacerdos loci considerauerit. Decretū Gregorii minoris

Siquis fris uxorem duxerit in coniugium. anathema sit. Siquis nouercam aut nurum suam duxerit. anathema sit. Siquis de ppa cognatione uel quā cognat habuerit duxerit in coniugium. anathema sit. Beda in historia an

Si debeant duo germani fris gloꝛ. Interrogatio Augustini singulas sorores uxores accipe. que sunt a illis longa pgenie generate. Responsio gregorii. Hoc fieri omnib modis licet.

Nequaquam enim in sacris eloquiis inuenit. qd huic capitulo ē
traducere audeat. Capitulo xxxvii. Greg respondit.
Cum uero nouerca misceri graue facinus ē. Augustino.
Qua in lege scriptum ē. turpitudinem patris filius non
reuelabis. Neq; enim turpitudinē patris filius reuelare potest
sed qua scriptum ē. erunt duo in carne una. qui turpitudinē
nouerce que una caro cum patre fuit reuelare psumpserit.
profecto turpitudinē patris reuelauit cum cognata quoq; fris
cōmisceri phibitum ē. qua p conuunchonem porrem caro fris
fuit facta. pquare etiā scs Johannes baptista capite trun
catus. & scō martirio consummat ē. De affi[illegible]
Gregorius seruus seruoꝝ dei uenerabili fratri
carali[illegible]tano. fraternitatis tue studiose sagacitati supaman
de quas debeo refero grates. qm quesisti que debuisti. iocundū
me reddidisti. Unde placide adinquisita respondeo. Sedem
aplicam consulere decreuisti. simulier copula nuptiali ex
traneo uiro uincta cognationi ei pruneat. si eo defuncto cog
nato maneat eadem. ut si sub alio uiro cognationis uocabu
la dissoluant. ut si suscepte soboles possint legitime adporis
uiri cognationis transire copulam. Est enim uerbum dni ua
lidum & forte. durabile ē. pseuerabile ē. immutabile ē. non
momentaneum. non transitorium. Aut aut ipse ipsa ueritas
qui ds ē. uerbu di. celum & terra transibunt. uerba mea aut
non transibunt. Ante qm ds uir homines incarne appare
ret. eo inspirante dixit adam. Quam obrem relinquet homo
patre suu & matre sua. & adherebit uxori sue. & erunt duo in
carne una. Cui non contra dixit dns. Unde cū ueritas orire
detur ira immutabilis inhumanitate apparuit. immo iuga
tum ē. si licitum esset homini uxore relinquere. Qd phibens
fieri uetuit. preter si fornicatio sola excluderet copulam ma
ritalem. Unde paulo statim in medium eande ipsam sententi
am quam ante scta manens cū patre uerbum inspirauit u

in adam ipse confirmans qđ ipse primus protulit homo. quã obrem relinquet homo patrem & matrẽ & adhereb⁹ uxori sue & erunt duo in carne una. Si una caro fuerit. quom poterit aliquis eor⁹ ꝓpinquus primere unu si non puncat alteri. Quod minime fieri posse credendum ẽ. Nam uno defuncto insup̃stite affinitas non delet̃. nec alia copula conjugalis affinitatem prioris copule soluere potest. Si; nec; alteri connunctionis sobolem placet adipsius affinitatis prioris siquidem transire consortium. ꝓeo qđ uerbum dñi ualidũ ẽ & forte. & ut unusquisq; dicit ꝓpheta. quo ipse dixit & facta sunt. ipse mandauit & creata sunt. statuit ea in eternum & unsclm seculi. p̃ceptũ posuit & non p̃teribit. Non pot̃ uerbum suum aut; p̃ceptum efficere. duo in carne una & masculum & feminam. qui innumeram multitudinem secus utriq; non destitit secum facere unum. sicut ꝑse uerus dixit. Non phis tantum rogo si; phis qui credituri sunt ꝑ uerbum eor⁹ in me. ut unum sint sic tu pat̃ in me. & ego in te. ipsi in nobis unum sint. Siquis temerario ausu & sacrilego. inde functo quesierit ꝓpinquitatẽ ut sub altero affinitatis uocabula dissipare. ut susceptam sobolem alteri⁹ copule credens le cum se sociari ꝓpinquitatis ponis. huic negat uerbum dñi ualidũ ẽ ut forte. & qui talem facile ut ita ne locet̃ quesierit dissolue re. huic non credit ũbũ dñi manere in eternum. Conspice terra ex quatuor locis distantib⁹ magna utrica pedine & confectam & conglutinatã. finge cuicũq; figure ut immensitatis corp⁹ uolueris. Ex Concilio Magontiensi.

Sane consanguinitas que inꝓpo uiro obseruanda ẽ. hec minime in uxoris parente la de lege nuptiarum custodienda ẽ. qua constat eos duos fuisse in carne una. communis illis utriq; parentela ee credenda ẽ. sic scriptum ẽ. erunt duo in carne una. Ex Concilio Gabilonensi.

Contra dicimus qq; ut in quarta ut quinta sextaq; gene

ratione nullus amplꝰ coniugio copulet. ubi aũ pꝛ inductũ factum fuerit uinculum sepet. Hycholaꝰ costantiensi epo

Salomoni

Scisciatur a nobis sanctitas una si aliquis homo comma tres spuales habere ualeat una pꝛ alteram. inquo fraternitatis tua meminisse debet scriptum ee. erunt duo in carne una. Itaq; cum constet quia uir & uxor una caro pꝛ conubium efficiuntur. restat nunc utrum cõpatrem constituat illi mulieri cui matrimonio assumpta uxor commatrem ee uidebat. & ideo quia quę cõmatr erat ei cui idem una caro fuerat, effectus. De spirituali Germanitate.

Si quis cum cõmatre spuali fuerit fornicatꝰ. anathematis sit sicut punit uetus. Simili aũ & illum pmulgamꝰ qui cum ea quam de sacro fonte baptismatis suscepit aut cum illa quã ante epm tenuerit cũ sacro crismate fuerit uncta fornicationis ꝓpetrauerit scelus. Leguman tam si habuerit. non dimittere cogatur uxorem. Ex Con

Ductum ẽ etiam nobis quasdam filio babilonensi. semuas desidiose. quasdam ũ fraudulenter ut auus suus separent ꝓpriosq; filios coram epis ad confirmandum re muisse. Vnde nos dignum ducimus. ut siqua mulier filiũ suum desidia aut fraude aliqua coram epo tenuerit ad confirmandum. ꝓpter fallaciam suam aut ꝓpter fraudem. quamdiu uiuat penitentiam agat. & auro tamen suo non sepet. Ex Concilio Magonciensi.

De eo qd interrogasti si ille qui filiolam suam duxit in uxorem & de eo qui concubinã cum cõmatre sua spuali. & de eo qui filium suum baptizauit. & cui uxor eũ de fonte suscepit ea ratione ut discidium coniugii fieret. si pter ea inita copulatione ꝓmanere possent. de talibus sic respondendum ẽ. Si filiolã aut cõmatrem suã spiritalem aliquis in coniugio duxerit. sepandos eos ee iudicam. & grauꝑ peni

tentia plectendos. Si aũ coniuges legitimi unus, utrambo ex
industria fecerint ut filium suum de fonte suscipiant. ut di
scidium fiat. tale consilium damus. Si nupti manere uolue-
runt bonum ẽ. si aũ. grauis penitentia insidiatori injun
gat. & simul maneant. & si nupti uxorem puellator con
fugii acerrima penitentia multet. & sine spe coniugii ma
neat. Ex Concilio Tyburiensi.

Qui spiritalem cõpatrem habet cui filium uel filiam de la
cro sacri fontis accepit. & uxor ei commari non ẽ. licet ei
defuncto compatre suo ei uiduam ducere in uxorem. si nullum
habent ppinquitatis gradum. Quod enim ẽ humanũ non possunt
coniungi quos nulla primitas carnalis. uel congenerano secer
nit spiritalis. V Loem.

Simili ratione qui spiritalẽ habet compatrẽ gener ei fieri
non phibet. de illa dũtaxat filia quã ipse de sacro fonte
non suscepit. Spiritalium quoq; parentum idẽ compatrum
filii uel filie. ante siue pt compatrinitatẽ genitalegitime con
iungi possunt. pret illas psonas quib; compatres existunt. qa
spiritalem filiam patris sui nemo uxorem ducere pot. quãuis
filiam eius qui compatrẽ patris sui. si filiola patris sui non su
it uxorem accipe non phibeat. Quid distet inter cogna-
tionẽ siue consanguinitatẽ affinitatẽ et spiritalem ger-
manitatem.

Tria sunt quedam. idẽ consanguinitas affinitas. & spiritalis germanitas. in quib xpianoy coniugio
lex inducta ẽ. consanguinitas ẽ. inter eos qui iunguntur secdm li
neam generis. Affinitas ẽ. inter eos qui genere quidem iunct
non sunt. & tamen mediante genere sunt sociati. Verbi gra
filii fratris mei consanguineus meus ẽ. uxor ei que de meo ge
nere non ẽ. ipsum qui ẽ. de genere meo affinis facta ẽ. & e
go illi. Qui g de aliena cognatione uxorem ducit. cogna
tos suos illi affines facit. & est inter mulierẽ & cognatos u
ri. siue inter uirum & cognatos mulieris non quedam con

sanguinitas ꝙ affinitas in qua similit̄ ut in consanguinitate
te contractus matrimonii phibet̄. In consanguinitate usq; ad
septimum gradum conuugia uetita sunt. Quedam tamen
sept̄ in sexto gradu. quedam ū in septimo phibitionem ter-
minare uident̄. Ambigua ē eni locutio. cum dicit̄ qđ usq; in
septimum gradum conuugia copulari non p̄mittunt̄. Potest
enim ꝙ sic intelligi qua usq; ad septimum quide phibent̄ sed
in septimo concedunt̄. ut qua septim̄ gradus ultimus ē. in quo
phibent̄. ꝙ p̄ quē p̄mittunt̄. Quidam p̄mo gradu posuerunt
filios. scđo nepotes. tertio pnepotes. quarto adnepotes. quinto
abnepotes. sexto trinepotes. septimo trinepotes nepotes. In hunc
modum septimus gradus in phibitione continet̄. Qui aū patre
ꝙ matre radicem generationis ē ducunt filium aū et filiam
quasi truncum generationis constituunt istum nepotū p̄mū
gradum computandum censent. Sedm quam acceptionē ille
gradus qui in superiori dispositione septimus fuerat. in hac sext̄
ē ostendit̄ gradus consanguinitatis. quamū ius tendat̄ sursū
ꝙ deorsum copulam coniugalem non admittit. sic̄ de filio ad
matrem ꝙ oīs qui sup̄ sunt ē hoc ē unam p̄auam. ꝙ cetera
ꝙ de matre ad filium. ꝙ oīs qui infra sunt. hoc ē. nepotem pne
potem ꝙ tunc simlit̄ de patre ad filiam ut de filia ad patrem
sup̄ et infra consideret̄. Qua p̄p̄t̄ eos unū qui a latere descendunt.
gradus consanguinitatis in matrimoniis computant̄. Quidam
affinitat̄ quo gradu terminare uoluerunt. alii usq; ad sep
timum sic̄ ꝙ consanguinitat̄ obseruandam ē iudicauerunt.
Spiritalis aū germanitas siue p̄pinquitas hoc modo custodit̄.
Homo commatrē aut filiam spiritalem uxorem ducere pot̄.
Simili modo mulier compatri suo aut filio spirituali uxor ē
non pot̄. filius quoq; commatrē patris ul filiam spiritalem
uxorē p̄hibet̄. habere. Et simili filia compatri matris sue
aut filio spirituali uxor ē non pot̄. Ex Concilio Tyburiensi
Concilio tyburiensi concedit̄ ut homo defuncto cōpatre suo

uxorē illi ducat si ei commā non ē. Quod si uerū ē simi
lit mulier defuncta cōmātre sua uiro illi nubere pot
si ei compat non ē. Quod tamen in aliquibus locis plēbi
tum reptit. Vtrū dolus qui suppositio dr coniugium dissol

Audiuimus aliquando q̄b; da uxores Vnat.
incognitas facie desponsatas: alias quasdam ulis
psonas dolo suppositas. ubi quidem si assensum suum pr
ea hiis qui dolum passi sunt facto q̄d excommunione non
fecerunt pbere noluerunt. nequaquā coniugium ratū
ee debere censemus. Ex excommunione enim factum con
stat nec possunt constringi ad exequendum id q̄d nec
dum intenderunt cū facerent, nec uoluerunt cū scirēt.
Vtrū cōdicio si nesciat postea coniugiū dissoluat.

Queritur etiam utrum si qua mulier seruo nupserit
liberū ei excusmans aut liber ancillam duxerit
liberam putans. prēa ubi status detecta fuerit. coniugiū
dissolui debeat. Et sunt qui hunc dolum alii quā superiori
uidendum putant. Nam qua hic non in psona sed in qua
litate psone solum erratur. idcirco sanctuarem matrimonii
p iudicare debere censuerunt. Sed si forte aliis magis hoc
uerum uidetur paci in qua nos uocauit ds conuenit. ut ubi
alteri ignorantia culpabilis non ee ostenditur. alteri dolus
ad lesionem innocentis nec q̄d fraude usurpauit stare
non permittat. Duodecime partis cap sunt hec.

De uotis. De quinq; modis quib; mens agenda tractat.
Quid sit uouere Que uota tenenda non sint. Quod
uotum nullam commutationē admittat. Que uota com
mutatione pmittit.

Incipit duodecima pars de uotis.

De uotis uotum non soluo. Interpellasti me ego qui
dem q̄d spopondi soluere cogor. Modicum in
ter frequentes occupationes suas omnium sum

marum pstruxi'. Si non plane psecuē sum q̄d quesisti. Quens deuons utrū pari debito. ꝫ eāde necessitate astringat pmissores suos. Si; uterq; tuę tantum ꝫ non etiam edificationi responsum dare uellem'. breuit̄ respondere potuissem. quia unū unouis non omnib⁹ debitum constat. Verum quare non questionē mouisse sed edificationē magis quesisse non dubito'. quantū uterq; prempe possibilitatis se suggessit & ratio. deuotioni tue satis facere conatus sum. De quinq; modis quib⁹ agenda tractat.

Quinq; m̄i sunt quib⁹ mens humana agenda tractare consueuit. cogitatione. uolumtate. deliberatione pmissione ꝫ uoto. Aliud ē enī cogitare aliquid'. aliq; aliud uelle quā cogitauerit. Nam & cogitare pot̄. q̄d non uis'. uelle aūt non potes'. nisi cum placet id q̄d cogitauerit. Verū aliq̄n es contingit ut id q̄d secūm delectatione placet. secūm ratione non placeat'. & ut non diu ipsa ratio acquiescat adillud ut faciat ipsum q̄d delectat. Et ē quidē in ipsa delectatione quasi quedam uolumtas facti'. Si in ipsa ratione nec dum tam ē ꝑpositum faciendi. Si aūt secutum fuerit post uolumtatē & ꝑpositum ut mens in id quod delectat assensum confirmet'. iam tenet̄ siue ad culpam si malum ē. siue ad meritū si bonum ē. Hoc aūt totum q̄d cogitationis ē. & uolumtatis ꝫ ꝑpositi ē. totū in ipsa ē. & ad ipsam. siue bonū sit siue malum'. ꝫ non tenet̄ n̄ in se ꝫ in quantū in se ē. tantū tenet̄. Cum aūt pmissio secuta fuerit ꝑpositum'. iam obligari incipit ad uers⁹ alium sponsor'. & debitor' fit ꝑ pmissionis fidē ꝑ ueritate seruanda ad primum. Si quidē bonū ē q̄d pmisit. reus tam ē. debitor' ē qua bonū ē'. ꝫ qua pmisit. Si aūt malū ē. q̄d pmisit debitor' non ē. imo q̄d malū ē. q̄d pmisit'. reus tamen ē. qua pmittere ꝓsumpsit. q̄d sine culpa implere non potuit. Nouissime sequit̄ uotum'. in q̄ amplius aliquid a pmissione continet̄ uidet̄.

Votum enī ē testificatio quedā Q'd sit uouere.
pmissionis spontanee, quę adsolum deū ꝛ ad ea quę
dī sunt magis ꝓprie referūr. Vouere siquidē ē. testifica
tionē pmissionis spontanee dō se obligare. ac debitorem
stanere. Nam qui pmittit simplicit̄ spondet se factum
aliquid. Qui ū uouet. contestatur pmissionem siue. ꝛ affir-
mat ipsam pmissionē. ubi unquantū ē pmissio tenet. in
quantum ē. contestatio obligat. Votum aliquid aū aliud
occultū ē addm ꝫ cora dō. aliud manifestum addm coram
homine. Occultum uotū fractū. peccatū ē. manifestum
aū uotū. fractum. peccatū, ē scandalum. In illo dō offendi
t. in isto ū ena in primo peccat. Q'd si queris quę uota om
nino tenenda sunt. ꝫ quę tam sine culpa ꝓtermitti. siue ena
cōmutari possunt. hanc ꝑmam discretionem accipito.
Scripta dicit. Vota quidē stulto. Quę uota tenenda nō sunt
frangenda sunt. Vota quidem stulto. intelligimus ea
que uel de malo fiunt. ul' de bono male. Vbi grā. Si quis uo
uerit quē piam placere. intricere. siue qd libet aliud in quo culpa ē
staret se facturum. uotum de malo esset. ꝛ malum esset.
ꝫ idcirco soluendū non esset. unq ꝑma culpa fuit uouere.
sata fuerit si impleret ꝓficere. Simulat ꝛ uotū de bono fac
tum. si non bonū fuerit int̄ uota stulto. que frangenda sunt
deputat. Bene aū non sit ena si de bono sit uotum illud in
quo uouet. ꝫ ul' qd non licet ul' qd non expedit. Non licet ut
mulier non consentiente ul' potō contradicente uiro suo.
continentia uoueat. Non expedit unquis piam imperitum
ul' alio quolibet ope sup uires suas ac possibilitat̄ suam
aliquid se facturum ee ꝓponat. Hec omnia int̄ uota stul
to deputant. que ul' puersa sunt ul' illicita. ul' indiscre
ta. Vbi aū ꝛ bonum uouet. ꝛ bene uouet. quedā enim s.
ut cōmutationē excuspensatione suscipiant. quedā ū
talia ut recompensationē omnino non admittam.

Q̃s uota nullã cõmutationẽm patiantur. ;

Uis scire que sunt illa que cõmutationẽ non patiũt. ꝙ forta ſis michi non credis qui auctoritatem non queris. ſi quid de cæteris uniuersis unum ego proferre uoluero. Ita tamen quidam q̃d cõmutationẽ nullam admittit. Nam dispensationẽ non potest esse ubi recompensatio esse non potest. Dispensatio quippe nomen dispendii est. & detrimentum sonat quantum in ipso est. Stultum uero est uoluntarie dampnum sustinere ubi lucrum nullum sustinere consequitur. Vbi aũ in paruo detrimentũ tolerat uoluntarie. ut in maiori lucrũ pueniat. hic dispensatio uocat. & bona est dispensatio ista. Ecce g̃ quom̃ bene in illo uoluntarie dampnum sustineri potest. quo minus nichil acquiri potest. Vnũ est si auctoritatẽ uis. q̃d cõmutatio nẽ recipit. non. non ego duco ſ; uerum ſ dicit. & si ego duco p̃ ueritatẽ duco. ; ſcõm ueritatẽ duco! quia non dabit ho cõmutationẽ pro anima sua. S; forte respondebis & dices. quia dixit non uerum ſ non dabit. sed quã dabit homo commutationẽ pro anima sua. Ecce g̃ non affirmauit ſ; uerũ quia ſ. si potes ut respondes. quã dabit homo cõmutationẽ pro anima sua. Vides g̃ manifeste quia unũ est. q̃d cõmutationẽ non recipit. neq; dispensationẽ admittit. Hoc si uoues immo quia uoues. non enim esse potes bonus. si hoc non uoueris. q̃d uouisti redde. & ipsum q̃d uouisti redde! quia si aliud reddere uolueris non accipitur pro isto. q̃d cumq; illud fuerit. Vouete inquit psalmista & reddite dño dõ uestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. huc munera. Afferte dño filii dei. afferte dño filios arietum. Forte ista sunt munera que uouere nos iubet. & reddere psalmista arietes & filios arietum cum dicit. Vouete & reddite dño dõ uestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. Audi que munera. Audi q̃d sequitur Terribili & ei q̃ auferet

spm̄ p̄ncipum terribili apud reges terre. Quid p̄tinuit hoc
ut p̄ quam diceret reddere dño dō uō munera. statim sub
iungeret. qui auset spm̄ p̄ncipum. nisi quia ipsa munera
ipsum spm̄ significare uolunt. Si spm̄ p̄ncipum nunc auset.
~~nunc auferre~~. auferre non potest spm̄ tuum. Redde q̄ uo
luntarī. ne amittas inuitus. Vouere & reddere dño dō uō om
nes qui in circuitu eius affertis munera. terribili & ei qui au
fert spm̄ p̄ncipum. t̄ribili ap̄ reges terre. Vide q̄ fiat̄ quid
sit q̄d uouere & reddere nos oportet dño dō nr̄o. Quod si uo
uere ut p̄ uotum reddere nolumus. tamen retinere non
ualemus. Si reddimus accipiet. si non reddimus tollet. Si
reddim̄ p̄ dato remunerabit. si non reddimus p̄ non dato
condempnabit. Si em̄ reddim̄ q̄d nr̄m est damus. & put̄at̄
aduusticiam. si aut̄ n̄ reddimus. q̄d alienum est retinem̄. & im
put̄at̄ ad culpam. Qui amat unquis animā suā p̄det eā. & q̄
p̄didit animam suā ppt̄ me inueniet eam. Seruat sibi
qui im̄tibuit. & sibi qui retinet amittit. Vouete q̄ & reddi
te. Si uoues animā tuā. redde animā tuā. Noli putare. q̄d
possis reddere p̄ anima tua. pecuniā tuā. Hoc em̄ est plus
uouere & minus reddere. & non est equa reconpensatio. Si
tua dō das te ipsum habulo. non est equa partitio. Nonne
si recte offeras. & non recte duuidas peccasti. Plus ualet aīa
& munus pecunia. Nonne anima plus est quā esca. & corpus
plus quā uestimentum. Si plus est anima q̄m esca. plus
est utiq; q̄m pecunia. q̄a & esca plus est quā pecunia. Ppt̄ escam
em̄ dat̄ pecunia. & si esca non esset. pecunia q̄d esset. Nam
quod plus confert. & p̄dest. ipsum plus esse necesse est. Si q̄
uoues animā noli p̄ anima dare pecuniā. q̄a si hoc facis
fraudem facis. plus uouens. & minus reddens. Cum anima
tua dare potes pecuniā tuā. p̄ anima non potes. nisi forte
p̄ anima tua tu pecuniā tuā dare uolueris. ut anima
tua data acceptabilior fiat p̄ illa cui illa amat̄. p̄ illa sine

illa non accipiē. Holi g̃ putare qd anima tua udē pcōmuta
tione anime tue pecuniam tuā dare possis. quia ē ipse pe
cuniā tuā sic datam non accipiet. ꝫ tu animā tuā seruare
non possēs sic retentā. Itaq; ē pecunia amittet. ē aiā
seruaret. Hoc g̃ unum ē quod recompensationē non accipit.

Quę uota communationem admittant.

Cetera omnia ploco ē ptempe ꝫ causa cōmutationē
admittunt. Ho uouisti aurum argentū reddere potes. qua
qd pretio minus ē. impondere mauis ee pot. Ho uouisti pe
nationē tuā dño. etuā cōmutationē admittit. si forte ex
pediat magis qd ~~comunere~~ comungere potest. ut pma
neas in patria tua. ꝫ in domo tua. Nam si illuc psolue po
tes. aliud tamtum uolens. siue ad laborē opis. siue addo
uationē uirtutis. siue adutilitatē amministrationis. cō
mutationē dare potes. Ho uouisti ieunium. ꝫ hic cōmutatio
ee pot. si forte hoc non impediat qd comungere potest.
aliud adhuc dico. ꝫ uouisti dō seruire in loco aliquo ut
inhabitat. ut insocietate aliqua. dico qua ē hoc totum
cōmutationē pot habere qua pot ē locus destrui. ē ho
mines mori. ꝫ habitē mutari. Hum qd putas udō pdis aiam
tuā. si locus uastat. aut si homines moriunt. Tamtum m
ecte non fiat. qd minus sit. neq; inte remaneat. qd ate
fieri debuit. Ho onē periculum tuum. ubi non ē culpa tua. ꝫ
fac qd potest tu. ꝫ quantū potes. ꝫ sufficit ubi. A bona
uoluntate non amplius exigit. nisi quantū potes. Si aliq
qd hoc uoueris. ut similium aliqd. que ut inutus auferri
possunt. ut uolentib cōmutari. ꝫ implere qdem uales
qd uouisti. non ē in tuo arbitrio cōmutatio uoti tui. etuā
si mauis aliquid uideris ut melius faciendum qd facias. Pot
quide dispensatio fieri circa te. ꝫ non debet fieri ate.
Nam tu quide qntum inte ē. hoc debes qd uouisti. ipsum
ꝫ non aliud. Ho ubi licet palio aliud cōmutare. ꝫ dispen

sacori magistro tuo si uoluerit & ear pedere nouerit licet aliud accipere. Si idem qđ acce pmissum ē dat. debitum ē. si aũ aliud ab illo accepit in dulgentia ē. Nam & id circo dispensator ducit ille. qua sub dñs omnib⁹ secundũ utilitatē & fructum retonpensationis diuersa quedam apmis & alia ab his que pposita fuerant salubri ac rationabili cõmutatione unpendere potest. Sic ḡ uotum tuum untua constat uoluntate. sic cõmutatio uotu tuu unilli constat potestate. Illuc pte opari potes. bonum qđ delectat. hic aũ consulere debes illũ quud magis expediat. Est adhuc amplius aliquud qđ dicis adiciendum uidet. Ecce uouisti uirginitatē carnis tue dño dõ tuo. dico qđ reddere debes qđ uouisti. Non ubi licet aliud retro respicere. ut dum ceps ad carnem carnis descendas. Dico ḡ ubi redde qđ debes. Non ubi licet aliud pisto reddere. sed istud potes reddere & qđ facimus. Ecce uouisti & uotum non tenuisti. qa uirginitatē amisisti. Non potes amplius reddere uirginitatem. Non potes dare qđ non habes. Semel amissa est uirginitas. amplius repare uel recupari non potest. Quid ḡ facies. Quud reddes dño dõ tuo puirginitate quã uouisti. & post uotum amisisti. Nonne ē aliquud aliud qđ pista reddi possit. ut debitum reddat. & uotũ impleat. Si nichil ē aliud qđ pista reddat. salus non ē his. qui hanc nouerunt. & amissam iam reddere non possunt. Huqđ ḡ ponte misericordiã pcidere audebimus huiusmodi. Dicat hoc qui audet. ego nec psumo. nec uolo. Sidrat qđ hoc dicere uoluerit. ne forte sibi ipsi piculum struat. Ergo aliud ē. qđ reddere possis puirginitate tua si ea pdidisti. Quid aliud. Redde penitentiã tuã. redde contritionē tuã. redde humilitatē tuã. Puirginitate carnis. redde humilitatē cordis. & pcarne fracta. frange cor.

humilitatē p se debuisti. etiā si uirginitatē ~~reddere non potes~~. habueras & tamen si uirginitatē reddere nō potes, redde pulla humilitatē. & satisfaciat tam p se quā pulla. Unde q̄n ta ē uirt̄ humilitatis. Socia ē uirginitatis humilitas. ⁊ socia humilitatis uirginitas. & non pot̄ si abē humili tas satisfacere dō uirginitas. pot̄ etiam aī. si abē uirgi nitas satisfacere dō si habeatur uera humilitas. ⁊ st g aliq̄d. q̄d reddas p uirginitate tua. si illam reddere non potes. ⁊ st unde satisfacias dō. etiam si istam non offeras. Hum q̄d sic dico de anima tua. P. de animā tuā ne ut eam amplius reddere non possis. P. ꝓtea dixi t quia hoc unū ē. p quo cōmutatio nulla dari pot̄. si hoc solum dari non potest. Hoc nisi reddideris. q̄cquid dede ris non satisfacis. hoc si reddis q̄cq̄d non dederis. non offen dis. Duodecime partis capitula.

π ⁊ inde unde si aliq̄d t sup ē q̄d redde possis. pulla

De uiciis ⁊ op̄ibus malis. De uirtutib⁹ & op̄ib⁹ bonis. De timore & amore Quid sit timor. De quatuor ti moribus De caritate. Quare non sunt ta p̄cepta caritatis. uod pure ⁊ gratis amat q̄ dīm ꝓp̄ se amat. De mensura diligendi dm & primum. Utrum caritas semel habita amittat̄. Utrum omnis dilectio dī caritas sit nominanda. Incipit duodecima pars de uiciis & op̄ib⁹ malis.

Septē ~~capitula~~ capitalia uicia siue principalia. siue originalia. nominant̄. quia reliquor omniū caput sunt & p̄nciptū & ori go. Omnia quippe alia ab istis septem uiciis oriunt̄. Hoc aī. q̄d uicia unt̄ ee uidet̄. unt̄ peccata & uicia. q̄d uicia sunt corruptiones anime. ex quib⁹ si rationes anime non frenent̄. peccata idē actus. inuisicie oriunt̄. Quan do aī tempanti uicio consens⁹ abhibet̄. actus inuisti cie q̄d peccatum dicit̄. Itaq; uicium ē. infirmitas spiritalis corruptionis. peccatum aī ex corruptione

septē cōmemorat. Que ido capitalia uł p̄ncipalia uł originalia

onens p consensum actus inquantus. Itaq; uicia absq; consensu infirmitas ē. cui inquantū infirmitas ē mia debet. p̄mium aūt & corona inquantum a bono actu inquantus cohibet. Cum consensu ū uicii inculpa sit. ubi inquantum uicii ē. malum ē. inquantū uoluntarium ē. pena dignum ē. Vicium g ē. incorruptione. peccatū aūt ē. inactione. Actus ū peccati solo consensu p̄ficit. etiā si foris op⁹ non sequatur. quia q̄d inquantus ē. p consensum prauum insola uoluntate complet. etiā tunc abeo q̄d uult p̄ficiendo foris inuita restringit. facit enī q̄d suū ē. uerum. & q̄d amplius non facit. suum nō ē. nec ab ipsa ē q̄d amplius non facit. si contra ipsam ē. Tota solo consensu opus indicat. cui quidē id q̄d foris ē. op⁹ tantū malicia áducit. quantū ipsum qui int⁹ operatur motum uoluntatis ad maliciam accendit. Si g uicia origo peccator⁹ sunt. ex quib⁹ nascunt. opa inquantus. que quidē sic ductum ē. absq; consensu pena habent. qa corruptio sunt cū consensu aūt culpam. qua uoluntaria sunt. Inquantū aūt originalia sunt. pena ipsis excercet. inquantū uoluntaria pena ipsis debet. Si aūt hec. Prima supbia. secda inuidia. tertia ira. quarta accidia. quinta auaricia. sexta gula. septima luxuria. Ex his ta homine expoliant. quartum spoliatū flagellat. quintū flagellatum excit. sextum excitum seducit. septimū seductum seruitutī subiicit. Supbia aufert homini dm. inuidia pacem. ira se ipsum. Accidia spoliatum flagellat. auaricia flagellatum excit. gula excitum seducit. luxuria seductum seruitutī subicit. Anima rationalis in sanitate sua uas est solidum & integrum nullum habens corruptionē. quam uicia ueniendo in eam. hoc m uiciam & corrumpunt. P supbiam inflatur. p inuidiam arescit. p ira crepat. p

accidiam frangit. p auariciā dispgit. p gulā inficit. pluri
mā concul catur. y inluuiem rediguit. Supbia ē amor. ppe
excellentie. inuidia ē odium felicitatis alienę. ira irratio
nalis pturbatio mentis. Accidia ē. ex confusione mentis na
ta mstitia. siue tedium y amaritudo animi immodera
ta. qua iocunditas spualis extinguit. & quodā desperati
onis principio mens insemetipsa subuertit. Auaricia ē im
moderatus appetit habendi. gula immoderat appetitus
edendi. Luxuria ē. concupiscentia capiende uoluptatis
nimia. ul' concubit desiderium supmodū. ul' iont ra
tionē efferuens. Supbie duo sunt genera. unū int. alī
ud foris. Intus ē supbia. foris iactantia. Supbia uelatio
ne cordis. iactantia ostentatione operis. Supbia ueo qđ si
bi placet. alienū testimonium despicit. iactancia aū ut
magis sibi placeat. alienū testimoniū requirit. Preterea
iactantia. p lenitate blandam se simulat. supbia ū in
mitore crudelem demonstrat. Supbia enī tumēt uult
iactantia tumere. y utraq; tam ueo quod appetunt sibi
placens. diuerse diuerso licet m inordinate cōmunicāt
gtari. Siquis q supbiam y iactantiam sub uno compraue
rit. membro. septem inueniet uicia capitalia de qb; pec
cata omnia idē actus imquitatis y inuisibiles opa oriunt.
Peccata aū alia uenialia. alia criminalia dicunt. Ue
nialia sunt que nec facile uitari possunt. ut aliquando n
fiant. neq; multam turpitudinem neq; lesionem magnā
habent si fiant. Criminalia dicunt que ul' lesionem mag
nam inducunt. ul' turpitudinem ~~inducunt ul' ingenium~~. y
inquib ul' ds ul' primus multum offenditt. ul' ipse qui fa
cit maculat. talia sunt homicidia. adulteria. furta.
furta. y que his similia adiungunt. ul' continent inisbs. y
sic rapine sacrilegia. y incestus. y cetera talia. Venialia sunt
sic ira leuis y transitoria. risus & hmodi. que sine deliberatione

agentium contingunt. siue ex negligentia incaute. siue ex infirmitate p̄cipiant. De Viratibus et operib; bo

Sicut supi⁹ diximus aliud uicium ē. aliq; Vnus. aliud peccatū. qđ ex ipso uicio p̄cedit. ita intelligimus aliud ē uirtutes. atq; aliud opa iustitie que ex ipsis oriuntur. Virtus enim quasi quedam sanitas ē. et integritas⁹ anime rationalis⁹ cui⁹ corruptio uicium uocat⁹. Apud ū iustitie ē immotu mentis rationalis. qui sedm dm incedit. a cordis compunctione surgens⁹. ⁊ foras usq; ad actionis corpalis cōpletionē p̄cedens. Virtutes inscripturis plurime numerant⁹ maxime que in euangelio quasi quedam antidota. ut sanitates contra septem uicio⁹ corruptionē sub eodē numero disponunt⁹. Prima ē humilitas. secda mansuetudo. ⁊ tertia mentis compunctio. quarta desiderū iustitie. ⁊ quinta mia. sexta cordis mundicia⁹. septima pax mētis una. Homo ē g in peccatis iacens egrotus ē. uicia uulnera⁹. dñs medicus. dona sci spūs⁹. antidota. uirtutes⁹ sanitates⁹. beatitudines⁹. gaudia. ⁊ dona em spūs sci⁹. uicia sanant⁹. Sanitas uicio⁹. integritas ē uirtutum. Sanus opat⁹. opans numerat⁹. Sic p̄t uirtutes opa bona sectant⁹. ⁊ ex uirtutib⁹ opa ipsa oriunt⁹. Sex opa mie euangelio. specialit⁹ adno enumerant⁹. in quib; p̄fectio bono⁹ opum significat⁹. Primū ē esurientē pascere. sedm sicientem potare. ⁊ tertiū hospitem colligere. q̄rtum nudum uelare. ⁊ q̄ntum infirmum uisitare. ⁊ sextum ad incarceratum ⁊ clausum uenire. In his em necessitatib; omis⁹ uite humane molestia ul⁹ comprehendit⁹. ul⁹ figurat⁹. in quib⁹ quisq; ip̄t dm paruo compatit⁹. ⁊ miam adeo in sua necessitate meret⁹.

Sane duo sunt mot⁹. De timore. ⁊ amore.

Cordis quib⁹ anima rationalis ad omne qđ facti agendum impletur. Unus ē timor. alter ē amor.

pellitur

Hec duo cum bona sunt. ⁊ omne bonum efficiunt. P timo
rem enim mala cauent. ⁊ p amorē bona exercent. Si
ai mala sunt. ⁊ omnium malo⁹ causa existunt. P timo
rem eni malū a bono recedit. ⁊ p amorē ū malū mala
ptranſit. Sunt g duo hec quasi due porte. ⁊ p quas mors
iusta ingrediuntur. Ostium quidē quando apitur ad
malum. ⁊ uita aī qndo ad bonum reseratur.

Timor ē affectus mentis. ⁊ quo mouet. Quid sit timor.
ut supior cedat. Amore eni accedit. ⁊ timore recedit. Si iusticia pstitisset homo ex uoluntate subice
rē meliori. ⁊ nunc aī ex necessitate subicit ſortiori.
Hec ē pena illa timoris ex qua seruilis nominat. ⁊ qui
quando uoluntate p⁹ meliori nolunt subici. nunc neces
sitate subicit ſortiori. ~~Hec est pena illa.~~ Quam pfecto penam
tunc caritas fontal⁹ mittit. ⁊ qñ subiectionē uoluntariam facit.
Quanto magis crescit caritas. tanto magis cresc uolun
tas. ⁊ quanto magis cresc uoluntas. tanto magis decresc
necessitas. Et iam pfecta caritate amat adreuerentiam
meliorē uoluntarius. ⁊ non timet ad penam fortiorem uniri.
Querunt de xpō homine quom timorem dni habuerit. ⁊
facile ē demonstrare. quom uoluntarie pari unquantū
ipse homo erat sibi supior subiciebat. & spontanea reue
rentia cedebat illi quē supiorem cognoscebat dicens. ⁊ pa
maior me ē. Sic g amor cum sit motus mentis naturalit unus.
scdm diuersas qualitates diuersa nomina sortit. ⁊ dicit
aliquando cupiditas. qñ scilicet ad mundum ē. qñ uero
ad dm ē caritas. Sic timor cum sit motus mentis naturalit
unus. ⁊ scdm diuersos tamen modos quib⁹ habet ul' opat.
diuersis nominib⁹ significat. De quatuor timoribus.

Quatuor sane timores sacra scriptura discernit. Seruu
le. mundanū. uitiale. filiale. Seruilis timor est.
pcuitanda pena abstinere ~~a bono~~ a malo. ⁊ retenta uoluntate

mala. ¶ undanus timor ē. peuitanda pena abstinere
~~amalo~~ a bono. ꝛ recta uoluntate bona. ¶ nicialis ū timor
ē pēuitanda pena. ꝛ cum puerso ope etiam prauas cogi
tationes resecare. filialis timor ē. bono firmit adherere. ꝛ
qua illud amittere non uult. ¶ hīs quatuor timorib⁹ duo
mali sunt. idē seruilis ꝛ mundanus. ꝛ duo ū boni idē nici
alis ꝛ filialis. ¶ seruilis timor ē. quē pēnam que ab homi
nib⁹ infert metuit. & idcirco ei sufficit cessare a malo
ope. qua ad oculum famulat. ꝛ reatum conscientie ñ
metuit hominib⁹ placere uolens. ¶ undan ū timor ho
minib⁹ placere non querens tamen displicere metuens.
& ipse fingit qd non ē. tam mendax in neganda ue
ritate. quam fallax alter⁹ in falsitate tegenda. ꝛ utq.
in ueritate offendit. alt qua timide negat qd ē. alt
qua puerse simulat qd non ē. ¶ nicialis uero timor. qa
eam quam ds cōminat pena declinare satagit. ne
quaquā sibi sufficere uidet. ut a illicita sēpatione con
tineat. ꝛ qua ei qui cor⁹ intuet non ē satis ad pbationē
si innocens fuerit acto. nisi etiam ipsa cordis cogitatio
ante eō oculos sincera atq; inpolluta appareat. ¶ quag il
li displicere metuit qui uidet totum ad pfectam inno
centiam coram eo necesse ee considerat. ut mundet to
tum. ꝛ ido iste timor⁹ nicialis dicit. qua sub hoc pbona
uoluntate & uirtutis inicium capit. ꝛ uicii finē. ¶ hec
dum tamen pfectio ē. qua dum aliud agit. ꝛ aliud in
tendit. ꝛ ipsum ad huc ppt se bonum non amat. ¶ ubi ac
cedit caritas ꝛ intrat p timorē ilum. qui dum monstrat
qd fugere debeamus periculum. ꝛ quodā m appetere & de
siderare facit psidium. ¶ conuertit g cor addm ut qdā m
fugiat de ipso ad ipsum. ꝛ hoc ē dum cauet habere uani
studeat habere ppicium. ¶ hunc sequit timor filialis qui
ex succedente caritate nascit. ut ipsum timere nichil

aliud sit. quam degustatum in caritate bonum iam nolle amittere. & hic quidem timor aliquid pene ad iunctum habet. dum in incerto ambulant. et potest in utramq; adhuc partem declinare stat' ut re mutabilis. Sed cum mutabilitas nulla erit. tunc nulla ex incerto suspitionis pena inerit. & tunc timor quo dam sine timore erit. ubi & de stabilitate certi efficimus. & tamen reuerentiam erationi exhibere non de

Gemmam nob' De caritate. sistemus.

Septa sacra caritatē cōmendat di ligere. & primum. caritatem di. ut sic ipsum diligamus. ut in ipso gaudeam. & caritatē p̄mum. ut sic ipsum diligamus. ut non in ipso. sed cū ipso in dō gaudeamus. hoc ē ut dm diligamus. ppt̄ se ipsū. primum aut̄ ppt̄ dm. Vis aū id circo ppt̄ se ipsum diligend' ē. quia ~~cum ipso~~ ipse ē bonum nrm. primus aū idō ppt̄ dm diligendus ē quia cū ipso in dō ē bonū nrm. Illum diligimus ut ad ipsum ueniam. & in ipso gaudeam. Istum diligam. ut cum ipso curram. & cū ipso ueniam. Illū ut gaudium. istum ut gaudii socium. illum ut requiē. istū ut requiei consortem. Quid ē dm diligere. habere uelle. Quid ē dm diligere ppt̄ se ipsum. Idō diligere. ut habeas ipsū. Qd ē p̄mum diligere ppt̄ dm. Idō diligere. ~~ut~~ qua habet dm. Sic diligam hominē ppt̄ iusticiam id ē quia habet iusticiam. & sic diligimus hominē ppt̄ sapientiam. id ē qa habet sapientiā. sic diligimus hominē ppt̄ dm. id ē quia habet dm. al' si forte non dum habet. quia habiturus ē eū. al' ut habeat eū. Sic itaq; ppt̄ dm hominē diligimus. quē utiq; ppt̄ dm n diligeremus. si dm non diligeremus. Quē admodū cū hominem ppt̄ sapientiā diligo. idō diligo qa ipsam sapientiā diligo. quē p̄fecto non diligerē. si sapientiā ipsam ppt̄ quā ipsum diligo non diligerem. Ita cum p̄mum ppt̄ dm diligo. idō diligo qa dm diligo. ppt̄ quē ipsum primum diligo. quē utiq; non diligerē. si dm ppt̄

quē ipsum diligo non diligerem. Sic ḡ si bene diligo ⁊ bonū
diligo. non enī bene diligo. ñ cū bonum diligo. ⁊ cū bonum
q̄d diligo ñ ob aliud qua ppt̄ bonitatem diligo. Si ḡ bonū
diligo. sic diligo. Quom. amicū indo. ⁊ inimicū ppt̄ dm. q̄d
ē amicum diligere indo. Ido diligere qua dm habet ñ
in diuicijs suis. non in fortunidine sua. ñ in pulchritudine
sua. ſ; in iustitia sua. in scientia sua. in bonitate sua. Sua
enī ⁊ si adó sunt. ea tm dm diligi possunt. ⁊ sepe cū dili
gunt̄ auertunt ⁊ puertunt. mentē diligentiū se.
ut dm ñ diligant. Idcirco phs, ds laudandus qua
cū dant̄. ab ipso dant̄. ⁊ dona ei sunt. ſ; in his non ē amand⁹
pxim⁹. qua uan⁹ non sunt. neq; bonū factum ista ho mi
nem enā si habundauerint neq; si defuerint malum. Bon
tas aut̄ bonum facit. ⁊ iustitia iustum. ⁊ ueritas uerum. ⁊
hec cū assunt adē ds. qua ds ē bonitas ⁊ iustitia ⁊ ueri
tas. Ido in bonitate ⁊ iustitia ⁊ ueritate diligendus se ho.
⁊ qn in his diligit̄. in dó diligit̄. qua ds bonitas ē. ⁊ iusti
tia ⁊ ueritas. Si ḡ bene diligimus. ⁊ bonum diligimus. bo-
ni sumus. Non enī bonos facit. nisi dilectio bona. ⁊ dilectio
bona. Si aut̄ boni sumus. nullos amicos habemus nisi bonos
⁊ nullos inimicos ñ malos. qa si boni sumus. nichil nisi bonū
diligimus. ⁊ nichil ptēr malum odimus. Si aut̄ amicos
bonos habemus. ⁊ inimicos malos. amicos quidem in boni
tate sua diligere debemus. idē ido quia boni sunt. inimi-
cos aut̄ quia in bonitate sua diligere non possumus. qa bo
ni non sunt. tamen ppt̄ea diligere debemus. ut bonitatē
habeant ⁊ boni sint. Et in his omnib⁹ non nisi bonitas dili
tur. qn nichil diligit̄ nisi ppt̄ bonitatē. Simulā cū ds diligit̄
ppt̄ se di— ligit̄. quia a balio non ē. neq; aliud ab ipso. nisi q̄d diligit̄
in ipso. Cum ū pximus diligit̄. non ppt̄ se diligit̄. ſ; ppt̄ dm.
alit̄ idē amicus. qua dm habet. alit̄ idē inimicus. ut dm
habeat. Et in his omnib⁹ non ñ ds diligit̄. qa aliud ñ ē. qm

ds q̄d in illo diligit̄ qui a ē. & iustꝰ diligit̄. ut sit. ℞ ergo cū
ds diligit̄. ⁊ cū primus diligit̄. ds diligit̄. Quare ergo
dic̄ scriptura. ut & dm̄ diligas & primum. Si m dō dm̄
diligis. ⁊ in primo dm̄ diligis. nec aliud undō q̄m in primo
diligis. quare duo sunt p̄cepta cartuatis. Si enī utrobiq;
ds diligit̄. utrobiq; unum implet̄. nec op̄ fuerat p̄ceptum
geminari de ope uno. Sufficeret si dixisset dilige dm̄ dm̄
tuū. In hoc enī totum ē. Qui enī dm̄ uere diligit. ubiq; di
ligit. Si uere diligit̄. diligit̄ ubicūq; inuenit̄. In se ipso
in primo unꝰ & foris. sursum & deorsum. longe ⁊ ppe. Si mel
dulce ē. dulcis ē & fauus. Si mel diligis. diligis & fauum.
receptaculum melliꝰ. ℈ cum mel diligit̄. idō diligit̄. qa
dulcedo ipsum ē. Sum ū fauus diligit̄. idō diligit̄. quia dul
cedo in ipso ē. Mel ppt̄ se ipsum diligit̄. fauus aū ppt̄ mel
diligit̄. ⁊ forte si uideris fauum non habentem mel. uides re
ceptacula ubi mel ee debuerat. & doles ee uacua. ⁊ non pla
cent. quia arida sunt. ⁊ cū pis mel illic ee q̄d diligis. ⁊ si
uenerit magis diligis. Ita dilige dm̄ dm̄ tuū. qa dulcedo
ē ipse. ⁊ bonitas & ueritas. Primum aū tuū dilige. qa re
ceptaculum ē. dulcedinis ⁊ bonitatis & ueritatis. Et si in
eo inueneris q̄d habere debet. dulcedinē bonitatē & ueri
tatem. dilige in ipso illa. & dilige ipsum ppt̄ illa. Si aū
uacuum inueneris bonus esto. dole qua receptaculum
mane uides. ⁊ opta ut ueniant ad eum. & impleat uacuum
bona sua. ut fiat ipse bonus habens bona sua. sine quibus
bonus esse non potest bonus. Dilige q̄ dm̄ qua bonitas ē. dili
ge primum. quia per bonitatē bonus ē. ul si bonus non ē. ut
sit quibon̄ ee potest. Qui enī iam esse non possunt boni. diligen
di non sunt. nec primi sunt. ℈ alieni. ⁊ remoti. & extranei.
Hedes unquid alienus honorem tuū. ⁊ annos tuos crudeli. ne
forte impleant̄. extranei uirib̄ tuis. & labores tui sint in do
mo aliena. Si q̄ sunt alieni. ⁊ extranei. nimis ⁊ remoti. ⁊ longe

facth. quib⁹ ampli⁹ redu⁹ non patet ad bonum. demones scz
y mali homines cum demonib⁹ dampnati. qui ideirco am
pli⁹ a nobis diligendi non sunt. qa a bono ppt̄ qd dili
gut̄. omis qui bene diligut̄. irrecup̄abilit̄ corruerunt. Hu-
q. nob⁹ scriptura dic̄. ut demones diligamus. neq; illos hom
nes qui ia cū demonib⁹ dampnati sunt. Hi enī p̄imi non
sunt. s; remoti sunt. y alieni facti a nob⁹. Hos aut̄ p̄imos di
ligere debemus. non alienos. idē homines non demones &
illos homines qui ut̄ bonitatē non recesserunt. ut̄ p̄ arbm
libertatem redire possunt. Non enī omnino longe sunt. qa
si abierunt adhuc redire possunt. Isti sunt p̄imi q̄s dili
gere debemus. ut̄ undo si non recesserunt. ut̄ ppt̄ dm redi
re si possunt. Quos q̄ndo diligim⁹ ut̄ ines dm diligim⁹ si bo
ni sunt. ut̄ ines dm diligimus y optamus. qd cū non sunt
boni ee possunt. Ppt̄ hoc g̃ duo sunt p̄cepta caritatis di ud
y p̄imi. ut p̄ caritatē di ipsum bonum diligas. y p̄ caritatē
p̄imu bonū qd diligis p̄imo non inuideas. Poteras aliqd
diligere. y p̄imo non diligere. poteras aliquid uelle habere
y tamen non uelle. ut illud haberet p̄imus tuus. indo tamen
non poteras. Non enim poteras diligere dm. n diligeres y p̄imū
tuum. qua cū inuidia & odio diligi ds non pot̄. tam qa mali
is rebus hoc facere poteras ut aliquid uelles. y p̄imo tuo non
uelles. distinctum e. ut utrumq; ubi faciendum ee intelliga.
quamus tam alterum sine altero facere non possis. Quāuis si
mul sint. dilectio di y p̄imi. Neq; udo debuerunt in p̄ceptione
confundi. quāuis non possunt una tione separi. Duo g̃ sunt p̄
cepta caritatis. unū quo dm diligere p̄cipim⁹. alterū quo
p̄imū aut amare iubemur. Quare non sunt tria
Sed duo. Quare ta non sunt data. precepta caritatis
p̄cepta caritatis. ut similit̄ diligat homo se ipsum sic
diligere iubem dm & p̄imum. Si; considera quia superflui
foret. ut illud fieri iuberet. ad qd faciendum sic homo p̄mus

fuerat ex se. ut illud aut non posset. aut non uellet dimittere
et sic haberet. Non g ad precipiendum erat homini ut se diligere
ut. s; tamen dum ut cauendum magis erat. nemimis dili
gere. hoc siquide nate insitum erat. ut se odire non pos
set. secdm quem nemo carne suam odio habuit. cui como dili
gu nate insit et appetit. inseparabilit diligit. y qd aduer
sum e illi semp detestatur y fugit. Tam qua questio aliq
e uidet. quare preceptum homini e. ut diligat se ipsum
sic mandatum e. ut diligat dm y proximum suum. consi
derare nos oportet si forte in his duob; mandatis. mgb
de dilectione di y proximi agit. ideam qd ad diligendu
se hominu ut precipiendum ut faciendu e contineat. Duo
in homine sunt. anima y corp. spc y caro. Utrumq; fecit
ds et utrumq; homo adam accepit. Quod aut adam e. totum bo
num e. y qd bonum e. totum diligendum e. Itaq; diligere de
bet homo totum qd adam bonum accepit. y qua bonitate in
grati erat. si qd ab ipsa e bonu non diligeret. Bene g facit cu
diligit corp suum. ita tam si bene diligat. ide si ineo diligit
unquo diligendum e. similit cu diligit anima sua bene facit
y melius facit cu diligit. anima sua qua facit cu diligit carnem
sua. y tanto melius quanto melior e. anima qm caro. Itaq; unusq;
bene fac. cu utruq; bene diligit. Corp quide bene diligendu e.
ad necessitate. y anima u diligenda e ad bonitatem. Caro di
ligenda e. ut cont corruptione foueat. y anima diligenda e.
ut cont iniquitate custodiat. Tamen si necessitas alterii inci
derit. y alteru pan necesse sit. melius e ut caro sustineat cor
ruptione. qua anima faciat iniquitate. Utrumq; g diligen
dum e. s; tam magis illud qd melius e. Quanus aut utruq; est.
diligendum. non tamen utrumq; ut diligere et erat precipien
dum. Nam qua pnate affectum carnis sue amor sufficienti
hominu inerat. non erat precepto puocandus. ut illum haberet. y
s; ammonitione potius tempand ne nimis haberet. Carnis inqt

aptꝫ curam ne fecerunt indesideriu. Carnem quippe suā ho
ante peccatum ꝓ affectum naē dilexit adnecessitatem.
pt peccatum aũ ꝓ uicium concupiscentię iam nunc dili
gere consueuerat. adsuꝑfluitatem. ⁊ idcirco unhac parte
ꝑcepto nonega. ubi ꝑse uoluntarius ē. ⁊ si non moueat.
si ꝓhibitione pou. ⁊ cōmonitione ne unꝑcepsat si nomene
atur. Sic ḡ dilecto carnis unꝑcepto ponenda non sunt. de
qua cstabat quia sanis haberetē. enā si non ꝑcipiēt. De dile
ctione aũ anime quem pot. utrū inmandato constituta su
⁊ si hoc mandatum ē homini. ut diligat animā suā. utrū
hoc mandatum aliud ab illis duob; mandatis quę supra
dicta sunt. indilectione di. ⁊ primo intelligendum sit.
aut idem cū illis. Q̃d ē aũ animā diligere. n bonū ei amare.
Sic enī carnem suam amare dicit. qui bonū illi amat
⁊ cōmodum appetit. ⁊ odisse quę ea quę aduersa illis.
⁊ nocua. aut studiose agit. aut uoluntarie sustinet. ⁊
ita qq; animā suā amare dicit. qui amat. quę bona illi
sunt ⁊ salubria. ⁊ quę adbonum illi coopant. ⁊ salum
ꝓficuum. Qui aũ quę illi nocent amat. ñ illā amat.
Qui diligit unūquemquem odit animā suā. Amas
luxuriosum. ⁊ ꝓcaces. ⁊ uulnera. ⁊ dicis amo carnē meā.
Qualis amor. Tu illam ledere. ⁊ affligere non cessas. ⁊ ama
re te dicis. Si amas illam. ama bonum illi. Si amas
illam. bene fac illi si potes. opta si non potes. hoc ē ama
re bene facere. ⁊ bonū uelle. Qui ꝑsequit odit. ⁊ q̃ fouet
diligit. Si me dilexisset uis. sic me dilige. alioquin si
amicos ꝑsequeris. inimicos foues. malo hostem habere
quā familiarem. Hos amorē uocamus. cū bonū diligit
cōmodū optat. salus querit. Qui hoc facit diligit. Si aũ
hoc ē amare. ille ꝑfecto animā suā dilig. qui bonum
illi diligit. ⁊ q̃d bonū ē illi diligit. Q̃d aũ ē bonū anime
rationalis aliud q̃m ds. Si ḡ uerum bonū animę ds ē.

ille utiq; anima suam diligit. q dm diligit. quia anime sue bonum diligit. Quid enim putasti ducium fuisse. quando tibi ducium e. ut dm tuum diligas. fortassis estimabas tibi duci. ut dm tuum diligas. sicut diligis uicinum tuum. cognatum tuum. amicum tuum. & proximum. Quom enim illum diligis. n qa bonum cupis illi & optas. & facis si potes. & facis quantum potes si diligis quantum potes. Tantum enim facis. quantum diligis. Si tantum potes quantum diligis. tantum facis quantum diligis. Si au minus potes. facis tantum. quantum potes. Si u plus potes. & minus diligis. quantum diligis tantum facis. Quid g. Ista putasti duci. ut dm tuum diligas. ut facias ut cupias illi bonum. & non ut cupias illi bonum. Hon illum amas ad bonum suum s; amas illum ad bonum tuum. & amas illum bonum tuum. Heq; enim sic am as illum ad bonum tuum. ut ab illo sit bonum tuum. & non ille sit bonum tuum. Itaq; amas illum ad bonum tuum. ut ip se que amas sit bonum tuum. Si enim illum amare uis ad bonum suum. quod illi boni dare potes. qd tu habes. & ipse non habeat. qui totum qd habes ab ipso habes. Oblit es illi dicere. ds ms estu quo bono meo non eges. Quid g illi dab. qui totum non habet qd tu habes. & plus habet qua tu habes. Tu paup es. ille diues e. In hoc mundo paupes dant diuitib; & qui plus habent. accipe pos sunt. amin habentib; qd non habent. Hic enim qui diuites sunt plus habent. qui tam qua totu non habet. accipe possunt quod non habent. Deus tuus alias diuicias possidet. qd tu minus habes. ille plus habet & qd aliquid habes. ille totu habet. Quomodo g illi amas. Quid illi dabis S; dicis. Quau uis dare non pos sum. tam optare possum. Cupio ut illi bonum eue niat. Possibilitas quide mea parua & exigua e. ad il lum affectus au & amor diues in illum. Qd facere non possum. uelle possum. facere quide. si possem. s;

quia non possum. facio q̄d possum Quid facis. Amo dm̄ meū Quom̄ amas. Cupio unquis illi bonū. Quod bonum illi cupe potes. qui extra illum bonum inuenire non potes. Ds̄ summum bonū ē. & in ipso omē bonū ipse est. Quid cupis illi qui totū habet. totū possidet. Bono bonum optas. iustitie rectum. sapientie sensum. pfectionis incrementū. Supplica pietate moueris. miserere pot̄ tuū. ille satis habet. Tu illi qui optimū ē. melio rem facere tuis. Cum q̄ dm̄ diligis. tibi diligis. & bonū ē tuū q̄d diligis. & ad bonū tuū diligis. & q̄ bonū tuum ē ipse q̄d ipse quē diligis. Cum diligis iustitia. cui diligis. Sibi an tibi. Cum sapientia diligis. cū ueritate & bonitate diligis. Cui diligis. Sibi an tibi. Ipsum lum q̄d iocundum & delectabile oculis ē. cū diligis. cui diligis. Sibi an tibi. Sic ē ds̄ tuus. Cum diligis eum intellige. quia bonum tuū ipse ē. Quid ē diligere nisi concupiscere. & habere uelle. & possidere & frui. Si non habet. habet uelle habere. si habet uelle retinere. quamuis uerū bonum nunquam diligi possit. nisi cū habet. neq; haberi nisi cum diligit. Bona ista que foris sunt. sepe amant. cum habentur. & cū non habent non nunq̄m despiciunt. Non tale ē bonum. q̄d ds̄ ē. Si amat habet. si diligit gustat. Presens ē dilectioni. Si potes diligere. potes habere. Si hoc das. hoc recipis. Ho aliud pullo queris. nec palio illud dat.

& omē bonū

Q̄d pure & gratis amat. qui dm̄ ꝓpter se amat.

Sed forte mercennarii ē. si diligis dm̄ & seruis ei. ut p̄mium abillo accipias. Dictum hoc quidam stul tus. & tam stulte. ut se ipsos nonintelligant. Diligimus dm̄ & seruimus illi. si non querimus p̄mium. ne mer cenarii simus. etiam ipsum non querimus. Dabit si uolue rit. si nos non querimus. Intactū enī excutiunt manus

ab omni munere. ut eam ipsum non queramus. quem
diligimus. Pura enī & gratuita ꝫ filiali dilectione diligi
mus. nichil querim⁹ ipse cogitet. siqd dare voluerit. nos
nichil, quērim⁹. Diligim⁹ ipsum. ſ; non querim⁹ aliqd. ꝫ eam
ipsum non querim⁹ quē diligimus. Audite homines sapien
tes. Diligam⁹ unquemq; ipsum. ſ; non querim⁹ ipsum. ꝫ hoc
ē ducere diligam⁹ ipsum. ſ; non curamus de ipso. Ego bo
sic diligi nollem a vobis. Si diligeretis me sic. ut de me
non curetis. ꝫ ego de vra dilectione non curarem. Hoc vide
mus. si dignum ē ut dō offeratur. ꝫ qd homo digne respu
eret. Quom⁹ q; unquam mercenarii non sumus. si dm
ppt hoc diligamus. ut ꝑmium abeo ꝓpiamus. Non
ē gratis hoc amare. neq; amor iste filialis. ſ; mercena
rii ꝫ serui. qui querunt ꝑmium ꝓ seruitute sua. Quo
hoc ducunt. utrum ē dilectionis non intelligunt. Quid
ē enī diligere. nisi ipsum velle habere. Non aliud
ab ipso. ſ; ipsum. hoc ē gratis. Si aliud quereres. ab ipso
gratis non amares. Hunc aī non aliud queris ꝓ eo. qd
amas. ꝫ tamen aliquid queris ꝫ desiderat. in eo ipso qd
amas. Aliquin non amaris. sed non desiderares. ſ; ali
ud ē ꝑ ipso. aliud in ipso. Sic ꝑ ipso aliquid amas. mer
cenarius ē. si in ipso amas. & ipsum amas. filius ē. ꝫ eam
similitudinem enim aliud aliquid ē cogitaveris. ꝫ diver
sum ab ipso bono qd dꝰ ē. & ꝑ ipso adipiscendo tamē
servieris. non ē servus pura neq; dilectione gratuita.
filius hereditatem qui consessum dextre. & sinistre pecie
rum in regno ei. quidā aliud cogitaverunt alienū
& diversum a bono isto ꝫ ꝓ eo adipiscendo aliquandiu illi
adheserunt. donec increpati ꝫ mutati veritate cogno
verunt. ꝫ & intentione correxerunt. Putaverunt
enī qd dō serviendum esset. ꝓ eo qd ipse non esset. ꝫ quia
non intellexerunt ipsum ee bonum. qd solum am

dum ē ꝑter ipsum. Quod quidē tanto amat felicē quanto ardentius. Qui hoc amat se ipsum amat. quia bonum suum amat. & uere amat qui uerum bonum amat. Ꝓpter hoc scriptura non dixit tibi ut diligas te ipsum. ne forte errares & putares indulgendum tibi & studendum tibi his que foris sunt cōmoda & suauia carni mee tue, & estimares qd sic te diligere deberes. & occasionem sumeres a scriptura ut solam carnē tuam foueres. & animam tuam negligeres. Ꝓpter hoc non dixit tibi. ut te ipsum diligas. ne hoc uel ligeres ut magis diligeres. & hoc negligeres ubi periculosi de ꝑires. Non g tibi dixit. ut te ipsum diligas. nec tamen omnino tacuit cum dixit. ut dm tuum diligas. Cum enim dilexeris dm tuum. diligis bonum tuum. & melius bonum. & melioris bonum. & cū diligis bonū tuum diligis te ipsum. De mensura diligendi deum.

Quantum aut diligere debeamus bonum nrm. qd dꝰ est. septa nobis manifestat cum dicit. Diliges dm dm tuum. ex toto corde tuo & ex tota anima tua. & ex tota mente tua. Quasi diceret. Non tibi ꝑcipio ut tantum diligas. ut tantum diligas dm tuum. Quantū potes. tantum dilige. Possibilitas tua. erit mensura tua. Quanto plus amas. tanto plus habes. qua quanto plus habes tanto felicior es. Extendere g & dilatare quantum potes. ut totum impleat. quod unde ē. etiam si non totum capiat qd nullo ē. Holi timere quasi ubi deficere debeat ille, si minus capax fueris. Quantum cuiq; poteris. tantum poteris quantum ipse ē. Si enī tantum posses. tantum ēes. Hunc aut nullo crescere potes. equam illi non potes. Cresce g & pfice. Quanto maior in bono eris. tanto melior eris. Si summus esses. opum ēes. Hunc qua summus ēe non potes. potes esse in summo. Ut magnum hoc est & ex hoc tu mag / nus es. si in summo es. & tanto utiq; maior

quanto altior. Ascendis aīa cum diligis. Sursum pgis mea
mate quia carnaſ ſursum ducit. ſic aīa aps. Ad huc ex-
cellentiorem uiā uob demonstrabo. Ascende g cum potes.
tempe creſcendi & pficiendi. Postea cum cōsummabuīt
mā stabit in eo. adqū puenerit. & erit hoc summū tuum
illo. supq̄ nonultra ſistas quasi nonnumquaſ amplius. Si summū illi non erit.
unquo ppter a sistas quasi nonnumquaſ amplius quo creſcas.
Idcirco ascende dum potes. quamdiu potes. numquā numiſ
potes. ubi numquam totum potes. Dilige dīm dīm tuum
extoto corde tuo & extota anima tua. & extota mente
tua. & ex illo totum tuum compleat. etiam si anuo totū
illi non capiat. Totum replet ume. & sup habundat unſe
Suaſ non deficit. oleum sufficit. Cor tuum uaſe. amor
illius oleum e. Quamdiu uaſ habes ille oleum infundere
non cessat. & postea cum tu amplius uaſ non habes. ille ad
huc amplū oleum habet. Ppter a noli parcere illi. Cape
quantū potes. Dilige quantū sufficis. quia ille non deficit.
Dilige extoto corde tuo. & extota mente tua. & extoto
intellectu tuo. & extoto affectu tuo. & extota memo
ria tua. Quantū intelligis. quantū sapis. quantū sufficis.
tantū dilige. totum cognitione impleat. totū dilectio
ne afficiatur. totum memoria teneat. qcqd de illo in
cognitionē & memoriam uenit. Si recte totum pbat. q
cur non totum diligat. Quantū illuminaris. tantū
afficiaris. ut totum dulce sit. Quantū g innotescere
dignat nobis. tantū diligat a nobis. Totū qd capē pos
sumus. diligam. & quantū possumus.

Ve mensura di-
lectionis proximi dicit nob
scripta. Diligo proximū tuū sic te ipsum. Quod man
datū tunc pfecto implem. si uera ita id qd nob cupim
bonū ea illi cupiam. In quib; ita nos met ipsos recte
diligim. proximum nrm sine ad necessitatē corpis. sine

& extota aīa tua.

ad animę salutem sine ~~dilectione~~ fictione diligere. & quantum rationabiliter possum adiuuare debeam. Queritur autem quidam si id quod dictum est sicut te ipsum. secundum simultudinem tantum. siue etiam secundum equalitatem intelligendum sit. Nam si primos nros tantum diligere iubemur quantum nosmet ipsos. uidetur quoddam scrupulosum inde oriri. quod non leuiter explicare possumus. Ecce duo sunt. quorum alterum pure necesse est. Datur unio. quod uelit eligat eduobus. quorum alterum euitari omnino non possit. Si suam salutem magis eligit minus primum diligit. Si primi salutem magis eligit. minus diligit. quam primum. a quo separari uult propter primum. Sed forte dicit quis pparem dilectionem. utrumque equaliter uelle. & utrumque equaliter nolle. nec posse alterum alteri preferre inoptione. quę paria iam omnino constat indilectione. Sic quod forte quis hanc obiectionem euitare contendat. Sed quid dicemus. Si unum aliquem hominem tantum debeo diligere. quantum me ipsum. nonne duos aut tres. aut quoscunque diligere amplius debeo quam me ipsum. Sic uadunt questiones hominum. et inquietam hominesse metipsos cogitationibus suis. Dicunt enim. quod melius est. amplius diligendum est. Ponamus tres homines. unum hinc. duos inde. dico quia pure necesse est. aut unum istum. aut duos illos. Dic quod tu magis quod eligis. qui primum tuum tanquam te ipsum diligis. Oportunius est pure unum quam duos. quia melius est. saluari duos quam unum. Ido inquis magis eligo ut pereat unus. duo saluentur. Ergo uis ut magis saluentur isti duo. quam iste unus. Nonne quod magis illud diligis. quod potius eligis. Quam quis omnino magis diligo. Videor quod sequitur. Supra autem ostensum est qua tantum diligis. ut si non diligis. diligere debeas primum tuum quantum te ipsum. Si quod tantum diligis unum istum quantum te ipsum. & rursus duos istos plus diligis quam unum istum. plus unusquisque diligis duos illos quam te ipsum. Et si plus

A fiat ni posse electione

illos duos diligis sicut te ipsum. quia quantū uidet plus illos diligis. quā dm. ppt quos separari uis abeo. ut dm non habeas. neq; diligas dm egressu ut illi salui fiant. Et fortassis aliquis estimabit eum dilectionē habuisse moysen. qui uasceni dō psalute primoy opponens ait. Si non dimittis eis hanc noxam. dele me de libro quē scripsisti. Et apls p frib; anathema esse cupit a xpo. ut illi salui fiant in xpo. Et fortasse hec aliquis cum adamore dī putare credat. ut eū tantū diligamus. ut gl̄am ei in alijs ponus amplificari. quam in nob coartari cupiamus. Et pptia psalute multoy nram nobis pdimo nem optanda. ut potū multi saluent. et nos peamus. quia multi pecc. et saluent nos. Si; consideranti quo dilectio nis ordo talis sit. ut ante se diligat ho primum suum. cui dilectionē a sua trahere. et formare iubet. cum dicit. diliges primū tuū sicut te ipsum. Si enī primū suū. sicut se ipsum diligit. quomodo primū diligit. cum se ipsum non diligit. Si enim primū suū diligit. sicut se ipsum. p fecto hoc illi cupit. et optat qd sibi. Si aut hoc illi euenire de siderat. qd sibi. quomodo illi salutē desiderat. qui suam pdi tionem optat. Itaq; primum se ipsum bene diligere de bet. ut pter a sedm se bene diligat et primum suū. Si aut se pdere uult ut saluum faciat primū suū. non est or dinata dilectio. qua panima sua nulla cōmutatione dare pōt homo. Hoc enī ante primum requirit ds. ut am mam tuā des illi. de inde cetera adiciat. Si quid p isto da re uolueris. non accipit. nisi dederis p istud. Primū istud. reliqua cū isto. Non itaq; dico. duos aut tres. aut quinque homines. Si; nec totum mundū cum anima tua diligere debes. Si enī aliquid plus qua animam tuā diligis. id ipsum p fecto plus quam dm. diligere compararis. qua animā tuam non diligis. nisi ineo solo qua bonū illi qd ds est diligis. Idcirco primū dilige animā tuam.

diligendo bonum anime tue Deinde etiã dilige pximũ tuum sicut te ipsum. diligendo illi bonum qd diligis. Hoc ẽ enĩ illum diligere. bonũ illi diligere. Nam bonũ illi diligere posses. etiã si illi non diligeres. Posses enĩ tibi diligere. aut alteri cuilibet. & non illi. & tua illi non diligeres. quamuis bonũ illi diligeres. quia illi non diligeres. Posses eq̃ illi diligere. uestimentum illi domũ & agrum & pecuniam illi. fortitudinẽ illi. pulchritudinẽ illi. aut sapientiã illi. quãuis illi non diligeres. quia tibi diligeres non illi. Tua bonum illi tibi diligere potuisti. & tamen illum non diligeres. quia tibi diligeres non illi. Tamen utrum bonũ non potuisti tibi diligere. ñ illud diligeres & cupes primo tuo. Distinxit ꝯ scriptura dilectionẽ istam. secũm illã que malũ ẽ. & de alus bonus est. dilectionẽ. primum pcipiens homini ut diligat dñm. intendens utiq; ut in eo ipso se ipsum diligat. quia diligere se ipsum non ẽ aliud. quã bonum suum diligere. & bonũ suũ diligere. non ẽ aliud quã sibi diligere. hoc ẽ uelle illud & desiderare. Quia enĩ omnis qui bonũ suũ diligit. sibi diligit. & rursum. quia omnis qui dñm diligit. bonum suũ diligit. & stat pfecto quia nemo dñm diligit. qui sibi illũ non diligit. & omnis qui diligit sibi diligit quia desiderat & habere cupit quẽ diligit. Item quia non omnis qui bonum alteri diligit. illũ diligit. cui bonum diligit. quia non illi diligit bonũ qd diligit. Distinxit scriptã humane mentis sedm ea que in humanis diuisa aliquotiens inuenimus. id qd diuina inseparabile habent dicens homini. ut pr̃quam diligeret dñm diligeret. & primum suũ. non qd illud sine isto facere posset. ꝯ ne posset putaret. Primũ ꝯ dixit. ut dñm diligeret. & in eo ipso dixit. ut sibi diligeret. quia omnis q bonum suum diligit. sibi diligit. Quia uero ñ omnis

qui bonum alterū diligit. illi diligit cui bonum diligit. 2° pr̄
dilectionē distantiam subiungit. dilectionē pximi. ut
hoc homo pximo suo cuperet diligendo illum. q̄d sibi
diligendo dm. Hemo g̃ excusimet ~~homo~~ p eo dictum q̄d ē.
dilige pximum tuum sicut te ipsum. tantū quē libet
unum. hominē se diligere debere q̄ntū se aut duos
aut tres aut quattuor plusquam se. Si enī tantum se
diligit q̄ntū suū diligit bonum. & tantū diligit bo
num suū. q̄ntum diligit dm. 7 sequens erat. ut tantum
diligeret pximum q̄ntum dm suū. si cum tantum diliget
q̄ntum se ipsum. Ꝑ tra non illi dicit. ut illum tantū
diligat. s; ut in eo unquo se diligit. illum diligat. & q̄d
sibi cupit. illi cupiat hoc ē enim diligere sic̄ se ipsum
cupe illi & optare q̄d sibi optat. etiam cupit bonum p
mum quidē sibi. deinde illi. Hon enī amat illū sic̄ se. nisi
p amet se. Et incorpalib⁹ quidē bonis que in tantum
diuīdo coartant. ut q̄d a uno solo possidet. ad alterū usū
transire non possit. nisi ab eo a quo possidet totū recesse
rit. si gratuita caritate & ppt̄ spūalis boni ampliore
remunerationē aut dilectionē homo se sup debitum ñ
exhibeat. huic pximo debet impendere cogit. q̄d sue ne
cessitati debet. Huic enī pximo debet. nisi pt illud 7 se
tantū illud q̄d sibi debet. Et idcirco cum unusq; non pos
simum faciat. q̄d p̄ faciendum ē. De reliq enī dr̄ effect⁹
sufficit affectus. Et fortassis ppt̄ hunc affectum ostendi
dū moyses de libro sc̄ipto deleri petiit. & paulus p fratrib⁹
anathema a xp̄o fieri cupiuit. non q̄d q̄a dm ppt̄ hominē
p dere uellent. s; quia dm si fieri posset sine pximo q̄m di
ligebant possidere nolleut. Affectus enim loquebat &
quasi de dilectione securus amato & amanti indulgedi
ne dilectionis de separatione cōminabat. non quia illi se
parationē diligebat. s; quia alteri⁹ conjunctionē optabat.

Ineo aū qd proximu bonum amat, bonū suū amat & sibi amat. qua bonū sibi ē. bonum proximi sit. si amat illud & cupit illi qd bonum ē illi. Verū enim bonū cū unu dia non possidet. & cū caritate felicē possidet. Sz dicis. Qd magis ē bonum. magis diligendū ē. Quod aūt aū bonum mē duos saluari quā unum. Qua ppt si opto data fuerit qd malum ego eligere debeo. ut multi saluentur. qm ego solus Huic g non annendus qua maī bonū multi ē. ut saluus fiam ego solus. & plures proximi qm ut proximi ego solus. & multi saluentur. Qd aū m bonum ē maius. amē plus diligendū ē. quam proximum meum insum ē. ut diligam bonū meum illud maxime qd uerum bonū ē. & pt illud & secm illud diligā bonum proximi mei. secm me & pter me. aliqd illi debeo. amore me ut comē me nichil. Aliquin non starent diligēs proximum tuū sicut te ipsum. si illum diligerem odio habens me ipsum. Secm hunc itaq; modū non in duo sunt. Precepta caritatis. primū de dilectione dī unq; homo uerarū diligit se ipsum. secm de dilectione proximi. unq proximum diligit sicut ipsum. sicut.

Quida de caritate tam multa ducere uolunt. ut caritatē laudare incipiam ne ueritatem. & non ē tam laus caritatis. ubi ē ueritas. Dicunt caritatē talē ac tantam uirtutem habere. ut sine illa reliquę uirtutes omnes quāuis aliquo m. secm affectum nature ad bonum proximi esse possint. meritum tamen. eterne retributionis apud dīm habere non possint. Qd enim sine caritate fit. propt dīm non fit. & qd propt dīm non fit. dīs remunerare non habet si uult. Quia si secm aliqd bonum ē illud qd fit. Nature enim bonum ē. non gre. Innatura non supra naturam. Quod g ex natura sola bonum ē. in sola natura & meritum simul & premium illi ē. Itaq; qd sine caritate in sola natura fit. ad illud qd indo ē supra naturam pmū

Verum caritas semel habita amittatur.

non ꝓ̄ ſunga. Liquet ꝙ quia bonum op̄ando ſummū bonū non meretur. niſi is ſoluſ quia id qđ facit bonum. ꝓp̄ id qđ facit bonum op̄at. Vſ meretur dm. fac qđ facis ꝓp̄ dm. Hoc ꝙ dicit de caritate quia uirtus ē omnium uirtutum. & alioꝝ ꝓp̄ ipſam. que ſine ipſa. & ſi ad aliqđ bona ēent. ad ſummū tamen bonū optinendū. bona ēe non poſſent. Hec omnia de caritate dicta. libenter ſuſcipiam. quaſi ꝓpter pium bonum ſententie ueracis. Si ſequit aliud quod ſe ꝙdē conjungit ueritati. cum falſum ſit ipſum. ut cū illa in gr̄am. & illa ſuſcipiat. Sz nos lucē diſcernimuſ a tenebriſ. & deridemuſ obſcurum qđ lumini ſe ingerit. & ſtare ſe putat cum lumine. Sueni caritas lumen ē. error uero & ſtultacia tenebre ſunt. ubi caritas ē lumen ē. & nonē in ipſa qui palpando incedit. Qui enī in caritate ē. aut ambulat aut & uidet. aut ſtat & non p̄ſumit ultra quam uideat. Quamdiu ū in lumine ē. ſiue ſtet. ſiue ambulet errare non pot. quia uidet ubi ē. Qui aū p̄ſumptione ſua ſe p̄cipitat. ubi non uidet ꝓdit claritatem. quia non habet caritatē. & quocūq; ultra ꝓceſſerit. error rerum ē. Sic iſti de caritate meminunt. neſcientes caritatē. qđ a p̄ſumere & non debuerunt. uideo qđ uidere non potuerunt. Dicunt. quia caritas ſemel habita. numquam amittit plus amittatē. Ego illos interrogando interrogo. ſi ipſi caritatē unquā p̄diderunt. & utinam ideirco caritatem non ꝓdidiſſent. quia habita retinuiſſent. Sz uereor qđ ideo pot non ꝓdiderunt. qđ a num q̄m ꝓdiderunt habuerunt. Si aū nunquā habuerunt. nec; guſtauerunt. quom aſſerere & p̄ſumunt. qđ neſciunt. Si aū caritatem aliquando habuerunt. habent adhuc ipſam caritatē q̄m habuerunt. qđ a ſecm ſententiā ipſoꝝ ſemel habitam amittere non potuerunt. Si aū habent caritatē. ambulant ſecm caritatem. & n̄ op̄antē. aut erit

inquitatē. Si aū op̄ans inquitatē. non habent ca
ritatē. Si enī dm̄ non diligit. qui mundum diligit. ea
que in mundo sunt. quom̄ non multo magis non dm̄ diligit
qui inquitatē diligit. Qui diligit inquitatē. odit
aiam̄ suā. Qui aiam̄ suā odit. se ipsum n̄ diligit. ut
si diligit. male diligit. ea sc̄dm̄ solam carnē diligit. Qui
aū non diligit se ipsum. non diligit p̄ximū. quē uidet. et
quom̄ potest diligere dm̄ quē non uidet. Si g̃ q̄ aliq̄n
op̄ans inquitatem. dicant quom̄ habeant caritatē.
An forte dicēt quia non ipsi op̄ant. s; peccatum q̄d hab
itat in eis. Nam et tales fuerunt non nulli stulti. et non in
telligentes id q̄d homo ē. qui putabant quędam pecca
ta etiam cum deliberatione p̄petrata eiūmodi ee. ut de
ipsis homo dicere ueracit̄ posset. Non g̃ operor ego; pecca
tum q̄d habitat in me. non attendentes quia hoc quidē
q̄d homo ē cupiscentiam sentit. quia ex necessitate ē in
te corruptibilis non ipse op̄at. q̄d ū ē cupiscentię ipsum
sit. q̄a ex uoluntate ē non nisi ipse op̄at. Si g̃ p̄p̄ria
uoluntatē op̄ans inquitatē. non habent uniq; caritā
tē. Et q̄d dicem. Conueniam conscientiā suam. et mode
rem̄ scientiam suā. Conscientia humiliet. ne scientia in
flet. Non g̃ de iustitia p̄sumam. ne forte p̄ ipsam false
iustitię p̄sumptionē. scientia ueritatis amittam. Deum
qui semel caritatem habet. de inceps eam amittere n̄
pot̄. hoc ē dicere. qui bonus ē. malus ee non pot̄. Ire
g̃ similit̄ non dicem̄. quia q̄ malus ē. bonus ee non pot̄.
si dicimus quia qui bonus ē malus ee non pot̄. Quem
caritatē habet bonus ē. et qui non habet caritatē. bon
us non ē. Si g̃ bonus qui habet non pot̄ amittere. nec malus
qui habet non potest acquirere. Ad si uerum ee ipsius
solius est. nec stamus emendum ē. nec sperandum iacem.
caritas. Nos in tempe sumus. ubi in certa uoluntē omnia.

s. suū sic̄ se ipm. et aū n̄ diligit p̄ximum

ꝛ tam de tempe eternitate factus? Scripta dicit. quia ho
mo quemq; uel de statu permanet. ꝛ tu nescio unde contendis.
quia qui stat nunq; cadit. Quare ꝯ dictum e. qui stat ui
deat ne cadat. Vnam uerum esse. sitam uerum uultu
ri. ut in hac una omnis qui bonus e malus ee non posse.
Nunc una ista hoc habere non potest. in qua ꝛ mali ex
pectant ut boni fiant. ꝛ boni probant si aduersitate
non declinant. Extra hanc unam quidam mali sunt. q
boni ee non possunt. ꝛ boni quidam sunt. qui simili mali ee
non possunt. quia illi qui p malicia ligati sunt. isti p gram
confirmati. S; ꝛ in his quoq; necessitatem quoq; nata q
ese mutabilis e nullatenus opat. qua unalis ut dictum
e mutabilitate nate non nata s; malicia inde ri coartati.
malus uero eande nate mutabilitate n nata
nu s; gra in
melius confirmat. Qui ꝯ illic mali sunt. boni ee n possunt.
e simili qui boni sunt. mali ee n possunt. Hoc eni eternitatis e
et immutabilitatis. ut illic de alio in aliud transitus esse
non possit. Hic au quamdiu mutabili uiuit. ꝛ malꝰ
bonꝰ ꝛ bonus malus ee potꝰ. Et si forte aliquis ita bonꝰ
inueniat q semp bonus sit. inde ipse tam qui bonus e, malꝰ
ee potest. quadiu ille qui malus est bonus ee potꝰ. Vtq;
eum sub tempe uiuit. Vnusq; q dico una e in tempe.
s; dicis. Quid ꝯ sibi uult auctoritas que dicit. caritas nul
quam excidet. Audi quid. Tu fortasse sic intelligebas. qd
ex quo semel habet. nunquam amittit. Voluit hoc dicere
scripta. s; aliud qd tu quide inde rco recte non intellexisti.
quia ipsam scripta non bene inspexisti. Quid ꝯ. Quid
dicit spta illa. Hinc inquit manent tria her. fides. spes.
caritas. Quid e nunc. Hoc est in hac uita. quamdiu qd non
uidet. credit. Vel sperat. qd expectat. ꝛ desiderat qd amat.
Cum au fine accepit uita hec. Vel omnia facta fuerint
manifesta, qd erit occultum qd credat. qn nichil erit

quod manifeste non uidetur. Quid etiam tunc poterit speculari futurum. quando omnia p̄sentia erunt. & nichil erit futurum. Dictum ē quia si uidet. non ē fides. sed uerum. Qđ uidet quis. quid speret. Ergo illuc non credet. Non dico quia infidelis erit. sed non credes quia scies. Simulq; dico quia illuc non sperabis. nec tamen dico desperabis. sed ideo dico non sperabis. quia qđ speras totum habens nichil futurum sperabis. exspectabis. Numquid simulq; dico. quia illuc non amabis. Ergo quando adhuc non habuisti dilexisti. & non amabis quando habebis. Absit. Immo multo magis tunc amabis. quando quē amabit uidebit. & que uidebit habebit. Non enim sic est amor iste ut absens diligat. & p̄sens fastidiat. Ergo tunc etiam amabit. & multo magis amabis. & remanebit caritas. quando fides & spes amplius non erunt. Hoc sibi uult qđ dictum hꝫ ē. caritas numq̄m excidet. quo hic habet. & illuc retinet. siue p̄phecie euacuabunt. siue lingue cessabunt. siue scientia destruet. Omnia enim hec in hac una sunt tantum. Etiam ipsa scientia nra que m ē tunc non erit. non quia tunc nulla erit. sed quia alia erit. Omnia ḡ ista cū ipsa una excidunt. quia non p̄manent. ꝓpterea quando uidebit qui credit. & habebit qđ speratur. Caritas aūt numquam excidet. quo & hic est. & illuc erit. & non habebit finem unq̄m dilectio. sicut finem non habebit inspectio. & sicut nunquam separabimur a contemplatione. sic numquam euacuabimur a dilectione. Sed semp uidebimus & semp diligemus. Sic ḡ caritas nunquam excidet. quia semp manet. Non enim dicit alicui excidet. sed numquā excidet. quia non uni omnib; manet. & tamen semp manet unique manet. Nam si ꝓpterea non semp manet. quia non uni omnib; manet. & ḡ nec fides nec spes huc manent. quia non uni omnib; manent. Multi enim a fide & spe quę in dñm ē receperunt. & fide & spē ipsam qua habere cepant deseruerit.

ꝫ excidu ab eis fides & spes. etiam in hac uita. nec tamen
idcirco minus uerum fuit. quod dictum ē. nunc manent fi
des. spes. caritas. tria hec. Si g fides ꝫ spes que hic aliquan
do aquibus dā excidunt. tam hinc manent. qua hic nun
qm prs excidunt. quo minus manent. g similr caritas
que aliqn hic aqb dā excidit. tamen semp manet. qua q.
uis aquib dā excideret. numq tamen prs excideret. qa un
alius semp manet. Neq; idcirco enī pt. si unme pereat. &
m pt. neq; pptea destruit. si ame euacuat. ꝫ unme de
struit. quo alteri manet. qd m non manet. S; dicis uerū.
Sibi qui mali sunt facti ꝫ pti caritate aliqndo habere
possunt. qm caritas fons ppius nominat. de q non com-
municat alienus. Qui enim pceunt alieni sunt. ꝫ non pti
nent adnos. neq; ad id qd nrm ē. Si g alieni sunt quom
de illo qd nrm ē. ppium communicare possunt. Mirum ē.
Si enī hi qui aliquando alieni fuerunt. pximi facti sunt
accedendo. quare non simlr hi qui pximi sunt alieni
fieri possunt recedendo. Si enī accedere possunt. qui lon
ge sunt. possunt etiam recedere qui ppe sunt. Qui acce
dunt reconciliant. qui recedunt abalienant. Si aut qui
reconciliati sunt. pximi sunt. g ꝫ q abalienati sunt. alie
ni sunt. tamen quamdiu pximi fuerunt. alieni non fuerunt.
sic hi qui alieni fuerunt. priqua reconciliarent. pximi n
fuerunt. Et qui pximi fuerunt. quadiu pximi fuerunt.
de fonte ppio comunicauerunt. Et simlr qui alieni fu
erunt. quadiu alieni fuerunt. de fonte ppio non comunica
uerit. Cum aut hi qui alieni fuerunt. pximi ee cepunt. de
fonte ppio comunicare cepunt. Et simlr qui pximi fue
runt. priqua abalienari cepunt. de fonte ppio comunicare
desierunt. Et remanet semp fons ppius. de quo non comu-
nicat alienus. Alienus enī comunicare non potest. ꝫ tamen
qui alienus est — pximus esse potest. Caritate malus habere

non pot̄. ſ; qu malus ē bonus ee potest. quando bonus ee incipit. caritatē habere incipit. & qm bon ee desinit. caritatem habere desinit. & nunqm caritatē nisi bonus habere pot̄. qua caritatem habere. & simul malus ee nemo potest. Dicis uerum. Si aliquando caritas semel habita amittit. qd est qd dicit scpta. qui amicus ē semp diligit. Si enī qui diligit amicus est. & qui amicus ē semp diligit. pfecto qui diligit. semp diligit. Qui aũ semp diligit. nunquā caritatem amittit. Si g uera ē scpta. & qui diligit semp diligit. qui caritatē semel habet numq̄ illam amittit. Sic ubi uidet. Multa sunt talia. quę deduci quouis possunt. ſ; magnum non ē si aliquid dicas. ſ; si hoc qd dicis uerum sic sit dicendum intelligas. Qui amicꝰ ē semp diligit. Verum ē hoc qua amicus semp diligit. & inimicus semp odit. & tamen qui amicus ē. inimicus ee potest & odire. & qui inimicus ē. amicus ee pot & diligere. Quamdiu amicus ē diligit. ⁊ q. diu inimicus ē odit. Sunt aũ quida non ueri amici. qui inpsperitate amare se simulant. ⁊ in aduersitate pbant̄ quales sunt. Pp eꝰm dictum ē. quia uerus amicus semp diligit. hoc ē. non inpsperitate tantū diligit. ſ; etiam in aduersitate. hoc ē semp. Non enim uerus ē amicus. qui quando amicus ee uidet. qui scdm temp̄ mutat. ⁊ in utramq; partē pt̄ fortunam mouet̄. Non talis est ille qui semp diligit. q hominē amat. non pecuniam. amicum. non lucrum. Qui enī pp̄ solam pecuniam amat. quamdiu pecunia habundat. amat. quando pecunia deficit. dilectio deficit. & iam nō ē amicus qui amicus uidebat̄. immo qui p̄ amicus non fuit. ſ; putabat̄. nunc manifeste amicus nec ee nec fuisse cōprobat̄. Diligere dicit. qui amicus ē semp diligit. Si amicus fuisti inpsperitate. dilige in aduersitate. Quod enī inpsperitate dilexeris. in aduersitate ostendis. Si enī amicum dilexisti. adhuc ipse ē dilige eum. Cur cessas dile

cho. cum qđ amaꝛ non auferatur. Si aũ fortunam dilexisti. n̄
habes iam qđ diligas. quia fortuna discessit. & p̄mansit ho
salus. hoc sibi unus qđ ducium ē. qui amicus est semp diligit.
Instas adhuc quasi manus aliquid ad ducturus ad compban
dum. quia caritas semel habita non recedat. Ostendis integ-
gram tunicam xp̄i. quę scindi non potuit. etiam quando
xp̄s pro nobis potuit. Corpus xp̄i uulnerabat. & tamen tunica
xp̄i non scindebat. O magnum ē qđ affers. si bene intelligas.
Quid ē enī tunica xp̄i. nisi ęcclia xp̄i. Et quid ē integri
tas tunicę. nisi unitas ęcclię. Ecce quam bonum & quā
iocundum. habitare frs unanimes. Id unum. manere in
dilectione mea. Ergo caritas unitas ęcclę ē. Et dicit sępta.
Qui in unitate ęcclię sunt. pire non possunt. hoc ē qđ uo-
luisti dicere. Qui in caritate sunt. pire non possunt. Sue
caritatem sue unitatem nominesti. idem ē. qua unitas ē
caritas. & caritas unitas. Qui g̊ in unitate ęcclię sunt. in ca
ritate s. & qui in caritate sunt. omnino pire non possunt.
Manifesta ē ratio. nemo fidelis contradicit. Nullus in caritate
pire potest. Ubi pire non potest. si unde exire potest. Qui ibi
manet. p̄ domum non timet. Caueat ipse. ne eg̊ diat foras.
Intus positus p̄ domo non ē. sic hi qui foris sunt. salus non est.
Qui incipit exire. incipit pire. Cum aũ foris positus ad ca
ritatem reuertit. ad salutem redit. Quid ampliꝰ queris.
Forassis aliam unitatem ęcclię intelligi uolens. de qua ue
racit dicere possis. qua idcirco nulla nullus p̄ibit. quo ex
illa nullus exibit. Est enim unitas p̄destinationis de qua
dicit. nouit dns qui sunt ei. Et uerum ē. qua omnis q̄
in hac unitate sunt. salui erunt. quo ex his qui p̄uisi sunt
ad unam. nullus p̄ibit. Sic enim dicit sępta. Quos p̄destina
uit. hos uocauit. & quos uocauit hos & iustificauit. &
quos iustificauit. hos & glificauit. Isti sunt g̊ diligentes
dm̄ qb̄ omnia cooperant in bonum. his qui secm̄ ppositum

uocati sunt sci. ¶ Nam qui ꝓpositum scdm uocati non sunt. ⁊ qui aduersam p̄ destinati non sunt. ⁊ si aliquando adh̄ep dm diligant. usq; ad finē in dilectione dī, n̄ p̄seuerant. Qui ppt̄ea amissa caritate ꝑeunt. quo ad iniquitatē ceciderūt ad caritatē non resurgunt. ¶ destinati aūt ꝑ quam dm di ligere cepunt. ut̄ p̄seuerant̄ diligunt. ut in dilectione n̄ ca-
dant. ⁊ eū in dilectione ceciderint. uerū ad illam resurgunt ut non ꝑeant. Audi uidet. ¶ Credis ne ita ee ut dico. ¶ Fortassis tibi non sufficiet apls qui hoc dicit. ¶ Ppt̄ea qd non ita excusames intelligen dum ee qd dicit apls non oēs diligentes dm in numero illoꝝ ponere uoluit. quib; omnia cooperant̄ in bonum. nisi eos tantum qui scdm ꝓpositum uocati sunt sci. Manifesta ē ueritas. nisi illam impudenter negare uoluerīs. ¶ dices fortasse. n̄ ita intelligendum ee qd ait apls. Scimus quo diligentib; dm omnia cooperant̄ in bonum. his qui scdm ꝓpositum uocati sunt sci. Dicis g̃ non ita intelli gendū ee. quasi ꝑtid qd subiunxit his qui scdm ꝓpositū uocati sunt sci. determinare uoluerit. quib; diligentib; dm omnia cooperant̄ in bonum. sed potiꝰ eos de ipsos diligentes dm oēs ducūt scdm ꝓpositum uocatos sanctos. Sic g̃ fortassis intelligenda putabis uerba apli. ne mihi credis si dicere uoluero hoc ibi significatum ee. quia non oēs p̄ destinati sunt. qui aliqn dm diligunt. quia non ꝑmanent in eo qd diligunt. Verba augustini sunt hec. Si mihi non credis. illi crede ut m credas. immo non m. sed ueritati cre das. Audi g̃ qd dicit. apls inquit cum dixisset. scimus quo diligentib; dm omnia cooperant̄ in bonum. scient non nullos dm diligere. ⁊ in eo bono usq; in finem non ꝑmanere. mox addidit. his qui scdm ꝓpositum uocati sūt sci. hi enim in eo qd diligunt dm ꝑmanent usq; in finem. ⁊ tamen qui ad tempꝰ inde deuiant reuertunt̄. ⁊ usq; in finē ꝑducunt. qd in bono ee cepunt. Ecce habes manifeste. quia quida carita

tem adtempus habentes. qua in illa usq; in finem non pse
uerant. cadunt & pereunt. Rursus quidam qui ab illa adte
pus cadunt qua uerum resungunt. seruant & saluant.
Ubi u qua ab illa numq. deficiunt. usq; in finem pseueran
t feruore semel cepte caritatis deuotionem producunt. Quid
manifestius qris. Si hoc non uides. quid uides. Si; ducis.
quom aliquando ueram caritatem habere potuerunt.
qui nec a pseuerati non fuerunt. Uerum e. Ergo fides non
fuit. que aliqn fides ee desiit. Quare non similit ducis. qa
numq. albus fuit. qui aliquando albus ee cessauit. Non
ne intelligis. qua ineo ipso aliqn illud fuisse ducit. qui ali
quando ee illud defuisse memorat. Quid enim qs nunqm
fuit. nunq. ee desiit. Qua ppt qui aliqn amare desiit. con
stat pfecto. qua p quam amare desineret. amauit. Sed
uerus unquis amor non fuit. qui adtemp fuit. Ergo nec
uerum oduum fuit. qd adtempus fuit. nec uere albus fu
it. qui adtemp alb fuit. Quis hoc ducat. Ergo uera dile
ctio fuit. & uere fuit. quamdiu fuit. etia si; secdm aliquem
modu uera non fuit. ineo qd desiit. quando iam uere n
fuit. Si g ducis qua uera dilectio non fuit. que aliqn dilectio
ee cessauit. Sic intelligo. qua quando dilectio ee desiit. ue
ra dilectio non fuit. qua ineo ipso qd nutabat. & defecit.
ut dilectio non esset. ee cepit. & accepit. ut qd p fuit ia
uera dilectio non esset. Utru omes dilectio di caritas sit nominanda.

Forassis dices qd quida eimodi dicunt. qua hii qd dm
non pseuerati diligunt. dilectionem di quide habent
si; caritate non pro habent. qd non omne dilectionem dei
caritatem appellanda putant. nisi eam solam que usq; in
finem scti pseueret. Si; hoc siquis ducere uoluerit. quara
tione ut auctoritate pbare possit nonnuemo. nisi forte
idcirco aliud dilectionem. aliud caritatem sonare putet.
qua alterum latinum. alterum grecu uocabulum ee putet.

Scriptã sacra nobis dicit quia dilectio caritas ẽ. quã dilectio dñi semp bona est. Non nob dicit quia ille qui diligit. benefacit. & quia iste diligit male facit. Augustinus dicit aplm scisse quosdam dñm dilugere. y uico bono usq; in finem non pmanere. & bonam uocat dilectionẽ dñi etiam in his qui nõ pmansuri sunt in illa. y ih nescio qd speciosi caritatis inuenerunt more pigmentarioꝝ in mundiciis. ut declamatione ut declaratione stultoꝝ. Dicunt non de omni caritate intelligendum qd dicit. caritas semel habita non amittit. s; de pfecta tantum. Et si ego illos interrogo que sit illa pfecta caritas. non mihi respondent. nisi illa que nũ amittit. Non enĩ audent dicere, de illa se pfectione caritatis loqui que in fine habebit. ne supfluo de illa loquũ y iungant. que ad hanc uitam non pinet. Ergo non inuenium quã caritatem hic pfectam dicant. nisi illam q nõ amittit. Et rursum cum assignare uolunt que sit illa caritas que non amittit. non inuenium quid dicant. nisi illa que pfecta ẽ. Ita circulum facium. in uoluentes semetipsos. quia quo caream non habent. Postremo tanta erroris caligine inuoluunt. ut dum pinaciã caritatẽ semel habitam y iendum non posse amitti. assere re incipiant eam aquib dã non solũ minora peccata. s; criminalia quoq; & dampnabilia ex delibatione ppe finib reuneri. Dauid adulterium y homicidã caritatẽ dñi habuisse dicunt. qndo libidini seruiens in uxorem pximi sui uiolandam turpitudini frena laxauit. y ad eandem ptea turpitudinem regendã illum ipsum cui thorum sede uiolauerat. innocentem & iustum crudeli pdmone extinxit. Dicant mihi ubi tunc fuit caritas non agens pperam. ubi innocens obpmit. non querens que sua sunt. quando aliena rapuit. Ostendant mihi hic si possum dilectionem que plenitudo legis ẽ. ubi & pcepta legis suo-

lam. & iust nat̃ corrumpit. Lex dic. non occides. non mecha
beris. non concupisces uxorē pximi tui. Si carnas hic ē. ple
nitudo legis hic ē. Si plenitudo legis ē. quom̄ p̄uaricatio
ē potest. Si talia facientē carnatē habuisse dicunt. qr̄
gr̄ā in hoc faciendo nichil peccasse dicunt. q̄a sēpt̄a dic̄
ei nat̄ ē eo dō non peccat. & qua rursum alibi dr̄: habe ca
rnatē & fac quicq̄d uis. Si enī hoc uerum ē. q̄d carnatem
talia facientes retinére possunt. cum his qui carnatē ha
bent q̄ q̄d libet agere ꝯcedit. pfecto q̄cq̄d egerunt. pecca
tum ee cōprbat. Cam nunc g̃ cum carnate sua ꝯ faciant
q̄quid uolunt. quia magnos defensores habent. alios q̄ de
fendentes q̄d carnatem non amittant. alios añ conde
mnes. ut q̄cq̄d uolunt cum carnate faciant. S; dicunt.
Si dauid peccando carnatē amisit. quom̄ g̃ uerū ē. q̄d
sēptum ē de ipso. q̄d spūs dñi non recedebat a dauid. ab
eo die & deincepsū. Si enī carnas recessit. quom̄ spūs dñi re
mansit. Quasi uero spūs dñi sedm̄ multa alia remanére
non potuerit. q̄ā si sedm̄ donum carnatis recesserit. nñe
quam nullus siue cum illis rémanet. quos cadentes custo
dit ne p̄eant. quos tamen stantes custodit ne cadant.
Iustus cum ceciderit non collidet. quia dñs subponit ma
num suam. Aliud g̃. Si p̄sens erat dñs stanti. quare lapsꝰ
est. Et si p̄sens non erat cadenti. quare collisus non ē. Si
enī teneret. non laberet. ꝯ uerum si manus non supponé
ret colliderét. Propt̄ hoc collisus non ē. quia cecidit sup.
manū. Si manus sup eum cecidisset. collisus fuisset. Cum
ceciderit inquit sup lapidē istum ꝯ frīnget. sup quē aūt
ceciderit non ꝯteret eum. Propt̄ hoc g̃ dñs manum non sup
posuit iacenti ut prémeret. s; subposuit ut releuaret. Sub
posuit ut adiuuando reparet. non sup posuit ut iudican
do condempnaret. Sic itaq; spūs dñi ñ recessit a dauid. q̄a
cum eo erat. ut abeuntem reduceret. ꝯ penitentē iustificaret.

et forte cum eo erat. ⁊ non cum eo non erat. Cum eo erat ad custo
diam. ⁊ non cum non erat ad ulciscendam. Non enim tunc usus erat
dauid quando cum tam graui peccato prostratus erat. neq;
ad eum tunc punitum. qd septies me. iustus in die septies ca
dit. ⁊ tamen iusti nomen non amittit. Propter hoc g spe di
⁊ si cum dauid tunc erat ut peccando non puret. nullate
nus tamen sic erat. ut damnabiliter non peccaret. Simile
est qd de petro negante asserere conantur. ⁊ qd etiam tunc ca
rnalem di non prudenter. quando interrogatus xpm se co
gnouisse negauit. Non enim adtendunt qd septies me. nemo
in spu di loquens dicit anathema ihu. ⁊ nemo potest dicere
dns ihc. nisi in spu sco. Sed si forte dicere uoluerint. qa spm
di etiam tunc petrus intus in corde habuit. ⁊ qd foris lo-
quebatur in spu di non dixit. Audiant qd septem est. Ex habun
dantia cordis os loquitur. Ille g spe foris uoce loquebatur. qui
intus in corde dominabatur. Cui cor regebat. linguam move-
bat. Et; ducem forte. Spe quidem di recessit. ⁊ carnalis rema-
nsit. Consideret utrum uerum hoc dictum putet. Apo
stolus dicit. Caritas di diffusa est in cordibus nris. ⁊ per spm scm qui
datus est nobis. Non carnalem non habemus. nisi inquinatum
spm scm habemus. ⁊ in duris qua recedente ⁊ absente
spu sco carnalis manet. Et; dicunt. Illud g. Nulla scintilla
peccati nulla affectio dilectionis in dauid aut in petro remansit.
quando alter molesta concupiscentie carnalis uictus.
alter ut imminentis mortis timore fractus. quodam utique in-
firmus peccauit. Immo uoluntarie utique peccauit. quia
si uoluisset. utique non peccasset. Et; quia semetipsos plus
quam dm dilexerunt. ⁊ suam potius quam di uoluntatem im
pleuerunt. Caro aliud suadebat. ⁊ ds aliud percipiebat. et
elegerunt magis obedire carni. quam creatori. Si uoluis
sent carnis uoluntate contempsissent. ⁊ uoluntatem creato
ris proposuissent. Et; non di magistrum bonum imitabantur

docentem ⁊ dicentem. ꝑ pat̄ non mea uoluntas fiat ſ; tua.
Et fieri pot̄ qđ ipſam carnis uoluntatem cui uolentiam sen
serunt. aut nullam. aut non tam uolentiam ee uoluerunt. q
amen qđ eidem temptanti ⁊ sanganti ꝙ senserunt. nonnſi
olentes fecerunt. quia magis creatore offendere. quā ipſa
nolestiam ⁊ sanganonem tolerare uoluerunt. qđ ſi uoluſſent
omnino non fecuſſent. Ergo in hoc quod uolentes id qđ caro
uolut fecerunt. id qđ creator uolut noluerunt. quaſi
aliud uoluſſent. ad iſtud faciendum uoluntarie non con
ſenſiſſent. Cum enim ex duob⁹ que ſimul fieri non poſſunt. unde
uoluntarie eligit. ꝑ nullo dubio alterū inuoluntarie non ee
compbat̄. Inita ꝙ uoluntate qua contra dm carni conſenti
re elegerunt. carnalem utiq; di nullatenus habuerunt. ⁊
quamuis tamen intro ipſo qđ magnam intemptatione uo
lentiam paſſi ſ. aliquā in peccato ſuo excuſationem habere
poſſunt. De affectu ū pietatis quo huiſmodi peccantes non
nunquā habere uident̄. quando ſimul ⁊ peccare ꝙ sentiunt.
tam quodam in peccando qđ non deſerunt. dolore quo
dam affici non deſiſtunt. ⁊ cauendum e omnino. ne carna
lis ſtatie dilectionis di nomine digni excluſionem̄. Si enim
in his qui ab iniquitate ad iuſticiam ꝙuertunt̄. affectus
quidam ⁊ delectationes preteritę malo; rémanent.
qui tamen in bono ꝓpoſito conſtituti ſ adiniquitatem non
imputant̄. q quare non ſimiliter in his qui ad iniquitatem
declinauerunt. excuſu pietatis uirtutis etiam in malo ꝓ
poſito affectiones quedam amiſſi ſiue corrupti boni aliqñ
ſup ee ducant̄. q que quidem ſine ꝓpoſito bone uoluntatis ex
uſu ſiue ex natura inesse poſſunt. ⁊ ſine ipſo iuſticie
meritum habere non poſſunt. Cum enim hoc e ꝓpoſi
tum ſcilicet uoluntatis. ⁊ ſine ꝙ ſenſ animi ex uoluntate
ſurgens. cui ſoli iudicium e cū dō. Et hoc ſolum ſi bonum
e. non e ad malū. quicqđ in homine e. ſiue bonum ſit. ſiue

malum. / & item si bonum non ē. ad malum ē. quecq; d reliquū
ē. siue bonum siue malum. Ad hunc ḡ oculum ex quo solo
totum corpus lucet. respicere debuerunt. / qui ex affectionū
bus nescio qualibus quas & incredulus / unusquisq; aliquotiens
siue ex natā siue ex usu in ēē habemus. mentium hominis
constituunt. Poterant hec satis supstitiose q̄ questiones sine
accipe. / si tamen finem accipe poterant. Hunc aut̄ querū
& semp querunt. & nunq̄ inuenium. Interrogant unū
danid & petrus dampnari debuissent / si ante penitentiā
in peccatis suis mortui fuissent. Que questio quali respon
sione digna sit / utinam uidere possem. Quare cm̄, pure
non debuissent. / si in peccatis suis mortui fuissent. ⁊ S; pure
inquiunt non potuerunt. / quo ad unam predestinati
fuerunt. Quare ḡ simul peccare non potuerunt. / quo
peccatū prescii fuerunt. ⁊ Si enī predestinatio impediri
non pot̄ / nec prescientia falli potest. Si aut̄ pscientia pec
candi non infert necessitatem / nec predestinatio dam
pnationis tollit possibilitatē. Vis adhuc audire. quid di
cat Augustinus / qui, m non credis. Audi qui sum qui
diligunt. & qui sunt qui pseuerātū sunt / & que sit uni
tas dilectionis. / que sit unitas predestinationis. Scm
quo diligentibus d̄m omnia cooperantur in bonum his
qui sedm ꝓpositum uocati sunt sci / ꝓpositum aut̄ non
suum. ⁊ di Qui etiam p̄destinati atq; pscti sunt. usq;
ad̄o prs̄ omnia. ut etiam si qui ex / deuiant. & exorbi
tant / hoc ipsum ēt̄a eis faciat pficere in bonum. quia
humiliores redeunt atq; doctiores. Hoc / si quis quā pu
fallit̄ d̄s / & humano uicio uincit̄. S; nemo ex / pu /
quia nulla re uincit̄ d̄s aut fallit̄. Ista significant sunt
ad ramotheum ubi cū dictum fuisset. ymeneum &
philetum fidē quoꝺam subuertere / hoc ad dn̄i ē /
firmum aut̄ fundamentum dei stat. habens signa

peccatum

ctum hoc. Scuit dñs qui sunt eius. Hoy fidei que p̄dilecti
onem op̄atur: p̄fecto aut omnino non deficit. aut si qui sunt
quoy deficit. repat̄. ante qua una ista finiat̄. y delira que
cecurrant uniquitatem. usq; in finem p̄seuerantia
xpiat̄. Illi u̅ p̄seueraturi non sunt. ac sic a fide xp̄iana
conuersatione lapsuri sunt. ut tales eos nunc hui⁹ sim⁹ intue
mat. y cui dubio nec illo tempe quo bene pieq; uixerunt
unius⁹ numero co̅putandi sunt. Hon enim sunt ex nobis illa
p̄monus p̄scientia di y predestinatione discreti. y ideo nec
scdm p̄positum uocati. ac p hoc nec electi. sed multi uocati. de
multis quib⁹ dictum est. multi uocati. non omnibus quib⁹ dictum
est pauci uero electi. y tamen qui eos negat electos. cum cre
dant & baptizant y scdm dm uiuunt. Plane dicunt̄
electi ante scientib⁹ quid futuri sint. non ab illo qui eos no
uit non habere p̄seuerantiam que ad beatam uitam p̄du
cit electos. seu q; illos uita stare. ut p̄scierit ea casuros. Hic
fame querat̄. cur eis dñs p̄seuerantiam non dederit qui
tam qua xp̄iane uiuerent dilectione dedit. me ignora
re respondeo. Respondeam y ipsi si possunt. cur illos
dñs cum fideliter y pie uiuerent non nunc de uite hui⁹
p̄culis rapuit. ne malicia mutaret intellectum eoy y ne
fictio decipet animas eoy. Verum hoc in potestate non
habuit an eoy mala futura nescirit. Hemo nichil hoy
inp̄uersissime atq; insanissime dicit̄. De huiusmodi dicit
iohannes. Ex nobis exierunt. s; non erant ex nobis. Quod
si fuissent ex nobis. p̄mansissent utiq; nobiscum. Et q̄d
aliud dic̄. nisi non erant filii. etiam quando erant in p̄
fessione y in nomine filioy. Hon qua iustitiam simula
uerunt. sed qua in ea p̄manserunt. non Heq; enim aut.
ita si fuissent ex nobis. ueram non fictam iustitiam ue
nissent utiq; nobiscum. In bono uitaq; erant. sed qua
mco non p̄manserunt. ide̅ usq; in fine̅ n̄ p̄seuerauerit.

s; si fuissent utiq; ex nob̄ p̄mansissent utiq; nobcum.

non erāt unquā ex nobis. y quando erant nobiscum hoc
ē ex numero filioy. & quando erant in fide filioy. quō
qui uere filii sunt presciti. y p̄destinati. & secm̄ ppositum
uocati sunt ut sint electi. Non enī p̄t filius p̄missionis
ſ; p̄dītionis. ac p̄hoc nullus p̄destinatus ex bono in ma
lum mutatus sinit hanc uitam. quō sic ē ordinatus.
& rdō xp̄o datus ut non p̄eat. ſ; habeat uitam eternam.
De quib; ait ihēs. Scimus quō omis qui natus ē ex dō. n̄
peccat. Haud grauī peccauit. ſ; quia ex dō natus ad
societatē filioy dei p̄tinebat. non peccauit usq; ad
mortem. ſ; ueniam penitendo meruit. De hoc sīq
dem peccato ad mortē. y ante idem meminit iohēs his
uerbis. Est peccatū ad mortē. & statim subiunxit. Sci
mus quō omis qui natus ē ex dō peccat.

Quarte decime partis capitula.

De confessione. De penitentia. De his qui peni
tentiam in hac uita non implent. De eo sit
rari possit penitentia. De his qui in extremis peni
tent. Quod sola uoluntas bona sufficit. si facultas op
andi non datur. De remissione peccatoy. y si sacerdo
tes qui homines sunt peccā possūt dimittere. Quod
homo op̄ iudicat. dō uoluntatē pensat. De eo utrum
peccata redeant. p̄qua semel dimissa fuerunt.

Incipit duodecima pars de confessione.

Multa est malicia hominis.
Homo qn̄ male agere uult auctoritatem inquirit. Quando aū dicimus homi
nibus ut bona faciant. & ut confiteantur
mala que fecerunt. dicunt nobis. Hanc
auctoritatē. Que scripta hoc nob̄ p̄cipit ut confitear
peccata mea. Si peccata confiteri scripta non p̄cipit.
respondent modo si scriptam habent que peccata iube

ar tacere. Si g̃ confiteri non uultis quia auctoritatē ꝙ
fiendi non habetis. q. quare tacet uultus cum auctori
tate tacendi non habeatis. Tamen quia auctoritatē
queritis. accipite auctoritatem. Antiqua lex peccata
confiteri iubet. & homines ad sacerdotes mittit. ut
peccata sua confiteantur. ut in dulgentiam accipiant.
Huc g̃ preuaricatio legis confessione ꝙ oblatione ab
leta. quando adhuc umbra fuit. ꝙ adhuc confessio cri
minis penam ponus timere debuit. qua minam exspec
tare. Si hec auctoritas non sufficit. audite scripturam
alibi manifeste dicentem. Qui abscondit scelera sua.
non iustificabit. Quide enim abscondere. nisi tacere
ꝙ fateri nolle. Nam qui scelera sua p impudentiam pue
agendo manifestant. non iustificationē merentur. sed dam
nationē. Igit̃ uigenda sunt mala quantū ꝓmouet ad
impudentiam prauu opus. ꝙ ruelanda sunt p humilita
tem confessionis. Huius adhuc scire piculū tacentibus est.
ꝙ uim tacite ꝙfessionis. Quo tacui inquit spalmista. in
ueterauerunt omnia ossa mea. dum clamarem tota die.
Ecce uerum. Delictum meū cognitum tibi feci. ꝙ iniusti
tiam meam non abscondi. dixi ꝙfitebor aduersum me
iniustitiā meā dño. ꝙ tu remisisti impietatē peccati
mei. Vide g̃ ꝙ fidem. Si tacet peccata tua inueterant.
si confiteris condonant. Sed dicis. Coram deo peccauime
um. sed dō non homini. Sequor sēptiam. Illa in die. ut dō
ꝙfitear peccatum meum. non me ad hominē inuito.
inquo salus nonē. sed illuc trahit ꝙfessionem. unde ꝓmit
tit remissionē. Dixi ꝙfitebor aduersum me iniustitiā
meam dño. ꝙ tu remisisti impietatē peccati mei. Quid
facit hō. Audi qd facit. Homne ille homo fuit. qui dicit.
fili dimittuntur tibi peccata tua. Ecce uerum e quia ille
homo fuit. qui hoc dixit. Et ꝓpterea qui illū hominem

ee uiderunt dm aũ non cognouerunt. ⁊ murmura
uerunt intra se dicentes. Quis ē hic qui etiam pec
cata dimittit. Sciebant ei quia peccata dimi
tere di erat. ⁊ nesciebant quia q̄d di erat homo
adó accepat. Et ille quidē hó. qđ habebat unq̄q̄
homo erat idó habebat. quia accepat. ⁊ inquantũ
dñs erat. homo idem ipsum habebat. ⁊ non accepat.
Ꝑ ꝓta uolũt aũ aliquando accipe inhumanitate
qđ semp habuit indeitate. ut eũ uicino homini ap
ppinquaret. in eo q̄d hominis erat. ⁊ in eo ipso q̄d ho
minis erat. homini exhiberet. q̄d di erat. In eo nãq;
q̄d hominis erat. familiari homini iungebat. ⁊ in eo
ũ q̄d di erat potentiã in homine op̃abat. Ꝑ ꝓta dicit
ut sciamus quia filius hominis habet potestatē in terra
dimittendi peccata. Tunc ait paralitico. Surge ⁊ ambu
la. Ostendit quod uidere poterant. ut p hoc crede
rent q̄d uidere non poterant. Ꝑ hoc ḡ dñs factus
ē homo. ut se adconfabulandũ homini paritũ ⁊ fa
miliarē exhiberet. ut in una eademq; psona. & suũ
genus homo inueniret. cui fiducialiter infirmitatē
suam reuelaret. ⁊ supra hominē deũ credens de accep
ta abillo remissione peccatorũ suorũ non diffideret. De
inde ut dispensationis gra largius multiplicaret. dñs ho
hominēs qui puri hominēs erant participes fer potes
tatis suę. ut officiũ ei implerent penitentium ḡfessi
onē suscipiendo. & potestatē ei exercerent peniten
tib⁹ & confitentibus peccā remittendo. Accipite in
quit spm scm. quoꝝ remiseritis peccā remittunt eis. ⁊
quoꝝ retinueritis retenta erunt. Ergo xp̃c homo
discipulis suis uicem ei agentibꝫ in terra. potestatem
dedit dimittendi peccata. Sꝫ dicis fortassis. Quare non
similiter xp̃c p̃ceptum dedit hominibꝫ peccā sua confi

rendi. sic discipulis potestatē dedit confitentium pec
cata dimittendi. Audi quare. Voluit xp̄s ut ad metip
so surgeres. ut non quasi extorta uel coacta uideret̄ con
fessio tua. Ideo quod adse p̄tinuit officium suum dis
cipulis suis p̄agendum iniunxit. ut medicor̄ more
egros adse uenientes susciperent & sanarent. Medicis g̃
dixit ut curarent. sed infirmis non dixit. ut ad medicos
curandi uenirent. Hoc quasi certum ēe uolunt. qd eḡ
libenter salutem quererent. & se curandos offerrent. si
medicos inuenirent. Ppter̄ solos medicos monuit. Infir
mum enī suus morb; sufficienter ammonet. neq; enī op̄
p̄cepto habet si dolet. Tamen ipsi medici p̄ter qua ne
gligentes in sua curatione egros inuenerunt. eos ad
salutem querendam & ammonitione sua excitauerit
& p̄cepto attraxerunt. Confitemini inquit apls Jaco
bus alterutrum peccā ura. & orate p̄ inuicem ut salue
mini. Quid ē alterutrum. dñi alteri. homo homini.
non solum hō dō. sicut uerus ille confessor ait. Dixi
confitebor aduersum me iniustitiam meam dño. s;
homo homini ppter̄ dñm. Plus enī facit qui seruo humiliat̄
ppter̄ dñm. quam qui ipsi dño humiliat. Ppter̄ea confitemi
mini alterutrum peccā ura. Quid ē alterutrū. Non
tamen unus quisq; unicuiq; s; alterutrū. hoc ē inter
uos homines hominib; . oues pastoribz subiectis p̄latis.
hi qui peccā habent. his qui peccā dimittere potesta
tem habent. debitum quidem erat ut confessionē
facturi ad illam ireris qui ē sup uos. nunc aut p̄n
dulgentie dispensatione concessit. ut peccā uestra
ad inuicem uobis confiteamini uni uos. Illi quidē qui
solus confessionē acciperet. confessionē non faceret. quia
peccata non haberet. Hi aut qui peccatores confessionē
accipiunt. & confitentib; peccā sua dimittunt. ne

cesse habeam ut & ipsi peccata sua confiteant. ut pe
nitentibus & confitentibus peccata sua dimittant. Propterea
q̄ confitemini alterutrū peccā ura. & orate pinuicē. Addq̄.
Vt saluemini. Quid ē confitemini ut saluemini. hoc
ē. non saluemini nisi confitaminī. hoc fortassis tu audi
re noluisti. qui latebras queris & abscondis scelera tua
ut non iustificēris. Non ubi placet q̄d dicit. quia hi qui
nolunt confiteri peccā sua. saluari non possunt. Propter
ea fortassis conaris ad aliud dictum apli intorquere. ut
intelligas confitentib⁹ quidem promississe saluationem.
tam non confitentib⁹ non negasse iustificationē. Audi
q̄. Augustinus dicit. Non potest quis iustificari a peccato.
nisi confessus fuerit ante peccatum. Item Beda in eadem
epla iacobi. de qua supi testimonium sumpsimus. Sine q̄
fessione inquit. nequeunt dimitti peccā. Et in hoc illa
discretio ee debet. ut cotidiana leuiaq; peccā. alterutrum
coequalib⁹ confiteam. ut orationib⁹ inuicem saluemur.
Porro grauioris lepre inmundiciam sacerdoti pandam.
& adei arborum iustificari curemus. Videre quom con
cordant testimonia uertamus. Est quedam comunis ec
clia penitentia. qua cotidie admittere facimus. in qua
oratione fusa pmittē pcotidianus & leuiorib⁹ peccatis.
indulgentiam & remissionē consequim. Grauioris aut cul
pe reatum singulari confessione sacerdoti aprimus. & sedo
ei consilium munere satisfactionis oblato indulgentia pec
cati obtinemus. Et dicis. Si saluari non pot homo. ni confi
teat peccā sua. quid ē q̄d scriptū inuenit. Lacrime lauat
delictum. q̄d ore pudor ē confiteri. Inueniunt enī que
dam eiusmodi dicta. rapiunt ea homines gaudentes. non
quia ueritatem capiant in eis. sed quia maliciam suam de
fendere uolunt excusi. Dicunt enī. Quid nos constringis
q̄d nos arctas. Pudenda sunt facta mā. non nos pmittit

uerecundiam eloqui. erubescimus confiteri quod fecimus. quod possumus tamen facimus. Cor contritum. humiliatum offerimus. dolemus pro quod male egim. Lacrimas fundimus. carnis macerationem reatum puniuas. Quid uerba queritis. ubi opa bona sunt. Habem scriptam consolationem nos dicentem. Lacrime lauant delictum. qd ore pudor e confiteri. Non malicia excusamus. sz uerecundie parcam. Quod g dicere homini erubescimus. dicimus do. qui non inpperat. Imo di g oca sionib; querum homines excusationem corpi suo. pcu rere conant septuras. qua puersi sunt ipsi Quidem. Si scripta dicit Lacme lauant delictum qd pudor ore confiteri. numquid ideo dicit. si erubescis confiteri peccatu tuum. qd tibi sufficiat si tamu lacrimeris. etiam si non confitearis. Nonne multo melius e. ut scriptam hoc pot dicere uoluisse intelligis. qd lacrime eximia contritione plene. dla ema pecci lauare possunt. que sine pudore reuerentia uerecundia ore pferri non possunt. Quid g. Si pudenda peccata lacrime lauant. ibi tacendum e. ubi dnm auxilium maxime necessarium est. immo mul to magis ibi confitendum e. ut humiliatas confessionis lacrimas adiuuet contritionis. Simulat cu dicit. tibi. si homim erubescis dicere peccatum tuum. ut dicas do qui non inpperat. non tibi dicit. si erubescis homim dicere. ut homini non dicas. sz do. sz mansuetudo di tibi demonstrat. qui tam mitis suauis e omnib; ad se confugientib; ut ab ipso inppium aliqd te formidare non oportet. Et si talia fuerint peccata tua. ut tale homini manifestare sine erubescentia non posse contingat. ideo eu de quo erubescis cum homini dicas erubescere te non oportet. cum do dicis. quia non inpperat dicenti.

ſi condónat confitenti. Dic g̃ homini ut ſalubriter ad
tempꝰ confundaris coram eo. ut iſta confuſio gr̃am tibi
pr̃modum adducat. & fiduciam p̃ſtet. ne impp̃ium tu
meas. cum manifeſtari cepiſ coram eo. Iam ne forte tibi
dicerit cogitatio tua. ſi tam graue ẽ hominu reuela
re peccata. & ſi erubeſcamuſ ta coram homine. quid
faciemuſ ante dñm cui maieſtati declinare non poſſu-
muſ neq; iudicium effugere. Hec g̃ ſic de dõ cogitan
do temetipſum deſperares. oſtenditur tibi manſue
tudo dñi erga pẽnitentes & confitentes. qd peccata
omia penitentib̃ condónat. & confitentib̃ non imppe
rat. Sic g̃ accipe qd dictum ẽ. Dic dõ qui non imppe-
rat. quaſi diceret. tua ſi erubeſcaſ coram homine ne
erubeſcaſ coram dõ. qui dñs maior ẽ mior ẽ ho
mine & manſue tior. & compatiens miſeris. ut non
imppere. Sedm hunc itaq; modum non tibi dicit ut
peccata tua homini non dicaſ. ſi ut in his etiam que
coram homine erubeſcenda ſunt. de dñi pietate confi-
daſ. Opponis adhuc lacrimaſ illaſ petri quaſ legiſ. & c
feſſionem non legiſ. Lacrime lauant delictum. qd
ore pudor ẽ confiteri. Quaſ g̃ lacrimaſ opponis non qa
mas compunctionẽ. ſed quia confugis confeſſionem.
Dicis g̃ quia lacrimaſ petri legiſ. ſatiſfactionẽ non le
gis. Audiſti quia fleuerit. & quid dixerit non audiſti.
Dõ lacrime lauant delictum. qd ore pudor ẽ confiteri.
Quid g̃. Hoc tibi dici putaſ. ut quia petrus lacryma
tus legit. confeſſꝰ non legit. tu ſi lacrimaris. non confi
teris. Bonum multo melius ẽ. ut illud potiꝰ hic demon
ſtrari meritis. quaſi hic illic tantum lacrime ualu
erint. ubi confeſſionẽ oris non habuerunt. quomo
do ſi fuere fuerint nunc ualerent. ubi cũ cordis contri
tione etiã oris confeſſionẽ habent. Hoc etiã tibi demon

stratur cum subdatur. ꝙ pri⁹ flendum. ꝑtea confitendu.
Hoc siquidem adum litatem confessionis spectat. ut
prius compungaris. ꝑtea confitearis. Iam sunt quida
siue impudentes ad faciendum. sic uuerecundi addi
cendum. ꝙ qui quo turpitudinem suam in faciendo non
uidem. uerecundiam in dicendo non habent. Quib⁹
utiq; ꝓ ppha dr. Frons mulieris meretricis facta ē tibi. ꝙ
noluisti erubescere. Sh non nu quā sine aliquo con
punctionis motu. sine aliquo amoris ut amoris di
machu. ꝑ sola consuetudine ex plenda addicenda
peccā sua se ingerunt. ꝙ sluman tes se. ꝑ ꝑ solam ⁹bo⁹
plationem adebito peccato⁹ suo⁹ absolui. Quib⁹
este dicit. ꝙ pⁱ flendum. ꝑtea confitendu. In confessione
uiq; peccato⁹ homine uerecunda ꝛ oportet. ut
humilit quod fecit agnoscat. ꝙ tam non sic uerecun
dari ut taceat. Hoc bene nouit peccatrix illa mulier.
que uenit ut peccā sua se abscondere nolle ostēn
deret. ꝙ tamen non ante. ꝟ retro fieret. ut uerecundia
ꝑ ꝑtudinis sue se attendere demonstraret. ꝙ ꝑ hoc rec
te dicit. ꝙ pⁱ flendum. ꝑtea confitendum. Ve Pen
tentia

Penitentia alia ē exterior. ꝙ alia interior. tentia

Penitentia exterior ē in afflictione carnis. ꝙ pen
tentia interior ē in contritione cordis. P. penitentiam
exte⁹riorē castigat culpa prauu opis. ꝙ ꝑ penitentiā in
teriorē emendat culpa prauę uoluntatis. Secūm
quā dictū deluci. mēsura pēsanda correctionis
est. Aque unqm fructus dignos penitentie. aliud ē
enī fructꝰ penitentie. ꝙ aliud ipsa penitentia. Sic aliud
ē arbor. & aliud fructus ei. ꝙ sic aliud ē penitentia. ꝙ
aliud fructus ei. Penitentia enī dolor ē pter. ꝙ qm
dolesce. fecisse qd malum ē. Quando g impbas ꝙ dam
nas ma la tua penitentiā habes. ꝙ quo ad sanctificationē

subsequutre. ꝯ punis & corrigis mala tua. fructus penitentie habes. Si displicet tibi q̄d fecisti. penitentiam agis. sip sequeris. ꝯ punis q̄d fecisti. fructus penitentie agis. Penitentia ē facta impbatio. fructꝰ penitentie ē delicti correctio. S; quia sc̄dm mensurā delicti. correctionis mensura pensanda ē. ideo fructus dignos penitentie facere oportet. Sum correctione minor ē. affluctio. quā ē culpa de testato fuit. nō ē dignus fructus penitentie tue. S; dicis mihi. Quomodo scire possum quando condigna fit penitentia mea. Quia hoc scire non potes. ideo necesse habes semp penitere. Sanus facere potes. minus facere non potes. Melius ē ut plus facias quā minus. Idcirco solliciti esto. satage. da opam. studium & impende. ut culpa sit cum fine. deuotio sine fine. Tamen ut aliquando peccatrix conscientia consolet. positus ē modus. & mensura penitentie exteriorꝭ. ut illa expleta & p̄fecta fiduciam habere incipias. ꝯ sic quadā p̄sumptione in spem diuine misericordie de uenia & remissione peccatorum confidere. & tamen uerius quanto unusquisq; sincerius inuinctam penitentiam expleuerit. De his qui in hac uita penitentiā non complent.

Sed forsitan tibi tacita cogitatione respondeas. Quomodo quisq; certus ē esse possum. de uenia p̄pter penitentiam & satisfactionem abhominē inuinctam. etiam si illam studiose cōpleuero. cum ipse homo cui peccā mea confiteor. sepe aut ignorantia nesciat. aut negligentia non consideret. qualē in modum sc̄dm & mensurā delicti. debeat satisfactionē iniungere. Ad hec tibi breuiter respondeo. quia si homo nescit. dns scit. cui tam fac. q̄d tibi p̄cepit. obediens esto. inter q̄d tibi iubet. Videat dns deuotionē tuā. etiam si homo non condigne moderetur affluctionē tuā. Fieri non potes. si deuotus fueris in

uerunt. S; decipior inquit putans me sanasse cum
sanus non fecerim. Iube michi innuncia. ut tantum sa cere
& non amplius m̄ p̄cepit. Ecce totum p̄feci. & non sa uisse
cado quasi securus addm. putans me sanus fecisse illu.
& adhuc teneor obligat. quia sanus non fecerim. Quare q̄
inquit factum ē. ut talem sacerdotē non habeam. qui di
cat m̄ hoc qđ oportet. Audi quare. ppt̄ peccā tua factum
ē. ut talem sacerdotem non habeam. qui dicat ē hoc. quib;
meruisti ut malum haberes. quib; si districte iudicarēris. &
hoc meruerat ut nichil habēres. Que inquit sēpt̄a regnare
facit ẏ pocrtam ppt̄ peccā ppli. Ut ego. aut adherere fa
ces linguam tuam palato tuo. nec eris quasi uir obiur
gans quia domus exaspans ē. Nam ut scias quia malicia
hoc fecit. unde ubi erat deuotio tua. Si enī p̄fectam deuotio
nem habuisses. etiam nullo ammonente cessare tamen potuis
ses. Hunc aūt pigricia tua & negligentia occasionem tor poris
quesiuit. non correctionem. Ut uidit hoc ds. & dedit ubi se
cundum cor tuū. ut inuenires quod non querebas accipe.
Hec tamen dico. ut desperes etiam si hoc contingat. ut homo
qui exierus curandis uulneribus peccatoꝝ medicamentū ap
ponit. aliquid minus sufficiens tribuat. Sepe qđ minus fo
rsan agit. efficaciū unus operat. In paruo opē magno deuotio ēt
pōt. Homo uidet in facie. ds aūt intuet cor. Ut ut minus
dicam magnum ē si in hac una uice p̄ficias. & si non p̄ficias.
Nam ẏ p̄ mortem ignis quidā purgatorii ducit. ubi purgan
tur ẏ mundant. qui hic corrigi cepunt. & nō p̄fecerunt.
Qui aūt in hac una nec uice uoluerunt. ibi consumare nō
possunt. Quib; aūt hic correctionē suam uice dat. ea sup
ficere non dat. illuc correctionis p̄fectio reservat. Tamen tuci
omnino ē ut hic & uice ẏ p̄ficere contendas. ut illuc nichil
ubi faciendum ul̄ patiendum sup sit. Durū ē tormenta illa
ul̄ admodicū sentire. Ꝑ p̄ea tuū omnino ubi ē. ut hic & in

cipi as ꝛ pficias qd facere debeſ. qua ſi pficere hic no
poſſu erſ. ſi tamen uncho auerſ. noli deſperare ſaluus
erſ. ſic tam quaſi pignꝰ. Ardebit quidem donec cſu
mum ſuerit qd cremabile portaſ. tu añ ſaluus erſ. quꝫ
fundamentum unꝰ pmanſit carnalis di. Ve eo ſi re

Sunt ~~quidā~~ qui ducunt re rari poſſit penitentia.
Lapſis unꝰ ſtina pecꝫ locum uenie ampliuſ non ee.
ꝓptea qd quedam ſcꝑtarum teſtimonia his qui ꝑ ac
ceptam penitentiā adꝑa peccata redeunt. adtum
ſalutiſ negare uidenī. Et ſunt quidam eiꝰmodi quedā
dicta unquibꝰ non hoc quidē dictum eſt. ſi; ante bene
intelligentibꝫ hoc dictum ee uidet. Apls paulus inepi
ſtola ſua quā adhebreos ſcꝑſit. ſic ait. Impoſſibile ē in
quit eos qui ſemel ſunt illuminati. guſtauerunt etiā
donū celeſtē. & partices ſunt facti ſpūs ſci. guſtauerunt
nichilominus bonum dei uerbum. uirtutes q; ſcli uen
turi. & plapſi ſunt. renouari rurſus adpenitentiam. rurſus
crucifigentes ſemetipſis filium di. & oſtentui habentes.
Et rurſum. Voluntarie enī peccambꝫ ꝑ acceptam no
ticiam ueritatis. iam non relinquit ꝓpeccatis hoſtia.
Et rurſum. alibi ſcriptum inuenit. qua locus non eſt
ſedē penitentie. Si; ſiue hec ſiue alia talia ſcripta ul
dicta catholicoꝝ uiroꝝ ſupꝫ hoc inueniant. nulla ratio
ne ~~eſtimatione~~ eſtimandum ē eos qui recte ſapuerit
hoc aſtruere uoluiſſe. qd in qualicūq; pecꝫ plapſi ul
penitere non poſſent. ſi ꝑ diuinam miam reſpicerent. ꝛ
aut uitam conſequi non ualerent. ſi ꝑ ueram penitē
tiam ēpungerent. Hoc enī fides catholica omnino n
recipit. qua qui dixit. non duco ſeptieſ ſed uſq; ſepti
agieſ ſeptieſ. ſed nec ſeptiam nec terciam nec quotā li
bet peccatoriſ penitentiā uetam dū taxat. refutare
ſignificauit. Quod g dictum ē impoſſibile ee eos qui

p illuminationē gr̄e .& gustum dōi celestis .7 partici
pationē sc̄i spūs plapsi sunt .renouari rursus ad penitē
tiam.ut sic intelligendum ē.quia ipse cadere potuerunt.
& ipse surgere non possunt.7 atq; ideo illis impossibile ee
dō non ee. sic scriptum ē spe uadens .7 non reuertens.7 de
uia p dnationis duchum ē.quia omis qui ingrediuntur p
eam. ampli non reuertuntur.quia ipse quide homo ad
malum ire pot .redire aut ipse non pot .i pgrām adiu
uet̄.7 aduti sic ad penitentiā renouet̄.ut sic intelligendum ē. qd scriptum ē.impossibile ee plapsos ad
penitentiā renouari.ut pphetcu illud qd dictum ē.
surgo isrl ceciditi .non adiecit ut resurgat. Surgo
ut inquo simulti quida arecta intelligentia eni
uerunt.7 his uerbis expssum conuenienti quis dicet.
Nam quia scs Jeronimus sup hunc locum quedā uer
ba ambigua exposuit .7 quida qui libenti accepti
am errois quā edificationis assumunt lapsos
repari non posse conanti astruere .dicenti.qa cui ds uia
possit.7 de corrupta uirgine facere non possit. Ipse
uiderit .qd dicere uoluerit.7 ego apiritate apiane
fidi non discedo . Sententia una ē.7 aplm dicenti audio.
Si aliud angls euangeliu hauerit anathema sit. Ego
tamen sic sentio quia aliquid dicere uoluit.7 etiā si
ego nesciam .qd dicere uoluerit . Sic tam pium ē sen
tire ē in quia uerum dicit.7 etiā si forte compererim
ut euidenti dixisse ponuisset . qd dixit . Ego dictis
catholici uiri ad catholicam ueritate utiliter etiam co
nabor. Nam si de corruptione carnis intelligit. hoc
stultum ē. sic sentire.7 quia homo carnē suam uiriare
possit . ds sanare non possit . Si de corruptione cor
dis hoc intelligit .7 hoc simili stultum ē dicere
quia homo peccare possit . ds iustificari non possit.

tamē
ȳ ~~tamen~~ iustificare. quantum ille peccare. Si aīa id circo illud non posse dī dr quia ~~qđ~~ factum ē. ȳ qđ factum ē non factum ee non pot. quia qđ uerum ē. & falsum ee non pot. ȳ idcirco non pot quia cōm uertabē non pot. qui si qt uertare ~~non~~ posset. cōm se ipsum posset qui uertasse. Quod pondus habet hoc dictum magis quā si diceret etiam de alio quolibet quod factum ē. etiā non ee factum non pot. ȳ etiā si qđ factum ē emendari pot. qđ factum ee non noceat qđ factum ē. Certum ē quia qui cadit resurgere pot. & non solum resurgere. sed etiam resurgere melior quā fuit cū ceciderit. Multi ceciderunt & meliores surrexerunt qm fuerunt ante quā ceciderent. meliores, quia aīa ~~etiam~~ ee. si non ceciduissent. quia ad hoc ipsum cadere pmisi sunt. ut ex ipso casu suo ȳ ruina eruditi. ȳ meliores efficerent. Nemo tamē melior pt casum surrexit ul surgere potuit. quā fuisset. & si non ceciduisset. Licet quemodo resurgendo bona opata ē. ȳ omia stando opatus fuisset. In hoc tamē aliquid dici pot. quia omiss qui cadit id qđ cadendo pdit amplius eorum recuperare non pot. quia quicquid ptea ad correctionē ul ad recuperationē adiuerit facere. omnino non pot. quin melior fuisset. si hō omnia haberet & nō tamen ceciduisset. Ptea nemo in spe correctionis peccare debet. quia quod semel amittē amplius ipsum non recuperat. quia quicqđ aduersum postea fuerit. preparatione pdti non ē ipsum sed aliud ipso. & plus utiq; esset. si utrumq; simul ee. Licet idcirco fieri non possit. quia sic tempa transacta amplius non redeunt. ȳ ita q; simul ppetrata fuerint. amplius non facta ee non possunt. Si q̄ surgo es. custodi diligenter qđ habes. Noli in spe peccare. noli cadere. quasi melior surrectura sis. Quicqđ ptea feceris. facere tamē non poteris. quin melior esses si hoc

facerem & virgo essem. Sic itaq; fortassis secdm hunc modu
conuenienter intelligit, quia virgo ista cecidit. & non ad
huc ut resurgat virgo ista. Et quia ubi mille erant cen
tum erunt. & ubi centum erant .x. in domo ista. Si in hunc
modum lapsos ad penitentiam renouari non posse ducimus,
nichil fortassis inconuenienter ducimus. neq; penitentib;
uam indulgentie claudimus. si; periculum cadendi de
monstrauimus. Si enim est magnum aliqm surgere, magis
utiq; est, numquid cecidisse. Si bonum est sanum esse, melius
numqm corruptum fuisse. Est adhuc alius sensus quem inpedi
ens sententia eadem ueritate intelligere possumus, utrum
equali conuenientia nescio. Inpossibile est inquit eos qui
semel illuminati gustauerunt. donum dei & ceta. que ad
huc. plapsos rursus ad penitentiam renouari, & quia causam
subiunxit. quare eiusmodi ad penitentiam renouari non
possunt. Rursus inquit crucifigentes, & ostentui haben
tes filium dei. In hoc q denuo renouari non possunt. qa
aliam crucem, & aliam mortem filii dei non possunt habere
ut non penitentib; qd uerum denegetur. si; quia per eum
bs xpc uerum non moriet. Iusto, q saluti tuam, semel
pilla xpc mortuus est. Si illam amiseris. non poteris habere
xpm aliuum qui pro te moriat. ut eade & morte aliam. hic
q xpc. Seruia saluti tuam. Ego pilla semel mortuus sum.
Si illam amiseris. ego tibi mori non possum, tam eadem
morte amissa. tibi reddere possum. Si; nolo minuria
facias, quia qui saluti tuam morte mea. acquisitam uo
luntarie peccando iterum amiseris, quantum in me est, tibi
crucifigi. itum me mori compellis. Ego carni mee hostia
obtuli. ut de peccato penitentes ueniam consequerentur, non
ut uoluntarie peccantes & in peccato persistentes iustifica
rent. Tu q de peccato penitenti. habenti in ea hostia expi
ationis, qui ab in peccatis suis uoluntarie permanenti. in

habent ex ea causa saluationis. Hostia quidē ista data
fuit. illis ut p eam expiarent. de peccato penitentes. s;
iam nunc non relinquit ei ipsa hostia. ut p eam in pec
cato uoluntarie p sistentes iustificent. Non g putent uo
luntarie peccantes istam hostiam ad se p tinere. quia uo
luntarie peccantibus iam non relinquit hostia p peccato.
quia non possunt sibi eam usurpare. que ita oblata. ut his p sit qui de peccatis penitent. non qui p manent in peccatis. Sic una ueritate manifestata. alia quoq; in lucem uenit. Quod aū dictum ē quia non ē locus sedē penitentie. ita quidē intelligere uolunt. quia ita hec una locus penitentie ē homini peccatori. Qui hic pe nitentiam facere uolunt locum habent. qui hic locus da tus ē penitendi hominibus. Qui aū hic penitentiā nolunt agere malia una etiā si uoluerint facere penitentiā non pōt erunt. ita ut fructum habeat penitentia eorū qui a locum non habent. Prima g penitentia in hac una locum habet. Sedā penitentia p hanc unam locum non habet. nec fructum habet. etiā si dolorem habet. Alii hoc dictum intelligunt de publica senten tia quam dicunt iterari non posse. ppt rigorē & casti gationē. ne homines sacramenta dei contempnant. s; unusquisq; put potuerit secūm ueritatē sentiat. Ego illū qui dixerit locum ido non ēē sedē penitentie. quia una debet esse penitentia homini quādiu uiuit. ut semp de p teritis doleat. & se a futuris custodiat. & nūquā ad peccā redeat. que semel dimisit. & qui hoc facit qd debet facere facit. & qui alii facit. idē qui ad p terita peccata reuertit. ut cū peccauerit qui dem uult. uerum ad penitentiā redeat. & quasi p p mā secūm facit penitentiā. facit qd non facere debet. nec tamen in eo qd penitet male facit. s; in eo qd non p se

uerat in penitentia male facta. Qui si dixerit locum
non ee sde penitentie. ego illum faciliorem inuenio
se exitum puto. sine scrupulo questionis molestiam
declinasse. De his qui in extremis penitent.

Queruntur quidam quid de his sentiendum sit qui in
peccatis suis usq; ad finem uite perseuerant. tamen
in extremis morte imminente uerum. compunguntur.
penitent. et uoto corde misericordiam querunt. etiam si satisfactionem articulo temporis puerum
soluere non possunt. Breuiter dm uidetur absoluo. Ego
puto hominem quamdiu in hac uita uiuit. sic malum face
re potest. ita et emendare posse si fecerit. Quamquam
quo cuq; tempore etiam in extremis etiam in articulo necessi-
tatis penitentiam hominis infructuosam esse. si uera fue-
rit. Ego scripturam audio dicentem. quia in quacunq; hora pec-
cator ingemuerit. saluus erit. Non ubi dixit biduo aut
biennio ante mortem si ingemuerit. Si; quacunq; hora in
gemuerit saluus erit. Ergo tu noli ponere tempus diuine
misericordie. ne forte iudicium tuum tibi ipsi aduersetur. Noli pone
re legem que tibi non expedit. peccator es. ama misericordiam. et
qua si non amas. non mereris. Et tamen sub hac spe se
cure tibi peccandum est. propterea dm in fine si conuersus fu
eris saluus tibi promittitur. Nam quamuis etiam tunc uenia tibi si
uere penituerit promittitur. non tamen tibi dm uere tunc pe
nitere debeas promittitur. Valde difficile est. ut tunc uera
sit penitentia quando tam sera uenit. et quando cruciati
membra ligant. et dolor sensum opprimit. unde homo aliud co
gitare potest. Ergo si uis securus esse. penitentiam age. dum sa
nus es. Dum mens sibi uacare potest. et exercere illam in ope suo.
Valde suspecta debet esse penitentia. que coacta esse uidetur.
et facile est. ut homo se nolle putet. dm posse non datur. Possi
bilitas optime uoluntatem probat. Si non facis dum potes. ma

nuſeſte oſtendiſ qua non uiſ. Quãuſcũq; uterq; ſam
tatiſ ſecurior ſit penitentiã tamen melior ẽ ſera q̃m
nulla. Ante finẽ tamẽ ne penitere differas. in fine cum
fide. ut ul etiam tunc reſipiſcas. Q̃d ſi forte tibi ſuppe
tere non uideſ tempuſ. boni opiſ. egredere tamen in ſpe
firma cũ arrabone deuotionis. Vltrum ſera fiat labo
riſ penitentia. ſ; in dulgentia ſera non fiat. Quod tam
diu petere diſtulit. inde. quã. eo accepit. Cor contriti
& humiliatum dſ numquã deſpicit. quia morte non
unius peccatoriſ. ſ; ut conuertat & uiuat.

Q̃d ſola bona uoluntaſ ſufficit. ſi facultaſ operandi
.1. g̃ bonam uoluntatem non datur.

Habeſ nos deſperare. Angli de celo clamant. Pax in
tra hominib; bone uoluntatis. Non dixerunt pax ho
minib; diuitib; aut nobilib; aut potentib; ſiue multa
facere ualentib; Si hec dixiſſent. timendum nobis eet. quia
hec omnia etiã iuſtis abeẽ poſſunt. nec adeẽ non aman
tib; ſimulit. Voluntaſ nulli abeẽ pot. niſi uolenti. Tale
aliquid ẽ uoluntaſ. q̃d nec dari nec auferri pot iniuſto.
Preterea uoluntaſ hominiſ ẽ poteſtas di. ſed uoluntaſ
hominiſ ẽ. qua uelle in poteſtate hominiſ ẽ. & non pot
uoluntatẽ tollere homini aliqua uolantia extrinſecuſ
currentiſ. ſiue infirmitatiſ. neq; aduerſitatiſ. neq; ulla pau
peratiſ. uoluntatẽ hominu tollere pot. niſi ipſe homo uo
luerit. Opuſ ei auferri poteſt. etiã quando ipſe non
uult. uoluntaſ non poteſt. Preterea non ẽ in ipſo q̃ndo
poſſit. ſi in ipſo ẽ quando uelit. etiã quãuſ ex ipſo non
ſit uoluntaſ. q̃ndo uult. quia & ipſum uelle bonũ ex
dõ ẽ. idcirco tamen in ipſo homine dr̃ eẽ. quando uelit.
quia extrinſecuſ uelle hominiſ impediri non pot. Adhoc
ut uelit nichil foriſ quirit. totũ in ipſo ẽ qđ adhoc faci
endum opz̃ẽ. non querit aliquid extra ſe ut uelle habeat.

inse. idcirco in ipso ē uelle. posse in ipso non ē. nisi aliud
foris opponat. ad explicandam uoluntatē. q̄ dupliciter ad
ē debeat uł ab ē. impotentia hominis non ē. Idcirco
quando non uult. bonum non culpat nisi ipse. q̄n aūt n̄
pōt. si uult quidē ppt uoluntatem impossibilitas non
imputat. si aūt non uult ppt impossibilitatē uoluntas
non excusat. Totum g̊ meritum in uoluntate ē. Quan-
tum uis tantum meruis. S; dicis. Si solum uelle meri-
tum ē. si meritum hominis in sola constat uolunta
te. quid g̊ opus facit. Habeo uoluntatem & sufficit
mi. Quid necesse ē opari. si opus nichil facit. S; uolun
tatem sine ope habere non pōt. quando opari pōt.
Jon ē uoluntas si non opat qđ pōt. Si aūt non potest
opari. sufficit sibi. ipsa & habet meritum suū ppt se
in quo sola placet qđ bona ē. S; dicis rursum. Si totū
meritum in uoluntate ē. nichil amplī ex ope ē.
etiam quando ipsum opus cum uoluntate est. Qua
re g̊ opus requirit. si pōpe merito nichil adicit. uł au-
fertur. Audi quare. Jdō pt uoluntatē etiā opus
requirit. ut ipso ope uoluntas augeat. Tale ē cor ho
minis. ut ope suo ampliꝰ inardescat. siue ad bonita
tē amandam si rectum ē. siue ad malitiam si prauū
ē. Jta utrumq; affectus ope nutrit. ut crescat. & am
plior sit. Hæc uice fieri pōt ut uoluntas ope suo non au
geat. Quantū g̊ uoluntas crescit. tantum meritum
crescit. & tamen ipsum opus uoluntatu. aut pdest in
bonum. aut in malū nocet. quantū ipsam uoluntatē
ad effectum boni. ratus siue & malitie accendendo ex
cret. & si forte Jungeret tanta ēē uoluntatē in
eo qui non opat. quanta ē in illo qui op excercet. ubi
uoluntas eadē & meritum dissimile ēē non pōt. Sed
dicis rursum. Si totum meritum in uoluntate ē. g̊ opus

bonum non remunerat. ſ; uoluntas ſola. Vnde quom hoc intelligere uelis. Nam ſecm aliquid & hoc uerum dicit. quia hominis uoluntas ſiue ad bonū ſiue ad malum. ſola remunerat. Et rurſum conuenienter dicit. quia opus & uoluntas & ipſe etiam homo uolens & opans ꝓ uoluntate & ope remunerat. Dicit uoluntas remunerari qua in ipſa meritum conſtat. dicit & opus remunerari. qua in ipſo conſtat cauſa ſiue occaſio merendi. Voluntas remunerat ꝓpe. opus remunerat ꝓ uoluntate. Voluntas remunerat ꝓpe. qua in nullo ut placeret meruit. opus remunerat ꝓ uoluntate. qua in exilla ut placeret acceptit. Voluntas placet qua bona eſt ipſa. & in ipſa iuſticia ē que placet. Opus placet qa ex bona uoluntate ē. & ſignum iuſticie & bonitatis que in ipſa uoluntate ē. & placet. Voluntas placet ꝓ eo qd in ipſa ē. opus placet ꝓ eo ex quo ipſum ē. Sic ḡ ſola iuſticia ē p qua & uoluntas placet & opus uoluntatis. ſic non due ſ; una retributio ē. qua & uoluntas remunerat & opus uoluntatis. Una ḡ retributio ē. qua & homo remunerari dicit. quia illi dat. & uoluntas remunerari dicit. qa illa datur. & op' remunerari dicit. in quo uoluntas ipſa placet MERETVR; Etiam quando non opat uoluntas placet. in hoc qd uult opari. & de ipſo ope placet etiam quando illud facere non pot. Semp ḡ placet uoluntas ꝓpe. & homo numq̄m placet niſi ꝓ uoluntate. Tamen quando ho ꝓ uoluntate placet. ido placet. quia ipſa uoluntas placet. Quando aũ uolun- tas ꝓpt op' placet. non ſic placet. quaſi opus ꝓpt ſe placeat. & uoluntas ꝓpt opus. cum potius uoluntas ꝓpt ſe placeat. & opus ꝓpt uoluntatem. ſ; dicit ꝓpt opus placere re uoluntas. qa ipſa uoluntas opus ē. & de ope ē qd placet. Velle enim

semp aliquid uelle ē placet homo quia multū aliquid ꝑ ꝓpīū uo
luntatē ustam quę de aliquo ē / & ideo ustatē quia ē de quo
ēe debet. Sic g unuoluntate unum meritum ē / etiam si
respectu opis non sit. Qđ opus sine sit. sine non sit. nichil
uoluntate minus ē / nisi forte inhoc quod uoluntas ipsa
maior fieret. si ipsum opus fieret. Si g magnum meritum
habere uis / magnā habe uoluntatē Magna fiducia tamē
mereris / quantū uis. Possum ēe uoluntate pares / qui facul
tate sunt impares. Multum dedit hacheus. quia diues erat.
& multum habebat. Minores facultates fere bat / ꝫ parē in
uoluntate habebat. Vidua illa que duo minuta misit. pa
rum habuit. & parum dedit / immo dedit tantum quantum
hacheus. Si attendas quid dederint / diuersa inuenies. Si
attendas unde dederint / paria inuenies. Non attendit pensat.
ds. quantum det / ꝫ ex quanto det. Si g plus dat. & ubi min.
differens meritum non ē. si equalis uoluntas habeat / g ubi
aliquid dat. & ubi nichil dat. differens meritum ēe non pot.
si equalis utrimq; uoluntas habeat. Ad dō dixi ubi ut non
despéres. si facultas de ē ubi / assit bona uoluntas. quantum
uis tantum mereris. fac g uoluntatē magnam / si uis ha
bere meritū magnum. Bene hoc scivit peccatrix illa. qa
que multum habuit qđ diminueret / non attulit substan
tiam magnā. sed dilectionē magnam. Multum contra mul
tum Si multa pecunia magis quam caritate multa unqui
tas. multa redimeret. felciores diuites ēem quā pauper /
& secure peccare possem quantum uellem. & quādiu
uellem. Inpsis si eni ēet redemptio peccatoꝝ suoꝝ / quando
uellem darem pecuniā. & haberem iustitiā. Hunc ad
bene facit ds. quia ineo posuit. redemptionē mam / ubi
nullus nisi ipse uelit egére pot. Amare possum equalit
& diues. & paup / etiā si pecuniā equalit dare non possum.
Diligē multum sicut ut multum ubi diminuat / diminuit

A
/ talis ē qlis ee debet.

posset
autior

unquꝫ ei peccata multa. quia dilexit multum. Cui plus dimittit. plus diligit. Aliquid contrarietatis hic ee uidet. Si enim eidem dimittunt peccata multa. quia multum dilexit. uidet dilectio prior ee quam remissio. Et rursum si ille plus diligit. cui plus dimittit. uidet prior ee remissio quã dilectio. Sic enim dictum e. Duo enim debitores erant uni feneratori. Unus multum debebat. alius parum. Unus plus. alius minus. Cum non haberent. unde redderent. donauit utrisq;. Uter ergo eum plus diligit. Et respondit. Estimo is. cui plus donauit. Uidet hic prior ee remissio. et posterior dilectio. Ideo enim multum diligit. quia multum dimittit. Recta subiungit ostendens quare ꝓpositionem istam fecerit. Uides inquit hanc mulierem. Intraui in domum tuã aquã pedibus meis non dedisti. hec autem lacrimis rigauit pedes meos. et capillis suis tersit. Et recta. Recta inquit dico tibi quia dimittuntur ei peccata multa. quia dilexit multum. Cui minus dimittitur. minus diligit. et cui plus dimittitur. plus diligit. Non uidentur ista cohærere. quia dixit eum plus diligere cui plus dimittitur. et hinc idcirco multum dimissum. quia multum dilexit. In hoc ergo non uidetur sequens esse simultudo. nisi forte ducat. quia in hoc appareat qd multum ei dimittitur. quia dilexit multum. ~~Dimittuntur aut~~ quia ille cui plus dimittitur plus diligit. Dimittuntur inquit ei peccata multa. qa dilexit multum. Dimittuntur autem illi peccata multa. Et unde hoc probo aut quomodo aliud ostendo. quã dimittuntur ei peccata multa. In hoc inquit. quia dilexit multum. Magna dilectio magne remissionis est indicium. Cui enim plus dimittitur plus diligit. Debitor enim est ille cui plus dimittitur ut plus diligat. et si plus diligit. facit qd debet. et ostendit se multum accepisse. imo qd multum reddit. Sic ergo mulier ista multum officiosa. multum sedula. multum deuota. multum diligit. quia multum se accepisse agnoscit. Dimittuntur peccata

multa. qua dilexit multum. Si quis ḡ hoc intelligere ue
lit. qđ dictum ē. dimittunt ei peccata multa qua dilexit
multum. nichil inconuenientius erit. Si; uidebit forsitas
alicui hoc magis aduertere ꝑ̄ns. ut illam huc dilectio
nem intelligamus. qua mulier peccatrix desiderio flam
matus accensa diligere cepit. saluatorē. a quo se credidit.
habere salutē. & qua agnouit multum ē qđ sibi ab eo
dimittendū ē sperauit. & ideo multum dilexit. non diu
dubitauit. dimittunt tibi peccata tua. adhuc qđ impe
trare desiderauit postulauit. & tamen quasi iā cepisset.
dolorē suum amauit. a quo se qđ petiit acceptam non
dubitauit. Unde unqui fides tua te saluam fecit. Tua ergo
credidisti dilexisti. & qua dilexisti meruisti. ideo fides tua
te saluam fecit. Ex quo fides cepit. salus cepit. Si; tu nescie
bas qđ ego te ꝑ fidē & dilectionē ad me trahere. ut cre
dentem & diligentem peccata multa condonare. Tu au̇ for
te hoc non cogitabas. ideo ut scias. & consoleris. nunc di
co. dimittuntur tibi peccata tua. Tuu plus dimittit. plus
diligit. Alii diligunt ꝑ quē accipiunt. Tui ꝑ quē acci
pies dilexisti. quia te accepturam credidisti. Unde fides
tua te saluā fecit. Vade in pace. Vide nunc quantum
pot. magna deuotio. quantū facit cruciatus. quantum
facit bona uoluntas. Volo ḡ timere. Si bona uoluntas
pigra non fuerit. indulgentia tarda non erit.

Qđ homo opus iudicat. dūs uoluntatē. pensat.

Quo sunt. uoluntas. & op̄ uoluntatis. Dūs uoluntatē
pensat. homo opus iudicat. Si; sunt uerū opa
alia que nesciunt. alia dubia. quia non discernunt. &
alia manifesta ideo. ut ea mala ut non ualeant abscon
di. siue ea bona. ut de his non possit dubitari. Occulta
& dubia diuino iudicio. reseruant. que au̇ manifesta si
bi bona sunt. ꝓ approbationem uidentur. Si; ꝓ retributionē

non iudicant. quia primum & merces illoꝝ in posterum reseruat. Mala uolunt dñs hic iudicari & puniri. ne si in posterum illoꝝ iudicia seruarentur non ad correctionē sed ad damnationē omne iudicium exercerent. Preterea positi sunt homines iudices uice dei ut culpas subiectoꝝ examinando castigent. ut in fine cum uenerit iudex correctos saluare possit. quos corrigendos humano iudicio subiecit. Data sunt ergo iudicia. & contra culpas diuersas expiandas correctionū & satisfactionum modus ac mensura rationabili diffinitione prefigurata. Et est sepe lubricum peniteminalis. in quo quasi spiritalis medicine animarum antidota ponuntur. ubi medici animarū accipiant. quid contra morbos peccatoꝝ sanandis egris membris apponant. De remissione peccatoꝝ & si sacerdotes q̄ homines sunt. peccata dimittere possint.

Potestatem remittendi peccata quidā soli deo tria asserere conantur. ut in ea homini participē fieri. posse nullo modo credant. Et ad confirmationē huius assertionis adducunt mundationē illi leprosi. quē dns priusquam ipsum sanitati restituat. ac sic demum ad sacerdotes mittat. non ut ei mundatio uirtute illoꝝ proficeret. sed ut tantum modo testimonio illoꝝ confirmaretur. Similiter nunc inquiunt. cecidit diuinum mysterium sacerdotum nichil amplius uirtutis habere. nisi tantummodo questa signa dei. ille uidet qui per penitentiam cordis uultus ad deum absoluitur. per modum confessionis oris ab eis absolutus esse ostenditur. Quod autem in sola cordis contritione etiam ante oris confessionem peccata dimittantur. per hec testimonia approbare uolunt quo dr. Quacunq; hora ingemuerit peccator. saluus erit. Et alibi. Cum adhuc te loquente dicam. ecce assum. Et in psalmista. dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam dño. & tu remisisti impietatem peccati mei. Sed cor contritum per contritionem cordis confessio quoq; oris est necessaria. qa

siquis eñ pt̄ impetrata uenia peccatoꝝ consueri eadem
peccata sua neglexerit. quasi instructionis dñice contēp
tor quātus non ꝑ peccatis que iam dimissa sunt reus tene
at. tamen ꝑ contemptu reus erit. Uel fortassis quia ꝑ peccā
iam ad contumaciā redeunt. que ꝑ ī compunctionem
humiliato dimissa fuerunt. Hac ḡ ratione ꝓbant homi
nes nullo m̄ potestatem habere dimittendi peccā. si hanc
soli dī cē. sic etiam in euāgelio judi contra dñm murmurantes
qua dixerit paralytico dimissa sunt tibi peccā tua. aierūt
scd̄m dīm posse peccā dimittere. S; fortassis qui hec de absolu
one peccatoꝝ dicunt. quoꝝ ḡsq; peccato ligēt. non satis di
ligenter attendunt. Duob; em modis peccator ligat ē. ligat
ē obdurationē mentis. ligat ē debito sue dāpnationis.
Quamdiu nāq; grā dī cum homine ē. solutus homo ad m
bonum opandum expeditus. S; cum ꝑ peccatum grā dī.
subtrahit. staum ipsa sua obdurationē mentis sum in secus
obligat. Ista obdurato siue excecato mentis. tenebre sue
nebre sunt. unq̄q̄ hō ꝑ peccatū suo. ipsemet obligat ueneꝝ.
etsi ab his in hac uita solut̄ fuerit. p̄modum ligat manu
bus & pedib; in tenebras exteriores mittēt. S; qua mente sua
fua uirtute pt̄ ruinā peccati surgere ualeret. n̄ diuina
mia gratuito p̄ ... uenient. eum suscitaret. & ideo necesse ē.
ut dñs gram suā qua peccatis nob; iuste subtraxerat. qn̄
ad penitentiam iustificandi sumus. sola mia nullis nris
meritis. p̄cedentib; reddat. quatinus ipsa grā aduenies
cor nrm a torpore infidelitatis. & a peccati morte excitet.
ut sciuicet dū p̄mū ipsa sola opante ad penitentiā compun
cti anguli corporis absoluti. & ipsa demde coopante pe
nitentes a debito dampnationis absolui mereamur. Hoc
bene in resuscitatione lazari significatum ē. quē ipse
dñs ꝑ se ꝑ intrinsecus aiunculo mortis. absolui. iustifica
tum aī de foris ministerio ipsoꝝ apl̄oꝝ solui p̄cepit. Sic

namq; ecclia, sca nunc mortuos peccatis ꝑsolam gram
suam uteri uiuificans ad conpunctionē accendit. atq;
uiuificatos ꝑ confessionē foras uenire ꝑcipit.
ac sic deinde confitentes ꝑ ministerium sacerdotum ab
exteriori uinculo hoc ē a debito damnationis absolut.
Bene aūt debitum damnationis exteri uinculū dicit.
qa ꝑtinet ad tenebras exteriores. quas euadere dignus ñ
ē. quisq; ꝑ in hac uita a tenebris interioribꝫ solu non me
ruit. Sed male inquiunt de sacerdote dñi factis. qa ei po
testatem dimittendi peccata q̄d dō soli competit ribu
istis. Non g̃ sacerdotes dōs facio. Sermo duplex qui mem
ri non potest. sacerdotes dos dicit. Dñs inquit non deuabes.
& ꝑncipi ꝑplicitu non maledices. Istū ū cōis legis ꝑceptū
dñs de tribuit. qua potestate diuinū collatam sacer
dotibus auferre uolunt. Heq; uero ego sacerdotib; po
testatē dimittendi peccā tribui. ille hominib; potestatē
diuinam tribuit. qui de hominib; dōs facit. Sed tam ipse
sic ex semetipso ds ē. ita etiā ꝑ semetipsum quando uult
sine humana cooperatione peccā dimittere potest. hi ue
ro qui ex semetipsis diuini non sunt. illi etiā nisi ea aq; sunt.
hoc q̄d sunt. uteri & ꝑ eos operante. & eis cooperante peccata
dimittere non possunt. Quom g̃ solus ds bonus ē. nec
tamen unde sequit bonos non ee etiā q̄ dño seruiunt &
quom sol ds mirabilia facit. & tamen de iusto homine
dicit. fecit eni mirabilia in uita sua. ita etiam ds solus pec
cata dimittit. tunc q̄q; q̄ndo sacerdotes abeo & ꝑ eū dimit-
tunt. Ipse eni hoc in homine facit. q̄d homo ꝑ eū fac. Hec
ideo dicendū ē hominē. ibi nichil facere. qua ꝑ eū ds facit.
immo ū multo meli & multo ueri facere. qua ꝑ eū ds facit.
Hinc ē q̄d Petro ꝑncipi apl̄oꝝ dic. tibi dabo claues regni ce
loꝝ. Quodcūq; ligaueris sup terrā. erit ligatū & in celis. &
quodcūq; solueris sup terram. erit solutum & in celis.

Non dixit quicunq; soluerit hoc ē ut illi ayunt solutū ostēderit. sum. saluum erit; erit solutum. quia sententiā petri non p̄cedit. si sequit̄ sententia petri. Ne aut hoc soli petro concessit̄ putet̄. audi qd omnib; apl̄is ac p hoc omnib; apl̄or; successoribꝫ & apl̄or; uice fungentib; dicat. accipite inquit spm̄ sc̄m. quor; remiseritis peccata remittunt̄ eis. & quor; retinueritis retenta sunt. Vbi dixit ostendentis sunt. Hus qm̄ dixit hoc. si dixit si fecerit̄ erit. Audiam q & utrel legant quor; remiseritis pcā remittunt̄ eis. quibꝫ hoc dicebat̄. pri dictum fuerat. accipite spm̄ sc̄m. ne uel qd dabat̄ crederet̄ contemptibile. ut qd accipientis opantur exhumana uirtute p̄cedere. Hoc g̃ mirum ē. si homines pcā dimittere possunt. quia ut hoc possint. non ex sua s; diuina uirtute accipiunt. & hoc hominib; dim dare nichil aliud qm̄ dim hoc p homines face. Quod aū de mundatione lepr̄i opponunt. minime eor; opposito nos iuuat̄. quia si ideo peccator ante confessionē absolui credendus ē. quia lepr̄ mundat̄ ~~dicit~~ ē ante demonstrationem. eadem ratione peccator; p̄ compunctionē ad sacerdotem ire non debet peccatum suū plangere sed iustitiam demonstrare. quia & ille ad sacerdotes miss̄ ē. non ut sanitatē ~~demonstraret~~ reciperet. s; ut sanitatē demonstraret. qd omnino fides xp̄iana abhorret. Propt̄ea si miraculum qd dns operatus ē sacerdotibꝫ non obreuerenciam officii s; ad imperium ostendit̄. quid aliud quoq; qm̄ nouu sacerdocii spiritali curatione contempt̄ generat̄. S; & illud qd dicunt quacūq; hora ingemuerit peccator saluus erit. ego de his p̄cipue dictum esse uno. qui uitam suam in peccatis agentes usq; ad finem penitentie. & tunc pcā deserunt. qm̄ iā in hac uita tēp̄ satisfactionis habere non possunt. Quib; dr. ne tam ullom de uenia desperent. quia & tunc quoq; fuere penituerit. maiam consequi ualent. Hoc ē

ēm quacūq; hora scilicet etiā in extremis. etiā in articulo
necessitatis si peccator ingemuerit. hoc ē exterior cordis
compunctione comitatus fuerit. saluus erit ab etna scilicet
dampnatione. Quasi aliis uerbis diceret. Quacumq; ho
ra peccator inpsenti uita uere penituerit. insita u
ta non pibit. Ad quod quis contendat illud qđ dictum ē. sal
uus erit. non esse dictum de saluatione que infuto tribu
tur. sed de illa potq̄ que inpsenti uita absolutione peccatoꝝ
condonat. non necesse ē tamen nos dicere qđ peccator ab
omni debito absoluat. statim ex quo gemere cepit. do
nec totum consecutus fuerit remedium qđ dns, optimen
dam uenia instituit. Hoc ē aut remedium ut corde pe
nitear. & ore confitear delictum. qđ cum fecerit iam
plus debitor dampnationis non erit. etiā si satisfactio re
stat quā pp peccata psoluit. Ad si forte peccator uere pe
nitear. sed unū currente articulo necessitatis ad confessionē
uenire non possit. confidenter pnuncio quod ineo summ
sacdos complet. qđ mortalis non ponit. & ap dm iā factū
constat. qđ homo quidē uere uoluit. sed non ualuit ad
implere. qua confessionē non contempt excluserit. sed im
peditus necessitas. Unde si qđ dictum ē. quacūq; hora
peccator ingemuerit saluus erit. de psenti salute ac
cipit. sic intelligendum ē. ac si diceret. Tunc peccato
ris salus incipit quando uerax pdelictis suis ingemi
scit. Que tam salus tunc plene pficit. quando id unde
ingemuerit. etiā ore confitet. Item illud qđ dicit. quia
adhuc te loquente dicam ecce assum. sic conuenienter pot
accipi. qa dns pmittit adē pgratiam. ut cor ~~penitear~~ ad penitē
tiam compungat. deinde adē ut remissionē peccatoꝝ con
fitenti tribuat. Postremo id qđ de psalmista opponunt.
dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam dño. &
tu remisisti impietatē peccati mei. scs gregorius de culpa

cognationis tantum dictum esse asserit. in hec uerba. Sepe misericors ds eiꝰ peccā cordis abluit. quo hec curare adopa non pmittit. Unde recte p psalmistam dr. dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam dño. & tu remisisti impietatem peccati mei. Ut paulo pt. Quā facilis sit. sup hec uerba ostendit. qui dum se adhuc pmitti petere. hoc qd sepe petere pmittebat obtinuit. quatinus quia usq; adop non uenerat culpa. usq; ad cruciatum non pueniret penitentia. si cogitata afflictio mentem tergeret. qm nimirum tantum cogitata iniquitas inquinasset. Quod siquis hoc de quolibet delicto uelit accipe. sciat tamen aliud peccatum ee. aliud impietatem peccati. Impietas nāq; peccati ipsa rei hissime obduratio cordis accipit. que primum inconpunctione soluit. ut p modum inconfessione peccatum ipsum ide debitum damnationis absoluit. Sed siue hoc siue aliud quocunq; m pdicte auctoritatis exponant. nos nouissime confitem sacerdotes di in ecclia potestatem habere ligandi atq; soluendi. non pfunctorie & inusitato quodam genere loquendi significationem. si uera acit adó concessam. quib; dictum est. quoꝝ remiseritis peccā remittuntur eis. & quoꝝ retinueritis retenta sunt. Sed forte quis opponet. qa sacerdotes multos in ecclia ligant. qui ap dm ligant. nemq; multos soluunt. q ap dm ligati pmanent. qua sepe & innocentes ligant. & inreatu pmanentes absoluunt. & sic uerū non erit quoꝝ remiseritis peccā remittuntur eis. & quoꝝ retinueritis retenta erunt. Sed sciendum e. qd sepe sacra scripta sic de re aliqua loquit. ut quod inde uentum sit pnunciare inde at. & tam ueritatem ei magis qm euentum exprimat. qa n qd euenire debeat. sed quod euenire possit ostendat. Verbi gra. Dic quod a loco. scripta. Qui crediderit & baptizatus fuerit. saluus erit. & scimus quia multi credentes baptismum acceperunt. qui pter culpis suis exigentib rep bau

ad salutem ēternam non pungunt. Item in alio loco. Qui manducat carnē meam & bibit sanguinē meum habet uitam ēternam. & iudicium non uenit. sed transit a morte in uitam. & tam paulus dicit. quia quisq; corpus dñi indigne manducat & calicem bibit p̄sumpserit. iudicium sibi manducat & bibit. Ubi q; ꝙ magis uirtus sacramentoꝝ exprimit. nec q̄d p̄ea quilibet parui panes saluandi sint. sed qd saluari possint significat. quasi diceret. Tanta uirtus ē baptismi. ut quisq; illud fideliter & deuote acceperit. illud ad ēternam salutē p̄fingere possit. Ne tanta uirtus ē in sumptione corpis & sanguinis dñi. ut p̄ illud quicūq; digne sumpserit. ēternā uitam cōsequi possit. Simili m̄ hoc dictum est mo. quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis. & quoꝝ retinueritis retenta erunt. Ecclia p̄ dicerētur. Tanta nobis potestatem inligandi ac soluendi peccata tribuo. ut quisquis a nob ligari meruerit. ap̄ me solui nō possit. & quisq; a nob solui meruerit. ia ap̄ me ligat non sit. Audiant homines & intelligant peccatores. qd p̄sidium eis ad̄ concedit. qd rursus iudicium p̄parat. Sacerdotes dñi nec dū interpellare p̄sumunt. habent homines sacdotes uice dei fungentes. cum quibus uterum causam sine piculo agere possunt. Amen uicesores. & numeari uidentes. Sed forsitan uerum queret aliquis quid op̄ sit. ad̄ absoluenda peccā hominum homines cooperatores querere. quasi p̄se qd uoluerit non ualeat adimplere. Sed certissime scire debemus qd in abolendis peccatis nequaq̄ ad̄ humana cooperatio sufragetur. ideo tamen hominē cooperatorē fieri uoluit. quia salus peccatoris cōm competentius p̄ficit. Quid enī peccata nisi plage quedam sunt. Et quide penitentia in medicina. Et sciamus q̄ insanandis uulneribus carnis nisi cōgruum adhibeat. remedium dolori. nequaquā sequit effectus curationis. Ita

g̃ p̃ſupbiam omẽ peccatum geritꝫ. neceſſe ẽ. ut p̃huma
nitatem omnis penitentia conditaturꝫ. q̃nus inobedientia
obedientia frangat. & elationis tumorem humilitatis de-
uotio p̃mat. conueniens g̃ ẽ ualde. ut nos qui peccando
dõ contumaces fuimus. penitendo eiã ſeruis dñi ſupplices
ſimusꝫ. & homo qui ad dñi grãm conſeruandam mediatore
noneguit. ia eam recuperare non ñ p̃ mediatore hominẽ
poſſit. ¶ Jam ſi & hoc ſalubertimum ẽ peccatori. ut diſcat
quam longe peccando adõ neceſſerit. cum tam difficulter
penitendo addm reditꝫ. quia & cautior de reliquo efficitur.
cũ non ſine graui labore penitentie ad id indulgentie apti
hematꝫ g̃ peccator & ſuſpiretꝫ. & anxius p̃ peccato ſuo ume
atꝫ. & expauescatꝫ. ſollicite diſcurratꝫ. auxiliatores & inter
ceſſores quaratꝫ. p̃ſternat ſe humilit̃ homini. qui noluit
humilit̃ ſtare creatori. ut in hoc eiã ſa clo quodãmodo
ad dm clamet & ducat. ¶ Vide dñe & conſidera. & attende l̃
quid facio. Scio quidem dñe & fateor. quia tibi ſubici
nolle dampnabilis ſuit elatio. ſed iam p̃ te cũ homine
p̃ſterit non ſit queſo deſpicabilis deuotio. ¶ Magnum ẽ
id abſtulit. nec paruũ eſt qd reddo. O quam ſuauis & a
mabilis dñi nri miſeratio. totum bonum nrm ipſum
nobis opatꝫ. & uelut pat alludens in filiis. ſic totum fac.
ut quaſi michi facere uideatur. Ecce peccator compun
ctus. gemit. ſuſpirat. lacrimat. confitet reatum ſuum.
poſtulat ueniam. flagitat miam. & hoc totum quaſi ex
homine ee creditꝫ. ſi quis queſo hoc faciat. nille quem
pñdet. & cor hominis ad hoc faciendum mouet. Obſe
cro ut non ſit. onerosum. ſi breue quoddã hui rei exem
plum p̃ poſuero. Pat quidam quendã contumace filiũ
quaſi cum magno furore expulit. ut ita affluctus humi
liari diſceret. ſi illo incontumacia ſua p̃ſiſtente. qua
dam diſcreta diſpenſatione conſilii apatre mat mutat.

ut
& non quasi apparere missa. sed quasi matrona p se pre
tare ducta. ueniens multebri leuinare obstinatum.
demulceat. commaceē adhumiliare flectat. uehe
mentē patrē uatum nunciet. se tantum utriuentiam
spondeat. uenia promittat. consiliuum salutis suggerat
intercessores querere suadeat. non n magnus pcibus pare
placare posse ducat. causam tamen rei se susceptam
asserat. & ad bonum finē re se omnē p ductu ramissurum
tat. Videat queso si non tua causa ura agit. Percame
filiuum ds pat quasi expulit uat. cui tamen unpposi
to bone uoluntatis sue forta sis numq. uat fuit. Sed
quia infirmitas humana p se de lapsu surgere non
ualet. adcor peccatoris mat gra mutuū. sacdos ut
cessor: queritur. ut ds qui nat non fuerat complacet. Ad
dicā. Cuius sapiens & intelligeret hec. & custodiet mi
sericordias dm. Humqd ens ideo superfluo factum. qd
factum est. qa ds abitrario unpprium mutat nomē. qui
suus unq. ppuci non ē. Absit. Sed fieri sic necesse ē. qa al
ter reatus ri scelerus non potest expiari. Necesse ē q
sic fieri. quia ds hoc eam qd dare desiderat. ac se pri
pti postulari. Necesse ē sic fieri. quia & si mdo scdm
pposituum erga nos ira non fuerat unnob. tam scdm rea
tum ira manebat. que cū debita satisfactione solui
ut ira ducam non ds homini. sed homo ds reciliat.
Ne peccatis aūt unū redeant ut non ex quo semel dimis
sa fuerunt. ego uterum non asserendum ē uduco. sed
uerendum. Ad tam si sit. ut non sit. qua ussicia fiat ut
non fiat. alterius tractat opam exspectat. eo p cipue qd
queda duinarū scriptarum testimonia de hac re am
bigue edita legunt. ita ena ut michil exeat absurdius
nasci uideat. que certe non leuia ut transitoria consi
deratione discutienda sunt.

De eo utrū peccata redeant postquā semel dimissa fuerint.

Multę sunt quęstiones hominum. Quamdiu uiuunt. querunt. querūt semp. Qui enī querit non dū inuenit. q̄d querit. & tamen querit. quia amisit q̄d querit. Et si non amisit q̄d querit. quia forte numquā habuit. tamen quādiu querit significat se nec dū non habere q̄d querit. Propter quādiu uitā muſ necesse habemus semp querere. q̄a non dū totum habem q̄d habere deberem. Quid ē aūt hoc q̄d querere debemus nisi ueritas & bonitas. quę si pfecte haberemus. nichil amplī querere deberemus. quia si quid forte amplī esset. adiceret enā si non quereretur. Querite inquit primum regnū dī & iustitiā ei. & hęc omnia adicientur uobis. Regnum dī ueritas ē. iustitia ei bonitas. Hęc duo si quęsieris. siē debes. cętera omnia gratis apponuntur. Quare q̄ querere illa labores. quę gratis habere potes. Si ista queris sine illis. aut si non habes aut si habes uanitē non habes. Si illa queris sine istis. & illa habes ad salutē. & ista ad utilitatē. Omnia inquit hęc adicientur uobis. Multa sunt hęc. illa pauca sunt. Duo enī sunt ibi. hic plurima inuenuntur. Et tamen plus ualent duo illa. quā omnia hęc. Noli respicere ad manus. sed ad mentē. Noli attendere ad aceruum. sed pondus pensa. Pauca quere. ut multa inuenias. Hęc sunt q̄ sola quę querere debent homines. ueritas & bonitas. Et utinam tā studiosi essent ad querendā bonitatē. quantum aduertunt querendam curiose inuenuntur. Nescio quo pacto familiare omnibus ē ueritatem querere. enā his qui bonitatē non amant. Sed tamen enī oēs ueritatē scire uolunt. ut nemo inuenit qui falli uelit. Multi sine bonitate querunt ueritatē. sed soria ē ueritatis bonitas. Non uenit libenter sine bonitate ueritas. aut si uenit. non uenit de partibus illis & de regione illa ubi salus ē. Quęrunt homines utrum peccata ipsorum adeo reuertantur. ut q̄ semel dimissa fuerunt. Scire hoc uolunt

& cauere hoc nolunt. Quare hoc g̃ scire uolunt. q̃d cauere nolunt. Quia curiositas eos trahit cum bonitas non deleret. Querunt hoc si forte eis ducat quia non tua ē. Pendent ad nuncium corporis sui si forte quis ueniat qui ducat eis q̃d audire uolunt. Querunt quasi ueritatē non q̃d amant ut ipsam ueritatē. quia non diligunt bonitatē. sed uerum esse uolunt hoc q̃d ipsi uolunt. Jdo g̃ querunt si forte illis respondeat. q̃d ipsi potiꝰ audire uolunt. Et si forte ueniat quis testis ueritatis qui ducat ueritatem contra ipsoꝝ uoluntatē. non excusant. sꝫ conturbant & confundunt mentē. quia non audierunt q̃d audire noluerunt. Jdcirco secundum malicia illoꝝ ueritas illis respondet. ut sic uolunt ut amplius errent. ut sicut nolunt ut amplius desperent. Tam quia & hoc ipsum querendum ē. ppt eos qui excusant & pficiunt de ueritate. non ē absurdum si querim q̃d etiã in hac parte conscientia humana fi aliqua ut solet cogitatione pulset. sibi debeat respondere. Sic g̃ queritur utrum peccata que semel penitentia dimissa fuerunt. amplius imputentur. Fortassis qui dixerit asserendū non esse hoc sꝫ timendum. securiꝰ iudicabit. Melius ē etiã aliq̃ndo ineptiꝰ occultus que sine periculo salutis nesciri possunt timere. quã aliq̃d diffinire. Dicat g̃ aliquis quia timendum ē hoc non asserendum. Ego illi qui cogitationē suã castigare potest. ut hoc ei sufficiat. hoc satis ee puto. & magis fortassis expedire. ut amplius non querat. Cui ũ urget & animo sollicitat. neq; huc stare potest. ut ultra non pgat adinquisitionē. illi satis faciendū ee quantū fieri potest salua reuerentia secretoꝝ. Ecce g̃ tu quicunq; certus ee uis. utrū peccata tua amplius redeant que semel dimissa fuerunt. Videamus g̃ & discutiamus quid te sollicitet. Peccata inquis mea dimissa fuerunt. uolo scire si amplius debeam imputari. Quod g̃ tu uidere. Mihi inquis non uidere q̃d debeam denuo im

putari peccā que dimissa sunt. alioquin mutabilis ee uide
at ds qui non teneat sententiam suam. & tam facile mu
te iudicium suum. quom mutet. Jn hoc unquis mutet.
quia cū in p̄o peccā mea condonauit. dixit quia amplius
ea ame non requireret. Hon cū condonasset. in hoc dixisset.
nunc aū cum requirit ea & exigit ad penam aime que
p̄o dimiserat. Jdo duco quia si dicit ds peccā que semel dimit
tit cum imputare. mutabilis putat. & uarians uerbi
suum qd semp constare debet. Ipcea q qui hoc ee non pot.
uidet in qd peccā que semel ado dimissa sunt. nullia ratio
ne debeant amplius imputari. Sic fortassis uidebit & hac
ratione confirmabis te. ut non timeas piculum tuum.
Sed duc in in quom intelligas id qd dicis peccā tua t dimitta.
Si enī non intelligis quom recedunt. non intelligis quom
redeunt. immo si non intelligis qm ad sunt. non intelli
gis ut quom recedunt. ut quom redeunt. Quid g dr. cū
dicit ds peccata imputare. Si dicit qua qndo imputat
peccanti uascit. g quando penitenti condonat peccata.
placat. Si g dicimus qua ds aliquando uat pcea placet. q
quom negare poteris quin in hoc ipso mutet. Quando aū
g imputat. & quando condonat. non mutatione sui s; mu
tatione tui imputat & condonat. Peccā imputat qndo pec
catore dignum pena iudicat. Peccā condonat quando
penitentem digne uenia iudicat. & utrobiq; ipse idē
e. tu mutaris de alio in aliud. in peccator culpam in
iustus p penitentiā. Jpse non mutat s; idē pmanet semp
& stans in illo qd ipse e. immutabilit iudet. y discernit. y
qd tu uariabilit factus e. siue de bono malus. siue de
malo bonus. & quando peccatore iudet. imputat tibi
peccā tua. qua tale te decernit. que digna punitat.
Quando aū penitentem te iudet. peccā tua t condonat. y
qua tale te decernit cui iuste parcat. Hec aū omia ipse

immutabilē op̄at̄. quia ⁊ cū tu p̄ penitentiam peccator esse desinis. non tamen ipse desinis scire qualis fuisti. ⁊ cū iustus ee incipis. non tamen ipse incipit scire qđ tu incipis ee. qui ante quam incipes scivit qualis tu fuisti futurus. ⁊ cum desieris ee qđ erat. non tamen ignorat ipse quasi fuisti. Non g̊ sic intelligas quasi mutet ds̄ cum tu mutaris. ⁊ quia p̄ p̄a peccata t̄ imputare dr̄. quia ⁊ ira sua ⁊ indignatione dignum te discernit. eadem aũ p̄tea condonare peccā. quando uenia ⁊ mia dignum agnoscit. Sic g̊ hoc pecca ē imputare reum ee p̄ culpam. ⁊ peccā condonare iustum fieri ppe nitentiam. quare peccā ad hominē reuerti non dicantur: cum ipse homo ad peccā reuertit. Sed dicis mihi. ego quando ad peccata reuertor. ira reuertor. ut simile aliquid agam illi qđ p̄ egi. non tamen hoc ipsum. qđ p̄ egi. ⁊ eidem ago. idem similitudine non idē uertare. Idem quia simile illi. non idem quia non illud. Ira similitudo agendi. non tamen actio una. Sic g̊ dicor p̄ teritus delictus idcirco puniri debere. quia p̄t illa dimissa ad similia p̄petranda redeo. ergo sic iustum ee facere si hoc modo. pilius puniri dicor. quom illa p̄petrare dicar. Si aũ p̄p̄t hoc solum prima mala denuo ido agere dicor. quia alia quedam ago similia illis. parim cū pilius puniendus dicor. non aliud intelligendum ratio suadet quam me puniendum ee p̄ his que similia p̄tea p̄petrau. Non aũ hoc in questione erat. ⁊ utrum uidel p̄t p̄teritis delicta ~~intelligenda~~ indulgentiam aũ si ipsum delictum repetit. illa que dimissa fuerat culpa. ad subsequentē reū uentre reat̄ supplicē. Verbi gra. Cuida p̄ homicidio p̄petrato. ex toto corde penitentiā egit. ⁊ indulgentiam consecut ē. Comingit p̄tea ut homicidium p̄petraret. Ecce homo iste duo homicidia fecit. ut p̄ homi

cidium bis. Sic enī conuenientī & exp̄ssi secūm pp̄etarē
locutionis dicit. Unum enī q̄d dā malum homicidium
ē. sic adulteriuum. & furtum. & fornicatio singula ma
la sunt. quē admodum caritas & patiencia & humili
tas. & castitas. singule uirtutes sunt. Et qui duos hom
nes diligit. non duabus dilectionib⁹ diligit. sed una cari
tate. & una dilectione. Sic g̃ homo iste bis homicidium
fecit. quando p̄mo indulgentiam penitendo obtinuit.
sed ō qui p̄ indulgentiā acceptā iterū homicidium fec̄.
Mortuus ē aut homo iste sine penitentia. & dampnat⁹
p peccatis suis. Queritur g̃ de hoc homine si debeat puni
ri pillo homicidio p quo homicidio dī) penitentiā egit.
& indulgentiā accepit. Et hoc dicit. qua iustitia hoc fiat
non uidet. Si punit̄ p eo q̄d peccauit. & non emendauit.
iustitia ē manifesta. Si aut̄ ūum requirit̄ q̄d fuerat
condonatū. aut iniustitia uera. aut iustitia occulta
In hoc g̃ demonstrari oportet. qua iustitia homo p eo q̄d
iā dimissum fuerat. iterum puniat̄. Sic fortassis p hac
parte obiciendum t uideat. Dic g̃ nunc. Iustum t uide
t. ut ppt̄ subsequentē penitentiā p̄cedens culpa que im
putabat̄ condonet̄. & non simulit̄ ppt̄ subsequentē cul
pam iltā que dimissa fuerat p̄cedens culpa iterum im pu-
net̄. Sed subiuncta uirtus plagam peccati hianrem clau
dit. subiuncta culpa clausam non aperit. Si opa bona uiuen
tia p culpam moriunt̄. & p iustitiā iterū mortua uiuifi
cant̄. quare simulit̄ opa mala que p uirtutē excusant̄.
p culpam iterum non imputant̄. Ut sit penitentia tan
tum ualeat. ut que imputabant̄ condonent̄. & non sit
tantum ualeat. culpa ~~pe~~ ut que condonabant̄ imputent̄.
Penitentia sequens potuit p̄cedentē culpā excusare. ut n̄
noceat aliquando imputata. sequens culpa n̄ potuit p̄
cedentē penitentiā euacuare. ut non ps̄it aliquando

fuisse laudatam. Si sententia tuo iudicio constare potu
erit. magis cōmodum queres quā iustum. Maledic⁹ hus
qui partē suam detenorē facit. Jdo partē tuā bonā facis. &
iudicas bene pparte tua. Forta ssis bens ēēt. si sententia
tua ueritatis tuum iudicium sequeret. numqm te iu
dice damnaret. Sed timeo ne forte dum tu aliquid aliud
uis quā ueritas. aliud ueritas facit quā tu uelis. Magis
enī ueritatē impleri oportet. quā tuā uoluntatē. Iudic⁹
quia qđ condonatum ē. uerum imputari non debet. Si
sententia placet. quia facit. ut imputata ēdonet. ma
licia ētempt quia displicet. non simulē facit. ut condo
nata imputent. re ; Si humiliuas penitentie dignum te
facit. ut phis etiā que imputabant. non puniaris con
tempt. & transgressio culpe dignum non facit. ut phis
etiam que condonabant penam exigaris. Hone attendi
quia quanto sepi gā datur. tanto nequior ingratus
iudicat. Occe duo sunt unus sepi offendit. & sepi oran
ti & depcanti uenia indulget. Alter innocentī inuenit.
& semp uoluntati supplicio pstitit dñi humilis obedi
ens. non habet pquo depcet. Contigit aut prā qđ con
tingere pot. ut utq; unsimili culpa offendat. Dic g. quis
hoy amplius reus iudicat. nisi ille qui pot tantam grām
ingrat compbat. Legis sedā crimina grauius complec
tunt. & iterata uulnera difficili adsanitatē reducun
t. Et iudicis quia nichil unus ē adreatum subsequen
tium. aut qualia quanta pcedentia fuerunt. Si mala
prima que p posterio ra bona excusata fuerant. psubse
quentia uerum mala nonnusificant adreatum. Recte
iudicatur filii hominum. Si alii iudicas pre. alii ci
re. iustus iudex non es. tantum iustitia diligere debes.
ut nec te ipsum contra ipsam diligas. Inueniuntur sunt
qui causas transformant. & mutant ueritatē ppt cōmo

h.
g similit qđ imputa
tū ē ꝯdonari ñ debet.
uerū si qđ ꝯdonatū ē
tm̄ imputari ñ debet.

ft
Ergo prima bona q̄ p̄ pos
teriora mala mortificata
fuerant. p subsequentia
uerū bona ñ nusificant
admeritum.

dnatē Tales iustitia non p̄bat. Dñe inquit non cogno
ui literaturā unde ibo in potentiam dñi. Dñe memora-
bor iustitie tue solius. Sed hoc ē iudicium iusti inq̄
iustitia sola ita attendit. ut nichil iustitie p̄ponat. Jus
tum q̄ iudicium iudica. si iuste bona tua iam p̄dē pecu
pam mortua. uerum p iustitiam ignoscent. Si oli rasci
neq; iniuriam i fieri pcess. si mala tua iam p̄dem p penu
tentiam ~~egit~~ excusata. uerum ppt̄ malitiam tuā tibi
imputent. S; ds inquis dixit de malis meis quando
penitentiā egi. q̄d ea am ampliꝰ non imputaret. Simili
ter dixit ds de bonis tuis quando peccasti. qd non ampli
ea remuneraret. Si q̄ ppt̄ dictum di stare non debet
ut illa ampliꝰ non imputent. quare simili di uerbu
stare debet. ut ista ampliꝰ non remunerent. Ad como
do tuo ius ut ds mentiat. ubi aut te ledi sensi puerita
te ipsius conseruanda laboras. Quare q̄ hoc facis nisi qa
p̄ uerse te diligis. & dm non diligis. Ipse aut recte dili
git ueritatē suam. & iuste condempnat prauitatē tuā.
Tua tamen de dicto di argumentū sumere potas. & ei
sponsionē p̄tendis ad defendendam. iniquitatē tuam.
ipse tibi respondeat quantum considere debeas. tum
male agis in eo qd p̄ penitentiā ueniā p̄misit. & simili
ter si bene agis. utrum inde desperare debeas. p eo qd male
agenti morte & pditionē intendit. Dñs p̄ propheta loquit
dicens. Tu fili hominis dic ad filios ppli tui. Justicia iusti n̄
liberabit eū in quacūq; die peccauerit. & impietas impii n̄
nocebit ei in quacūq; die conuersus fuerit ab impietate
sua. Et iustus non poterit uiuere in iustitia sua in quacūq;
die peccauerit. Et tuā si dixero iusto q̄d uita uiuet. & ipse
in iustitia sua fecerit iniquitatem. omīs iustitie ei oblitu
ni tradent. & in iniquitate sua q̄m operat ē in ipsa morietur.
Si aut dixero impio morte morieris. & egerit penitentiā

de peccato suo. fecerit q; iudicium & iustitiā. pignus
restituerit. impius ille rapinā q; reddiderit. in man
datis uite ambulauerit. nec fecerit quicq̄m iniusti.
uita uiuet & non morietur. Omnia peccā que peccauit
non imputabunt ei. Iudicium & iustitiā fecit. uita ui
uet. Et dixerunt filii populi tui. Non ē equa pondera
tio uia dñi. & ipsoꝝ uie iniuste. Unde q̄ quia ideirco
p̄sumendum ē. & non si peccauerit. quia p̄ penitentiā
uenia p̄mittebat. neq; idō desperandum si bene egerit
quia peccatis mors & dampnatio intendebat. Dic tibi
de tuo respondet non de suo. Veritatem tuā indicat.
consiliuum suū non reuelat. Male agentem dic morieris.
bene agentem. dic uiues. Quid ē dicere morieris. nō dam
naberis. & quid ē dicere uiues. nō saluaberis. Quid aūt
ē dicere dampnaberis. nisi dignum dampnatione iudi
care. & quid ē dicere saluaberis. nisi saluatione dignū
discernere. Dicit q̄ tibi quod tuum ē q̄d tibi debet. q̄d su
um ē. quantum admeritum tuū. non quantum ad con
siliuum suum. Hoc enim ē iustum ut de tuo tibi respon
deat. & hoc tibi ponat quod adte pertinere iudet. Sic nam
iustus secdm ipsoꝝ meritum. non secdm suum consiliuum man
datur dicens. Ad huc. & dies. & nunquid subuertet. Sic me
meritum illoꝝ requirebat. & ita futurum fuit secdm meritū
illoꝝ. Ad hoc spectabat & illud etiā q̄d dictum ē ezechie.
dispone domui tue. quia morieris tu & non uiues. Itaq;
quantū ad ipsum futurum fuit. & ut ita futurum esset.
exigebat. q̄d ut ipso fuit. Talis enim erat. infirmitas illi
ut amplius uiuere non posset. nisi aliunde iuuaretur. & ali
unde acciperet. ut posset. q̄ quantum ad illos pertinebat
futurum fuit q̄d dicebat. quia uis dilatum sit atq; alit dis
pensatum ab illo aquo dicebat. Sic q̄ cum peccatū dicit
morieris. meritum exp̄mit tuum. sicut cū tibi bene agenti

ducē. uuesſ debitum tuum annunciat. ℓ si quando duc
tum mutari uidet. non ꝓpt̄ ducentem mutat. ſ; ꝓpt̄ ue ꝓ
de quo ducit. ℣ quia tu mutaris. & idem non ꝑmanes. neq; me
reris ut ubi tibi semp̄ ducat. Hoc g̃ ꝓpt̄ ductum dī confide
re si male egeris. ℣ quia cum tu mutaris a illum. mutat
adte ductum illius. ℓ cū unquꝫ si duxero iustū quia mutabi
lis. & confisus in iusticia sua fecero unquantate. ℣ omīs iusti
cie illius obliuioni tradent̄. Si aut̄ omīs iustitie illi oblui
oni tradent̄. ℣ g̃ & penitentia eius. & humilitas ei⁹. & cet̄a
que op̄at̄ ē bona obliuioni tradent̄. Si aut̄ penitentia
obliuioni tradit̄. culpa unde excusat̄. ℓ ergo si pe
nitentia delet̄. ℣ culpa que ꝓpt̄ penitentiā dimissa fue
rat. uerum necesse ē renascat̄. ℓ mertuo qui p̄t ac
cepiam grām ingiat̄ & exstitit. cum illo grā ipsa non ꝑman
sit. ℣ sed mutata est ab ipso. quō ab ipse adillam idem ee no
luit. Vide quid tibi euglm̄ ducit. de seruo nequam & in
grato. cui rogatus ad̄no suo debitum omne dimissum
fuerat. q si qua ille erga conseruum suum. miam̄ habere
noluit. ℣ rursum abeo ꝓdistructionē iusticie exigit̄. quaq̄d
ꝑfectam grē dimissum fuerat. Recte g̃ ductum ē quia
cum peccatibus in nos debita sua dimittere nolumus. ℣
iure exigit̄ ideirā q̄d nobis dimissum ee gaudeamus. ℓ
mertuo. Quod enī peccatori culpa dimittebat̄. ℣ grā sua non
debitum. Quod si ponit̄ gram̄ collatam abuit. ℣ iustum
ꝑfecto ē. ut illi gram̄ accepisse non ꝑsit. Sed dicas m̄. Supt̄
penitentiam factā peccatis uerum ꝑora denuo peccā im
putant̄. q ubi ē quod dicit̄. quia nullū bonum in remu
neratum ee potest. ℓ ecce bonū q̄dam hic ē penitentia
scilicet hominis huī que sunt bona. quā diu uera sunt. ℣
& non habet bonum illud remunerationē aliquam. quia
imputat̄ homini huic peccā sua. quasi nunq̄. penitentiā
egisset. dum penitentia illa bona non sunt. ℣ aut si bona sunt.

ostende remunerationē ei. Quid g. Nonne ubi magna remuneratio ee uidet. peccau remissio? Iste qndo penitentiam egit. dimissum ē ei peccatum suum. Quamdiu penitentia peccatum suum non impunitabat illi. Quamdiu meritū fuit. p̄mium p̄mansit. Volebas tu hanc libertatem dari hominib; ut cum meritum deduxissent & p̄mium accepissent; rursum quando placeret ei meritum tollerent. & p̄mium reuocarent. Non ee equa commutatio ista. Iniqe agens aduersus dm. si sic tuum daret. & suum acciperet. & uerum tuum tolleret & suum reuocaret. Si tuum dedisti. suum accepisti. Si tuum recepit. ipse qd suum ē habere uult. Numquid non ita uidet. Fortassis dicis quia non ē equa dni. & sentis contra pietatē. quia non intelligis ueritatem. Numquid ubi non ita uidet. Quom inquissitor qd scptum ē. non iudicabit ds bis in idipsum. sita que dimissa fuerant. uerum adpenam requirunt. Audi quom. Bis in idipsum ds non iudicat. da peccatum qd p̄ condignam satisfactionē deletum ostendit. habeo nullatenus ad pena reputat. Sed hoc inquis qd p̄ satisfactionem deletum fuit. uium adpenā requirit. Ido requirit. quia satisfactio iam non ē aliqua que ad excusationē illius opponat. Quādiu satisfactio p̄mansit. p̄mansit remissio. & non punichat p̄ qua semel dimissum fuerat. Cessante aūt satisfactio quando uerata ē malicia. quia & hoc ad satisfactionē punichat. ut facta corrigerent & correcta non uexarent. Pro qua g culpa relicta iam quodam in idipsum non fuit. quia bis in eadem ee cepit peccatum unū. Cum aūt culpa reuersa ē. reuersa ē & pena. Que p̄fecto repetita non fuisset. si culpa reuersa non fuisset. Quando uenit culpa. secuta ē. pena. quando correcta ē culpa. subtracta ē & pena. quando reuersa ē. culpa. reuersa ē & pena. Unum cōtra unum.

& duo contra duo ꝛ non unū contra duo. nec duo contra unū.
hoc ē iusticia. Quantū ponit ꝛ tantum reponit. Quod
ubi uidet. Respondet si potest. Si aūt respondere non
potest ꝛ nolu contendere. sed deprecare Hgn t expedit. ꝛ
ut unus unu ducum cum dō. Quere g mām ut iusti
ciam portare possit. Incipit qnta quinte decime
partis capitula.

De unctione infirmoꝝ. Quando & a quo instituta est uncto infirmoꝝ. Si uerari possit hoc sacramentum. De unctione infirmorum.

Tria sunt genera olei sci. Primum ē oleum unctionis. secūm ē oleum principalis crismatis ꝛ tertiū ē qđ dicit oleum infirmoꝝ. Crisma grece latine uncto dr. Et tamen cum omne oleum ad unctionē faciendam sufficeret ꝛ non omne oleum principalis crismatis uocat. n illud solum quo principalis uncto pficit. qđ ena singula rit uncto uel crisma uocat. Crisma enim ē oleum cum balsamo mixtum. quo ~~unguntur~~ unguntur capita regum & pontificum ꝛ quo etiam baptizatos sacerdos ungit inuertice. & sic eo dē pontifex p impositionē manus confirmando os ungit infronte. Hoc itaq; oleum cum balsamo mixtum crisma uocat ꝛ siue oleum principalis unctionis. Hec ēm uncto quo crismate sit principalis uncto dicit ꝛ quia ueo principalit paraclyt dat. Unde & ppt habundantiam grē duos liquores mixtos habet. oleum scilicet & balsamum ꝛ oleum conscientie pinguē balsamum fame. Oleum quo intus conscientia pungit ꝛ balsamum cui odore foris primi respguit. Oleum intus, ad parē ad cui dō. ꝛ balsamum foris ad exemplum cui primo. Est aliud oleum qđ dicit oleum unctionis ꝛ quo cathecumini & neophiti unguntur in pectore. & ut scapulas ad sacramentum baptismi percipiendū. Tertiū genus ē olei qđ dicit.

oleum infirmoꝝ. q̃d ad p̃sens sacramentū p̃tinet.

Quando & a quo instituta ē unctio infirmorum.

Sacramentū unctionis infirmoꝝ ab apl̃is institutū legit̄. Jacobus enī apl̃s in epl̃a sua sub de scribens ait. Infirmat̄ quis in nobis inducat pbros ecclē ut orent super eū unguentes eū oleo sancto. Et si in peccatis sit dimittent̄ ei. & oratio saluabit infirmum. In quo ostendit̄ duplex causa sacramentum hoc institutum. & ad peccatoꝝ scilicet remissionē. & ad corpalis infirmitatis alleuationem. Vnde constat. quī hāc unctionē fidelit̄. & deuote petit. p̃tam sine dubio in corpe & in anima alleuationem & consolationē accipe merit̄. si tamen expedit. multoq; alleuiet̄. Q̃d si forte ad corpis sanitatē & ualitudinē illi non expedit. illam que anime ē. sanitatem & alleuationē in hui unctionis p̃ceptione acquirit.

Si iterari possit hoc sacramentū.

Queritur quidam si uncto infirmoꝝ iterari possit. cum baptismus & confirmatio & alia quedā sacramenta semel suscepta denuo non iterent̄. Sed interim nulla ratio occurrit. quare conueniens iterari non possit. hoc sacramentum. Qui enī baptizat̄. idō baptizat̄. ut xp̄ianus fiat. Qui aut̄ semel xp̄ianus factus ē amplius xp̄ianus ee non pot̄. etiā si malus fiat. q̃a & xp̄ianus malus ee pot̄. nec tamen xp̄ianus ee desinit. etiā si bonus ee desinit. Preterea qui semel baptizatus ē denuo non baptizat̄. etiam si de malo ad bonū conuertat̄. Qui aut̄ oleo ungit̄. idō ungit̄. ut ei peccata dimittant̄. & infirmitas alleuiet̄. Sed qui iustificat̄ iterum pot̄ peccare. & qui sanat̄ potest iterum egrotare. Qui aut̄ xp̄ianus efficit̄. quia q̃d habet sacramentum nouum p̃dere non potest. recipe non pot̄. non sic ē sacramentum unctionis. Spiritalis quedam ē

medicina corpis & anime. languores mitigans & sanans.
Iam oleum membra dolentia sanat. ita oleum aduersum q.
curandum p̄dest. Si morbus non reuertit. non medicina ei
et. Si aut morbus non pot cohiberi. quare debet medici
na p̄hiberi. Sunctio iterari non pot. necessario iterari pot.
Itaq; enim illuc commemorata sunt. orent inquit p̄ro.
ungentes oleo sacro. & in peccatis ei dimittent ei. & oratio
saluabit infirmum. Si fortassis dicas. quia unctio non p
tinet. nisi ad peccatoz remissionem. & oratio non p̄tinet n̄
ad corpis alleuationem. quia dictum e. oratio saluabit
infirmum. Verte quo libet. Sed dicis quia unctio confert
remissionem peccatoz. & oratio infirmitatis alleuationem.
Ego uerum ee confiteor. sic tamen conuersa non negas.
quia unctio confert corpis alleuationem. & oratio pecca
toz remissionem. Utrumq; uadit aduersumq;. Iuuatq; opat
& utrumq; utriq; opat. & utrumq; alteri coopat. & utriq;
habet effectum utrusq; & unum habet effectum utrusq;.
Quod in sacramento non diuidit. in utroque sacramen
to non sepat. Tamen quia unctio membroz dolorem sanat.
& contra corpis infirmitatem magis p̄desse uidet. ido for
tassis dixit. oratio saluabit infirmum ut in utroq; utri
q; intelligas. & non putes unctionem magis ad sanitatem
corpis p̄tinere quam ad remissionem peccatoz. Pri anima
curat. postea corpus sanat. Propter corruptionem anime. cor
pus e infirmum. Ido ad sanitatem corpis obtinendam. p
curanda e anima. Et forte corpus ad pristinam sospitatem
non conualescit. nichil peculi e. si tantum anima sua
sanitatem recepit. quare ergo neganda quod unctionis sacramen
tum sup infirmum iterari non possit. ad repandam sepi sanitatem. & adimpetrandam
sepi peccatoz remissionem. cum negari non possit. p eadem cor
pis sanitate. & simul & p peccatoz remissione sepi iteran
dam ee orationem. Et ut sacramentus ide demonstremus

quus ducat hominem aqua aspsionus semel lustratum. amplꝰ aspgi non posse. ⁊ qđ mauus ē sacramento corpus ⁊ sanguinus xpi semel ꝓcepto. amplꝰ illud suscipe non debere. ¶ Sed si forte adhoc respondendum existimē quia corpus, consecratum semel denuo in eodem sacramento non beneducū. neq; aque aspsionus beneducto sepius in eadem aqua repetaū. unde ~~quasi~~ quasimlt idē oleum ꝓ una consecratione alia rursum beneductione aut consecratione non scificat. ⁊ tamen sic ille qui corpus xpi sacramentum iam ꝓcepit. nequaquā tamen id cito apcipiendo eo uerum phibet. sic et qui unctionus sacramentum accepit. sinecesse fuerit. ⁊ causa siue de uouo exposulet. ut illud uerum ꝓcipiat. rationabili non contradicit. Sexte decime partis capitula. ſh

De morientib; De statu animarum De penis animarum De locis penarum. De qualitate tormentoꝝ gehennaliu. De cura pmortuus agenda. Quib; pſit pꝰ mortem ut quom qꝰ pfuerit. Q d corpeus ignus gehenne non tantum corpa cruciabit sed etiā ſps. Q d ignus gehenne ad aliquid lucebit. ad aliquid non. Q d ignus gehenne abuncio sic creat ē. ut nutrimento non egeat Quales sint purgatorie pene in hac una ⁊ quales pꝰ Item in eodem libro. ii. De exequus De sacrificio p defunctis Quibus pſit. S i anime scium que i hoc scło gerunt. Incipit sexta decima pars de morientib;

Scripta dicit. Beati mortui qui in dño moriuntur. In dño moriuntur. qui in carne quidē morientes, in dño tamen uiuentes inueniuntur. Quid ē in dño. Inside ⁊ spe ⁊ caritate. Ista enī uiuit in illa uita qua uiuit in dño. Est enī quedā uita ~~in dño~~. qua corpus uiuit ex anima. ⁊ ē quedam uita. qua anima uiuit ex dō. Nunc quidem side ⁊ spe. ⁊ caritate.

prea uero pfide & spe. & contemplatione. remanente dile
ctione. Non igit nocere potest anime. si corpus uitam suā
pdit. quando ipsam uitam suam infide & spe & caritate
pfistens. non amittit. Nemo g̃ mecū ducat. Qui paruā fidē
& spē prauam. & paruam caritatem habent. non saluant.
Ego non mensuro. Crescant quantū uolunt. Quanto maio
res. tanto meliores. Tamen ego illos condampnare non au
deo. quantum uis paruu sit. Ex quo nati sunt de dō. filii s̃
di. Puras quia magnos filios. suos dns saluabit. & paruos
condempnabit. Scriptā dicit m̃. Inspectum meum uide
runt occuli tui. & in libro tuo oms scribent. Si oms. g̃ ~~mag~~
~~num~~ & magnu & paruu. Quid ē occuli tui uiderunt. & pp
bauerunt. Qd ē in libro scribunt. Saluabunt. Ergo in
pfecta quoq; saluabunt. Qui enim inpfecti sunt aliquid s̃.
& aliqu sunt. & innumero ponunt & scribunt. Qui nichil
sunt. nulli sunt. nec scribi. aut numerari habent. qui
nichil habent. Ergo omnu habentiu dabit & habundabit.
Omnu habentiu meritum dabit pmuum. non dicit habentiu
magnum meritum. pmuum dabit. & paruū habentiu non
dabit. sed omnu inquit habentiu dabit & habundabit. Er
go etiam ille qui paruum meritū habuerit. cum pmuū
accepit. satis habebit. quamuis non tantum habebit. qn
tum ille qui magnum meritum habebit. Solus ille excludit
apcipiendo pmuo. qui nichil habet de merito. Oms g̃ q̃ in
dno moriunt. beati sunt. quia pt meritum uirtutis. pue
nitur ad pmuum beatitudinis. De exitu animarum.

Multa queri possunt. si tamen omnia queri debent que
queri possunt. Queritur homines de exitu anima
rum a corpib; qualiter exeant. & quo exeuntes pgant. ut
cum puenerint quo pgunt. & quid inueniant. ut q̃d
capiant. aut sustineant. Sed hec omnia magis unien
da sunt. quam querenda. Idō quippe abscondita sunt

nequeant. aut uenian. sed eant. Quis enim securus esse pot in certum pgens. Hoc aut solum incertum esse non debet. quia bonam uitam sequi non pot mala mors. Mala enim mors non e. nisi ea sola quam mala secuntur. Quig bene mori uult bene uitat. quo ea que pt morte uenium. contra ea disponunt. & secdm ea rebus unt. que ante morte inutia p̄ferunt. Usq; ad mortem meritum e. pt morte u premium. Mors media e. in qua dies dni incipit. et dies hominis finem accipit. In die suo homo sibi relinquit. ut quod uult operetur. In die u dni iam in potestate sua non e homo. sed in illo potestate adquem uenit ut remuneret. Propter ea ad hominem pinet. ut id solum qd sibi commissum e bene ~~disponat~~ disponere studeat. illud uero qd non commissum. sed pmissum sibi e. illius arbitrio a quo illud impleri oportet relinquat. Multi querunt de exitu animarum. quom a corpib; egrediant anime. siue sc̄l hoc in ut, sensualit & localit foras egrediant. ut extra e incipiant. quasi excluse. siue hoc solum eis egredi sit. qd se a unui ratione corpi subtrahant. & quasi ad se colligentes a uegetatione corpoy cessant. ut insemet ipsis subsistant. Verbi gra. Quando flat iste corporeus spus egredit a corpe. & incipit essentialit aut localiter extra corpus e. qui pri essentialit aut localiter. intra corpus commebat. Quando u cortex arescere incipit in arbore. exit humor ab illo. & commahtur ad interiora. neq; foras egredit. ut extra sit. sed uteri remanet meo. qd intus e. siue in ligno. siue in medulla. ut in cortice ipso non sit. tamen omnino exit a cortice. ut in cortice non sit. neq; exit quasi, ad interiora effusus. sed exit quasi ad interiora collectus. Et si forte humor rursum ab interiore suo pdeat. ut se iterum effundant in cortice. rursum reuiuiscit cortex ille. quo humor in ipso e uitat. Sic

querum de anima quando exeat a corpe. utrum hoc solu
illi exire sit. qd se retrahat ad se a uiuificatione corpis.
& in hoc ipso iam in corpe non ē. qd corpus uiuificare
cessat. In hoc enī uidetur quia iam quodam mō extra om
ne corpus est. qd in semetipsa sola subsistens ad corpis uu
ificationē effusa non ē. Quando uero in corpe non ē. non
ē in loco. quia locus non ē. nisi in corpe. Quando aūt ex
tra corpus ē. & extra locum ē. inter ipsam & corp non
ūdō ē locus. & equaliter distat ab omni corpe quia inter
ipsam & omne corp nullum ē corpus. Si uero inter ipsam
& omne corpus nullum ē corpus. constat pfecto quia
inter ipsam & omne corp nullus ē locus. quia locus non est.
ubi non ē corpus. Quando q extra omne corpus ē. quan
tum ad locum equaliter ppe ē omni corpi. quia si extra cor
pus posita uni corpi ppior & alteri remotior esset. inter
ipsam pfecto & corpus spatium esset. Si spatium esset. loc
esset. Si locus esset. corpus esset. Si aūt inter ipsam & omne corp
corpus esset. extra omne corpus. corp esset. qd fieri non pot.
Itaq; ducit. quia anima neq; p corpus. a corpe recedit. neq;
p corpus ad corpus accedit. Et ideo nec loco mouet. ut re
cedat a corpe. qd ē in loco. nec loco mouet ut accedat
ad corpus. qd in loco. Inter omnē enī locum & id qd ē in
nullo loco. nullus ē. locus. Propter hoc itaq; dictum puat
quod spūs creatus tempe qui dē mouet. quia mutabilis
ē. sed loco non mouet. quia nec loco mouet recedens. nec
pe. qd ē in loco. nec loco mouet accedens ad corpus. qd in
loco ē. Neq; enī loco mouet. quando recedit a loco. neq;
rursum loco mouet. quādo accedit ad locum. Quamquan
do in corpe posita anima corp localiter mouet. ipsa tamen
localiter non mouet. Si enim idcirco localiter moueri estima
tur quia in corpe ē qd localiter mouet. quare non similiter
sapientia localiter moueri dicat. qa in corpe ē. qd localiter

mouet. Nam si dicit quia p animam ipsam in corde ē
sapientia. cum anima ipsa p corpus localit motum mo
ueri dicit. quare non etiam ipsum animam localit mo
tam. sapientia que in anima ē localit moueri dicat.
Sed hoc ratio non pbat. ut sapientia localit moue
ri dicat. cum sit tamen in anima. quare anima locali
ter moueri dicat. quatus in corpe sit. qd localit mo
ueri cernit. Huiusmodi consideratione pbant spm lo
calit non moueri. quatus in corpe sit. qd localit mo
uet. tempalit tamen moueri quia uicissitudini subia
cens. de alio in aliud mutat. Sed nos inocculti⁹ numi⁹
curiosos ee non oportet. ne forte plus psumam qua
possimus. Que sit ua spc. dns ds nouit. qui fecit eum.
Hosa. Neq; scimus quom uenit. neq; comphendimus
quom recedit. Quando flatus iste corporeus trahit
corpalit & localit ingredit. qndo aut spirat corporali
t & localit egredit. Sed alia ē nata spc. alia corpis.
Quando primo homini. data ē anima. inspirauit ds
in faciē ei⁹ spiraculum uite. Et quis dicere pot quom
inspirauit ds in faciē ei⁹ spiraculum uite. & quis dicere
potest. quomodo inspirauit ds animam corpi uiuifican
do siue qua carna creatam aduiuificandum unmisit. si
ue qua ibidē fecit ubi posuit. & uiuificatam aduiui
ficationē pdure uisit. nec alia fuit inspiratio. qm ipsa
inspiratio. uiuificatio. Si q nescit. quom inspirat. qm
scire pot qualit exspirat. Ds inspirat. homo exspirat.
Deus mittit. homo remittit. Qua ua mittit cum accedit.
eadem remittit cum recedit. Hoc unum scimus quia
qua recedente anima corp⁹ moritur. & ipsa separa ani
me mors corpis ē. hoc nob⁹ sufficit scire qua recedit.
Quom recedat ex habundanti ē pscrutari. Multis tam
exemplis didicimus. in exitu animarum anglos malos

ſiue bonoꝝ ꝑſemiam. ad ꝫ. qui illaſ ꝓmeruiſſe ut adworm
ta ꝓtrahant ut adrequiē deducant. Sed ⁊ ipſaſ am
maſ adhuc incorpe poſitaſ ante extremum multa aliquan
do de hiſ que futura ſunt ſupeaſ ſiue exreſponſia conſci
entie interiori. ſiue ꝓreuelationeſ exteri⁹ factaſ. ꝑſciſſe cog
nouimuſ. ⁊ raptaſ etiam aliquando ⁊ uerum ad corpa re
ductaſ viſioneſ quaſdam ⁊ reuelationeſ ſibi factaſ nar
raſſe. ſiue de wormentis impioꝝ ſiue de gaudiis iuſtoꝝ ⁊
uhiſ tamen nichil niſi uel copale ut corpalib⁹ ſimile re
ꝫ. fluminа. flammaſ. pontеſ. nauеſ. domoſ. nemo
ra. prata. floreſ. hominеſ nigroſ. candidoſ. ⁊ cetera qlia
in hoc mundo uideri. ⁊ haberi ſolent. ⁊ ut ad gaudium
amari. ut timeri. aduormentum. ſequoq; ſoluoſ corpi
buſ manib⁹ trahi. pedib⁹ deduci. collo ſuſpendi. flagellari.
ꝑputari. ⁊ alia huiꝰmodi que non niſi corpali nature
conuenire omnino nonpoſſunt. Hiue omnia ſicta illic
uiſibiliē ⁊ corpaliē. ee credimuſ. ꝓut alia que abſur
da naſcuntur. ⁊ ipſaſ unaq; animaſ etiā a corpib⁹ ſepa
taſ corpa ee. ⁊ adſumi mundiē corpoꝝ membriſ conpac
taſ. atq; diſtinctaſ confitem. Ego quidā q̄d de hac re au
diui tacere nondebeo. Quidā ꝑbatꝰ teſtimoniū fratꝝ narra
uit m̄ ſe a ſuo abbate uenerē hoc affirmante audiſſe. ꝫ
quia cū aliquando ille adquoſdam fratreſ emmuſ con
ſtituſ. uiſitandoſ ꝑgeret. inciderе ut ſolet quoda
loco hoſpicium accepit. Vbi factum nunc apud oms
eiuſdē loci habitatoreſ celebre paucis ante diebꝰ contu
liſſe dicit. Quidā peculiaris orationis cauſa adſeminacu
bum ꝑgens. in eode loco hoſpitat ē. Hoc ⁊ ipſe ut inciderat
tabuſ moſ ē. ante diluculum ſurrexit. Egreſſuſ deuia
co in ſiluam. que eide uicina erat. peruenit. Vbi a comitib⁹
uenerit caſu. ut ſolet diſcēdentiē diſiunctuſ deuiare
cepit. Cumq; longius ꝓceſſiſſet. obuium habet quendā

uenerandi habū & uultū uirum. aquo uīro gaī quis
aut unde eēt. ut quo pgeret nom̄. patriam. & simul
causam exposuit ministerij. Ille se eē scm iacobum adq̄m
tenderet pfectū. se iam pdē omnia cūsse nunc ū. qsi bene
placito & grato uenisse obuiā. deuotionē laudat. bonū
pposītum cōmendat. p̄mium apud se magnum parari.
nec longe eē iam remunerationē. Multis pt hec uerbis
hinc inde curremb; tandem miseriaſe dolores uitę huj
quales aut quanti sint. exponit. Omne qd hic amaī q̄m
cito fugiat. & pari m̄ omne qd umeī. ut doleī. quom sine
mora pteranſeat. Int̄ hec huiusmodi quasi rationabili psua-
sione paulatim mentis hominis nichil sinistrum suspican
tis. contemptus uitę ingerit. metum mortis tollit. Postremo
testaī nichil magis uitę uitandis expedire. quam ut hinc
exire festinet. & si alia uia non deē. manu sua sortī mo-
rem lacessat. & non pmittat se in his doloribus diu teneri.
qui gaudium sibi paratum eē non dubitat. Quod multa.
decept fraudulentę psuasioni assensum pbet. & un
uerso ferro semet ipsum iugulat. Comites ei duo pdeuia
quęrunt. tandem exanimum inuenium. aduocum un
de exierant cadauer exanime reportant. Et quia hos
pes ap̄ quē nocte illa manserat. huj sceleris conscius uidebat.
eundē falsa criminatione ad penam exposcunt. Ille cum
innocentiam suam sine causa pericitari cerneret. & duo
num auxiliuum inuma cordis deuotione sibi adeē im
ploraret. ecce subito qui mortuus fuerat surrexit. & eē
gestam cunctis astantib; & muranib; exponens innocen
tem absoluit. Referebat se abeode anglo malo aquo ad
interfectionē sui psuas fuerat actormenta deductum.
Sed dum deduceret. quendam splendida facie. ipsum aī
scm Jacobum fuisse aiebat eunti; occurrisse. eiq; ereptum
uinculum admirabilem uidelicet deduxisse. illicq; pcib; ipso

fuſiſ. ut uite denuo redderet obtunuſſe. Ibi ſe multa
milia anglo⁹ uiduſſe affirmabat. De quo⁹ tamen
ſtatu & facie interrogatus nichil in hoc mundo ee duce
bat ſimile quo illam quã in ipſis uiderat. qualitate
expmere potuiſſet. nuſi forte igne aut lucem. & ipſam
tamen longe & ualde diſſimilit. memore quidem ſe
ee. ſed expmere nullom⁹ poſſe quod uiderat. Hoc q̃d co
memorare uoluimuſ. ne rurum uideat. ſi animabuſ
acorpib⁹ eiſſiſ ſigna quedam corpalibuſ ſimilia adde
monſtratione ſpiritaliuꝫ pſentant. qua nuſi in talib⁹
& pitalia ab animabuſ corpe exutaſ uident nullomodo
abeiſdem adcorpa reuerſiſ incorpe uiuentibuſ & corpalia
tantum ſcientibuſ ducerent. Quamuſ enim illa aliter
ibi acorpibuſ exute uidere poſſent. non tamen hic no
bis alit narrare poſſent. & manerent ſemp occulta illa
nec eſſet q̃d de illiſ nobis aredeuntibuſ ducerent. nuſi exe
untibuſ & uidentibuſ ſcim iſta monſtraret. Utrum aũ ani
me que hinc ampliuſ non reuerſure exeunt. ſcim
hunc modum illa uideant. aut ſentiant. omnino du
buum e. nuſi qua pbabiliuſ uidet. q̃d illi que incorpib⁹
uiuentiſ. p delectatione rerum uiſibiliuꝫ corpalib⁹
imaginationib⁹ afficiunt. acorpibuſ exeuntiſ in eiſdẽ
illic imaginationibus tormenta patiunt. Neq; enim
omnino corpalẽ paſſibilitatẽ exeuntiſ. quando corpa
liuꝫ imaginationũ delectationib⁹ praue uſu unpreſſiſ
obuoluit & inuoluit exeunt. Que uero hic manentiſ
abeiſdẽ delectationib⁹ & coguationũ famaſiiſ munda
re ſe ac ſpoliare ſtuduerunt. primodũ illic ptquam
acorpibuſ eiſſe fuerunt. penã uneſ. & tormenta non
ſentiunt. que in hoc ipſo quom⁹ unpaſſibileſ exiſtunt.
qua nichil pena dignum ſecum ferunt. De penſ

Quidam putant animaſ corpalibuſ animarum.

penis cruciari non posse. nisi p corpa & in corpibus manentes. Quappi a corpibus exeuntes animas nullas alias penas sustinere credimus. nisi eas solum quas conscientia mala accusatrix irrogat. Sed uerissime auctoritate sacri eloquii & catholice ueritatis testimonio probatur. corpali & materiali igne animas etiam nunc ante susceptionem corpis cruciari. Sicut demonibus qui sunt spūs corpalis ignis pparatus dicit. quid mirum me. si animae a corporibus exeuntes corpali igne crucientur. Sed quomodo unquam animae sine corpibus arebus corpalibus pati possunt. Hoc dicam. Hesitamus quomodo id fieri possit. Dumquid ideo uerum non est. quia nos nescimus quomodo est. Tamen quod mirum est. si animae exeuntes corpa patiuntur. Si leduntur dum cedunt mulcent. cur non ledant. si cedant exeuntes. Si affici possunt. quando una ipsas & illud a quo afficiuntur. medium est. illud p quod afficiuntur. nonne probabile omnino est. multo magis eas affici debere quando illi a quo afficiuntur immediate communguntur. Tamen hoc ubique querendum non est. ut quod credere iubemur. ma ratione semper discutere conemur. Sept sacra magistra fidei nre hoc nobis docuit. Illud amplius quaerimus. Suscipiamus. non contra dicamus. Beatus gregorius dicit. quia in ardent. quod se ardentes uidentur. Illud sibi uult precari hoc quod dicit. quia anime ineo ipso ardent quod ardorem suum uident. Incorpalibus rebus ita non est ut ardorem sentiat. quicumque igne conspicatur. Quae igitur illa anime qua sentit omne quod uidet. ut si non omne. hoc certe quod ad penam uidet. Atqui a sensus animae qui p corpus egredit. ido diuersis modis percipit. quia p diuersa instrumenta percipit. Et ob hoc quedam emunes estimata corpali sensu. non percipit. quia ad percipienda illa instrumentum corpalis sensus non sufficit. ibi enim sensus deficit. ubi amplius. instrumentum non sufficit. Aprica illi sensus qui

strumenta magis sufficientia habent. maiorem upcipiendo uim habent. Oculus longe posita uidet. tactus ꝯ sentire non pot. nisi immediate coniuncta. Instrumentū tangendi eque ut uidendi pspicax esset. eque tactus ut usus eminus constituta pciperet. Quod g. Vbi instrumentoꝝ diuersitas nulla erit. quare non omnis sensus equalis erit. ut uidelicet sit illic uidere qd tangere. & tangere qd dolere. Hoc tam non nisi intelligendum ē de illis qui idcirco atormentis affici possunt. quia hinc exeuntes incorruptione uicioꝝ secum passibilitate ferunt. nec tamen quia sensum animē eminus affici diximus. idcirco inter pēnas corpales & ipsam animam quasi aliqua locoꝝ spacia collocamus. quia ipsa que insua natā nulla dimensione tenditur, ubicumq; pſens ē sensu. pſentem ipsam quam pſens ē pbatur. Nulla enim inipsa nonē locus. inter ipsam & locum. nullus est locus. Hec tamen omnia quia ut dictum ē. ratione humana inuestigari non possunt. in his mentē solidemus. que fides non dubia pbat. quia seluere peccatrices animē que culpam non contraxerunt. inhac una. penam habent. pt hanc unam. que lucet qualiter abillis semiat. anobis intelligat. quidnē cum non idō minus abillis semiat. quamus anob non intelligat. Hil enī refert. aquibꝰ reb patiant. sed quamum patiantur. quia uis doloris non in tormento sed insensu patientis consistit. Quod pdicta pēna si elementoꝝ forsitan cruciantium materia abest. & patientium tamen dolor ppter ea minor non esset. Vt quid ignem ac flamam timet. nisi qua uri timet. Si uulnera & plage non dolerent. quis arma aut tela timeret. Vide g qa omnia hec aquibꝰ dolor ē pot nominarē. nec ppē ipsum dolorem. Tolle sensum doloris. nonē qd timeas. Potest g ds pēna sine elementis materialibus animabus cru

ciandis sensum doloris dare. sed dignum ē. ut ines
pumant inquibus peccauerunt. p̄ quāde sine corp̄ib⁹
sicut unipsis p̄ uerse sunt delectant. p̄cea uero uncorp̄
ibus sicut unipsis p̄ corp̄a unique sunt op̄ant.

Sicut peccatoribz cruciandis de locis penarum.
ds penas corp̄ales p̄parauit. ita etiam adipsas penas
corp̄ales loca corp̄alia distinxit. Quia enī ea que foris
sunt op̄a ei non solum instrumenta. sed etiam documen
ta eoz ee debent que inuisibilia op̄ant. et idcirco corp
alibus eam locis et tormenta impioz et gaudia iustoz
distinxit. Infernus locus ē tormentoz. celum locus ē
gaudioz. Bene et enī locus tormentoz deorsum ē. et lo
cus gaudioz sursum. quia et culpa deorsum p̄mit. et
iustitia sursum sustollit. Maxima tormenta locum in
imo habent. maxima gaudia insummo. Media aūt bo
na et mala in medio. hoc est inhoc mundo uxta sunt.
dicit infernus inferior ee locus. inimo terre dampnan
doz penis p̄paratus. De quo tamen omnino certum n̄
ē. in qua parte eius. id ē. utrum uti concauitatem illi
sine extrinsecus in aliqua regione ambitus ipsi⁹ dispo
situs sit. quāuis tamen ueri simili⁹ credat. infra terra
quasi carcere quendā et uelut engastulum tenebrarum
collocatum. In hoc inferno dicunt ignem inextinguibilē ig
nem. et qui ut semp ardeat nutrimentū non eget. ab
initio mundi demonib⁹ et animab⁹ cruciandis p̄paratū.
In quo scilicet igne homines maligni cū demonibus
etemā penam passi sunt. quia ei s in hac uita positi ad
culpam consenserunt. Adhūc infernum animē scele
ratoz a corp̄ib⁹ egresse statum retrudi estimant. sic econ
uerso p̄fectoz iustoz et qui ab hac uita purgati exeunt. sine
mora ad celū ubi sedin humanitate sua ihc a p̄e ideex
tera parti sedet. in gla continuo deduci credunt.

sicut scriptum ē. Ubi cumq; fuerit corpus. illuc congrega
buntur aquile. Est aūt alia pena p̄ mortem. que purga
toria dicit. in qua hi qui ab hac uita cumquib; dam cul
pis ustrtamen & aduitam p̄destinati exierunt. ad tem
pus cruciantur. ut purgent. cui locus omnino determinat
non ē. nisi quia multis exemplis & reuelationib; anima
rum uarimodi pena posituarum. sepe numero monstratū
ē in hoc mundo illam exercéri. & forta ssis probabili ertu.
ut in his potissimum locis singule penam sustinere credant.
in quibus culpam comiserunt. sicut multis sepe documen
tis probatum ē. alia uero si qua sunt harum penarum lo
ca. non facile assignantur. Beatus Augustinus in epla Petri
ostendit. quom apostate angli labentes in hmōdi una de
trusi sunt. usq; ad finem inde iudicii ultimam damp
nationē. Hamqd Petrus carcerem uocat caliginis inferni.
idē Paulus tenebras appellasse creditur. dicens. rectores
tenebrarum harum spiritalia nequitie celestibus. Hunc
aūt carcerē tenebras istas aerem istum intelligimus esse.
Unde & aeree potestates dicuntur. inquo modo ipsi maligni
spūs ante ultimi iudicii diem. & sedm aliquid ligati sunt.
inquantum scilicet consciemie fiūt damnationis con
stringunt. & sedm aliquid soluti. inquantum scilicet ad
temptandos homines sedm moderatam diuine dispensati
onis abillis interim maximis gehenne tormentis laxati
uacare permittunt. De inferno aūt ubi ignis ille eternus
p̄paratus ē cruciandis. beat Gregorius in libro dyalogo
testatur. hoc ueri simillimus iudicari. ut sic duximus subterra
ne credant. ppter septam que dicit. nec inferno. nec intra. nec
subterra inuentum. qui librum signatum apte ponuisse.
Queri aūt non inconuenienter pot. utrum anime damnan
dorum scilicet. qui ab imprius & sceleratissimis quadā iu
uendi mensura in malicia inferiores fuerunt. egresse a corpib

statum. aduisertu loca rapiant. siue in aliis aliquibus locis
penalibus solum occultum ei dispensatione ab illis qui
oribus gehenne tormentis. adhuc interim differant. ut
uidelicet. que admodum boni quicum culpis quibdam
mansionibus detinent. ita non statim ad gaudia celoz
ascendant. ita quoq; minus mali huic dum egrediuntur
quantus dampnandi qbda tam terroribz penis. sed in mo
dum soluere. & mensura culparu disposite. non statim ad
tormenta inferni descendant. De perfectis quoq; bonis dubi
um non e. quin egredientes. statim ad gaudia transeant.
Similit. & de malis dubium non e. quin recipiunt
hunc sine mora aduisertu tormenta descendant. De imp
fectis bonis quoq; certum e. quod nunc interim quibz dam
penis usq. ad pena uidel progatione auentis gaudiis disse
runt. De imperfectis siue minus malis certum non e. ubi
nunc sint. donec uidelicet uniuersalis resurrectionis re
ceptis corpibus ad illa tormenta descendant. ubi semp
futi. Jam si ideirco ab illis differri dicunt. quia minus ma
li sunt. poterunt simili ratione non differri credi. quia
dampnandi sunt. Quid eni faciat dilatio. ubi emenda
tio. ut purgatio. ee non pot. Ad tamen qua occultum
omnino e. nequaqua temere diffiniendum e.

Hoc aiit De qualitate tormentoz gehennaliu.
ualde dignum inquisitione uidet. utrum scil sol
ignis cruciandis dampnandoz pparati sit. ppter qd illa
solum ultrias comemorat dicens. ite maledicti in igne
etnum qui pparat e diabolo. & angelis ei. Cum eni in hac
ultra non solum. ab igne sed ab aliis quoq; elementis pe
ne accruciat puniam. quare non etiam illic malis
elementis sicut & in igne pene dampnandoz consistat.
De tormentis quippe impioz scriptum e. mansurum asi
goribus minium. ad ulores ignium. & ne alibi. uermis

eay non moriet. y ignis eay non extinguet. Iam si uer
rum. quis ad solam compunctionem conscientie pec
cancis referre uelit. & ob hoc ignem quide corpalem
uerme aut non corpalem sed spuale. intelligendum pu
tet. quide qd alibi septuum uinducta carnis impii ig
nis & uermis. Si enim ppter ignis corpalis creditur. quia
uinducta carne se. quare non similit uermis corpalis
ducit. quia uuinducta carnis parat comemorat.
Spt huiusmodi non leuit unum aliquid definiri potest.
Tamen qui dixerit ppter carnis impii uinductam uuer
me fusam ee & igne. quia impii peo qd carne maledix
it. & uncarne cruciabit p ignem. & unspu conscientie
puermem sane intelliget & uerme non morturum in
cino cruciatu conscientie. & igne non extinguendum
incarne. Sed quo illa frigora nuuium. & calores igni
um imprebabimur. adque cruciandi impii alimanum
transire ducunt. An forte hoc de illa tantum pena
intelligendume. quanunc unspii anie ultimi tepis
iudicii diem cruciant. ut ea delicet puanetate tormi
toy ad illam unam & summa pena transeat. unqua sit im
mutabilit. ua qua uuariabilit substistant. Summa
quippe dampnandoy pena sic cunctis penis maior
ee non inconuenienti creditur. ua qq; ueo. qd ceteris om
nib; acri e. y uehementius excrucians. tormentu non
irrationabilit putat. Quod ppter forassis solum ere
ur semp siimu ee possit. quia quicqd pillo mutaret.
de illo minueret. Quida tam fuerunt qui sic dictu e.
tormenta gehenne spuali tantum & non corpali in
telligenda putauerunt. ppter qd quedam uba scrip
turarum quasi idem asserentia inueniunt. Dicunt
eni queda septe. quia substantia inferoy spuales e. n
corpalis. & si stridores dentium & fletus animarum

spūaliū intelligi oportet. flāmas quoq; & tormenta non corpalia sed spūalia cogitanda. Hi modi ambigui tatibus uerboꝝ fluctuant. qui non sunt radicati fide. Audeū necesse sunt ꝓpter ea tormenta gehenne spūalia tantum credere. quia substantia infernꝝ spūalis & non corpalis dicta ē. Qui sunt enī infernī spē maligni. qui a summis ad īma & ꝓ culpā lapsi sunt. & ꝓ penam depssi. Quoꝝ numerum substantia etiam pter culpam non corpalis sed spūalis ēe creditur. quia licet uelis uoluntas ꝓ malitiam ad aliud mutata sit. nāta tamen ēna pter eadem ꝓmansit. Animarum quoq; nunc infernis dampnatarum substantia non corpalis s; spūalis recte ꝓhibet. quia nunc a corpibus solute. in sola spūali nata illuc intormentus deuenīt. & ideirco qd de ipsis inscripta sacra scdm natam rerū corpaliū cōmemorat. merito non corpalīt s; spūaliū intelligendum creditur. Nam si id qd ipse sum. non ce pus. si spē ē. qd inipsis ē non corpale s; spūale intelligendum ē. In hunc g modum uetacit infernꝝ substantia spūalis & non corpalis estimat. Sed & illud q; qd dicit. quia si fletus & stridores dentium spūaliter accipimus. flāmas quoq; tormentoꝝ inipsis non corpales s; spūales credere debemus. sic sane intelligi pōt. sicut iactus animarum qui ex flāmis corpalibus generari creduntur. non corpaliter. ide. mediantibus corpib inipsis fieri intelligunt. Multa sunt alia que ul ambigue dicta sunt. ul ambigue dici possunt. s; aliud ē rerum uertas. aliud uboꝝ naretas. neq; nos oportet ꝓpter multitudinē dicendi asimplicare credendi deuiare. Dicit Augustinus in enchiridion. quia temp qd inter hominis mortē & ultimā resurrectionē posmunē animas abditis receptaculis continet. sic una q; q; digna

ē ul requie ul erumpna. q ab dita sunt receptacula ani
marum. nec pō homum diffinuri. qd non potest ab homi
ne scīri. Jam qualis intelligendus sit ignis ille gehenne. y
quē admodum igne corpali incorporei spē siue aiam
corpibus solure cruciari possint? non solum fidi apiane
ꝫ sacri eloquii auctoritas cōmendat.

Qd corp- ideoreus ignis gehenne non tamē corpa cruciabit.

Gehenna qd ē stagnum ſ; eūa spūs.
ignis ē sulpburis dictum ē. corporeus ignis erue
cruciabit corpa dampnandoy y hominū y demonū. soli
da hominū. aeria demonū. dnt tamen hominū corpa
cum spūbus. demones aū spē sine corpibus habentes.
sumendo pēa nonun pcipiendo unā corpalis ignib. cur
eū non ducamus. quāuis muris tamen ueris modis. eūa spē
incorporeos posse pēna corpalis ignis affligi. si sps hom
num eūa ipsi pfecto incorpei ē nunc pōt erunt inclu
di corpalib menbris ē nunc poterunt suoy corpoy uincu
lis insolubilit alligari. Si inuenimus hominis incorporeus
spē teneri incorpe. cur non pt morte cū incorporeus su
sps. eūa corporeo igne teneat. Et eūi pigne spm tene
ri ducimus. ut uermemo ignis su uidendo atq; sentiendo.
Jgnē namq; eo ipso patit. qd uidet. ē qua ē cre
mari se conspicit. cremat. sic q; su ut res corpea incorpeā
cremet. ē ac igne uisibili ardor ē dolor inuisibilis ha
bit. ut pigne corporeū mens incorpea eūa corpea flāma
cruciet. y pt pauca. Dum g peccatore diutē dampna
tum uermis in ignē phibet. quis nā sapiens animas re
pboy teneri ignib neget. Qd ignis gehenne ad aliquid
illa ultrix flāma uicioy cremationē lucebit ad aliqd non
habet. y lumen non habet. Jlluc ignis ē ad consolationē
non lucet. y tam ut magis torqueat ad aliquid lucet.
Jam sequaces quoq; suos secum uermimo repbi flāma

illustrante usuri sunt. quoꝝ amore deliqruntꝫ qua tenus quoꝝ uitam carnalit̄ cont̄ p̄cepta conditoris amauerantꝫ ipsoꝝ quoq; uitare eos. in augmento siue dampnationis affligat. Sic̄ electus ignis ardere nolunt adsolatium. & tam̄ ardere adsupplicium nesciꝫ ua eti uerso gehenne flāma repbus & nequaq; lucet adc̄solationis gra. & tamen lucet adpenam. ut damnatoꝝ oculis ignis supplicii & nulla claritate candeat. & addoloris cumulum dilecta qualit̄ crucient̄ ostendat.

Qđ ignis gehenne ab initio sic creatus est. ut nunquam omnipotentis - mento non egeat.

Iustitia siquidꝫ p̄scia. ab ipsa mundi origine gehenne ignē creauit. qui un pena repboꝝ semel ee incipiet. sed ardore suum etiam sine ligni numq; finiret. Ignis namq; corporeus ut ee ignis ualeat. corporeus indiget fomentis. Qui cum necesse sit ut seruet. p̄gesta ligna p cui dubio nutrit. nec ualet nisi succensꝰ ee. & n refotus subsistere. At contra gehenne ignis cum sit corporeus & inmissos repbos corporaliter exurat. nec studio humano succenditur. nec ligni nutrit. sed ereatus semel durat in eternum. & succensione non indiget. & ardore non caret. Bene q de iniquo dicit. deuorabit eum ignis qui non succendit.

Quales sint purgatorie pene in hac uita & quales post.

In hac quidē uita mortali ee quasdam penas purgatorias confitem̄. non quibus affligunt. quoꝝ uita ut non inde sit melior: ut poci inde sit peior. sed illis sunt purgatorie qui eis coherenti corrigunt. Leuere omnes, pene siue temporanee. ut sempit̄ne. sicut unusquisq; diuina prudentia tractandus e. inferunt. ut p̄pere tus suus. siue p̄tritus. siue inquib̄ adhuc unum ille qui plectit. ut peccerendus declarandusq; uirtutib; phomi

nes ⁊ angl̃os siue bonos. siue malos. sed tẽporales pẽnas
alii in hac uita tantum. alii p̃ mortẽ alii ⁊ nunc ⁊ tunc.
Ueruntam̃ ante iudicium illud seueriſſimum nouiſſimũ
q; pacium̃. Non aũ uenient omẽs in sempit̃nas penas que
p̃ illud iudicium fiũt̃ sunt. qui p̃ mortem sustinent
tẽpales. Nam quib̃dam q̃dam iuſto, non remittũt. remitti in fu
turo scło. idẽ ne in futũ scli ẽmo supplicio puniant̃ confir-
mur. Raruſſimi sunt aũt qui nullas in hac uita sed tan
tum p̃ ea penas luant. fuiſſe tamen aliquos qui usq; ad
~~decrepitã~~ decrepitã senectutem nec leuiſſimam quidẽ fe-
briculam senserint. quamã cũq; duxerint uitam. ⁊
ipſi nouimus ⁊ audiuimus. quã q̃. uita ipſa mortaliũ
uita pena sit. Num ẽm parua ẽ pena ipſa insipientia ul
impericia que usq; ádo fugienda merito iudicat̃. ut p̃
ppetuas penas ppetuus doloribꝫ puer rogant̃. queq; arti
ficia ul litas discere ipſumq; discere adq̃d penus adigun
t̃ tam penale ẽ ei. ut numq̃. ipſas penas p quas ipſi cõpel
lunt̃ discere. ferre malunt quam discere. Quisquis aũt non
exhorreat ⁊ mori eligat. si ponat̃ ei aut mors p pena aut
rurs̃ infamia. Que quidẽ quod non arisu. sed afflictu.
ordiũt̃. hanc lucem quidẽ ingressa malor̃ sit nescius. p
phetat quodam Solum quando nat̃ ferunt. risisse hero
stratem. Hec ẽm ei boni aliquid monstruos̃ ris̃ ille portẽdit.
Nam magicarum artium fuiſſe phibẽ inuentrix. Anno
quippe rege assyrior̃ bello supat̃ occubuit. Ueru tanta
ẽ dignitas inuasit mẽtes que p̃parauit ingẽia. ut ⁊ p̃ma ętas
hominis idẽ infancia que sine ullo remissu subiacet car
ni. ⁊ secda que puericia nuncupat̃. ubi non dum ratio
suscepit. contra uicia pugnã. ⁊ ferẽ sub omnibꝫ uicioſis
delectationibꝫ iacet. quia licet ea fari ualeat. ⁊ ádo in
fanciam transiſſe iudicat̃. non dum unea, p̃cepti capax in
firmitas mentis. si sacramenta mediatoris accepit. etiã si

hanc meis annus unam finiat. translata scil' apotestate tenebrarum unregnum dñi non solum penis non ꝑparet ei⁹. sed ne ulla ꝑ mortē purgatoria tormenta pari at̄. Sufficit enī sola spūalis regeneratio. ne ꝑ mortem obsit q̄d carnalis generatio traxit cū morte. Cū aī uentum fuerit ad etatem que ꝑceptum iam capit. & subdi iam potest legis impio. suscipiendum ē bellum contra uicia. & regendum acrit̄ ne admissa peccata ꝑducat. Et siquidē nondum uictoriarū cōsuetudo ne roborata sunt. facilī unc, unq̄ & cedunt. Sin aī unce re atq; impare consueuerunt laboriosa difficultate uincunt̄. hoc aūt bellum nunq̄. ullum ēet si nata humana plūbium arbitrium unrectitudine unqua facta ē ꝑstruisset. Hunc ū que pacem felix habere noluit. seū pugnat infelix. Paucissimi aī sunt tamē felicitatis. ut ab ipsa ineunte adolescentia nulla damnabilia peccata cōmittant. ut inflagitijs. ut infacinoribꝫ. ut inne fariꝭ cuiq̄. impietatis errore. sed magna spē largitate oppmant. q̄q̄d ineis posset carnali delectatione dāp nari. Plurimū ū ꝑcepto legis accepto cum ꝑ uicti fuerit ꝑualentib⁹ uicijs & ꝑuaricatores ei effecti. tunc adgrām confugiunt. ad iuuantem qua fiant. & amari penitē do & uehementi pugnando. p dō subdam. atq; ita car nis ꝑposita mente uictores. Quisq̄s g̃ cupit penas ena dere sempit̄nas. non solū baptizet̄. uerū etiam unctꝰ fi cet̄. unxp̄o. ac sic uere transeat. adiabolo adepm. Nichil in edificio ꝑponit̄ fundamento. Inueniemus g̃ quo possit saluari pigne. si ꝑ inuenerimus q̄d sit habere in fun damento xp̄m. Siquis itaq; xp̄ianus diligit meretricem eiq; adherens. unum corp̄ efficit̄. iam fundamentum n habet xp̄m. Siq̄s aūt diligit uxorē suā. si sc̄m xp̄m. quasi dubitet. in fundamento ēe xp̄m. Si ū sc̄m hoc

scḗm si carnalit̄. si in morbo concupiscentię. sic ꝫ gentes
que ignorant dm̄ ei hoc scḗm ueniam concedit apls.
immo p̄ apl̄m xp̄c. Pot̄ igit̄ ꝫ iste in fundamento habere
xp̄m. Si ei nichil ei talis affectionis uoluptatisq; p̄ponat.
quā uis sup̄ edificet ligna. fenum. stipulam xp̄c ē fun
damentum. p̄ quē hoc saluus erit p̄ ignem. Delicias quippe
hui⁹ mundi amoresq; terrenos p̄ quē coniugale quidem
copulam non damp̄nabiles tribulationes ignis ꝫurit.
Qui amat patrē aut matrē. aut filium. aut filiā. sup̄
me aut dns. non ē me dignus. Verum qui has necessitu
dines. sic amat carnalit̄. ut tamen xp̄o dño non p̄ponat.
malitq; illis carere quā xp̄o. si ad hunc fuerit articulum
temptat̄onis, adductus p̄ ignem erit saluus. qui ꝫ earum amis
sione tantum necesse ē ut urat. dolor. quantū libet amor.
ac p̄ hoc ei qui edificauit erit edificatio ista damp
nosa. quia non habebit q̄d sup̄ edificauit. ꝫ earum amis
sione cruciabit̄. quibꝰ fruendo utiq; letabat̄. Vide inapti
uerbis homunē edificantē sup̄ fundamentū lapides p̄ci
osos. aurum ꝫ argentum. Qui sine uxore ē unquā co
gitat que sunt dñi. quom̄ placeat dō. Vide alium edi
ficantē ligna. fenum. stipulam. Qui aut̄ matrimonio
iunctus ē unquā. cogitat que sunt mundi. quom̄ place
at uxori. Vasa figuli p̄bat fornax. ꝫ homines iustos
temptatio tribulationis. ꝫ unicuiq; opus quale fuerit
ignis p̄babit. Si cui⁹ opus p̄manserit. p̄manet ei q̄d q̄s q;
cogitat que sunt dñi. quom̄ placeat dō. q̄d sup̄ edifica
bit. mercedē accipiet. idē. unde cogitauit hoc sumet.
Si cui⁹ opus arserit. dampnum patietur. quia q̄d dilexerat
non habebit. Ipse aut̄ saluus erit. quia nulla ei tribu
latio a bilibus fundamenti stabilitate semouit. sic tam
quasi p̄ ignē. Q̄d ei sine alliciente amore non habuit.
sine urente dolore non p̄didit. Ecce quantū inuidet.

inuenū ē ignis qui nullum eoy dampnet. ſ; unum eoy di
rect. alterum dampnificet. amboſ pbet. Nullaſ quidem
penaſ niſi purgatoriaſ uoluit ee pt mortē. quo terriſ ſup
iora ſunt elementa. aqua. aer. ignis. ex aliquo hoy mun
det. p expiatoriaſ penaſ. q̄d terrena contagione contrac
tum ē. Unde genuliſ poēta. aliq; pandum manuſ ſuſpen
ſe aduersoſ. alius ſub gurgite uasto. infestum eluit scelus
aut exurit igne. Inuſtum enī putant ut pp̄ peccatū q̄m
libet magnus paruo ſcil' tempe pp̄etuus pena quisq; dap
net eterna. quaſi nulli iduſquā iuſticia legis attendat.
ut tanta quisq; punuat. quanta mora temporis unde
punire admiſit. Unūq̄d tamdiu inuinculis quisq; uin
culus ee deberet quā diu fecit unde meruit alligari. z.
cum iuſtiſſime annoſas penaſ ſeruus uicōpedibus pen
dat. qui uerbo aut ictu celerime transeunte ut laceſſitus
dīm ut plagauit. Unde de ſempiterno ſupplicio damp
natoy p ſuum pphetam dns ducit. fiet. omnino fiet.
Uermis eoy non morit. et ignis eoy non extinguet. Utriq;
hoy igne ſcil' atq; uerme uoluit quidā ad anime penaſ
non ad corpis pinere. quia ſpiritum ē. ſic tinea uestimen
tum. et uermis lignum. ſic meror excruciat cor uiri. Q̄
u penaſ anime y corpis uullo ſupplicio finitas non dubi
tant. igne uri corpus. animā aut rodi quo dāmodo uer
me meroris affirmant. Q̄d et ſi credibile ducit. quia utiq;
abſurdum ē ibi dolore aut corpis aut anime defu
turum. ego tamutum faciliuſ eſtimo ut ad corp̄ ducā
utriq; pinere quā neutrum. Legit quippe muere
ribus ſcripſit. uuducta carnis impu ignis et uermis. Totum
breui duci. uuducta impi. Iuxta dictum ē. carnis impii. z.
inquia utriq; ide ignis et uermis pena erit carnis. Q̄-
modo g̃ uerum ē. inquiunt qd aut expe ur. inquia men
ſura menſi fuerit in eadem re metiet uobis. ſi tempa

le peccatum supplicio punit ētno. ¶ Hec attendum non ppt̄ equale spacium tempus; ppt̄ uicissitudinē mali. idē. ut qui mala fecerit. mala paciatur. ducta fuisse eandem mensuram de uduciis enim & condempnationibus dns loquebat. Unde qui uducat & condempnat iuste si uducat & condempnat iuste. in eadem mensura recipit. quamuis non hoc qd dedit. Iudicio enī fert uducio & patit. & quāuis dampnatione fecerit qdm quum ē. patit qd iustum ē. ¶ Hec quisquā excistat qui censeat tam cito nocentium finienda ee tormenta. quā cito factum ē homicidium. ut adulterium. ut sacri eguī. ut qd libet aliud sceluſ. non tempus longitudine sed impietatis & iniquitatis ~~& iniquitatis~~ magnitudine metiendum. De cura pro mortuis agenda.

Non negandum ē defunctoy animas pietate suoy uiuentium releuari. cum pillis sacrificium mediatoris offertur: ut elemosine in ecclia fiunt. Sed eis hec p sunt. qui cum uiuerent hec sibi ut prōca possint pdesse. meruerunt. Est enī quidam uiuendi modus. nec tam bonus ut non requirat ista pt̄ mortem. nec tam malus ut ei non psint ista pt̄ mortem. Est enī talis in bonio ut hec non requirat. & ē rursus talis in malo ut nec his ualeat cum ab hac uita transierit adiuuari. Quo circa omne meritum compatit. quo possit pt̄ hanc uitam releuari quispiam ul grauari. ¶ Hemo aut̄ se speret qd hic neglexit cum obtinere, ap dnm promereri. ¶ Non g ista que p defunctis frequentant ecclia cōmendandis ille aplice sunt aduersa sententie qua dictum ē. omīs enī astabimus ante tribunal xpi ut referat unusquisq; scdm ea que p corpus gessit. siue bonum siue malum. quia enī hoc meritum sibi quisq; cū in corpe uiueret cōparauit ut ei possint ista p desse.

Non ẽñ pſum. omnib⁹ ſ. cur non omnib⁹. nſi ꝓp̃ di
ſſerentiam uite quã quiſq; geſſit incorpe. Cum
ſacrificia ſiue altariſ ſiue quarũcũq; elemoſinarum
pbaptiſmatiſ defunctis omnib⁹ offerunt. pualde bonꝰ
gratarum actiones ſunt. pnon ualde ꝓdeſt malis etiã
ſi nulla ſunt adiumenta mortuoꝝ. qualeſcunq; uiuoꝝ
conſolationes ſunt. Quib⁹ aũt pſunt. aut adhoc pſunt
ut ſit plena remiſſio. aut certe ut tolerabilior fiat
ipſa dampnatio. Quibus proſit poſt mortem uel quo
modo quod pro illis fit.

Eſt tñ quidam modus uite nec tam male
uitæ his qui uitra uiuunt nichil pſunt ad capeſcen
dum regnum celoꝝ largitas elemoſinarũ. quib⁹ etiam
uictoꝝ ſuſtentat̃ inopia. ꝛ fiunt amici qui uitabernacu
la eterna ſuſcipiant. ꝛ nec tam bone. ut ad tantam
beatitudinẽ adipiſcendam eis ipſa ſufficiat. niſi eoꝝ
meritis quoſ amicoſ fecerunt. mitãm ꝙſequant̃. Illud
ri aũt ſoleo etiã apud uirgilium reperiri uſtam ſen
tentiam ubi ait. facite uobiſ amicoſ de mammonã
iniquitatiſ. ut ipſi recipiant uoſ in eterna tabernacula.
Nam cum eliſyos campoſ poeta ille deſcriberet. ubi
piorum habitare animaſ beatoꝝ. non ſolum ibi poſſe
eoſ qui ꝓpriſ meritiſ adillaſ ſedeſ ꝓuenire poterunt.
ſ; adiecit atq; ait. Cunq; ſui memoreſ alioſ fecere me
rendo. idẽ. qui ꝓmeruerunt alioſ eoſq; ſui memoreſ
ꝓmerendo fecerunt. Prorſus tanquã dicat̃ eiſ qđ fie
quentat̃ ore xpiano. cum ſe cuiq; ſcoꝝ humiliſ quiſq;
commendat & dicit. memor eſto mei. atq; ut id ei
poſſit ꝓmerendo efficit. ſ; quiſ iſte modus ſit. ꝙ
ſint peccata iſta que ita impediunt ꝓpitionẽ ad regnũ
dei. ut tantum ſcoꝝ amicoꝝ meritiſ impetrent indulgen
tiam. difficillimum eſt inuenire. periculoſiſſimũ diffinire.

ꝓpiciationeſ.
pualde malis

ego usq; adhoc tēp̄ cum unde satagerem adeo; indagi
nem puenire non potui. Hunc ū dum uenialis unquitatis
etiam si pseueret & ignorāt modus pfecto & studium un
meliora pficiendi orando. & unstando ungulantū adhibe
tur: & faciendi de mammona unquitatis scōs amicos
cura nonspernēd. uerum ista liberatio que sit siue suis
quib; cumq; orationib⁹ siue unīcedentib; scīs id aīt. ut
unigenē non mittat eternum. non ut cū fuerit missus.
p̄ quantūcumq; tēp̄ unde eruat.

Item in eodem libro secundo.

Non existimem admortuos p quib; iam curā gerimus
puenire. nisi qd pces siue altaris. siue orationum siue
elemosinarum sacrificiis sollempnit supplicamus. quāuis
non p quib⁹ fiunt omnib⁹ psunt. sed his tantum p quibus
dum uiuunt comparantur ut psint. Sed quia non dis
cernimus qui sint. oportet ea pregenerandis omib⁹ face
re ut nullus eo; pretermittat. ad quos hec beneficia possint
& debeant puenire. melius enim superunt ista his qb⁹
nec obsunt nec psunt quā eis deerunt quib⁹ psunt. Diligen
ū tam facit hoc quisq; pnecessariis suis quod pillo fiat
simulāt a suis. Corpi aut humano qd impendit non ē
p̄sidium salutis. sī humanitatis officium. secm affectū
quo nemo unq̄. carnē suam odio habet. Vnde oportet
ut qui pōt. p carne pximi curam gerat. cum ille unde
recesserit qui gerebat. De exequiis.

Curatio funeris. conditio sepulture. pompa exequiarū.
magis sunt uiuo; solatia. quam mortuo; subsidia.
Si ad quid pdest impio sepulta p̄ciosa. obesse pio uilis
aut nulla. Preclaras exequias inconspectu hominum
purpurato illi diuti exhibuit illa turba famulo;. sī
multo clariores inconspectu dñi ulceroso illi pauperi
p̄munisterium p̄buit angelo;. qui eum extulerunt

non unmarmoreum tumulum ſ; in abrache gremium.

De ſacrificio ꝓ defunctis. Gregorius in dialogo.

Si culpe ꝑ mortē inſolubiles non ſunt. multo magis multum ſolet animas etiam ꝑ mortem ſacra oblatio hoſtie ſalutaris adiuuare. Quibus proſit.

Sed ſciendum ē q̄d illis ſacrę uictimę mortuis ꝑſunt. qui hic bene uiuendo obtinuerunt ut eis etiam ꝑ mortē bona adiuuent. quę hic ꝓ ipſis ab aliis fiunt. Hec namq; ſingularis uictima ab ęterno interitu animā ſoluit. quę illā nob mortem unigeniti ꝓmyſterium repſentat. qui licet ſurgens a mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dnabit. tamen in ſe ipſo immortalitē atq; incorruptibilitē uiuens. pnobis rurſum in hoc myſterio ſacrę oblationis immolat. Ei quippe ibi corp̄ ſumitur. et caro in ppli ſalute paratur. et ſanguis non iam in manib fideliū ſed in ora fideliū fundit. Hinc g̊ penſemus quale ſit pnobis hoc ſacrificium. q̄d poblatione nra paſſionem unigeniti filii ſemp imitat. Cuius ergo fideliū habe dubium poſſit in ipſa immolationis hora ad ſac dotis uocē cęlum apiri. in illo ihu myſterio choros angloꝝ ad ee. ſummis ima ſociari. iram celeſtibus iungi. unum quidem excuſibilib; atq; inuſibilib; fieri.

Si animę ſciunt quę in hoc ſcto gerunt.

Querunt non nulli de animab carne ſolutis. utrū cognitionem habeant eoꝝ quę in hac uita gerunt. maxime illoꝝ qui iam in gaudio dni ſui ex in abſcondito faciei ei ueri luminis illuſtratione letant. Adiciunt quoq; illud de animab ſcoꝝ q̄d multi inqueſtionem adducunt. ſi pces ſupplicantium audiunt. et cū in aduentu cedendum inuocant. ſi uota poſtulantium ad ipſoꝝ uſq; cognitionē ꝓueniunt. Difficile ē de hui mi iudicare. Quom ergo ſcientia nra certa ee pot. de ipſis. q

eam quā de nobis habe
mus. nec inueſtigare. H
ſcoꝝ inſecreto diuine co
que foris aguntur tantum
uel nobis ad auxilium p
querum ap̄ dm quid amp
orent. qui ſemp orant.
do tu oras. qui & quand
non ceſſant. Si non au
erba effundo. non audi
ocę dicamus. Hon audiu
adbeatitudinem illoꝝ a
ocę dicamus. Hon audi
Quid g̊ laboras inueſtiga
audiant ſci quos oras. e
Ipſe uidet humiliatē
uotionē tuā. Tamen ſi
quid ē audire niſi ſcir
unt quidā m interim d
udent adcognoſcendū.
dum audiunt aut non u
agit. q̄d modo interim
myſterium ē diſpenſa
tis. Inueniunt tamen q
diffinuſſe. quaſi nichil ſ
uidentem omnia uiden
p̄ſumo. niſi hoc ſolum. q
placitū eſt quē uident.

Septimę decim

De tempe adu
tribulatione. Cr
nouiſſimo ſolue

33

eam quā de nobis habem̄ sciem̄am nec capē possu
mus. nec inuestigare. ¶ Hoc unum certum est. animas
scōz insecreto diuine contemplationis constituas. eoz
que foris agunt tantum scire quantum illis adgaudium
uel nobis ad auxilium pdesse constat. ¶ Ofuturos quos
querim̄ ap dm̄. Quid ampli uis. Timeo ne forte non
orem. qui semp orant. Quom non orabunt pte quan
do tu oras. qui & quando tu non oras. orare tamen
non cessant. ¶ Si non audiunt unquis. & ego inuentu
uerba effundo. non audientib; & non intelligentib; loqer
locę dicamus. ¶ Non audiunt sā uerba postulationum. neq;
adbeatitudinem illoz attinet ista nosse quę foris agunt.
locę dicamus. ¶ Non audiunt. Quid dō non audit.
Quid g laboras inuestigare quid audiant. & quantum
audiant sci quos oras. cum ipse dō audiat ppt quę oras.
Ipse uidet humilitatē tuam. qui remunerator est de
uotionē tuā. Tamen si audiunt & quantū audiunt.
quid ē audire nisi scire. ¶ Unum ē lumen unquo & audi
unt quidā in interim dum audiunt. adpcipiendum. &
uident adcognoscendū. unquo & audiunt. quidā in interi
dum audiunt aut non uident. unquo siquid forte foris
agit. qd modo interim non audiunt. aut non uident.
mysterium ē dispensationis. non detrimentum felicita
tis. Inuenunt tamen quidā scōz patrum querdā ita
diffinisse. quasi nichil sit increatis. qd non uideant qui
uidentem omnia uident. Ego amplius iudicare non
psumo. nisi hoc solum. qnō tantū uident quantum illi
placitū est quē uident. & unquo uident.

Septimę decimę partis capitula.

De tempe aduent xpi in nouissimo. De ultima
tribulatione. De modo diabolus ligat. De in
nouissimo soluet. Quando tempe erit ultima

tribulatio De aduentu ẽlyę & enoch De qualitate
psonę iudicis De celeritate iudicii eiusdem & eodẽ
& ordine resurgendi Quom intelligendum ẽ. qd sęp
tum ẽ. uiuos & mortuos iudicabit De resurrectione
corpoy. qualia aut qualia resurgent De abortiuis &
monstris utrum resurgent aut qualia De modo resur
rectionis Exemplum sup̃ dictoy Qd scoy corpa sine
uicio resurgunt. & incorruptibilia Quod infantes non
ea statura resurgent quã inpfecta ętatę. idẽ. iuuenili
habuerunt. ut habitum fuerunt Vtrum repboy corpa
cum uicijs suis resurgent. & de formatis Quomodo
terrena cępa in cęlo manebunt Quale sit futurum iu
dicium. Quod dns conscientia mã uret adiudicandos
nos. Qualiter inpsenti dns iudicat. De eodẽ. Item De
eodem. Item. De eodem. Vbi erunt sancti corpora
later. quando mundus ardebit.

q mortui sunt. Qd os in ea statã resurgent

Incipit duodecima pars. de tempore aduentus
SALVATORIS xpi ultimo.

Saduentus qui exspectat infine tempa di
numerare non audeo. nec aliquẽ ppham
de hac re numerum annoy extimo pfinisse. sz illud
potũ pualere. qd ipse dns ait. Nemo potest cognoscere
tempa quę pater posuit in sua potestate Tempa ergo
computare hoc ẽ. CRONOYS. ut sciamus quando sit
finis huius seculi ut aduentus dni. nichil aliud michi uidetur
quã scire uelle qd ipse ait scire nemunẽ posse. Por
tunitas q illius temporis pfecto non erit. pius quã pdicetur
euglium unuiuso orbi testimonio omnib gentib. Aptis
sime enim de hac re legitur sententia saluatoris ducemus.
& pducabit hoc euglium regni in uniuerso orbe in testimo
nium omnib gentib. Tunc ueniet finis. Tunc uenient
qd ẽ. nisi ante non uenient. Tendo pt q ueniat. incer

tum ē nobis. Ante tamen non ēē uentum ꝛ dubitare unq;
non debemus. Si g̃ lateat q̃ndo ecclia fructificante aug;
crescente unusq̃sq; omnino amari usq; admiare orbis
impletū ꝛ peul dubio latet quando finis erit. Ante
quippe non erit. Tunc reuelabit ille iniquus ꝛ idē.
antixp̃s quē dns ihc interficiet spū oris sui.

De ultima tribulatione.

Tunc soluet sathanas de custodia sua. ꝛ exibit ad
seducendas nationes que sunt in quatuor angulis terre
gog. & magog ꝛ quoꝝ int̃pretatione nominum ei ꝑsim;
hoc tectum. magog de tecto ꝛ tanquā domus ꝛ ipse qui
p̃cedit de domo. Hentes g̃ sunt inquib̃ diabolum uelut
in abysso supi intelligebamus inclusum ꝛ ꝛ ipse de illis
quodā modo se ē se efferens ꝛ p̃cedens. ut ille sint tectum
& ipse de tecto. Quare modo diabolus ligatur.

Alligatio diaboli ē. non ꝑmittit facere totam
temptationē quā pot ꝛ ut ui ut dolo ad seducen
dos homines in partē suam cogendo uolentē. fraudulentē
ue fallendo. Quod si ꝑmitteret ē unam longo tempe ꝛ tan
ta infirmitate multoꝝ plurimos tales quales ds ꝑ eu
id non uult & fideles deiceret ꝛ & ne crederent impedi
ret. Quo d ne faceret alligat est. Tunc enim soluit quando
& breue tempꝰ erit. Iam trib̃ annis & sex mensib̃ legē suā
totū suoꝝ q; uirib̃ seruaturus ꝛ & tales erunt cum quib̃ ei
belligerandum ē. ut uinci tamo ei impetu insidiis q; non
possint. Soluet aūt sathanas in fine seli ꝛ ut quā fortem
aduersarium di cuncta sup̃auerit. cum ingenti gl̃a sui re
demptoris. aduutoris. liberatoris. aspiciat.

Quare in nouissimo soluetur.

Exibit aūt ut occultum ē sathanas in aptā ꝑsecu
tionē. de latebris erumpet o dioꝝ. Hec enī erit nouis
sima ꝑsecutio nouissimo imminente iudicio. quā scā

ecclia toto orbe terrarum patiet. inuisa uidelicet ei
unitas xpi abuniusa cunctate diaboli. quanta cuq; est
unaq; sup̄ tram. Unde apls. Refrigescet caritas multoꝝ.
& habundabit iniquitas. Unde daniel. Erit inquit
tēpꝰ tribulationis. qualis non fuit ex quo nata ē gens
sup̄ terram usq; ad tempus illud. Quanto tempore
sc̄ pseuio nouissima erit ultima tribulatio.
futura. ab anti xpo. tribus annis & sex mensibꝫ erit.
Non enī uenit aduios & mortuos iudicandos xpc. nisi
p̄ uenerit adseducendos inanima mortuos aduersari
ei ante xpm. quē dns ihc interficiet spū oris sui.
Veniet tunc helyas De aduentu helyę & enoch.
thesbites ante quā ueniat dies dni magnus & illustris.
qui conuertet cor patris ad filium. & cor hominis ad pxi
mum suum. ne forte ueniens p̄cutiam terram penit. Huc
elyam magnum mirabilem q; pphām exposita sibi lege
nouissimo tempe ante iudicium iudeos in xpm uerum
id ē. in xpm nrm ee credituros. celeberrimum ē in sermo
nibus cordibꝫ fidelium. Ipse quippe ante aduentum iu
dicis saluatoris nonnumerto speratꝰ ee uenturus. qui ea
nunc uiuere non immerito creditꝰ. Curru namq; igneo rapt
ē de rebus humanis. qd eu dem ssime scriptura sacra
testatꝰ. Cum uenerit g exponendo legem spūalit̄ qm nunc
iudei carnalit̄ sapiunt. conuertet cor patris ad filium. &
cor filioꝝ ad patres eoꝝ. Sic enī cor patrum conuertet ad fi
lios cum intelligentia filioꝝ. & cor filioꝝ ad patres eoꝝ. du
mud qd senserunt illi. Ipsemmet & ish.
Cum uenerit filius De qualitate psone iudicis.
hominis in gla sua & oms angli cum eo. tunc congrega
buntur ante eum oms gentes. Et iudicabit ppe qui in malicia
pseuerantes. nullo iudicio puniendi sunt. sic alibi scptuo
ē. Iudebunt inquē pupugierunt. Cū enī boni & mali in

y patrū p̄ducet ad intelligentiam

suri sunt uudicem uiuos & mortuos. p cui dubio eum uidere mali non poterunt. nisi secm formam qua filius hominis ē. sed tamen inclaritate qua uudicabit. non inhumilitate unqua uudicat ē. Hon enī rūm xpc in cruce uidendus ē. Ceterum illam dī formam unquaq; ē pat. p cui dubio impii non uidebunt. Hon enī sunt mundi corde. Beati enī mundi corde. quo ipsi dm uidebunt. alioquin si filius dī uidet informa unqua equalis ē pat etiam impius eum uudicaturus ē apparebit. qd ē qd pmagno dilectori suo pollicet dicens. ego diligam eum & ostendam me ipsum illi. Qua ppt filius hominis uudicaturus ē. nec tamen ex humana potestate. sz ex ea qua filius dī ē. Itaq; utrumq; dici pot. & filius hominis uudicabit. & non filius hominis uudicabit. ut uerum sit qd ait. cū uenerit filius hominis tunc congregabunt ante te eum oms gentes. & non filius hominis uudicabit. ut uerum sit qd ait. ego non uudico. & ego non quero glam meā. ē qui querat & uudicet. Nam secm hoc qd in uudicio non forma dī sed forma filii hominis apparebit. nec ipse pat uudicabit. Secm hoc enī dictum ē. pater non uudicabit quēquā. sed omne uudicium filio dedit. Secm aū qd dictum ē. dedit pat filio uitā habē in semetipso. non utiq; dicit. pat non uudicat quēquā. Secm hoc enī qd equale pat genuit filium. uudicat cum illo. Secm hoc dictū ē q. qd in uudicio non forma dī sed forma filii hominis apparebit. non quia non uudicabit qui dedit omne uudicium filio. cum de illo dicat filio. ē que querat & uudicet. sed ita dictum ē. pat non uudicat quēquā. sed omne uudicium dedit filio. ac siduceret. Patrē nemo uidebit in uudicio uiuos & mortuos sed oms filium. qa & filius hominis ē ut possit a bumpis uideri. cum & illi uidebunt in quē pupugerunt. Omne enī uudicium dedit filio. quia

qa filius hoīs uudicabit

iudex forma filii hominis apparebit. que forma non est
patris. sed filii. nec ea filii in qua equalis est pat. sed in qua
minor est patre. ut sit in iudicio conspicuus bonis et malis.
Quando autem iudicem iudebunt mali. non est iudebit bon⁹
qua non ad eum gaudebunt corde. sed tunc se plangent
omnes tribus terre. innumero utriq; malor⁹ omnium et infi
delium. Ideo illa filii hominis nec bonum erit impius q
mutent in ignem eternum. nec summum bonum erit iustus. Ad
huc enim vocat eos ad regnum. quod eis pat parauit ab in
cio mundi. Sic enim dicet illis. ite in ignem eternum. sic iustis.
uenite benedicti patris mei. percipite regnum uo bis parat.
Et sicut ibunt illi in combustionem etnam. sic iusti in uitam
eternam. Quod est autem una eterna. nisi ut cognoscant te unq
unum dm uerum uiuum. et quem misisti ihm xpm. sed ita
in illa claritate de qua dicit pat. qua habui ap te p⁹ qm
mundus fieret. Tunc enim tradet regnum do et pat. ut uniuersa
seruus bonus in gaudium dni sui.

De celeritate iudicii.

Ecce adhamo inquit apls. hoc est in puncto
in ictu oculi. hoc est in summa
celeritate. in nouissima tuba. hoc est in nouissimo signo qd
dabit. ut ista compleant. Canet enim tuba inquit. et mor
tui resurgent incorrupti et nos immutabimur. Ergo istam
communionem in melius sine dubitatione oportet uniuersi
qui. quia omnes et iusti et iniusti resurrecturi sunt. sicut
dns in euglio loquit. qui bene fecerit in resurrectionem
uite. qui male egerint in resurrectione iudicii. iudicium
appellans penam sempiternam. sicut in alio loco. qui
non credit iam iudicatus est. Unde illi qui
ad iudicium resurrecturi sunt. non commutabunt in
illa corruptela que nec doloris corruptionem pati pos
sit. Illa tamen fidelium est. qui sc⁹. isti p̄ppetua damp
natione cremabunt. quia ignis eorum non extinguet et uer

mus cum non moriet. ac p hoc incorrupti quide resurgent
in integritate membroy. sed tamen corrumpendi dolo
re penaru; cum audiqut. ite in ignē ētnum. q ppa
ratus ē diabolo & anglis ei. a quo audito malo. iust⁹
non timebit. De eodem.

Ut radius oculi nri non cicl̄ puenit ad ppinquora.
tardi⁹ ad longinquiora. sed utraq; utrq; intualla pue
nit. celeritate contingit. ita cum in ictu oculi sic apls
dicit fit resurrectio mortuoy. omnipotentie di & ineffabili
nutu tam facile est quecq; recenta qua diuturno tempe
dilapsa cadauera suscitare. De eodem.

Erit iudicium in ipso inopinato dñi aduentu celerri
mum. qd tardissimum putabat. qua ipsas conscientias
absq; sermonis plicatione conuincet. In cogitationib⁹ enī
sic scptum ē. impii interrogatio erit. & apls. cogitationib⁹
inquit accusantib; uel excusantib; in die qua iudicabit ds
occulta hominum. secm euglium meum pdicm xpm. Iam
dns sic futurus ē testis intelligendus uelox. cum sine mora
reuocatus est in memoriam. unde conuincat punianq; con
scientiam. De ordine resurgendi.

Prophā ysaias. Resurgent inquit mortui. & resurgent
qui erant in sepulchris. Unde apls. Ipse dns in iussu & in uo
ce archangli & in tuba descendit de celo. & mortui qui in
xpo sunt resurgent p̄mi. Deinde nos qui uiuentes qui re
liqui sum⁹. simul cum illis rapiem⁹ in nubib⁹ obuiā xpo in aera.
& ita semp cum domino erimus. Hec aplica tuba resurrecti
one mortuoy fiam quando ueniet unq; xpc ad uiuos & mor
tuos iudicandos. pclarissime ostendunt. Si; queri solet.
utrum illi quos hic uiuentes inuenturus est xpc. quoy ipso
nas inse atq; illos qui tunc secum uiuebant transfigurabat
apls. num quā omnino mortui sunt. an ipso tempis pun
cto quo cum resurgentib; rapient in nubib⁹ obuiā xpo in

aera. adimmortalitatē ꝓmortem mira celeritate transibit.
Si ḡ scōs qui repiunt ꝙ uuuentes eiq; inobuiam rapient
crediderimus inde de raptu de mortalib; corpib; exituros
& in eadem mox mortalia reditturos. nullas inuerbis apli.
panemur angustias. siue ubi dicit. nō oēs quidem resurgemus. aut
oēs dormiem. qua nec illi ꝓimmortalitatem uuusicabunt
nisi quālibet paululum tamen ante moriant. ac ꝑhinc a-
resurrectione nonerunt alieni quā dormitione ꝓcedum
quāuis breuissima. non tamen nulla.

Quom intelligendū sit quod scptū ē. uuos & mortuos u-
uob; modis accipit. dicabit.

quod uuos & mortuos iudicabit. Siue mortuos in
telligimus quos huc nondum mortuos sed adhuc uusta carne
uuentes inuenturus ē. et aduenturus. mortuos aut qui de
corpe p; quā uenia ecierunt ut exituri sunt. siue uuos
ustos & mortuos unustos. quo iudicabunt ush. iudicabunt
unush. De resurrectione corporū que & qualia resurgent.

Sunt non nulli qui consideranteś qd spē a carne solui.
quod caro inputredinem uerti. qd putredo inpulue
rem relgi. quod pulus in elementus sōlui. ut nequaquam
abhumanus oculis uideat iri. resurrectionem posse fieri de-
sperant. Et dum arida ossa inspiciunt. hec uestiri carnib;
rursumq; aduitam uiuidescere posse diffidunt. qui resur
rectionis fidē exobediētia non tenent. certe hanc exem
one tenere debuerunt. Quid enī cotidie nisi resurrecti
onem nām in elementus mundus imitat. Et cotidiana
q̄ppe momenta lux ipsa tempalis quasi moritur. dum sup
uenientib; nocts tenebris eaque aspiciat subtrahit. & quasi
cotidie resurgit. dum lux ablata oculis. subpsta tm noc-
te repat. Et momenta quoq; tempoꝝ cernimus arbusta u
riditatem foliorum amittere. afructuum planone cessare.

& ecce subito quasi exarescente ligno uelut quadā
resurrectione uenientē. uidemus folia erumpe. fructꝰ
grandescere. & totam arborem reduuuo decore uestiri.
Sed ecce resurrectionē audio. effectum tamen ipsi re
surrectionis exquiro. Credo namq; qua resurrecturus sū.
sed uolo. ut audiam qualis. Sciendum quippe mihi.
utrum unquodā alio subtili fortasse uel aereo corpe an
neo quo moriar corpe surgam. Sed si in aereo corpe
surrexero. iam ego non ero qui resurgo. Jam quomodo
erit uera resurrectio. si uera non fuerit caro. Apta ḡ ratio
suggerit quia si uera caro non fuit. procul dubio resurre
ctio uera non erit. Neq; enī recta resurrectio dici pot. ubi
non surgit qd cecidit. Unde etiam redemptor nr̄m lu
bricantibꝫ de sua resurrectione discipulis. ostendit manꝰ
& latus palpanda ossa. carnē p̄buit dicens. palpate &
uidete. quia spūs carnē & ossa non habet sicut me uide
tis habē. Iam uero de resurrectione carnis non sicut
quidā retuxerunt uerumq; sunt mortui. si in eternā
uitam sicut ipsi xpi resurrectio quē admodū possibilit
disputare & omnibꝰ questionibꝫ que de hac remoueri
solent. satisfacere non inuenio. Resurrectura tamen om
nium carnē quicūq. nati sumus & nascimur. & mœtui
sumꝰ & morient. nullom xpianus dubitare debet. Unde
primo occurrit de abortiuis fetibꝰ questio. qui iā q̄dē nati
sunt uniuersis matrū. non dū ita nati. ut iam possint resur
renasci. Sure surrecturos eos dicemus de his qui iam fie
mati sunt tolerari pot utrumq. qd Informes uero aborti
uos quis non peruius pure arbitret. sicut semina que concep
ta non fuerunt. Sed negare quis audeat. & si affirmare
non audeat id acturam resurrectionē. ut quicq; fuerit
desunt impleat. atq; ita non sit profecto que accessura erat
tempe quemadmodū non erunt uicia que accesserunt

tempe. ut neq; unco q̄d aptum & congruum dues allatū
fuerant. natā fraudet. neq; unco q̄d aduersum & contrā
um dues attulerit. natā turpet. ſ; integret q̄d nondū
erat integrum. ſic instaurabit q̄d non fuerat inciatū.

De abortiuis & monstris utrū resurgent & qualia.

Sup hoc scrupulosissime
quide inter doctissimos queri solet. & dispuari
potest. q̄d utrum ab homine inuentum possit igno
ro. Quando incipit homo in utero uiuere. utrum sit
queda uita occulta que non dum monstret uiuentis
appareat. nam negare uixisse puerpā que prima
membratim exserantur & exeuntes exuerit pregnan
tem. ne matre quoq; si moriua ibi relinquant occidat
inpudenia numia uidet. Ex quo aut incipit homo
uiuere. ex illo utiq; iam mori potest. Mortuus ū ubiq;
cuiq; mors illi potuit euenire. quom adresurrectio
nē mortuoꝝ non pruneat. repire non possum. Neq;
enī monstra que nascunt. & uiuunt qualibet cito
moriant. aut resurrectura negabunt. aut non uici
ata resurrectura sunt credenda. an non potē correcta
emendaq; nata. Absit enī ut illum bimembrem qui
nup natus est inoriente. de quo fres dilectissimi q̄
eum uiderunt retulerunt. Ut beat. Jeronimus pbr
scripsit reliquid. Absit unq; ut unū duplice homine
ac non potius duos homines q̄d futurum fuerat si
gemini nascerent. resurrecturos existimem. Ita & ce
tera que singula quiq; partus. ut ampli ut minus ali
q̄d habendo quadam numia deformitate monstra di
cunt. ab humane nate figura resurrectione reuoca
bunt. ita ut singule animē singula sua corpa obtine
ant. nullis coherentib⁹ etiam quieq; quecuiq; coherentia
nata fuerant. ſ; se orsum sibi singulis sua membra ges

tamb⁹ quib⁹ humani corpis cōplebūt integritas. Non pe-
do terrena materies. de qua mortalium creatur caro. si in
~~tantum~~ quēlibet puluerem cinerēue soluat. inquoslibet
altus auras q; diffugiat. unquācumq; alio⁹ corpo⁹ substan
tiam. ut in ipsa elementa uertat. inquo⁹cūq; animaliū
ut hominum cedat cibum. carnēq; mutet? illi animę
humanę puncto temporis redit. quę illam primitus ut ho
fieret. creuerat animauit.

MVe modo resurrecthonis. Augustinus de ciuitate dei.
embro⁹ omnium re formatio non solum exterra ue-
rum etiā exalio⁹ elementoꝝ secretissimo sinu q
dilapsa cadauera recesserunt integra pmittit. Ipsaq; materies trena
quę discedente anima sit cadauer. non ita resurrectione
reparabit. ut ea quę dilabunt & in alias atq; alias aliarū
rerum species formas q; uertuntur. quātus ad corpus rede
ant. unde dilapse sunt. adeasdē quoq; corpis partes
ubi fuerunt redire necesse sit. Alioqn si capillo redit
qd crebra tonsura decisa. si unguib⁹ qd uicinis demp
sit excisio. immo derasa & indecens cogitantibus & ido
resurrectionē carnis non credentib⁹ occurrit informitas.
Sed quemadmodū si statua cuilibet uolubilis metalli
aut unguento liquescere. aut conterere in puluerem. aut
confundere in massam. & eam uellet artifex rursus ex
illius materię quantitate reparare. nichil uti esset adeo
integritate quę particula materię cuicūq; membro sta
tuę redderet. dum tamen totum ex quo constituta fue
rat restituta resumeret. Ita dns mirabilis atq; ineffabilis
artifex de toto quo caro nra constiterat. tam mirabili
& ineffabili celeritate restituet. nec aliqd attinebit ad
hui rei integritate. utrum capilli ad capillos redeant aut
ungues ad ungues. an qcqd eoꝝ puerat mutet in carne.

& unpartes alias corpis reuocet. curante artifici pruden
tia. ne quid indecens fiat. Hoc illud est consequens. ut ido
dúsa statura sit reuniscentium singulorum quia fuerat di
uersa uiuentium. aut macri cũ eadem macie. aut pingues
cum eade pinguedine reuniscant. Sed si hoc ẽ inconsili
o creatoris. ut uestigiũ sua cuicũq; ppetas. & discernibi
lis simulitudo seruetur: unde aũ corpis bonus equalia cũ
cta reddant. ita modificabit illa in uno quoq; materies.
ut nec aliquid extra peat. & quod alicui defuerit ipse
suppleat. qui & de nichilo potuit q̃d uoluit opari. Si aũ
in corpib resurgentium rationabilis inequalitas erit. sic
ẽ uocum quib; impletur cantus. hoc fiet cuiq; de materia
corpis sui q̃d & homini reddat anglicis cẽtib. & nichil in
conueniens eoz ingerat sensib. Indecoz quippe aliquid n
erit ibi. si q̃cq̃ futurum ẽ hoc decebit. quia nec futurum
est si non decebit. Exemplũ supradictorũ. Idem de ciui
tate dei in libro uigesimo sexto.

Sicuti statuam
pot artifex homo quã p aliquã causam deformẽ
fecerat. conflare & pulcherrimam reddere. ita ut nichil
substantie sed sola deformitas peat. ac siquid in ulla form
pte indecenter exstabat. nec paritatem partium congrue
bat. non de toto unde fecerat amputare aut separe. sed
ita conspargere unumúso aut; miscere. ut nec sedilitate faci
at. nec minuat quantitate. q̃d de omnipotentie sapiẽtia
est.

Q d corpora sanctorum sine ullo resurgent.
Resurgent q corpa & incorruptibilia. Augustinus.
scoz sine ulla deformitate. sine ulla corruptione one
difficultate. unquib tanta felicitas erit. ppẽ q̃d & spualia
dicta sint. ut ꝓcul dubio corpa futura sint non spẽ. Sed sic
nunc animalẽ corpus dicit q̃d nunc corpus non anima ẽ.
ita tunc spirituale erit corpus. corp tamen non spẽ erit. in
de quantum attinet ad corruptionẽ quẽ nunc aggrauat

animam & uiuia quibus caro aduersus spm concupiscit
tunc non erit caro sed corpus. quia et celestia corpa ph̄n
bent. Ipē qd ductum ē. caro & sanguis non possidebunt
regnum dī. & tanq̄. exponens qd dixit. neq; corruptio uncq̄
incorruptionē possidebit. Quod p̄ dixit caro & sanguis
hoc posterī dixit corruptio. & qd̄ prī dixit regnum dī hoc
posterī incorruptionē. Quantum aūt attinet ad substan
tiam etiā tunc caro erit. Ipē qd & pī resurrectionē cep̄
xpi caro appellatum ē. Sed uidē aūt apls. Seminat̄ corpus
animale surget spūale. quō tanta erit. tunc concordia
carnis & spīe. uiuificante spū sine sustentaculo alicui in
digentie subditam carnem ut nichil nob repugnet. ecnob.
sed sic foris nemunem. ita nec unus nos ipsos pacien unumi

Q d̄ infantes non in ea statura resurgent qua cōs.
uid q̄ ductum sumus mortui sunt. Augustin̄ de ciu. di.
de infantib̄. nisi quia non unica resurrectum sunt cor
pis exiguitate qua mortui. sed qd est arduus accessurum
erat tempe. hoc sunt unillo di ope uno atq; celerrimo re
ceptum. In sententia quippe dīni ubi aūt. capillus capitis
uri non pibit ductum non ode futurum esse qd̄ fuit. non
aūt negatum, assumtū qd defuit. Defuit aūt infanti mē
tuo pfecta quantitas sui corpis. Pfecto quippe infanti de
ē utiq; pfecto corpalis magnitudinis. que cum accesserit iam
statura longior ēē non possit. Hunc pfectionis modum sic ha
bent omēs. ut cum illo concipiant̄ atq; nascant̄. sed habent
unratione non mole. sic ipsa membra iam omnia sunt latent
unsemune. cum etiam natis non nulla adhuc desint. sicut
dentes. aūt siquid eīmodi. Inqua ratione unicuiq; materiei
indita uncorpali iam quodāmō ut ita dicam limatum uidetur
ēē qd nondum ē. immo qd latet. sī accessu temporis erit. ut poī
apparebit. Inhac q̄n fans iam breuis & futurus ē. Restat
q̄n suam recipiat quisq; mensuram quale habuit unumen

† aūt long ē. & q̄ long breuis ue

tute. etiã si senex ē mortuus. ut fuerat habiturus. si an
te ē defunctus. ut nec ulti nec infra iuuenilē formam
resurgant corpa mortuoꝝ. sed in ea ętate & robore usq;
ad quam hic xpm puenisse cognouimus. circa xxx. qppe
annos diffinierunt ee etiam scti huiꝰ doctissimi homines iu
uentute. que cum fuerit spacio ꝓpo terminata. inde iam
homine. inde deminuta detimenta uergere grauioris ac
senilis ętatis. & ido non ee ducitum in mensuram corpis ut in
mensuram staturę. sꝫ in mensuram ętatis plenitudinis xpi.

Qd omis in ea statura resurgent quã ipfecta ętate id ē iuuen
tute uel habuerunt uel habituri fuerit. augustinꝰ de ciuitate
Illud quod ait aplꝰ ꝑdestinatos di in libꝰ. xxi. ii.
conformes imaginis filii di. ꝓt sic accipi. ut quēadmodu
nobis ille mortalitate. ita nos illi efficiamur immortalita
te conformes. Si aũt in his uerbis qua forma resurrectura
sint corpa sumus admonuit. sic illa membra mensura. ita &
ista cformatio non quantitatis intelligenda ē sꝫ ętatis. Re
surgent itaq; omis tam magni cępe. quales erant ut fiũ
erant. iuuenili ętate. Siquis ũ in eo corpis mo in quo defunc
tus ē. resurrecturum unum quemq; contendit. non ē cum
illo laboriosa contradictione pugnandum.

Vtrũ reprobꝝ corpa cũ uicijs sua resurgant. & deformitatib;
augustinus in enchiridion.

Quicũq; ũ a bilia ꝑdamonis massa que facta ē phominem
ꝑmum non liberauit ꝑsonã mediatorē di & hominum
resurgent quide etiam ipsi. unusquisq; cum sua carne. sed
ut cum diabolo & angelis ei puniant. Vtrum sane ipsi cum
uicijs suis & deformitatib; suoꝝ corpoꝝ resurgant. quęcũq; in
eis deformia & uiciosa membra gestauerunt. inquirendo
laborare quid opꝰ ē. Neq; fatigare nos debet incerta eoꝝ ut
habitudo ut pulchritudo. quoꝝ erit certa & sempiterna
dampnatio. Nec moueat quomo erit unus corpus incorrupti

bile. si dolere poterit. aut quomodo corruptibile si non po
terit. Non enim ē uera uita nisi ubi felicit uiuit. nec
uera incorruptio. nisi ubi salus nullo dolore corrumpit.
Ubi autē infelix mori non sinit. et ut ita dicam mors ip
sa non morit. ubi dolor ꝑpetuus non interimit sed
affligit. ipsa corruptio non sinit. hec inscripturis scis
secda mors dicit. Hec ꝑma tamen qua suum corpus aiā
relinquere cogitur. nec secda qua penale corpus anima
relinquē non ꝑmittit. homini accidisset. si nemo pec
casset. Maxima sane omnium pena erit eoꝝ qui ꝓter
peccatum originale qd traxerunt nullum insup addi
derunt. ceteris que addiderunt tanto quisq; ibi to
lerabiliorem habebit dampnationē. quanto hic habebat
minorem iniquitatem Quomodo terrena corpora in cēlo

Necesse ē aiunt quidam ut terrena manebunt. aug⁹ de ciu⁹ dei
corpa naturale pondus ul' uterra teneat ul' cogat lib⁹ xxi⁹. ii.
adterram. eadē in cēlo ēe non possunt. Primum quidem
illi homines uterra erant nemorosa atq; fruchuosa. que
paradysi nomen obtinuit. et de ponderib; elementoꝝ sic
argumentant. quō scilicet magistro platone duxerunt
mundi duo corpa maxima atq; postrema duobus medius
aere scilicet ⁊ aqua ēe copulata atq; coniuncta. ac ꝓhoc
inquiunt quō terra ab hinc sursum uersus ē. i. ii. aqua sup
terram. iii. aer sup aquam. quarum sup aerem celum. non
pot esse terrenum corp in cēlo. Momentus enī ꝑpis ut ordi
nem suum teneant sua elementa libram. Ecce qualibus
argumentis omnipotentie dī humana contra dicit infir
mitas. quā possidet uanitas. Quid g facium in aere terrena
ut corpa. cum aterra sit aer terctius nisi forte qui ꝑplu
marum ⁊ pennarum leuitatem donauit auium terrenus
corpib; ut portent in aere. immortalibus factis corpib; homi
num non poterit donare uirtutem qua in cēlo etiam ualeant

habitare. ¶ Nam cum terreno corpori sicut onera gestan
do ferre consueuimus. quanto maior est quantitas. tan
to sit maior & grauitas. tamen membra sue carnis leuiora
portat anima cum in sanitate robusta sunt quā in lan
guore cum macra sunt. & cum aliis gestantib⁹ onerosi
or sit saluus ÿ ualidus quā exilis ÿ morbidus. ipse tam
ad suum corpus mouendū atq; portandum agilior ē cū
in bona ualitudine plus habet molis. quā cum in pesse
ut infame munimū roboris. tantū ualet etiā in haben
dis terrenis corpibus quāuis adhuc corruptibilib⁹ atq;
mortalibus non quantitatis pondus sz complexionis mo
dus. quis uerbis explicat quantum distat inter presentē
quā ducimus sanitatē & immortalitatē futurā. ¶ Non
itaq; redarguant nram fidē philosophi. de corpori pon
deribus. Est enī sic hinc sursum uersus terra. ꝑma. aqua
secda. aer tertius. cēlum quartum. ut sup omnia anime
sit nata. ¶ Nam & aristoteles quartū corpus eam duxit ee
ÿ plato nullum. Si quartū eēt. certe supi eēt ceteris. cū
ū nullum ē. multo magis supat omnia. Interreno g̃ qd fac
corpe. In hac mole quid agit subtilitie omnib⁹. In hoc
ponderē qd agit leuitie omnib⁹. In hac tarditate qd agit
celerior omnib⁹. Nāne phūs tam excellentis nature
meritum. non poterit efficere. ut corpus ei leuet uncelū
Et cum ualeat nunc natura corpori terreno depimere
animas deorsum. aliqn & animē leuare sursum ter
na: corpa non ualebunt. Post remota ista ē elementoz
ordo dispositus ut scdm platonē duobus mediis id ē aer
& aqua. duo extrema id ē ignis & terra iungant. celiq;
obtineant. ille summi locū. Hec ait quatuor uelut fun
damenta mundi ÿ uidz uncelo non posse ee terra. cur g̃
ē ignis ultra. Scdm hanc quippe rationē ita ista duo
elementa in locis ꝑpinquis imo ac summo ita & ignis ee de

uuerunt. ut quē admodum nolunt in summo ēe posse
quod summum ē. Sic̄ g̊ nullā putant ut ēe q̊d unum ē
ta nec in imo ēe posset quod summum ē. Sic̄ g̊ nullam
putant ut ēe ut futuram ēe particulam terrę in cęlo.
ta nullam particulā iudē debuimus ignis in terra. Hunc
ů non solum in terris. uerum etiam sub terris ita ē. ut eū
eructent uertices montium p̄ter quod in usibus hominū
æ ēe ignē in terra æ eum nasci uidemus ex terra. q̄ndoq;
dē æ de lignis æ de lapidibus nascēt quę sunt corpa
sine dubitatione terrena. Cur g̊ nolunt ut credamus
naturam corpoz terrenoz aliquando incorruptibilem
factam celo conuenientem futurā. Sicut nunc ignis in
corruptibilis his cōuenit terris. Huchil g̊ asserunt ex
ponderibus atq; ordine elementoz unde omnipotentia
dō quō minus faciat corpa nra talia. ut etiam in cęlo pos
sint habere p̄scribant. Quale futurū sit iudicium.

Quedam uis intelligenda
ē diuina. qua sit ut cuiq; opa sua ut bona ut mala
cuncta in memoriam reuocent. & mentis intuitu mira
celeritate cernamur. ut accusēt ut excusēt sciētia ēsci
entiam. atq; ita simul æ omis æ singuli iudicent. Que
numerum uis diuina libri nom accepit. In ea quippe q̊dam
legūt. quicq̊d a facientē recolitur. Qd ds conscientia nra
rebe utetur ad iudicandos. Grēgor in moralib.

Adueniente iudice unicuiq; conscientia adrestumo
nium erit adducta. Tunc omnis ante oculos culpa
reducēt. & mens sup gehennę incendia suo grauius igne
cruciatur. De eodem. omelia fausti.

Necesse ē ut sepius cogitemus quales erimus in die
iudicii purissimus anglōz conspectibus offerendi.
æ ei no iudici rationem de libris conscientię reddituri.
Remotis enim omnib̄ pbationibus certum ē in die illa

ipsum ante se hominē constituendum & ipsam sibi animam in cordis speculo demonstrandam. & testes ēt eam non deforis aliunde sed intus de semetipsa proferendos ad inducanda non aliqua pegrina. sed nimium nota testimonia idē opa sua. Quam ds in psenti tempe iudicat. Augustinus de ciuitate dī. in lib. xx. ii.

Iudicat ds hoc tempe non solum uniuersaliter de genere demonum atq; hominum ut miseri sint ppter primoz meritum peccatoz. sed etiam de singulorum operibus ppriis. que gerunt arbitrio uoluntatis. Nescimus enim quo iudicio dī bonus ille sit paup. malus ille sit diues. iste gaudeat que ppsius pdius moribus cruciari debuisse ppsiadet. Creat de iudicio non solum inustus uerum etiam dampnat innocens. aut falsis obrutus testimonijs. econtrario sceleratus aduersarius ei non solum impunitus. uerum etiam inducat insultet. impio optime ualeat. pius languoribus tabescat. inuenitur sanissimus uiuenes. & qui nec uerbo quidem quenquam ledere potuerunt. diuisa morboz atrocitate affligant. infames inutiles rebus humanis immatura morte rapiantur. & qui iudex nec nasci debuisse. durissime insultat. plenus crimenibus sublimetur honoribus. & homines sine quere la tenebre ignobilitatis abscondant. & cetera huiusmodi.

aut inquirere iudicij ppsius.

Nunc quando non solum Augustus de eodem

in malos sunt boni & in bonis mali quod uidetur inustum. uerum etiam plerumq; & malis mala puenium. & bonis bona puenium magis scrutabilia sunt iudicia dī. & inuestigabiliter ea. Cum ad illud dī iudicium uenerimus. cum tempus iam ppe dies iudicii & aliquando dies dīi nuncupat. non solum quecunq; iudicabunt. uerum etiam quecunq; abinicio iudicata. & quecunq; usq; ad illud tempus iudicanda sunt. apparebunt esse iustissima. ubi hoc quoq; manifestabit. qua iusto iudicio dī fiat. ut nonnam multa ac pene omnia iusta iudicia

dī lateant sensus mentes q; mortalium. cum tantum unhac re pio⁹ fidē non lateat iustum ee qđ latet. De eodem

Cum ualde occulta sint diuina Gregorius in moralib;
iudicia. cur in hac uita non numq; bonus male sit. ma
lus bene! tunc occultiora ~~sunt~~ sunt. cum & bonus hic bene
ē. & malus male. Nam cum bonus male ē. malus bene. hoc for
tasse dephendit. qua boni & si qua deliquerunt hic reci
piunt. ut ab eterna plenius dampnatione liberent. & ma
li bona que phac uita faciunt hic inueniunt. ut adsola
in posterum tormenta pparent. Vnde & abrahe diuis
diuit dr. Memento fili qua recepisti bona in uita tua! &
lazarus simili mala. Aliq bonus hic bene ē. & male ma
lus. incertum ualde fit. utrum boni ideirco bona accipi
ant. ut puocati ad aliquid melius crescant. an iusto lauda
tiq; iudicio huic suo⁹ op⁹ remuneratione pparent. ut ap
positis uite sequentis inanescant! & utrum malos ideirco ad
uita seruent. ut abeterna supplicia defendant. an hic eo⁹
pena incipiat. ut quandoq; complenda adultima gehen
ne tormenta pducat. Item de eode in ~~Vicesimo~~ octauo Libro.

Quo⁹ modi⁹ in hac uita homine iudicat ds!
Qua aut p̄ mala p̄sentia irrogare iam tormenta sequentia ĩcipit. aut tormẽta sequen-
na flagellis presentib⁹ exiguis. Vbi erunt sci cor-
Quaerit forsan aliquis poralia quido mundus ardebit.
Si pt factum iudicium iste mundus ardebit ante qm
pullo celum nouum & terra noua reponat. eo ipso tempe
conflagrationis ea ubi erunt sci cum eos habentes corpa in
aliquo corpali loco ee necesse sit. Possumus respondere fu
turos ee eos insupionib⁹ partib; quo uta non ascendit flama
illius incendii. quēadmodum nec unda diluuii. Talia q̄ppe
illis inerunt corpa. ut illuc sint ubi ee uolunt. sed nec igne
conflagrationis illius pmescent immortales atq; incorrupti
biles facti! Si uero erunt eo⁹ corruptibilia corpa atq; mor-

talia uncamino ardenti illesa inueri potuerunt.

Octaue decime partis capitula sūt hec.

De innouatione mundi. Quomodo pderit eterna pena malor bonis. Quod boni malos uidebunt. non mali bonos. Quod mali ideirco semp uiuent. ut semp moriant. Quod ignis ētnus non equalit cruciabit omnes. De eodem. De eodē. Quom diabolus nunc cruciat. & quom in futo cruciabit. De eodem. Quod pr dampnationē malis malor sic plenius cognoscent glām di. Quod dampnatis malis sci inuidia intrabunt. Quomodo iusti tunc compacient malis. De eodē. De eusione di. Quid distet inter uidē & credere. De eusione corpalis & spūalis in futo. Quolubiles erunt cogitationes nre. Qualis & quanta erit felicitas. & beatitudo futura. In rebus constare beatitudinē ipsam ut ueram. Quod sci in futo non addolorem. sed ad gaudium pficient preteritor memoria.

Incipit octaua decima pars.

Iudicatis his qui scripti sunt in libro uite. & in eternum ignem missis. qui ignis cuiusmodi. & in qua mundi ut rerum parte futurus sit. hominum arbitror scire neminē. nisi forte cui spūs ostēdit diuinus. Tunc figura huius mundi mundanor ignium conflagratione peribit. sic factum est mundanarum aquarum inundatione diluuii. Illa inquit ut dixi conflagratione mundana elementor corruptibilium qualitates que corporibus nris corruptibilibus congruebant. ardendo penitus interibunt. atq; ipsa substantia eas qualitates habebit. que corpib immortalibus mirabili mutatione conueniat. ut scil mundus innouatus immeli apte accomodet hominib. etia carne immelius innouatus. Quom pderit eterna pena malorum siquid adaliquid ardebunt. scilicet ut iusta homis. homis & undiq uidebunt gaudia que percipiunt. nullis respiciant supplicia que euaserunt. quatenus tanto magis ietnum

duuina gra dnores ee se cognoscunt. quanto unctiorem
mala punire conspiciunt que eius aduentu uiderunt.

Qd bonis illic malos indebitum. non mali bonos.

Qui erunt inpenis quid agatur. unus in gaudio dni
dni nescient. qui ubi erunt in illo gaudio quid agat.
foris in tenebris exterioribus sciunt De scda morte.

Non enim nulla ei; sempiterna mors erit. quando nec uita
anima poterit dm non habendo. nec doloribus corpis ca
rere moriendo. Prima mors animam pellit a corpe nolentem.
scda mors animam nolentem tenet in corpe. et utraq; mor
te comunit id habet. ut quod non uult anima de suo cepe
paciatur. Qd mali idcirco uiuunt ut semp moriantur.

Illic anima posita beata ee pdidit. et ee non pdidit. Lacqua
re semp cogit ut et mortem sine morte. et defectum sine
defectu. et finem sine fine paciat. quatinus ei et mors immor
talis sit. et defectus indeficiens et finis infinitus. Quod

Magnis eternus in equalit cruciabit. omnes.

Manet dns, simultudo passor; etiam in simultudine passio
num. et licet sub eode tormento non ide uirtus et uicui.
Nam sicut sub uno igne aurum rutilat. palea fumat. et sub
eade tribula stipule comunit frumenta purgant. nec
ido cui oleu amurca confundit. quia eode prelo ponde expmit.
ita una eade q; uis urgens bonos pbat purgat. eliquat. ma
los dampnat. uastat. exterminat. tantum uis est. non
qualia. sed qualis quisq; paciat. De eodem.

Neq; quaqm negandum est ea ipsum etnum igne pduci
tate meritor; quamuis malor; alius leuiorem alius grauio
rum ee grauiore. siue ipsi ius atq; ardor ppena digna cui
q; uarietur. siue ipse equalit ardeat. sed non equali mole
stia sentiatur. De eodem.

Unus quisq; quide gehenne ignis. sed non omis uno m cru
ciat peccatores. Nti cuiq; etnu quantum exigit culpa.

tantum illi sentiet pena. Nam sicut in hoc mundo sub uno sole multi constituunt nec tamen eis de solis ardorem equalis sentium. quia alii plus alii minus estuat. ita illic in uno igne non est equalis modus urendi. quia qd hic diuersitas corporum hoc illic agit diuersitas peccatorum. ut et igne non dissimilem habeant. et tamen eosdem singulos dissimiliter excurat.

Quom̄ iustū sit ut p temporali culpa eterna uomodo g uerum ē inquiunt reddatur pena.

Qd aut xp̄s ait: inqua mensura mensi fuerit⁹. eadem ~~mensura~~ remetiet uobis. si temp̄ale peccatum supplicio puniat eterno. Hec attendum non ppter equale spatium temporis sed ppter uiolentiam malitie. ide. ut qui mala fecerit mala patiat. dictam fuisse eandem mensuram. De iudicibus enim et condempnationibus dns loquebat. unde qui iudicat et condempnat iniuste. si iudicat et condempnat iniuste. in eade mensura recipit qua iniuste dampnatione fecerit qd iniquum est. patit dampnatione qd iniustum est. Ne igit. existat qd concesserat tam crebro nocentium fiducia ne tormenta qua crebro factum est homicidium. ut adulterium ut sacrilegium. ut qd libet aliud scelus. non temporis longitudine. sed iniquitatis et impietatis magnitudine metiendum. De eodem.

Sp̄e aut. In qua mensura mensi fuerit⁹ remetiet uobis. ide quod fecerit⁹ patiéris. non utiq si struprum fecerit struprum patiat. sed quod peccato isto faciat legi. hoc et faciat lex. ide qua legem talia phibentem de sua urna absoluit. quia erat et ipsa eum lex de hominum urna qua regit. Idem. Nolite iudicare. ut non iudicemini. in quo enim iudicio ~~iudicabuntur~~ iudicaueritis. inde iudicabimini. Numqd si in quo iudicio iudicabunt. in quo iudicabuntur. Absit. Nulla quippe iniquitas ap̄d dm. Sed ita dictum est in quo iudicio uos iudicaueritis. in eo ~~iudicio~~

aſt
qmurſ in hoc qd
dedit. ludicio eni
fecit. iudicio y pa
tiſ.

iudicabimini. tanq̃. si diceret. In qua uoluntate bene fece
rit. in ipsa iudicabimini. ut in qua uoluntate male fecerit. in
ipsa puniemini. Equalitatibus quippe uoluntatu
non tempor. spacijs siue recte facta. siue peccata me
tiem. Alioquin mai peccatum haberet. arborem dicere
quã hominẽ occidere. Illud enim sit longa maiora ictibus
multis. hoc uno ictu breuissimo tempe. In hac quippe sen
tentia adhoc solum cadẽ mensura ẽ. ut quod non pfecit
ei non pfecit. atq; ita qd ipse iudicatur. erit eternum. quã
uis quod iudicauerit. etiam non eternũ ee nequiuerit. In eade
ugit mensura q. uis non etnor. malefactor. etna supplicia
remetiuntur. ut quia eternam uoluit habere peccati pfru
tionẽ. etiam inueniat iuncte seuertatem.

Scire uelim quom iustum sit. Item de eodem.
ut culpa que cum fine ppetrata ẽ. sine fine puniat;
Gregorius. hoc recte dicerẽ. si districtus iudex non corda ho
minum sed facta pensaret. In quu enim ubi cum fine delique
runt. quia cum fine uixerunt. Nam uoluissent utiq; si
potuissent. sine fine uiuere. ut potuissent sine fine pec-
care. Ostenditur enim quia in peccatu semp uiuere cupi
unt. qui numq. desinunt peccare cum uiuunt. Ad mag
nam q iustitiam iudicantis pinet. ut numquam careant
supplicio. qui in hac uita numq. uoluerunt carere peccato.

Quomodo diabolus nunc cruciatur. et quomodo
Antiquus hostis nequicie in futuro cruciabitur.
sue uinculis astrictus. aliud ẽ. q nunc patit. aliud q
in fine patiet. Qua enim alacis ymme ordine cecidit.
nunc semetipsum intrinsecus horroris caligine infundit.
Sed pt hoc amaritudine inuoluit. quia superbie ei supplr
cia non solum omnímoda sed etiam infinita preparant.
Que iudelucet ei pena tunc inicium accipit. cum di
strictus iudex ad extremum uenit. De eodem.

A morte aut carnis alieno diabolo unde nimium su
pbus incedit. mors alteri generis preparat eterno ig
ne tartari. quo non solum cum terrenis sed etiam cum
aeris corpibus spe possint excruciari. Qd post dapna
tionem reproborum sci plene cognoscent gram dei.

Remanentibus g anglis & hominibus
reprobis uncta pena. nunc sci sciunt plenius qd bonu
contulerit eis gra. Qd dapnatis malis sci una etna unitur.

Sicut enim impius ducet te unigne eternum. sic iustus
uenite benedicti patris mei. & ceta. & sicut illi
ibunt in ambustionem eternam. sic iusti in vitam eter
nam. Quid e aut una etna. nisi ut cognoscant te unq
unum deum uerum. & quem misisti ihm xpm. sed iam in
illa claritate de qua dicit patri qua habui ap te p quam
mundus fieret. Tunc enim tradet regnum do patri. ut
utatur seruus in gaudium dni sui. Quom iusti nunc in

Ubi e qd sci sunt sup inimicis suis quos nunc ardere in debunt non orabunt. quib
unq; dictum e pro inimicis uris orate. Vide eodem.

Eram pro inimicis suis eo tempe quo possunt ad fructuo
sam penitentiam eor corda conuertere. atq; ipsa con
uersione saluare. Quid enim aliud pro inimicis orandum
e nisi hoc qd apls ait. ut det illis penitentiam ad cognos
cendam ueritatem. & resipiscant a diaboli laqueis a quo
capti tenent ad ipsius uoluntate. Vide eodem.

Placet qd dicis. Et quom pius nunc orabit. qua iam nulla
tenus possunt ad iustitie opa a iniquitate comutari.
Sed ade itaq; causa e. cur non oret nunc p hominib eterno ig
ne dampnatis. que nunc etna causa e. ut non oretur
p diabolo eiq; anglis eterno supplicio deputatis. Que nunc
etna causa e. ut non orent sci homines pro infidelibus homi
nibus impiisq; defunctis. nisi quia de his unq; quos eterno

supplicio depurator iam nouerunt. ante illum iusti iudicis
conspectum orationes. siue meritum cassari refugiunt. Sed
si nunc quoq; uiuentes iusti & mortui & damnati minime
cōparantur. quando adhuc aliquid iudicabile de
causa sua se se ꝓpetrant. etiam ipsi nouerunt. quanto districtiꝰ
tunc unusquisq; tormenta respiciunt. quando ab omni uicio
corruptionis exuta. ipsi iam iustitie uicini atq; arctius mhe
rebuunt. Sic quippe eoꝝ mentes phoc qđ iustissimo mhe
rent iudici. ius districtionis absorbet. ut omnino eas non libeat
quicquid a billi ētne regule subtilitate discordat.

Si queris utrum possit dꝰ uideri. De uisione dei.
respondeo. potest. Si queris unde sciam. respondeo. quia
uniuersalis scꝑtura legit. beati mundo corde. qm dm ui
debunt. & ceta talia. Si queris quomodo ductus sit. inuisi
bilis. si uideri pot. respondeo. inuisibilem ee natura. uide
ri aũ cum uult. sicut uult. Plurimus enī iusus ē non sicut ē.
sed quali specie placuit illi apparere. Vnde g qđ eade
dicit auctoritas. deum nemo uidit unquam. & qđ apls
plenius explicans. quē nemo hominum inquit uidet. nec ui
dere potest. Quomodo g dm uidit abraham ysaac. iacob.
iob. moyses. micheas. ysaias. & qui alii sunt de quibus scrip
tura ueracissima testatur. quod dm uiderunt. si dm nemo
unq. hominum uidit. nec uidere pot. Magna questio est
quomodo non sit contrarium quod uir antiqui uiderunt
dm. si dm nemo uidit uinquam. quē nemo hominum uidit.
nec uidere pot. Certe reuelli nonpot. ut dicit ambrosius
ut patrem ut filium. ut certe spm scm. si tamen est sca spe
cies. ea specie uideri quam uoluntas elegerit. non natā
formauerit. quo spm quoq; usum accepimus in columba.
eo đo deum nemo uidit unquā. quia eam quę indeo ha
bitat plenitudinē diuinitatis nemo conspexit. nemo mente
aut oculis cōprehendit. Vnde moyses ait đo. cū q ut amicus

amico facie ad faciem loquebatur. si in uenia gram ante te
ostende mihi temetipsum. sed ostende Quod ille g non
erat ipse. Si non esset ipse. non ei diceret. ostende mihi te
metipsum. sed ostende mihi temetipsum dm. & tamen
si ei naturam substantiamq; conspiceret. multo minus
diceret. ostende mihi temetipsum. Ipse g erat in ea specie
qua apparere uoluerat. non autem ipse apparebat in
natia ppa qua moyses uidere cupiebat. Aquippe pmu
tiis sas in alia uita. Unde qd responsum e moysi uerum
e. quia nemo pot uidere faciem di & uiuere. id e. nemo
potest eum in hac uita uiuens uidere sicuti e. Nam multi
uiderunt si qd uoluntas elegit. non qd natura forma
uti. Si queris quom eum uidit. ut caym sceleratus. qn
do de suo scelere a billo interrogatus. & uidicatus e. ut
etiam ipse diabolus quando uenit cum angelis. ut coram
illo assisteret. si beata mundo corde. qm ipsi dm uidebit. &
respondeo. hoc non ee consequens. ut etiam uideam dm
qui uoces ab eo factas aliquando audiam. Neq; enim uide
eum qui audierunt. quando dicit ad filium. & clarifi
cam. & rursum clarificabo. Verumtamen non ee mutan
dum. si aliquando etiam non mundi corde uideam
dm. in specie qua uoluntas ei fecerit. latentem in uni
sibili. & apud se inconmutabili manente natura. Si
queris utrum etiam sicuti e aliquando possit uideri. re
spondeo. filios hoc ee promissum. de quibus dictum e. fi
mus quia cum apparuerit. similes ei erimus. quo uide
bimus eum sicuti e. nunc aut querit. quomodo uide
atur ds. non in ea specie qua in isto seculo quibda uo
luit apparere. si quom uideat in illo regno. ubi eius filii
eius uidebunt sicuti e. Tunc quippe saciabit in bom
desiderium eoy. Non enim indignu dm uidebunt de qbus
dictum e. Tollatur impi ne uideat gram di. Quibus

etiã dicet. Ite in ignẽ eternũ. qui ꝑparat ẽ diabolo ꝫ an-
gelis ei. Dimisit aut ds se ostensurũ dilectoribꝫ suis. cum
patre unũ deum. non quoñ in hoc solubili corpore ursus ẽ
abonis ꝫ malis. ꝫ in iudicio futuro quo sic uenturus ẽ ꝙm
ursus ẽ iens incẽtiu. hoc in eade forma filii hominis eandem
formã uidebunt. quibꝫ dicturꝰ est. esurriui enĩ ꝫ non dedistis
mi manducare. qua ꝫ iudei uidebunt in quẽ pupugerunt.
ñ illam di formã in qua non rapinã arbitratꝰ est ee se equale
do. In illa die tunc uidebunt sicuti ẽ. Nec ideo uidebunt
qua pauꝑes spũ in hac uita fuerunt. qa mites. qa lugentes.
ꝫ cetera. s; qua mundi sunt corde. Quo mundo corde ui-
debit̃ qui nec in loco uidet̃. nec oculis corporeis uidet̃. nec
conscribit̃ ursu. nec tactu tenet̃. nec audit̃ affatu. nec sen-
titur incessu. Quid distet inter uidere ꝫ credere.

Inter uidere ꝫ credere hoc distare dicim. qua ꝑsentia ui-
dentur: creduntur absentia. Plane forsitan satis. si ꝑsentia illa
hoc loco intelligam dicta. quę ꝑsto sunt sensibꝫ siue animi
siue corporis. unde etiã ducto uocabulo ꝑsentia nominant.
Si enĩ hanc lucẽ corporis sensu sic ꝫ meã uoluntatẽ plane
uideo. qua ꝑsto ẽ animi mei sensibꝫ atq; intus mi ꝑsens ẽ. Si
quis ꝙ indicet mi uoluntatẽ suã. cui os ꝫ uox mi ꝑsens ẽ. ta-
men qa ipsa uoluntas quã mi indicat latet sensu corporis ꝫ
animi mei. credo. non uideo. aut si eũ mentiri existimo ñ cre-
do. ꝫ si forte sit ita ut dicit. Creduntur q illa quę absunt a
sensibꝫ nris. si uidet̃ idoneũ qd ers testimoniũ ꝓhibet̃. Nec
quia dixi ea credi quę absunt a sensibꝫ nris. sic accipiant.
ut inter illa deputent quę aliqñ uidim ꝫ nos uidisse reti-
nemus. certiq; sum quãuis tunc non ꝑsto sint. cũ recolunt̃
a nobis. Neq; enĩ inter credita s; inter ursa deputant. ꝫ
ideo nota sunt. ñ quia fide habuim aliis testibꝫ. s; quia nos
uidisse sine dubio recordam ꝫ scimus. Constat q nra sci-
entia ex rebꝫ ursis ꝫ creditis. s; in his quę uidim ꝫ uidem.

nos ipsi testes sum⁹. Inbis aut̄ que credim⁹ alijs testib⁹ mouem⁹ ad
fidem. cum earū rerū quas nec uidisse nos recolim⁹ nec uidem⁹.
dantur signa uł in uocib⁹ uł in litteris. uł in quib⁹cumq; do-
cumentis. quib⁹ usis ñ ursa credam⁹. Non aut̄ immerito nos
scire dicim⁹. non solū ea que uidem⁹ aut audim⁹. uerū etiam
illa que idonei ad quācumq; rem cōmonitu testimonijs uel
testib⁹ credim⁹. Porro sic scire non incongrue dicim⁹. etiam
illud qđ certissimū credim⁹. Hinc factū est ut etiā recte cre-
dita. æ si ñ assint sensib⁹ nr̄is. uidere mente uł dicamur.
Cum itaq; dicit⁹ homini. crede xp̄m resurrexisse a mortuis.
si credit. attende q̄d uideat. attende qd credat. æ utrūq;
discerne. Videt hominē cui⁹ audit uocē. æ ipsa uox inuisis
corporalib⁹ deputat⁹ scđm ea que supra dixim⁹. Hec duo tes-
tes sunt æ testimoniū. quoz ad oculos unius. ad aures alte-
rius pinet. Si; hunc testē fortasse alioz testimonioz auctо-
ritate confirmat⁹ diuinarū scił scripturarū. uł quozlibet
alioz quib⁹ē motus ad fidē. Scripture aduersa pinent cor-
poris oculoz si eas legit. uł aurius si audiat. Qđ q̄ non sic
ostendo ut aut corporis aut animi sensu usū pceptumq;
teneat. æ tam dixero aliq̄d. qđ aut uerū quidē aut falsū
ee necee sit. Si; nulloz duoz genere uideatur. restat ut ta-
mēn credat⁹ uł non credat⁹. Si; diuinaz scripturaz earū
scił que canonicę ecclia nominant⁹ pspicua firmat⁹
auctoritate sine ulla dubitatione credendū ē. Aliis ū testi-
bus uł testimonijs quib⁹ aliquid credendū ee suadet⁹ et cre-
dere. uł ñ credere liceat quantū mea ea admonitu adfacien-
da fide uł habere uł non habere ppendert⁹. Sieni ea que
non uidim⁹ hoc ē impsenti apparentia ñ sensim⁹ uł mente
uł corpore neq; de scripturis scis uł legendo uł audiendo di-
dicim⁹. nulla omīno credidissem⁹. unde scirem⁹ ee ciuitates
in numq̄ fuim⁹. uł aromulo condita roma. uł ut de ppinq-
oribus loquar. constantinopolim a constantino. un postre-

mo scirem? qui nã parentes nos pcreassent. quib? patrib?. aut s.
maioribꝫ genti essem? s. Aliũ quippe cũ plurima sciam?. non
tam ea ut ullo sensu psentia sic̃ solem. sicut nr̃i animi uolun-
tate ut canonicoꝝ eloquioꝝ auctoritate. sic̃ adam fuisse pmũ
hominẽ. aut xpm incarne natũ passũq; ɔ resurrexisse didicim?
s; aliis referentib? de quoꝝ testimonio inhoc dũtaxat rerum
genere minime dubitandũ ee putauim?. Satis ut puto ista
mea platione recognouisti. qd sit uidere ut mẽte ut corpore.
æ qd absens distet credere. Qd quidẽ mente sit. æ uidẽ mente
quantũ menti nr̃æ fides pspicua ẽ. S; tam qd eã de fide credit
ab ẽ. æ ab aspectu corporis nr̃i sic̃ abest corp? inquo xpc resur-
rexit. æ ab aspectu alterius mentis sic̃ abest ab aspectu menti
nr̃æ fides tua. quãuis ea ee inte credã. cum eã non uideã corpe
qd nec tu potes. nec ĩte qd tu potes. sic̃ ego meã quã tu non
potes. De uisione corporali. ɔ spũali in futuro
urum ẽ dicere qd sci corpora talia tunc habebunt. ut
non possint oculos claudere atq; apire cũ uelint. duri aut qd
ibi dm quicũq; oculos clauserit. ñ uidebit. Si enĩ pphã helyse?
puerũ suũ iezi absens corpore. uidit accipientẽ munera quæ
dedit ei naaman syrus. quẽ pphã memorat? aleprę deformi-
tate mundauerat. qd seruus nequã dño suo ñ uidente laten-
ter se fecisse putauerat. qmo magis in ullo corpore spũali ui-
debunt sci omnia. ñ solum si oculos claudant. uerũ etiam
unde absentes sunt corpore. Si uolubiles erunt illic cogi-
roinde uerbũ qd foris sonat signũ ẽ uerbi rationes nr̃æ.
qd intus lucet. cui magis uerbi cõpetit nom̃. Nã illud qd
pfert carnis ore. uox uerbi ẽ. uerbũq; ipsũ dicit. ppẽ illud
a quo ut foris appareret assũptũ ẽ. Idem ineode paulo post.
Qua ppẽ ita dicit illud dĩ uerbũ ut dĩ cogitatio ñ dicat. ne
aliqd ee quasi uolubile credat. ĩdo qd nunc accipiat nunc
recipiat formã ut uerbũ sit. ea ne possit amittere. atq; in
format quodam̃ uoluntatis. æ paulo pt. Dicunt quidem

etiã inscripturis scis cogitationes di. s; eo locutionis modo quo ibi æ obluuio di dicit. quę utiq; ad ppietatẽ indo nulla ẽ. y pau-lo post. Et tunc q̃de meterna uita uerbũ mrm ñ erit falsũ. qua neq; mentiemur neq; fallem. Fortassis etiã ñ erunt uolubiles cogitationes nrę abaliis in alia euntes atq; redeuntes. sed in om-nem scientiã uno simul conspectu uidebim. Tam cũ y hoc fue-rit. si æ hoc fuerit formata erit erratã quę formabilis fuit. ut nichil iã desit eę formę. adquã puenire deberet. S; tamen coequanda ñ erit illi simplicitati. ubi ñ formabile aliq̃d for-matũ ul reformatũ ẽ. s; forma neq; informis neq; formata ipsa ibi eterna ẽ immutabilisq; substantia. Qualis æ ĉma

Quanta erit felicitas ubi nullu erit felicitas beatudo futa. erit malu. nullu latebit bonũ. Vacabit di laudib. qui erit omnia in omib. Idem ineode. Certe ubi uolet spe. ibi erit ptinus corp. nec uolet aliq̃d spe. q; spm posset dicere nec corp. Vera ibi erit gla. ubi laudantis nec errore quisq̃m nec adulatione laudabit. Verus honor. qui nulli negabit digno. deferet nulli indigno. S; nec ad eũ ambiget ullus. u nullus ptmittet ñ digni. Vera pax. ubi nichil aduersi nec a se ipso nec a bono quisq; pacie. Premiũ uirtutis erit ipse qui uirtutẽ dedit. eiq; se ipsũ quo melꝰ nichil possit. æ maius ee ptmisit. Quid enim ẽ aliud q̃d ppha dixit. ero illoꝝ ds. et ipsi erunt mi plebs. ñ ego ero unde sacient. ego ero quęcũq; ab omni honestate desiderant æ uita. æ salus. æ uictꝰ. y copia. y gla. y honor. y pax. æ omnia bona. Sic enim æ illud recte potest intelligi q̃d ait apls. ut sit ds omnia in omnib. Ipse enim erit finis desideriorꝝ nrorꝝ. qui sine fine uidebit. sine fastidio amabit. sine fatiga-tione laudabit. Hoc munus. hic affectꝰ. hic actus pfecto erit omnib. sic ipsa uita eterna cõmunis. Ceterũ qui futuri s pmeritis premiorꝝ. etiã gradus honorꝝ atq; glarum quis ẽ idoneus cogitare. quanto magis dicere. Quod tantũ futu-ri sunt non ẽ ambigendu. atq; ita etiã beata illa ciuitas

magnū inse donū uidebit. qđ nulli supiori nullus inferior
uidebit. sicut nunc ñ inuident archangli angelo ceteri.
Tamen nolet ee unusqsq; qđ non accepit. quo minus sit pacatissimo
unculo concordiq ei qui accepit obstrictus. quo nec incorpe
uult oculus ee qui e digitus. cum membrū utrumq; contineat
toti partis pacata compage. Sic itaq; habebit donū alius
alio munus. ut hoc qq; donū habeat ne uelit amplius. In tb
Ibi ee nrm non habebit mortē. constare beatitudinē ueram.
ibi nosse nrm non habebit errorē. ibi amare nrm non habebit offensionem. Quod scis in futuro non ad dolorem
Erit g s; ad gaudium proficiet preteritoz memoria.
illi ciuitatis æ una in omnib æ inseparabilis in singulis uoluntas libera. æ ab omni malo liberata. æ impleta omni
bono. fruens indesinenter eternoz iocunditate gaudioz.
oblita culpaꝝ. oblita penaz. tantū nec ideo sue liberationis oblita. ut liberatori suo ñ sit ingrata. Quantū g attinet
ad scientiā rationalē memor preteritoz, etiā malorz suoz.
quantū aut ad experientis sensum immemoz e. Hā æ peritissimus medicus scienter omnes morbos corporis nouit.
Sicut aut corpore sentiunt plurimos nescit qs ipse pass e.
Vt g scientiq malorz duę sunt. una qua potentiā mentis ñ
latent. altera qua experientis sensib inherent. aliter quippe
sciunt omnia uicia psapientiq doctrinā. aliter pinsipientis pessimā uitā. ita æ obliuiones malorz duę st. aliter nāq;
ea obliuiscit eruditus ⁊ doct. aliter exptus æ passus. Ille
si periciā negligat. iste si miseria careat. Sedm hanc obliuionē quā posteriorē loco posui. ñ erunt memores sci preteritoz malorz. Carebunt enī omib ita ut penit deleat
ab eoz sensib æ tam potentiā scientiq quę magna meis
erit. non solu sua pterita. s; æ dampnatoz eos sempiterna
miseria non latebit. Ibi uacabim. æ uidebim. uidebim
æ amabim. amabimus æ laudabim. Ecce quod erit in

fine. fine Finis.; Explicunt sententie magistri Hugonis bone memorie viri de nouo testamento.

K K
LYCEAL
BIBLIOTHEK
ZU
LAIBACH